

316.819

art

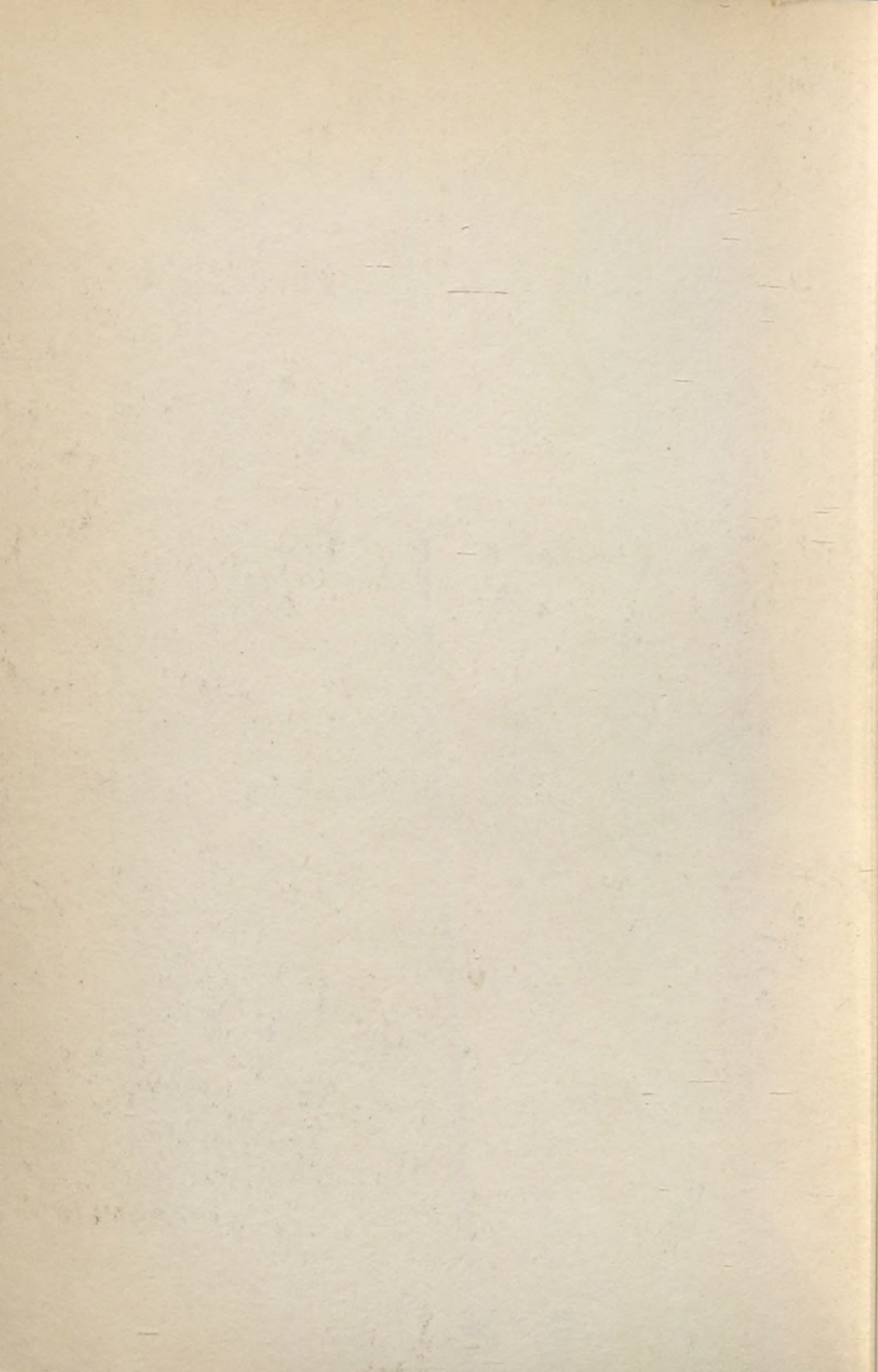
1970

artes

populares

BUDAPEST

ARTES POPULARES

1 - 1970

A Folklóre Tanszék Évkönyve

Katona Imre és Voigt Vilmos
közreműködésével szerkesztette

DÖMÖTÖR TEKLA

Budapest

Lektorálta : _____

Ortutay Gyula akadémikus

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

A NEMZETI ÉS NEMZETKÖZI KÉRDÉSE A NÉPRAJZBAN

A folklóre a szájhagyományon alapuló paraszti kultúra törvényszerűségeivel, történeti és recens kérdéseivel foglalkozva mindegyre olyan ellentmondásokkal, olyan ellentétekkel találkozott, ahogy a maga fogalomrendszerét, heurisztikus alapelveit kialakítani igyekezett, amelyeket megfelelően feloldani nem tudott. Hosszu időre volt szükség, tudománytörténetünk egy sor értékes és igen tanulságos elméleti vitájára, amíg kibontakozott előttünk az a belátás, hogy a paraszti kultúrának éppen a szájhagyomány jellegéből következően, éppen a szóbeli továbbélés sajátosságaiból adódóan az alapfogalmak dialektikus fogalmak, olyan fogalmak, amelyekben az ellentétek dialektikus egységben oldhatók fel, csupán így érthetők meg jól. Nem kívánok arra utalni, meghaladná kompetenciámat is, hogy vajon csak a paraszti kultúrára jellemző-e ez az ellentéteket dialektikus egységben feloldó jelleg, vajon csak a paraszti kultúrára általánosítható-e vagy sem? Ezt - mondom - mostani vizsgálódásaimból ki kell rekesztenem.

Melyek ezek a fogalompárok, ezek az ellentéteket dialektikus egységben feloldó fogalompárok, ha a paraszti kultúra természetét, a szájhagyományozás törvényszerűségeit meg akarjuk határozni? Hadd soroljak fel csak néhányat ezek közül. Ilyen az egyéni és a közösségi szerepe az alkotásban. Sokak számára ez talán magától értetődőnek látszik. Miért kell vizsgálat alá venni egy-egy népköltészeti alkotásban, balladában,

Rektori székfoglaló előadás 1957 szeptember 16-án, az Eötvös Loránd Tudományegyetem tanévnyitó közgyűlésén, megjelent az Eötvös Loránd Tudományegyetem Értesítőjében 1957/58. 19-31. lapokon. /Budapest, 1959./

mesében, egy-egy tánc fordulataiban a közösségi hagyományörzésnek és az egyéni invenciónak a szerepét? Pedig sokáig a folklóre-elmélet irányai makacsul és keményen ismételték a régi romantikus GRIMM-féle tételt: "Das Volk dichtet", hogy csak maga a közösség, maga a nép alkot, az egyéni tehetségnek, az egyéni invenciónak semmi jelentősége, semmi szerepe nincs a paraszti alkotásokban. Még a mi BARTÓK Bélánk, a folklóre tudomány egyik legnagyobb egyénisége is a 20-as évek elején úgy definiálja a népdalt, hogy az csak közösségileg, szinte a közösség biológiai élettényeként határozható meg, egyéni invencióval a dallamalkotásban nem találkozunk. Pedig a kutatás néhány újabb iskolája azt bizonyítja, minden néprajzi területen kimutatható, hogy a parasztságban a névtelen paraszti alkotók, a névtelen egyéni alkotók tehetsége hozzájárul ahhoz, hogy a népdal, a népmese, a népi diszitő művészet stb. alkotásai újra szülessenek, megújuljanak. Az egyéni tehetségnek a szerepe, az egyéniség jelentősége a névtelen paraszti kultúrában egyre inkább filológiaiilag is kimutatható, bebizonyítható. Amint 1940-43-ban közreadott könyveimből és munkatársaim tanulmányaiból is ellenőrizhető, mi már akkor, a 40-es években hivatkoztunk arra, hogy példamutató filológiai eljárást az orosz kutatók dolgoztak ki a múlt század utolsó évtizedeiben és a szovjet kutatás emelte ezt elvi magaslatra. Ma már azt látjuk, hogy Nyugat-Európában is mind több folklorisztikai iskola hajlik a felé a nézet felé, hogy az egyéni invenciónak a szerepét, jelentőségét nem lehet a névtelen paraszti közösség alkotásaiban semmibe venni, egyre-másra jelennek meg német, angol, svájci és egyéb munkák, amelyek ezt a szemléletet hangoztatják, Nyugaton is iskolák képződnek, amelyek ezt az elvet hirdetik. Ez az egyik dialektikus egységbe fogó ellentétpár, amelyet a paraszti kultúrával kapcsolatban említhetnék.

A másik egyrészt a történeti hagyomány viszonylagos stabilitása, a paraszti hagyományok néha évezredekre visszamutató stabilitása, másrészt az állandó megújulási készség, az állandó

variabilitás. A magyar kutatók közül igen jelentős elméleti munkássága van éppen az e téren való törvényszerűségek felderítésében MARÓT Károlynak, aki nagyon élesen és határozottan bírálta azokat a primitív evolucionista törekvéseket, amelyek csak valamely holt anyag továbbhurcolásának látták a paraszti kultúrát. Ő volt az, aki a magyar kutatók közül legelőször és legélesebben rámutatott az állandó megújulásra, a történeti szituációban ujratereztető, a közösség pillanatnyi helyzetétől meghatározott alkotások születésének törvényeire. Ma már egységben látjuk a folklorisztikában a viszonylagos történeti stabilitás tényét vagy e hagyománynak a stabil alapot visszaállító tendenciáit és az eleven változást, a megújulási készséget, ezt a két egymással ellentétesnek látszó kulturális teremtő erőt, amely csak a maga ellentéteit dialektikus egységben feloldó marxista magyarázattal értelmezhető számunkra.

Vagy vegyük a következő egységbe fonódó ellentétpárt. Ez a paraszti kultúrának látszatra zárt, csak a maga osztályszerkezetébe bezárt befeléfordultsága, amely mintha önmagában élne, botcsinálta kultúra lenne, amely a feudalizmus időszakában alakult ki és nem enged be idegen hatásokat, mert sokan nagyon szívesen hangoztatták ezt – míg mások mindegyre rámutattak azokra a tényekre, hogyan épül be a parasztság osztálykultúrájába a különböző felettes társadalmi osztályok kultúrájából is nem egy mozzanat. Ezeknek filológiai kimunkálásán Egyetemünk tudósai közül is többen dolgoztak. Hadd említsem meg példának TURÓCZI-TROSTLER József professzor munkásságát, aki számos értékes dolgozatában azt vizsgálta, hogy a népmesének hány eleme hogyan is kapcsolódik a fölöttes társadalmi osztályok, az irásbeliség kultúrájából leszivárgó alkotásokhoz, anélkül, hogy a NAUMANN-féle teória egyoldalúságaiba tévedne.

Végül itt hadd említsem meg azt a nézetet, amely a paraszti kultúrában, annak mintegy immanens szerkezetében a nemzeti kultúra leglényegesebb vonásait látja. A paraszti kultúra őrző a legrégebb, legősibb népi-nemzeti hagyományt, tehát a leg-

jellegzetesebb nemzeti vonásokat is. Ugyanakkor a tények hosszú sora azt bizonyította, hogy a kizárólagosan nemzetinek vélt paraszti művelődés milyen készségesen nyit ajtót szinte minden irányban a legkülönbözőbb nemzetközi áramlatoknak, a nemzetközi ráhatásoknak. Ezt is - a nemzeti és a nemzetközi szinte egymással szembefeszülő ellentétét - csak dialektikus egységben érthetjük meg és foghatjuk fel.

Megemlítem itt, hogy valójában a folklóre tudománytörténete ezeknek a dialektikus ellentétpároknak a feltárásából, az ide kapcsolható nézetek egymással való vitájából bontakozik ki. Mostani előadásom ezzel a legutóbb említett, dialektikus egységbe fogott ellentétpárral, a nemzetinek és nemzetközinek a paraszti kultúra alkotásaiban való jelentőségével kíván foglalkozni.

Sok szó esett már erről a mi tudományunk körében. Elmondhatnánk talán azt is, hogy a folklóristák között nincsenek is már ezen a téren nagy nézetkülönbségek. Ez azonban nem áll teljesen így, hiszen sok elvi vita folyik még, s jelentős részletkérdésekben. De a tudományos közvélemény és általában a szélesebb, tájékozatlanabb közvélemény ebben a kérdésben még mindig a régi szólamoknál tart. Még igen sokan - a társtudományok munkásai közül is - úgy tekintik a néprajz tudományát, mint a sovíniszta, nacionalista elzárkózást igazoló tudományt, egy olyan tudományt, amely csak a nemzeti karaktervonások szűkösen értelmezett jegyeivel kíván foglalkozni. Sokan meg az érdeklődő laikusok közül éppen a néprajzban szeretnének a maguk sovén, nacionalista nézeteihez igazolást nyerni. Hadd említssem meg itt BARTÓK Béla nevét, akire többször kell még hivatkoznom, s aki bizonyítja, hogy a magyar néprajzra, a folklórra ez a vád ma már nem áll. De nem is az az érdekes, hogy bennünket jogosulatlanul ér ez a vád. Sokkal súlyosabb a helyzet annál fogva, hogy egész közvéleményünkben még nagyon erősen élnek a régi nacionalista, sovén nézetek. Sokakban egy balladának, egy népmesének hallgatásakor, egy szép mázas kor-

sónak láttán a nacionalista gőg érzései támadnak fel és egyáltalában nem veszik figyelembe az ezen a téren elért eredményeket s különösen nem gondolnak arra, hogy milyen eltéphetetlen szálak kötnek össze bennünket éppen a balladákon, meséken keresztül a kelet-európai népek kulturájával, parasztságainak életével. Hogy a sovinizmus, a nemzeti gőg mennyire kártékony erő, arról - azt hiszem - aligha kell itt, ebben a gyűlekezetben szólnunk.

A nemzeti és a nemzetközi összefüggésének felismerése a paraszti kultúra alkotásaiban természetesen nem ellentmondás nélkül bontakozott ki a mi kutatásaink során. Ha a magyar irodalomtörténetnek és a folklorisztikának régi vitáira gondolunk, emlékezni fogunk, hogy a nemzeti öntudatosodás, a nemzeti irodalomszemlélet és az önálló népköltészeti kutatás kezdeteinél mindjárt ott van ez a vita: a nemzeti és nemzetközi összefüggésének kérdése. Hiszen gondoljunk csak a "Vadrózsa per"-re, a KRIZA 1863-ban megjelent székely népköltési gyűjteménye körül kialakult vitára és ebben magának KRIZA Jánosnak, a gyűjtőnek állásfoglalására. KRIZA először a gyűjtő érzékenységgel, sértett nemzeti öntudatával dühösen reagál erre, a legélesebben visszautasítja ezeket a vádakát, személyében érzi magát meggyanúsítottnak és ugyanakkor a magyar kultúrát érzi meggyalázottnak, amely lehetetlen, hogy átvegyen idegen hatásokat. A kutatás természetesen kiderítette, hogy sem a sovinszta román álláspontnak, sem a sovinszta magyar álláspontnak nem volt igaza. A két megvádolt ballada - Kőműves Kelemenné balladája és Molnár Anna balladája - hozzátartozik a közös európai művelődési kincshez, egyik nemzet sem állíthatja, hogy csak sajátja és ugyanakkor mindkét nemzet jogosan állíthatja, hogy abban a formában, a megalkotottságnak abban a jellegzetességében, ahogy gyűjtői rátaláltak, saját nemzetének alkotása és büszke lehet rá. KRIZA maga is megváltoztatta elítélő nézetét és sokkal higgadtabban foglalt állást, s amikor ARANY László, GYULAI Pál kifejtette nézetét, a nemzetek között-

ti együttműködésnek, a kulturális kapcsolatoknak lehetőségét már ő is elismerte későbbi írásaiban, éppen GYULAIÉK és ARANY László emelkedett álláspontjának hatására.

Ez a vita segített abban, hogy a hazai összehasonlító irodalomtörténet és az összehasonlító folklóre elkezdje bontogatni szárnyait. Mi magyarok büszkék lehetünk, hogy ebben a kutatásban az európai tudomány mögött éppen nem maradtunk el.

Hadd utaljak itt arra, hogy az összehasonlító történeti kutatás kibontakoztatásában a finn iskola előfutárjai között /a finn földrajz-történeti iskola ezt az összehasonlító történeti módszert a maga adott keretei között először bontja ki/, ott van a mi KATONA Lajosunk, egyik legnagyobb folkloristánk, akinek emlékét kegyelettel őrizheti a mi egyetemünk is. KATONA Lajos kísérelte meg először hazánkban a népmesék nemzetközi összefüggéseinek rendjét megállapítani, de Julius KROHN-nal való levelezéséből derül ki az, hogy mintegy egyik előkészítője lett a finn iskola gondolatainak is. Ugyanigy elmondhatnám, hogy a finn földrajz-történeti összehasonlító módszer magyar munkásai, HELLER Bernát, SOLYMOSSY Sándor, BERZE NAGY János és a mártírhálált halt HONTI János szintén sokat tettek ennek az összehasonlító történeti módszernek kidolgozásában és magyarországi elismertetésében.

Hamarosan, már szinte a kezdeteinél - a mult század végén - ez az összehasonlító történeti kutatás kihívja a maga ellenfeleit, kihívja azokat a vitázókat, akik ezzel az elméleti irányzattal elégedetlenek, nem látnak benne garanciát a megfelelő tudományos eredmények elérésére.

A két világháború között idehaza - nem kívánok itt tudománytörténetet adni - többen vitába szálltunk a finn iskolával. Elsősorban MARÓT Károly tanítására hivatkozhatom, de magam is igyekeztem korrigálni néhány kérdésben a finn iskola szerintünk mechanikus, hibás feltételezéseit. Ezekről a hibákról hamarosan szólok. Ujabban Nyugaton is egyre erősebb érvek szől-

nak amellet, hogy az összehasonlító történeti kutatásnak az a módszere, amelyet a finn iskola igyekszik világszerte megvalósítani, elégtelen. Mi mégis úgy érezzük, hogy a finn iskola és minden régebbi összehasonlító módszer hibái nem jogosítanak fel bennünket arra, hogy az összehasonlító történeti, földrajzi módszert eldobjuk. Az összehasonlító módszerek elvetése vezet tudományunkban a provincializmushoz, a vidékies elszigetelődéshez, a nemzetközi kapcsolatok nem ismerete kártékony, beteges, sovíniszta elzárkózáshoz. Ezért nem lehet szó arról, hogy az összehasonlító módszert elveszük, mint bizonyos szovjet bírálatok hatása alatt igen sokan megtették, hanem meg kell keresnünk a módját éppen a dialektikus és történelmi materializmus segítségével, hogy a jó összehasonlító módszert kibontsuk. Hadd soroljak fel néhány valósággal anekdotisztikus példát arra, hogy az egymás eredményei és az összehasonlító kutatás elől való elzárkózás hová vezet. Nemrégiben, 1956-ban jelent meg az egyik előkelő nyugati folyóiratban, a Journal of American Folklore-ban R. Th. CHRISTIANSEN tanulmánya arról a motivumösszefüggési rendszerről, amelyet ARANY János "A gyermek és a szivárvány" című költeményében dolgozott fel. CHRISTIANSEN rámutatott mindazokra a mitológémákra, vallási hiedelmekre, mesékre stb., amelyek ezt a témát az európai kultúrában megzendítették és sajnálatosan nem tudja, hogy ennek a témának egyik legszebb költője, verses megformálása a mi ARANY Jánosunk műve. De elmondhatom a legutóbbi ARANY-kiadás, az akadémiai ARANY-kiadás tanúságai szerint, hogy a mi ARANY-kutatásunk sem tud arról, hogy ARANYnak ez a témája beletartozik egy nagy európai költészeti, mitológiai összefüggés-rendszerbe, hiszen az akadémiai kiadás csupán néhány magyar őshitéletinek nevezett hiedelemre, képzetre utal, amelyek állítólag előzményei lehetnek ARANY költeményének. CHRISTIANSEN tanulmányából tudjuk, hogy erről szó sincs, egy nagy összefüggés rendszerébe tartozik ez az ARANY-vers.

Vagy emlithetem a dán I. M. BOBERG tanulmányát Európa folκλο-

risztikájáról, az olasz COCCHIARAnak az európai folklóre történetéről szóló nagy monográfiáját, amelyben egyetlen egy magyar, román vagy cseh kutató neve, munkássága nincsen feltüntetve, a magyar népi kultúra egyáltalán nem szerepel. Vagy hivatkozhatom Stith THOMPSONnak, az egyik legnagyobb népmesekutatónak 1946-ban és 1951-ben megjelent népmese-monográfiájára, amelyben ugyan hivatkozik egy-két magyar szerzőre, de a magyar népmesére, amely egyik legkritikusabb forgópontján van az eurázsiai népmesekincsnek, egy fél mondatot szentel. Nem ismerik eredményeinket, nem tudnak rólunk. Ha azonban közelebbről próbáljuk megtekinteni hogy mit ismerünk mi a cseh, a szlovák, a román, a délszláv folklórísztika egészéről, látjuk, hogy mi sem állunk különben. Ezért kell törekednünk arra, hogy az összehasonlító kutatás minél jobb módszerét dolgozzuk ki.

Melyek voltak azok a fő hibák, amelyek a kutatókat a két világháború között, de még most is, szembefordítják az összehasonlító történeti módszer mechanikusságával? Először is a kulturális alkotást csak a ráhatás oldaláról vizsgáló irodalomtörténet is ismeri azt a módszert, amely egy író, egy alkotást valósággal csak a hatásaiból akar összeállítani, mintha megtudnók pl. a BÁNK BÁN-t magyarázni egy-két német lovagdráma hatásából, mintha JÓKAI-t meg lehetne magyarázni különböző motívumok általa való feldolgozásából. Természetes, hogy csak a ráhatás, a hatás oldaláról nem egy írói alkotást, sem egy népköltészeti alkotást nem lehet megérteni.

A másik hibája ennek az összehasonlító módszernek az, hogy csak motívumokat, csak kiragadott elemeket, csak egyes típusokat vizsgál, elszakítva a maga történeti, társadalmi összefüggéséből és elszakítva attól a kulturális, költészeti környezettől is, amelyben az él, amelyben kibontakozik, holott ily módon - és itt igazán van a szovjet bírálatnak - valóban csak jellegtelen, kozmopolita motívum-összevetésről van szó és nem egyébről.

Harmadszor, a finn teóriának az az alapelve, hogy a hatás monogenetikus uton, tehát egy pontról kiindulva egyenes vonaluan terjed és csak így terjed, egyre több kutató részéről, még a finn iskola több híve részéről is ellenvetésre talál. Az európai kutatásban mind bizonyos nyugati iskolák, pl. von SYDOW, WESSELSKI stb., mind az egész szovjet folklóre iskola egyre határozottabban a poligenetikus, a több helyen egymástól függetlenül való megteremtődés hívei.

Negyedszer, hibája az összehasonlító módszernek az, hogy úgy képzei a kulturális alkotások cseréjét, kapcsolatát, egymásra való hatását, hogy csak bizonyos irányokból lefelé hatóan mutatkoznak meg ezek a hatások. Ahogy Walter ANDERSON, a neves német mesekutató kifejtette, csak a kulturális, politikai hatalmi kulcspozícióban levő népektől lefelé áramlik a hatás, azok felé nem áramolhat, tehát csak a kisebb népek, a kulturálisan, politikai hatalmilag inferioris helyzetben levő népek felé áramlik a hatás, azoktól nem áramolhat. A magyar irodalomtörténetben is ismerjük ennek a nézetnek egy iskoláját, az ún. bécsi kapu teóriát, amely szerint a magyar művelődés minden külföldi áramlata, hatása csak a bécsi kapun keresztül érzekezhetett hazánkba. Ez a teória természetesen régen megcáfolást nyert, jól tudjuk, hogy sem a magyar irodalom, sem a magyar művelődés még egy zárt korszakban sem volt csak egyirányuan alávetett és nyitott a bécsi kapu felől érkező hatásoknak. Sok irányból kaptunk és sok irányba sugároztunk ki, adtunk hatásokat és ez jellemző az egymás mellett élő népek viszonyára minden egyes esetben. Egy nép sincs alávetve csak hatásoknak, egy népről sem mondható el, hogy csak befogad hatásokat, csak kap hatásokat, csak szolgailag alávetett magasabb, uralkodó helyzetű népeknek. A népek közötti kulturális, társadalmi hatás nem ilyen felülről lefelé haladó és egyoldalú, ahogy ezt a finn iskola több kimagasló egyénisége állítja. BARTÓK Béla hoz egy nagyon tanulságos példát erre, amikor azt írja, hogy az osztrák és a német dallamhatás sohasem vagy csak

minimális, százalékban alig kifejezhető mértékben érkezett hozzánk közvetlenül, ami hozzánk érkezett, az is csak a morva és szlovák áttételeken, modifikáción keresztül érkezett hozzánk. Ezt az összehasonlító módszert is el kell tehát utasítanunk, de éppugy elutasítjuk azt az elméletet, amelyet HOFFMANN-KRAYER fejezett ki, ez a csak reprodukáló, a csak ismétlő nép fogalma, a "nur reproduzierendes Volk" fogalma, vagy amit Hans NAUMANN fejezett ki a parasztsághoz leszálló kulturáról, ez a "gesunkenes Kulturgut" fogalma. Szó sem lehet arról, hogy a társadalmi osztályok közötti viszony csak ilyen egyoldalu legyen, hogy a parasztság csak kapjon hatásokat. A legutóbb BÓKA László egy jeles irodalomelméleti tanulmányában utalt arra, hogy az európai költészet nagyjai DANTE-től kezdve, de kezdhethetnénk HOMÉROSZnál, GOETHÉig, PETŐFIig, JÓZSEF Attiláig mind mennyit kaptak a néptől, micsoda hatalmas, gazdag indítást kapott a néptől mind a nemzeti kultúra, mind az irodalom. A zenekulturáról is elmondhatjuk ugyanezt. Szó sincs róla, hogy csak egyoldalu, csak a parasztsághoz lefelé irányuló kulturális hatásokról lehetne beszélni.

Nyugaton is egyre határozottabban terjed ez a felismerés. A nagy angol zenefolklorista, C.J. SHARP bizonyította be, hogy az angol zeneéletben a népi zenének milyen roppant nagy a jelentősége. Vagy például Henry DAVENSON a francia népdalról, erről a nagyon erős városi hatásokkal szaturált műfajról, költészeti formáról be tudja bizonyítani, hogy egész története folyamán, a kora-középkortól kezdve állandó fel-leszállás, állandó kettős áramlás mutatkozik meg a francia költészet és népköltészet, a francia dallamosság és a francia népi dallamok között. Hogy csak egy példát említsek: IV Henrik udvarából a divatos udvari táncdal lejut a nép közé és a XVI-XVIII. században csak népdalként él, hogy azután 1872-ben BIZET Arlesiennejében ismét mint műalkotás csendüljön fel. Ide már újból a népből került fel. A példák számát azonban növelhetnők. Valóban igaza van ECKHARDT Sándor 1932-ben megjelent Folklore

gyan hatnak vissza a magyar népi dallamkincsre, hanem azt is vizsgálja - és ez a döntő jelentőségű -, hogy következetesen mi nem hat a magyar népdalra a szomszéd népek dallamkin-
cséből, és mi nem hat a magyar népdal világából a szomszéd né-
pekére. BARTÓK Béla tehát nemcsak a hatást, hanem bizonyos
jellemző formák, dallamok következetes elutasítását is, az i-
gent és a német egyszerre vizsgálja ezekben a kulturális fo-
lyamatokban. És ez a jelentős! Ilyen módon - hogy kölcsönöz-
zem MÜHLMANNnak egy kifejezését - egy olyan rosta-rendszert
találunk, amely egyszerre mutatja számunkra, hogy mi az, ami
kapcsolódik vagy érintkezik a népek kulturális találkozásában
és mi az, amit következetesen elutasítanak, amit a maguk etni-
kus jellegétől eltérőnek találnak, tehát nem vesznek át. BAR-
TÓK erre csodálatos példákat ad a kelet-európai népdal elem-
zése során. S nemcsak a dallamok terén van ez így. Hadd hivat-
kozzam néhány más példára.

A magam kutatásaiban kellett felfigyelnem arra, hogy míg a ma-
gyar írásbeliségben PESTI MIZSÉR Gábortól kezdve az állatmese
antik, görög-latin formája, az aesopusi mese mindegyre megje-
lenik új és új feldolgozásban, majd a XIX. századtól kezdve
tankönyvek százain keresztül, addig a magyar paraszti mesére
az állatmesének ez a típusa - szóval egy egész műfaj - szin-
te semmi néven nevezendő hatással sincs, egy-két kivételnek
tekinthető szórványtól eltekintve nem jelenik meg ez a típus
a magyar népmesekincsben. Éppugy nem jelenik meg, amint a
kelet-európai népek elutasítják ezt a mesetípust, amely pedig
Nyugat-Európában nagyon gyakori, állandóan élő. Hasonló a
helyzet pl. Hófehérke ismert meséjével is, és sorolhatnánk a
nyugat-európai mesék egész sorát, amelyek a magyar paraszti
mesében egyszerűen nem jelennek meg, ezeket a magyar paraszt-
ság szóhagyománya következetesen elutasítja, pedig a meseköny-
vekben, tankönyvekben állandóan szerepelnek, így tehát ráha-
tásban megjelenhettek volna a falun, aminthogy a tankönyvek-
ből, az írásbeliségből vett is át bizonyos mesetípusokat a

magyar parasztság a maga szó hagyományába. De ugyanígy vizsgálat alá vehetők a török elleni küzdelem balladái, amelyek nálunk, a szlovákoknál, a különböző délszláv népeknél, a románoknál, az ukrán dumikban - ez egy ballada-műfaj - megjelennek. Nagyon tanulságos lenne elemezni ezeknek a török elleni balladás énekeknek közös magjait, kapcsolódásait és ugyanakkor a megformálásban, a szerkesztésben és a tartalmak felépítésében is következetesen megmutatkozó eltéréseket. Tehát ez a BARTÓK Béla által készített módszer - hogy csak néhány példát említsek - kínál számunkra egy módot a helyes összehasonlítás módszerének kidolgozására.

Ugyanígy a konkrét dallampéldák kimutatott módszerével egyezik MARÓT Károly kutatásának eredménye - hadd hivatkozzam ismét az ő munkásságára, amelynek folklóre tudományunk olyan sokat köszönhet -, aki szintén kidolgozott a szentiváni ritusról szóló tanulmányában egy ilyen rosta-rendszert és utal MÜHLMANN tételére, hogy tudniillik ilyen rosta-rendszer alakul ki, egy-egy nemzeti magatartás-rendszer, tehát az egyezések és különbözőségek ilyen rendszerét kell szem előtt tartani. Ő figyelmeztetett arra, hogy hatásvizsgálatról addig, amíg az előkészítettségéről, a rezonancia-készségről egy kulturában nem beszélhetünk, felesleges és hibás bármit is szólni. Ezután a két kikötés után hadd utaljak éppen ezekből adódó tanulságként arra, hogy számunkra az összehasonlító kutatásban, a nemzeti és a nemzetközi megjelenésének összehasonlító kutatásában döntő szerepe van a BARTÓK által adott iránymutatásnak, amely nemcsak erről a válogató rosta-rendszerről beszél, a nemzeti kultúra befogadó és elutasító szerkezetéről, hanem következetesen ráirányítja figyelmünket az egymás mellett élő kelet-európai népek között folytatandó kutatásra és ennek az utmutatásnak programnak kell lennie kutatásaink számára. A kelet-európai összefüggések kutatásának elsődlegessége az, amiről röviden szólnunk kell. Ezek a kutatások a néprajz, a népköltészet területén feltétlenül elsődlegesek számunkra és minél több a mu-

lasztás, minél kevesebbet ismerünk a szlovák, délszláv, cseh anyagból és minél kevesebbet ismernek ők a miénkől, annál inkább sürget ez a kutatás. Számunkra ugyanis az ezen a területen végzendő kutatás nemcsak bizonyos motivumok, dallamok, díszítő elemek, kulturális összefüggések kapcsolatát tárja fel, hanem a közös történeti, társadalmi sors olyan meghatározó elemeit is, amelyek ennek a kutatásnak a történeti, társadalmi, gazdasági előfeltételeit is megadják. LENIN A kapitalizmus fejlődése Oroszországban című fiataalkori nagy művében mutatta ki azt, hogy a nyugat-európai és a kelet-európai parasztság, történeti, társadalmi fejlődése, gazdasági alapjuk rendje és az erre épülő kultúra milyen lényeges különbségeket mutat és ezen belül a kelet-európai parasztságok történetében milyen mély, belső gazdasági, társadalmi egyezések vannak. ERDEI Ferenc az Európa parasztságáról a két világháború között írott monográfiájában LENIN után szintén ezekre a következtetésekre jutott. Ime, itt van a kelet-európai parasztság történeti, társadalmi, gazdasági alapjának az a mély belső azonossága, amin épülhet a kelet-európai összehasonlító kutatás és ha ezen az alapon vizsgálódunk, akkor nemcsak egyes motivumok tetszőleges, a valóságból kiszakított rokonságáról van szó, hanem ez az összehasonlítás beleágyazódik az itt élő népek történetébe, társadalmi rendjének, gazdaságának összefüggésrendjébe. Hadd utaljak itt arra, hogy a gyűlölt közös Habsburg-monarchia és az ellene való harc mennyi közös mozzanatot teremtett ezeknek a népeknek életében. Hadd utaljak a közös katonáskodás meghatározó tényezőire, a belső migráció, a belső áttelepülések számlálhatatlan sorozatára, arra, hogy a XIX. század elején CSAPLOVITS János elmondhatja Magyarországról, hogy "Ungern ist Europa im Kleinen", Magyarország Európa kicsinyben és hogy ezt Csehszlovákiára és Romániára is egyaránt el lehet mondani, mert mindhárom ország etnikailag gazdag kaleidoszkóp és jellegzetes összefüggés-rendszert találunk itt. Az állandó egymáshatás bonyolult, gazdag ellentmondásos folyamatai tárulhatnak eléink a kutatások során: az időleges munkásvándorlás,

a cselédsors, a kapitalizmus nagy építkezéseire, bányamunkára, aratómunkára érkező különböző etnikumi munkás- és parasztcsoportok érintkezéseinek sorozata tárul elénk, s ez mind alapja gazdasági, történeti, társadalmi alapja e kulturák érintkezéseinek. Tehát ne egyes elszigetelt motivumokat vizsgáljunk, hanem a nagy történeti, társadalmi összefüggéseket, mert ezen az alapon nem nevezhető kozmopolitának, formalistának az összehasonlító kutatás, és csak ezen az alapon nem nevezhető annak.

Természetesen a kelet-európai kutatás elsődlegessége éppen nem jelenti azt, hogy elfeledkezzünk mindarról a közös kincsről, amely egész Európával összefűz bennünket, hiszen pl. dallamainkban végig követhetők a hatások, a gregorián dallamosságtól kezdve egész Európa dallamkincsének hatása, balladáinkban a virágénekek, a hosszú epikus énekek – és mondhatnék még példát, ha az idő engedné.

Nem akarunk Európa közös kincséről lemondani. Ez a következő lépés, amire összehasonlító kutatásunknak vállalkoznia kell, de ennek a kelet-európai összehasonlító kutatáson kell alapulnia, ez az, amit le kell szegezmem.

Negyedszer és befejezésül van az összehasonlításnak még egy gyümölcsöző területe, és ez a közös munka, a közös osztályhelyzet, osztályharc által szült olyan költői műfajok, amelyeknek kapcsolatát, rokonságát ily módon lehetne kimutatni. Nem engedi időm, hogy itt a példák sorát említsem, de gondoljanak arra t. Hallgatóim, milyen tanulságos lehetne egybevetni a betyárballadáknak nemcsak a kelet-európai, hanem az angol Robin Hood balladáig terjedő összefüggéseit, azokat az alapeszméket, amelyek ezeket a betyárballadákat éltetik, sajátos XVIII. századvégi és XIX. századi kivirágzásukat elősegítik. A balladák mellett megteremtik Oroszországtól kezdve az angol Robin Hood balladáig a dramatikus játékok, a betyárjátékok egy sajátos műfaját, amely megint közös vonásokat mutat egész Európában, ahogy erre DÖMÖTÖR Tekla utalt egy

legutóbbi tanulmányában. Ez mutatja, hogy milyen lehetőségei vannak az összehasonlító kutatás ilyen célkitűzéseinek. Vagy hivatkozhatnánk a katona-síratóénekekre, azokra a síratóéneketípusokra, amelyekkel a hosszú évekre katonasorba menő fiukat siratták. Itt ismét az orosz síratóénekektől elindulva el kell jutni az ukrán, szlovák és magyar síratóénekeken át a Wolfgang STEINITZ által legutóbb kiadott német síratóénekekig, ami megmutatja ennek a műfajnak összefüggéseit. Vagy említhetném a bányászdalokat és egy sor más műfajban a kelet-európai rokonságot, az Amerikába kivándorolt kelet-európai szegényparasztok bucsuénekét, siránkozó parasztdalait az amerikai bányákban, ipari üzemekben való tragikus összeroppanásukról, amelyeknek igen szép, megrendítően tragikus példáit ismeri a magyar népköltészet is, de most kezd ezekkel foglalkozni a legújabb cseh gyűjtés is. Mindez a műfaj Kelet-Európában mindenütt megtalálható.

Mindez arra vall, hogy milyen nagy feladataink vannak az összehasonlító történeti kutatás terén, milyen roppant hiba lenne a kelet-európai helyünkről való megfélelkezés; a népi demokráciák országaival való együttélés igazi értékeiről való megfélelkezés lenne, ha az összehasonlító kutatásról lemondanánk provincializmusba, vidékiességbe sodorna bennünket, és - ismétlem - igazi helyünket nem ismernők fel Európában. Ezért ennek az összehasonlító módszerű kutatásnak munkánk középpontjába kell kerülnie.

Bármilyen vázlatos volt ez az előadás, talán érzékeltetett valamit abból, hogy a folklórisztika, a népköltészeti kutatás éppen nem a sovíniszta elzárkózás tudománya, ellenkezőleg: a nemzetek testvériségének, együttélésének, az igazi békés egymás mellett élésnek legszebb, az egész emberiség számára értékes példákat felmutató terület. A magyar kutatás ezeket a célokat szinte a kezdetektől szem előtt tartotta. Említettem KRIZÁT, aki maga megbánta haragos kifakadását, említhetném ERDÉLYI Jánost, aki megöregedvén Patakon külön tervet dolgo-

zott ki, hogyan kellene a kelet-európai népek népköltészetének közös vonásait egy adott program szerint kutatni. Sajnos, ERDÉLYI János programját máig sem valósítottuk meg. Említhetném végül BARTÓK Béla nagy alakját, mint példaképünket, aki ennek a kutatásnak egy értékes részén nemcsak programot adott, hanem a munkát is elvégezte. Ezeknek a nagy magyaroknak, nagy tudósoknak - élükön BARTÓK Bélával - a személyisége és életműve áll előttünk mint példakép.

Das Nationale und das Internationale in der Volkskunde /Zusammenfassung/

Gyula ORTUTAY hielt - als damaliger Rektor der Loránd Eötvös Universität - seine Inauguraladresse am 16. September 1957 unter diesen Titel.

Die Folklore-Wissenschaft konnte ihre begrifflichen Antithesen, als zum Beispiel das Individuelle - das Kollektive, die Stabilität - die Variabilität der Tradition, die Volksprodukt - das Berufskunstwerk, das Nationale - das Internationale usw. lange Zeit nicht auflösen, oder hat sie einseitig gedeutet. Von diesen beschäftigt sich der Autor besonders mit der Frage der Dialektik des Nationalen und Internationalen vom theoretischen und wissenschaftsgeschichtlichen Gesichtspunkt aus:

1. Einige Forscher haben früher - die Wirkung der sog. Hochkulturen einseitig betrachtend - das Volk als passiven Empfänger aufgefaßt.
2. Statt ganzen Systemen wurden einzige Typen, Motiven und Teilerscheinungen isoliert behandelt.
3. Die Abstammung, die Entwicklung und die Veränderung wurden monogenetisch vorgestellt.
4. Die Verhältnisse zwischen verschiedenen Völker wurden einseitig auf die Schablone von "Übergeben-Übernehmen" beschränkt.

Der Verfasser beweist mit einer ganzen Reihe von überzeugenden Beispielen und Gegenbeispielen das Vorhandensein von national-internationalen, volksartig-nichtvolksartigen Wechselwirkungen auf dem Gebiet der Volkskunde.

Народное и международное в этнографии

(резюме) —

Профессор Дюла ОРТУТАИ, как тогдашний ректор Будапештского Университета им. Лоранда Этвэша прочитал свой вступительный доклад 16 сентября 1957г. под этим заглавинем.

Фольклористика долгое время не смогла решить основных своих теоретических противоположностей, как например индивидуальное — коллективное, стабильность — вариативность, народные — авторские (произведения), национальное — международное, и т.д., то есть могла дать только одностороннюю оценку этих явлений. Из перечисленных проблем автор в своём докладе занимается в первую очередь с проблемой народного и международного в области фольклористики.

Коротко излагая методы сравнительной фольклористики и литературоведения, автор указывает на четыре важнейших недостатка сравнительного исследования фольклора:

- 1.) некоторые направления односторонне рассматривали авторское искусство и так называемые высокие культуры. Народ же рассматривали только пассивным восприимчивым,
- 2.) вместо целых систем рассматривали изолированные типы, мотивы и прочие детали,
- 3.) всё развитие, происхождение, изменения изображали моногенетическими,
- 4.) возможные связи между различными народами рассматривали тоже узко, ограничиваясь изображением одностороннего шаблона передачи — приятия.

Автор доклада приводит убедительные примеры для доказательства существования взаимоотношений между народным, не-народным и международным в фольклоре.

AZ EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM FOLKLÓR TANSZÉKE

A magyar folklórtudomány, más társadalomtudományokhoz hasonlóan a második világháborút követő két évtizedben sok változáson ment keresztül. Új intézmények, új szervezeti formák jöttek létre, melyek lehetővé tették a kutatás elmélyítését és elvi, módszertani szempontból is jelentős előrehaladásra nyílt lehetőség.

A változások megfelelték a társadalmi igény megnövekedésének, hiszen jelentős változáson ment keresztül a tudományág által vizsgált tárgy, a hagyományos magyar népi kultúra is. A magyar falu arculata rohamos sebességgel alakult át ebben az időszakban. A háború utáni intézkedések közül az egyik első az oly régen várt földreform volt. Ezt követte a magyar mezőgazdaság szervezetének strukturális átalakulása és a technikai korszerűsítés, majd az iskolai oktatás rendszerének fejlesztése, a falusi népművelési és könyvtárhálózat létesítése, továbbá a rádió és televízió falusi térhódítása. Mindezek gyökeresen átalakították a falu képét, lakóinak gazdasági és kulturális helyzetét, életmódját, a lakásviszonyokat, stb., és messzemenőleg hatottak a folklór társadalmi szerepére is. A megváltozott viszonyok új feladatok elé állították a magyar néprajzkutatást is és arra serkentették, hogy revideálja a paraszti kultúráról régebben kialakult hagyományos képet és kutatási módszereit is.

A megnövekedett feladatok ellátásához szükséges etnográfusok és folkloristák képzése sürgős feladatnak látszott. Az egyetemeken már régebben folyó néprajzi oktatást új tanszékek létesítésével erősítették, s az egyetemi tanszékek néhány év alatt korszerű oktatási programot és tantervet dolgoztak ki. Husz esztendő alatt több mint 150 etnográfus és folklorista

nyert kiképzést a budapesti, debreceni és szegedi tudományegyetemeken.

A Folklór Tanszék története tehát a felszabadulás után, 1946. februárjától kezdődik, amikor ORTUTAY Gyulát a budapesti egyetem néprajzi tanszékére kinevezték. VISKI Károly, aki 1941-től a néprajz tanára volt Budapesten, 1945 szeptemberében elhunyt. ORTUTAY Gyula az 1946-47. tanév első félévében a következő előadásokkal nyitotta meg az új fejezetet a budapesti néprajzi oktatás történetében:

A magyar néprajztudomány története

Népköltészetünk műfajai

Néprajzi szeminárium.

1946-tól 1949-ig a néprajz szak előadásai magukba foglalták a folklórt, a tárgyi néprajzt, az egyetemes néprajzt és a muzeológiai előadásokat. 1949-ben a néprajz oktatása a muzeológusi szak egy része lett.

1951-től kezdve a néprajz önálló tárgy lett a budapesti EÖTVÖS LORÁND Tudományegyetemen és a Folklór Tanszék külön vált a Tárgyi Néprajzi Tanszéktől. A néprajz szakos egyetemi hallgatók mind a két tanszék előadásait hallgatták, szakdolgozatukat pedig szabadon választva, az egyik tárgyból írták. Ekkor alakult ki az önálló néprajz szak tanrendje is, mely a jelenlegi oktatás alapját is képezi. Ezt a tanrendet többszörösen átdolgozták a néprajzi tanszékek. 1963-tól kezdve az eddiginél jóval nagyobb teret kapott az oktatásban a gyakorlat, a szemináriumi munka és a terepen való gyűjtés.

1967-ig, amikor is a Magyar Tudományos Akadémia Néprajzi Kutató Csoportja önállósult, a Folklór Tanszék az országban folyó folklór kutatás egyik legfőbb központja, irányító szerve is volt. A háború utáni években igen fontos feladatnak tűnt az előző korszak eredményeinek felmérése, értékelése. E munka során kiadásra került elhunyt érdemes kutatók hagyatéka. Ebben a munkában a Folklór Tanszék oktatói kiemelkedő szerepet vittek. Elvi szempontból legjelentősebb volt a háborúban

fiatalon elhunyt HONTI János válogatott munkáinak kiadása.
/HONTI János: Válogatott tanulmányok. Bp. 1962./ Régi mulasztását pótolta a magyar folklórtudomány KÁLMÁNY Lajos kiadatlán műveinek régen aktuális publikálásával is, melyet szintén a budapesti Folklór Tanszék végzett. /KÁLMÁNY Lajos: Történeti énekek és katonadalok. PÉTER László, DÉGH Linda és KATONA Imre gondozásában. Bp. 1952. - - Alföldi népballadák. ORTUTAY Gyula gondozásában. Bp. 1954./

Az egyetemi oktatás ujjaszervezésével, az oktatási reformokkal párhuzamosan került sor az 1950-es években a folklórtudomány elméleti alapjának és módszereinek felülvizsgálására is. A magyar folklórtudomány kialakulása óta két fő irányt mutatott, melyek már a XVIII. század végén világosan kirajzolódnak: az egyik irány főként az ősi, nemzeti sajátosságokat kereste a hagyományos paraszti kultúrában; a másik irány politikai ösztönzésű volt, a felvilágosodásban gyökerezett s a magyar parasztság gazdasági-kulturális helyzetének objektív feltárását tűzte ki célul. E két irány a tudomány és művészet kiemelkedő képviselőinél dialektikus egységben jelentkezett, s már a reformkor egyes politikusai és költői, így PETŐFI Sándor, egyesítették a nép iránti politikai érdeklődést a népköltészet esztétikai értékeinek felismerésével. Így válhatott a népköltészet és a népzene a nemzeti költészet és művészet kibontakozása egyik jelentős tényezőjévé. A szájhagyományban élő népköltészet és a népművészet más ágai olyan esztétikailag értékes formanyelvet hoztak létre, mely nagy hatással volt a modern magyar irodalomra és művészetre is. Elég BARTÓK Béla példáját megemlíteni, akinek alkotásaiban a népdal a kor legmodernebb zenei nyelvéen szólalt meg, haladó és ujszerű társadalmi mondanivaló kifejezésére.

Míg azonban a legkiemelkedőbb néprajztudósoknál és művészeknél e két irány mindig együtt jelentkezett, addig az 1930-as 40-es években a folklór-kutatók egy részénél s a közvéleményben is felbukkant a hamis paraszttromantika, az "őszinek", "változatlannak" feltüntetett népművészet iránti rajongás. A má-

sodik világháború utáni években a folklórtudománynak értékelnie kellett az előző korszak ideológiai irányait. Ez az értékelés részben konkrét munkák során zajlott le. Ilyen volt pl. az 1848-as szabadságharc és jobbágyfelszabadítás 100 éves évfordulóján rendezett országos gyűjtés, melyben a Folklór Tanszék irányító szerepet vitt és aktívan közreműködött. Így konkrét és valódi kép alakulhatott ki a magyar parasztság történeti és politikai tudatáról, nézeteiről. A kollektív gyűjtőmunka eredményeit, melyben nemcsak képzett etnográfusok, folkloristák, hanem önkéntes munkatársak is részt vettek, egy sor tanulmányban publikálták, ezeknek jelentős részét is a tanszék oktatói írták.

Egy másik feladat a paraszti életmódnak és költészetnek a magyar ipari munkásság kulturájával és költészetével való konfrontációja volt. A Folklór Tanszék vezetésével indult meg a magyar ipari munkásság folklórjának kutatása, majd pedig 1952 és 1958 között a tanszék mellett működött a Nagybudapesti Néprajzi Munkaközösség, melynek feladata volt Budapest ipari munkássága költészetének és életmódjának tanulmányozása. A legtöbb eredményt a paraszti népdal és a munkásdal összehasonlító vizsgálata hozta. E munka egyik eredménye több, a munkás- és parasztdal összevető monográfia és antológia volt.

A folklór kutatás fő elméleti kérdései ebben az időszakban a következő kérdéscsoportok szerint összegezhetők. Melyek a szájhagyományban élő költészet általános törvényszerűségei? Milyen az egyén és a közösség viszonya az alkotásban, a népköltészeti műfajok életében? E kérdésekhez csatlakozott az egyes műfajok sajátos problematikája, az esztétikai és strukturális vizsgálat módszereinek kialakítása, továbbá a népköltészet 20. századi továbbélésének problematikája.

A Folklór Tanszék oktatói az elméleti vitákon s a gyűjtő és feldolgozó munkában egyaránt fontos szerepet vittek. Az évek során számos, a Magyar Tudományos Akadémia Néprajzi Bizottsága által meghatározott folklór téma gyűjtésének és feldolgozásának irányítása is a Tanszéken folyt. /Pl. a balladagyűjtés,

a magyar mondanakalógus készítése, a népszokások költészetének kutatása, a munkásdal-gyűjtés, népdalszöveg-rendszerezés, stb./ A Folklór Tanszék oktatóinak vezetésével dolgozták ki a készülő Uj Magyarság Néprajza c. összegező mű folklór köteteinek előtervét is, s az oktatók részt vesznek a most készülő első magyar Néprajzi Lexikon munkálataiban.

A tanszék oktatói annak fennállása óta tevékeny részt vesznek a Magyar Néprajzi Társaság munkájában, a néprajzi folyóiratok szerkesztésében, az akadémiai Néprajzi Bizottság munkájában. A tanszéken dolgozták ki a népköltészeti kiadványok szövegkiadásának textológiai szabályzatát is. A tanszék oktatói számos vitaülést rendeztek a folklór elméleti problémáiról, melyeknek anyaga nyomtatásban is megjelent /a legutóbbi évek ülései közül említsük meg pl. a Modellálás a folklórisztikában címmel az 1968. év szeptemberében lezajlott ankétot. Ennek anyaga megjelent: Ethnographia 80 /1969/ 347-430. lapokon./

A tanszék nemzetközi kapcsolatai is igen szerteágazóak. Oktatóink fontos helyeket töltenek be nemzetközi folklór szervezetekben, szerkesztőségekben; magyar és nemzetközi kongresszusokon nemcsak hazánkban, hanem külföldön is rendszeresen előadásokat tartanak. Az International Society for Folk-Narrative Research és a SIEF szervezetein kívül az oktatók más külföldi tudományos társaságok munkájában is részt vesznek. A tanszék oktatói rendszeresen publikálnak külföldön, munkáik idegen nyelven is megjelennek. A tanszék tantervét külföldi egyetemek is mintául vették saját tantervük kialakításában.

A Folklór Tanszék nemzetközi kapcsolatai és ezek tudományos célkitűzése jó kifejezést nyertek a Budapesten 1963-ban megtartott nemzetközi Magyar Néprajzi Kongresszus előadásaiban, melyek az Europa et Hungaria c. /Bp. 1965. Akadémiai Kiadó./ gyűjteményes kötetben láttak napvilágot. A kongresszus főtematikája a magyar népi kultúra Kelet és Nyugat között volt.

Az eddig ismertetett tudományos célkitűzések a Folklór Tanszék oktatómunkájában is érvényesülnek. Az oktatás célja a magyar

folklór beható tanulmányozásán és elemzésén kívül a folklór strukturális és funkcionális elemzése, nemzetközi kapcsolataink föltárása és ideológiai szerepének analízise, valamint más társadalmi tudatformák /néphit, jogszokások/ tanulmányozása. Hallgatóink az I. tanévben a folklór alapfogalmaival, a II. tanévben az európai folklór fő körvonaláival ismerkednek meg, majd pedig speciális előadásokat hallgatnak az egyes folklór műfajokról, a költészetről, népi diszitőművészetéről, népzénéről, néphitről, népszokásokról. Ugyancsak a tanszék oktatói foglalkoznak a népi társadalomstruktúra kérdéseivel és adnak a rendelkezésre álló órakereten belül áttekintést a világ népeinek rendszerező néprajzáról.

Mint már említettük, a néprajz szakos hallgatók specializálódása a III. évben kezdődik, amikor szakdolgozatuk megírása során egy részterületet kell alaposan feldolgozniuk. Ezek a dolgozatok lehetőleg megfelelnek a hallgatók érdeklődésének, egyben azonban az a feladatuk, hogy a magyar folklorisztika fehér foltjait eltüntessék. A tanszékünkön készült szemináriumi dolgozatok és szakdolgozatok /az utóbbiakat a következőkben részletesen ismertetjük/, sok jeles, később nyomtatásban megjelent folklór monográfia kiindulópontját képezték.

A néprajz szakos hallgatókon kívül a tanszék oktatói a magyar nyelv és irodalom szakos, népművelés és muzeológus szakos egyetemi hallgatók számára is előadásokat tartanak a folklór tárgyköréből nappali és levelező tagozatos hallgatóknak. Elsősorban ezek számára készültek a Folklór Tanszék egyetemi jegyzetei. A legutoljára megjelent jegyzet /DÖMÖTÖR Tekla - KATONA Imre - ORTUTAY Gyula - VOIGT Vilmos : A magyar népköltészet. 2., bővített és átdolgozott kiadás. Bp. 1969./ nemcsak a magyar népköltészeti műfajok áttekintését adja, hanem azok európai hátterét is megvilágítja, s bibliográfiája a jelentősebb magyar monográfiákon és elméleti tanulmányokon túl kiterjedt a nemzetközi folklór kutatás legjelentősebb alkotásaira is.

A folklór, a népköltészet kutatása hazánkban éppugy, mint más népeknél kezdettől fogva nemcsak művészi, esztétikai, hanem egyben politikai jellegű tudomány is volt, hiszen a nép, a dolgozók tudatformáival, költészetével, művészetével foglalkozik. A tanszéknek jelentős szerepe volt abban, hogy a két világháború közötti időszak elavult nézetein sikerült túljutni s ujszerű, haladó folklórkutatást kialakítani hazánkban. Ez nem az egyik napról a másikra ment végbe, azonban a kutatóintézetekben, muzeumokban és más munkahelyeken dolgozó magyar folkloristák jórésze a tanszék hatása alatt nevelődött és helyes tudományos nézeteik az oktatómunka hatását tükrözik.

A tanszék oktató és tudományos munkája iránt mutatkozó társadalmi érdeklődés igen jelentős s a szűkebben vett tudományos területen túl a könyvkiadás, a tudományos ismeretterjesztés, a rádió és televízió is igénybe veszik az oktatók s az általuk képzett szakemberek segítségét.

x

Az Évkönyv következő számaiban a Folklór Tanszék folyamatos tevékenységének más aspektusairól számolunk be.

Der Folklore-Lehrstuhl der Eötvös Loránd Universität

/Auszug/

In der ungarischen Folklore-Wissenschaft hat in den Nachkriegsjahren eine große Wandlung stattgefunden, die den wachsenden Erfordernissen der Gesellschaft entsprach, da eben im Forschungsgebiet dieser Wissenschaft - auch in der Volkskultur - eine große Veränderung sich fortsetzte. Die Bildung von Folkloristen, die den immer größer werdenden Aufgaben entsprechen konnten, ist dringend geworden. Darum wurden zur Stärkung der schon lange Zeit an der Universität stattgefundenen volkskundlichen Bildung neue Lehrstühle errichtet. Der Professor des Lehrstuhls für Volkskunde an der Budapester Universität, Károly Viski starb in 1945. Im Februar des Jahres 1946

wurde Gyula ORTUTAY mit der Leitung des Lehrstuhls für Volkskunde an der Budapester Universität betraut.

Von 1951 an wurde die Volkskunde zum unabhängigen Fach an der Budapester Universität, und der Folklore-Lehrstuhl trennte sich von dem Lehrstuhl für sachliche Volkskunde. Zu dieser Zeit entwickelte sich jene Thematik des Faches für Volkskunde, die auch heute zum Grund der gegenwertigen Bildung dient.

Bis 1967 blieb der Folklore-Lehrstuhl die höchste Stelle für die Leitung der wissenschaftlichen Forschung in Ungarn. Unter seiner Leitung wurden verschiedene theoretische Arbeiten und Textpublikationen veröffentlicht. Die ausgewählten Werke von Lajos KÁLMÁNY und von den früh gestorbenen János HONTI wurden publiziert. Zur Angelegenheit des Zentenariums des Freiheitskampfes 1848/49 wurde unter der Leitung des Lehrstuhls sich auf das ganze Land erstreckende Sammlung begonnen. Ebenso begann auf dem Lehrstuhl erst die Forschung der Dichtung der ungarischen Arbeiterklasse, und dann die volkskundliche Untersuchung der Bevölkerung von Groß-Budapest.

Die Mitarbeiter des Lehrstuhls haben in den gemeinsamen Arbeiten des Forschungsgebietes teilgenommen, und ihre wissenschaftliche Ergebnisse haben sich in dem Unterricht sehr fruchtbar bewiesen. Unser Hochschullehrbuch, das schon die zweite Auflage hat, widerspiegelt unsere Auffassung sehr gut über die ungarische Volksdichtung, und gibt nicht bloß eine Übersicht über die Gattungen in der Volksdichtung, sondern beleuchtet ihren europäischen Hintergrund. Die Bibliographie enthält außer den wichtigsten ungarischen Monographien und theoretischen Aufsätzen auch die bedeutendsten Werke der internationalen Folklore-Forschung.

Die wissenschaftliche und pädagogische Arbeit des Lehrstuhls spielte eine große Rolle darin, daß es in unserem Lande gelang, eine moderne, fortschrittliche Folklore-Forschung zu verwirklichen.

Im folgenden mitteilen wir die Liste jener Diplomarbeiten und

Dissertationen, die unter der Leitung des Lehrstuhls fertig gestellt wurden, und ein Bild über die Arbeit des Lehrstuhls bieten.

Кафедра Фольклористики Будапештского Университета им.
Лоранда Этвеша

Венгерская фольклористика во многом изменилась после Второй Мировой Войны. Эти изменения соответствовали увеличившимся общественным потребностям, ведь существенно изменился и предмет, изучаемый данной научной дисциплиной – то есть традиционная народная культура. Срочно надо было решить проблему подготовки фольклористов для выполнения увеличившихся задач. Поэтому этнографические исследования, которые имели значительные традиции в венгерских университетах, надо было укрепить учреждением ряда новых кафедр. Профессор этнографии Будапештского Университета, Карой ВИШКИ скончался в 1945г. В феврале 1946г Дюла ОРТУТАИ был назначен заведующим профессором Кафедрой Фольклористики Будапештского Университета.

С 1951г этнография стала самостоятельной дисциплиной в Будапештском Университете, Кафедра Фольклористики отделилась от Кафедры Этнографии. В это время разработалась и учебная программа кафедры, программа, которая и в наши дни составляет основы преподавания фольклора и этнографии.

До 1967г Кафедра Фольклористики была главным управляющим органом научного исследования, происходящего в Венгрии. Под её руководством подготавливались издания фольклорных текстов, научные труды теоретического характера. Опубликовались, например, труды скончавшихся раньше учёных, как Лаёш КАЛМАНЬ и Йанаш ХОНТИ. По поводу столетия революции 1848г. началось собирание фольклорных материалов общенационального характера под руководством нашей Кафедры. Здесь же началось исследование поэзии венгерского индустриального пролетариата, и позднее исследование городской этнографии Будапешта.

Преподаватели Кафедры принимали участие в общих предприятиях представителей науки, свои научные цели преследовали в процессе преподавания. Их мнение о венгерской народной поэзии, например отлично выражается в дважды опубликованных университетских конспектах, в которых даётся не только анализ жанров венгерской народной поэзии, но и объяснение международного фона той. Библиография же, приложенная к этим конспектам кроме важнейших венгерских источников монографического и теоретического характера распространяется и на важнейшие зарубежные источники.

Научные и преподавательские работы, проведённые на нашей Кафедре, играли весьма существенную роль в осуществлении нового, прогрессивного фольклористического исследования на нашей родине. Кафедра фольклористики имеет сложные международные отношения, её преподаватели регулярно публикуют свои труды и за границей.

Ниже следует список дипломных сочинений и докторских диссертаций, защищённых на нашей кафедре. Они дают верную картину многогранного труда, происходящего на Кафедре Фольклористики Будапештского Университета.

х

С 31 по 38 страницах данного номера нашего ежегодника перечисляются : 7 этнографических и 8 фольклористических докторских диссертаций, написанных за период с 1945 по 1970 г, — также 44 дипломных работы, написанных по фольклористическим темам с 1950 по 1970 г. С целью лучшей международной применимости, список упомянутых работ публикуется на двух (на венгерском и на немецком) языках.

х

Disszertációk a budapesti egyetem Néprajzi /Folklór/ Tanszékén
1945 - 1970

Dissertationen bei dem Institut für Volkskunde /Folklore/ der
Universität zu Budapest

Amint ez az előző tudománytörténeti összefoglalásból is köz-
tudott, a második világháború után a budapesti egyetemen elő-
ször a régi Egyetemi Néprajzi Intézet keretében szerveződött
a néprajzi oktatás és 1946 februárjától megalakult a Folklór
Tanszék. A hallgatók 1946 és 1949 között "néprajz szak" meg-
jelöléssel nyertek kiképzést; 1949-től "muzeológus szak" volt
az elnevezés, ezen belül esetenként néprajzi profillal. A má-
sodik világháború utáni néprajzi disszertációk /a szakdolgo-
zatok és a doktori értekezések/ ebben a keretben készültek.
Mivel az Egyetemi Néprajzi Intézet másik önálló tanszéke, a
Tárgyi Néprajzi Tanszék csak 1951-től kezdve működött, az a-
lábbi jegyzékben felsoroljuk mindazokat a disszertációkat, a-
melyek néprajzi tárgyból 1945 és 1951 között a budapesti egye-
temen elkészültek. 1951 utánról csak a Folklór Tanszék kere-
tében készült dolgozatok jegyzékét közöljük, mivel ez időtől
kezdve a Tárgyi Néprajzi Tanszék számára készült disszertáci-
ók jegyzékét a Tárgyi Néprajzi Tanszék teszi közzé. A fentiek
következtében az itt közzétett lista különböző tárgyú dolgo-
zatokat tartalmaz, a teljesség kedvéért mégis célszerűnek lát-
szott ilyen formában való megjelentetése. 1951 óta, a Tárgyi
Néprajzi Tanszékkal egyetértésben, a társadalom-néprajzi és
az egyetemes néprajzi tárgyú disszertációk inkább folklór jel-
legű munkáit tanszékünk, az inkább tárgyi etnográfiai érdekű
munkáit a Tárgyi Néprajzi Tanszék számára készítik, felsorolá-
suk ennek megfelelően történik. Tartozunk annak megjegyzésével
is, hogy kitűnő magyar folkloristák bizonyos esetekben nem
néprajzi tárgyú szakdolgozatot, illetve doktori disszertációt
készítettek a budapesti egyetemen, ritkábban külföldi egyete-

men. Ezeket a munkákat természetesen nem soroljuk fel. Ezutal mellőzzük a folklór tárgyú kandidátusi disszertációk jegyzékét is, annak ellenére, hogy több folkloristánk előzetesen megvédett kandidátusi disszertációja alapján egyetemünkön néprajzi /folklór/ doktorátust is nyert. Természetesen nem közöljük a most folyamatban levő, de még be nem fejezett disszertációk címjegyzékét sem.

I.

Néprajzi doktori értekezések

1945 - 1951

- 1./ Ifj. KODOLÁNYI János: A táltos a magyar néphagyományban. 1945.
- 2./ GAÁL Károly: Az andocsi Mária Gyermekei. 1946.
- 3./ VAJDA László: Az obo-típusu halmok etnológiai problémája. 1947.
- 4./ KAPOSÍ Edit: A tánc a bodrogi közeli Cigándon. 1947.
- 5./ MORVAY Judit: Egy Budapest környéki község gazdasági életének átalakulása. 1948.
- 6./ BERECSKI Imre: Az ecsegi pásztor élete. 1948.
- 7./ MOLNÁR Balázs: A hajdukérdés dél- és kelet-közép-európai kapcsolatai. 1948.

I.

Doktorarbeiten 1945-1951

/Ethnographie und Folklore/

- 1./ KODOLÁNYI, János jun.: Der "Táltos" in der ungarischen Volksüberlieferung. 1945.
- 2./ GAÁL, Károly: Die "Kinder von Maria" in Andocs. 1946.
- 3./ VAJDA, László: Ethnologische Probleme der sog. "obo"-Hügel. 1947.
- 4./ KAPOSÍ, Edit: Volkstänze in Cigánd. 1947.

- 5./ MORVAY, Judit: Die Umgestaltung der Wirtschaftsführung einer Gemeinde in der Umgebung von Budapest. 1948.
- 6./ BERECKZI, Imre: Das Leben der Hirten in Ecseg. 1948.
- 7./ MOLNÁR, Balázs: Die Haidukenfrage und ihre süd- und osteuropäische Verbindungen. 1948.

II.

Folklorisztikai doktori értekezések

1951 - 1970.

- 1./ BODROGI Tibor: Adatok Új-Guinea néprajzához. 1958.
- 2./ ERDÉSZ Sándor: Ámi Lajos meséi. 1963.
- 3./ MARTIN György: Motivumkutatás-motivumrendszerzés. /A sárközi-duna-menti táncok motivumkincse/. 1964.
- 4./ KRIZA Ildikó: A halálra táncoltatott leány. /Egy magyar népballedacsopót vizsgálata/. 1966.
- 5./ PESOVÁR Ernő: Új táncstílusok kialakulásának problémái. 1966.
- 6./ DOBOS Ilona: Tarcal története a néphagyományban. 1967.
- 7./ KÁLMÁNFI Béla: Esztergom környéke nemzetiségi népköltészete. 1967.
- 8./ BARSZ Ernő: A zene egy sályi pásztor életében. 1970.

II.

Doktorarbeiten 1951-1970

/Folklore/

- 1./ BODROGI, Tibor: Zur Ethnologie von Neu-Guinea. 1958.
- 2./ ERDÉSZ, Sándor: Ámi Lajos, Märchenerzähler. 1963.
- 3./ MARTIN, György: Typologie der Tanzmotiven / Die Tänze aus Sárköz/ 1964.

- 4./ KRIZA, Ildikó: Ein ungarischer Balladentyp: Das Mädchen, das zum Tode getanzt wurde. 1966.
- 5./ PESOVÁR, Ernő: Das Entstehen von neuen Tanzstilarten. 1966.
- 6./ DOBOS, Ilona: Die Geschichte von Tarcal in der Volksüberlieferung. 1967.
- 7./ KÁLMÁNFI, Béla: Die Volksdichtung der deutschsprachigen und slowakischen Bevölkerung in der Umgebung von Esztergom. 1967.
- 8./ BARSÍ, Ernő: Die Musik im Leben eines Hirten aus Sály. 1970.

III.

Folklór szakdolgozatok

1950 - 1970

- 1./ BODROGI Tibor: Részletek az Astrolabe-öböl néprajzához. 1950.
- 2./ NAGY Piroska: A néma-csere. 1950.
- 3./ Gáborné HERMANN Anna: Nagybatony táncélete. 1951.
- 4./ PESOVÁR Ernő: A völgyeségi /bukovinai/ székelyek betlehemes játéka. 1951.
- 5./ HALMOS István: A regös-szokás. 1953.
- 6./ PÁLFI Csaba: A Gyöngyösbokréta történetéből. 1953.
- 7./ MAÁCS László: Magyar katonatáncok: a hajdutánc és a verbunk. 1953.
- 8./ Pálfiné KESZLER Mária: Egy Fejér megyei gazdaközség /Gyuró/ és egy volt zsellérközség /Jenő/ táncéletének összehasonlítása. 1954.
- 9./ Marosánné LADVENICZA Ilona: Adatok a magyarországi cigányfolklórhoz. 1954.
- 10./ ISTVÁNOVITS Márton: Egy magyar munkásmesemondó. 1955.
- 11./ PESOVÁR Ferenc: Tyukod népi táncélete. 1955.
- 12./ ZINIEL Katalin: A bukovinai székelyek verses epikája. 1956.

- 13./ CSUKÁS Irén: A csecsemő a békési néphitben. 1956-1962.
- 14./ BORBÉLY Jolán: Lakócsa táncélete. 1956.
- 15./ JÁMBOR Márta: Legényélet és legényavató szokás Halászáiban. 1956.
- 16./ KELEMEN Sarolta: A Csalóka Péter trufakör és rokonsága. 1958.
- 17./ KISS Gabriella: Az AaTh 301-es mesetípus magyar redakciói. 1958.
- 18./ MÁNDOKI László: Csillagneveink és csillagmondáink nemzetközi összefüggései. 1958.
- 19./ TÓTH János: Tura zenei élete. 1958.
- 20./ GYÖRGYI Erzsébet: Bukovinai székely lakodalmi szokások. 1959.
- 21./ KISS Mária: A pomázi szerbek ünnepi szokásai. 1959.
- 22./ MARTIN György: Az erdélyi férfitánc-típus egyéni változatainak motivumkincse. 1959.
- 23./ PÓCS Éva: A karácsonyi asztal és a karácsonyi vacsora hiedelemköre. 1960.
- 24./ KOVÁSS Márta: Szabolcs-szatmári ujstilusu népballadák. 1962.
- 25./ MOLNÁR Mária: Társadalmi rétegződés egy Borsod megyei faluban. /Borsodgeszt/. 1962.
- 26./ Böröczkyné SALYÁMOSY Judit: A magyar tündérmese boszorkány alakja. 1962.
- 27./ SZABÓ Erzsébet: A magyar helyi mondák. /Erdőbénye/. 1962.
- 28./ Gémesné VAMOS Mária: Hiedelemmondáink élete a társadalomban. /Moldvai csángók/. 1962.
- 29./ KRIZA Ildikó: A halálra táncoltatott leány. 1963.
- 30./ VOIGT Vilmos: A magyar népmese stílusának kérdései. 1963.
- 31./ SZENTPÉTERI Erzsébet: A rokonsági viszonyok tükröződése a házassági szokásokban Hollókőn. 1964.
- 32./ BOGNÁR Emőke: Új vásárok a Jászságban. 1964.

- 33./ BÁN Elek: Bánk község viselete és himzése.
/Nógrád m./ 1965.
- 34./ NOVÁK Ferenc: A tánc szerepe Szék társadalmi életében. 1965.
- 35./ NÉMETH Imre: A felnőttéavatás ritusai a Kisalföldön. 1967.
- 36./ HEGEDŰS László: A magyar népi találóskérdés. 1968.
- 37./ SZEMERKÉNYI Ágnes: A szótláshagyomány műfaji csoportjai. 1968.
- 38./ KÜLLŐS Imola: A XVII. sz.-i kéziratos lakodalmi és szerelmi költészet folklór műfajai. 1968.
- 39./ FÜLÖPNÉ TÁTRAI Zsuzsa: A pünkösdi királynőjárás dunántúli és a pünkösödölés alföldi változatainak szöveg és játékmenet alapján történő rendszerezése. 1968.
- 40./ SZACSVAY Éva: Bábtáncoltató betlehemezés Magyarországon, és interetnikus kapcsolatai. 1968.
- 41./ NAGY Ilona: Magyar eredetmondák. 1968.
- 42./ BORSÁNYI László: A nyugat-afrikai dan-kran művészeti stilusegység elemzése. 1969.
- 43./ KÖRNER Tamás: A magyar hiedelemmondák természetfeletti lényei: A tündér. 1970.
- 44./ BALOGH Judit: Somogy megye jelesnapj népszokásai. 1970.

III.

Diplomarbeiten 1950-1970

- 1./ BODROGI, Tibor: Zur Ethnologie der Astrolabe-Bucht. 1950.
- 2./ NAGY, Piroska: Der stumme Handel. 1950.
- 3./ Frau Gábor, geb. HERMANN, Anna: Volkstanz in Nagybatony. 1951.
- 4./ PESOVÁR, Ernő: Weihnachtsspiele der Szekler aus Buko-

wina /Völgység/. 1951.

- 5./ HALMOS, István: "Regölés" als Volksbrauch. 1953.
- 6./ PÁLFI, Csaba: Die sog. "Perlenstrauß"-Bewegung. 1953.
- 7./ MAÁ CZ, László: Ungarische Soldatentänze. 1953.
- 8./ Frau Pálfi, geb. KESZLER, Mária: Vergleichende Untersuchung der Tanzformen von zwei Ortschaften. /Komitat Fejér/. 1954.
- 9./ Frau Marosán, geb. LADVENICZA, Ilona: Über die Volksdichtung der Zigeuner in Ungarn. 1954.
- 10./ ISTVÁNOVITS, Márton: Ein ungarischer Märchenerzähler. 1955.
- 11./ PESOVÁR, Ferenc: Volkstanz in Tyukod. 1955.
- 12./ ZINIEL, Katalin: Volksepik der Szekler aus Bukowina. 1956.
- 13./ CSUKÁS, Irén: Der Säugling im Volksglauben. /Komitat Békés/. 1956-62.
- 14./ BORBÉLY, Jolán: Volkstänze aus Lakócsa. 1956.
- 15./ JÁMBOR, Márta: Jugendweihe in Halászi. 1956.
- 16./ KELEMEN, Sarolta: Die Schwänke über "Csalóka Péter". 1958.
- 17./ KISS, Gabriella: Die ungarischen Varianten des Märchentyps AaTh 301. 1958.
- 18./ MÁNDOKI, László: Eine vergleichende Untersuchung der Sternnamen und Sagen aus Ungarn. 1958.
- 19./ TÓTH, János: Volksmusik in Tura. 1958.
- 20./ GYÖRGYI, Erzsébet: Hochzeit bei den Szeklern aus Bukowina. 1959.
- 21./ KISS, Mária: Festbräuche der Serben aus Pomáz. 1959.
- 22./ MARTIN, György: Männertänze aus Siebenbürgen. 1959.
- 23./ PÓCS, Éva: Der Weihnachtstisch und die Weihnachtsspeisen im Volksglauben. 1960.
- 24./ KOVÁSS, Márta: Volksballaden neuen Stils aus Szabolcs-Szatmár. 1962.
- 25./ MOLNÁR, Mária: Gesellschaftsstruktur in einem Dorf aus Komitat Borsod /Borsodgeszt/. 1962.
- 26./ Frau Böröczky, geb. SÁLYÁMOSY, Judit: Die Hexe in den ungarischen Volksmärchen. 1962.

- 27./ SZABÓ, Erzsébet: Ungarische Ortssagen. /Erdőbénye/. 1962.
- 28./ Frau Gémeš, geb. VAMOS, Mária: Mythische Sagen bei den Csángós aus der Moldau. 1962.
- 29./ KRIZA, Ildikó: Die Ballade über das Mädchen, das zum Tode getanzt wurde. 1963.
- 30./ VOIGT, Vilmos: Der Stil der ungarischen Volksmärchen. 1963.
- 31./ Frau Kóczián, geb. SZENTPÉTERI, Erzsébet: Hochzeitsbräuche und Verwandtschaft in Hollókő. 1964.
- 32./ BOGNÁR, Emőke: Die Inaugurierung der neuen Märkte im Gebiete "Jászszág". 1964.
- 33./ BÁN, Elek: Volkstrachten in der Gemeinde Bánk, Komitat Nógrád. 1965.
- 34./ NOVÁK, Ferenc: Die Rolle des Volkstanzes in Szék. 1965.
- 35./ NÉMETH, Imre: Jünglingsweihe in Kisalföld. 1967.
- 36./ HEGEDÜS, László: Das Volksrätsel. 1968.
- 37./ SZEMERKÉNYI, Ágnes: Das Proverbium und seine Gruppen. 1968.
- 38./ KÜLLÖS, Imola: Hochzeitslieder und Liebeslyrik in den Handschriften des XVII. Jahrhunderts. 1968.
- 39./ Frau Fülöp, geb. TÁTRAI, Zsuzsa: Die Pfingstkönigin. Typologie eines Volksbrauches. 1968.
- 40./ SZACSVAY, Éva: Puppenspiele zu Weihnachten im ungarischen Dorfe. 1968.
- 41./ NAGY, Ilona: Aetiologische Volkssagen. 1968.
- 42./ BORSÁNYI, László: Kunststile in Westafrika. 1969.
- 43./ KÖRNER, Tamás: Die Feen in den ungarischen mythischen Volkssagen. 1970.
- 44./ BALOGH, Judit: Feste und Volksbräuche des Jahres. Komitat Somogy. 1970.

Tanszékünknek immár két és fél évtizede professzora, ORTUTAY Gyula akadémikus, a művelődéspolitikus, tudós és nevelő most ünnepelte hatvanadik születésnapját. 1910 március 24-én Szabadkán született, de már gyermekkorra óta Szegeden élt, nevelkedett. Itt járt egyetemre, ahol klasszika-filológiával, pszichológiával, magyar irodalomtörténettel és folklorisztikával foglalkozott. Egyik alapítója és vezetője a Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiumának, a két világháború közötti legtevékenyebb, legdemokratikusabb, önálló diákszervezkedésnek. Első munkái a művészeti kollégium kiadásában jelentek meg /köztük első népköltési gyűjteménye, a társadalmi szempontokat érvényesítő Mondotta Vince András béreslegény, Máté János gazdalegény - Nyiri, rétközi balladák, betyár- és ju-

háznóták /1933//. Doktori értekezése /1934/ Tömörkény István életművét tárgyalta. Terepmunkát elsősorban az ország észak-keleti részén folytatott, ennek legfontosabb termékei a Nyíri és rétközi parasztnesék /1935/, valamint a legkitűnőbb magyar mesemondó, Fedics Mihály anyagának feldolgozása Fedics Mihály mesél /1940/. Ez a mű egyben az ugyancsak ORTUTAY szerkesztette Új Magyar Népköltési Gyűjtemény kezdő kötete, az egyéniségkutató magyar folklorisztikai iskola nyitánya. Érdeklődésének széles körére jellemző, hogy a tudománytörténet /Magyar népismeret /1937/, A magyar népköltési gyűjtemények története /1939/, a magyar folklór különböző területei /Székely népballadák /1935//, A magyar népművészet /1941/ / egyaránt érdeklik, munkásságának sajátos színezetet ad az egyetemes néprajz iránti figyelme /RADNÓTI Miklóssal közös műve: Karunga a holtak ura, nóger mesék /1944/ / és a parasztság aktuális problémái iránti őszinte aggodalom /Parasztságunk élete c. kötete /1937/ és számos tanulmánya/. ORTUTAY Gyula előbb egyetemi előadó, majd a szegedi tudományegyetemen a folklorisztika magántanára, a budapesti Magyarságtudományi Intézet egyik vezetője, közben két ízben is megteremti a Magyarságtudomány c. folyóiratot. 1940-ben készíti el azóta is sok-sok kiadást megért népszerű összefoglalását Kis magyar néprajz címen /ez 1963 óta németül is hozzáférhető Kleine ungarische Volkskunde címen/, 1943-ban pedig egy tudományos-népszerűsítő kötet számára elkészíti A magyar népköltészet címen összefoglaló tanulmányát népünk folklórjáról. A negyvenes évekre részt vett a magyar rádió munkájában, itt LAJTHA Lászlóval együtt kezdeményezte a magyar néprajzi hanglemezek felvételét. Részt vett a baloldali politikai mozgalomban, az ellenállásban.

Természetes, hogy e ragyogó tudományos és politikai karrier a felszabadulás után virágba szökkent. ORTUTAY Gyula a Független Kisgazdapárt baloldalának vezető tagja, országgyűlési képviselő lesz. Előbb az újjászervezett Magyar Rádió irányítója, majd 1947-től 1950-ig vallás és közoktatásügyi miniszter, 1950-től 1953-ig a Muzeumok Országos Központjának vezetője.

Az ellenforradalom összeomlása után, 1957-től hét évig a Hazafias Népfront főtítkára, majd alelnöke. Tagja az országgyűlésnek, és az Elnöki Tanácsnak. 1970 februárjától elnöke a Magyar Népköztársaság Országgyűlése kulturális bizottságának. A Tudományos Ismeretterjesztő Társulatnak 1964 óta elnöke. A Magyar Tudományos Akadémiának 1945-től levelező, 1958-tól rendes tagja, 1967-től a Nyelv- és Irodalomtudományok Osztályának titkárja, 1970-től kezdve elnöke és ilyen minőségében szerkesztője az Osztály közleményeinek. 1945-től a budapesti egyetemen a folklorisztika professzora, 1957 és 1963 között az Eötvös Loránd Tudományegyetem rektora. 1968-tól a Magyar Tudományos Akadémia Néprajzi Kutató Csoportjának igazgatója. Számos állami és tudományos kitüntetése van, tagja, tiszteleti tagja több tudományos társaságnak /több ízben és jelenleg is elnöke a Magyar Néprajzi Társaságnak/, folyóiratok főszerkesztője /hosszu ideig az Ethnographia, jelenleg az Acta Ethnographica folyóiratoknak/. A magyar néprajztudomány vitathatatlanul legnagyobb nemzetközi tekintélye. Mesekutató tevékenységét a Fabula című nemzetközi folyóirat szerkesztőbizottsági tagsága, a nemzetközi Pitré-díj kitüntetése, az International Society for Folk Narrative Research európai alelnöksége bizonyítják. Megszervezője a nemzetközi finnugrisztikai kongresszusoknak /1960 : Budapest, 1965 : Helsinki, 1970 : Tallin/, évekig a finn-magyar kulturális vegyesbizottság magyar elnöke. A finn-magyar kulturális kapcsolatok ápolásáért a legmagasabb finn kitüntetésekben részesült.

Személyes tudományos munkássága is kiterjedélyesedett az utolsó negyedszázad során. Két előadás /1948/ c. könyvében a kortársi társadalom néprajzi vizsgálatára hívja fel a figyelmet. 1960-ban Irók, népek, századok, 1966-ban Halhatatlan népköltészet címen jelentek meg válogatott tanulmányai. KATONA Imrével közösen 1951-56-ban két kötetben adta ki a Magyar parasztesék válogatását. 1955-ben háromkötetes Magyar Népköltészet gyűjteménye jelent meg. Közben, 1954-ben KÁLMÁNY Lajos hagyatékából ő adja ki az Alföldi népballadák kötetét. 1957-ben je-

lenik meg magyar népmesegyűjteménye, előbb németül, majd angolul, csehül, finnül, kivonatos formában más nyelveken is, nyelvenként olykor több kiadásban. A Szépirodalmi Könyvkiadó "Magyar Parnasszus" sorozatában 1960-ban háromkötetes mese-, 1968-ban egykötetes ballada-, 1970-ben kétkötetes népdal-válogatása jelenik meg. Kötetbe nem gyűjtött tudományos tanulmányainak /éppen ezek a legjelentősebbek!/ tematikája igen gazdag : a marxista néprajztudomány alapfogalmai, a nemzeti és nemzetközi kérdései a néprajzi kutatásban, a szájhagyományozás törvényszerűségei, a magyar mesemondás, a finnugrisztikai folklorisztika feladatai egyformán szót kapnak. Egyetemi jegyzetei /nyomtatásban kiadott rövid, rotaprintben olvasható hosszabb, csak kéziratban hozzáférhető teljes terjedelmű előadásszövegei/ világosan körvonalaznak egy önálló, széleslátókörű tudományos állásfoglalást. Politikai cikkeinek, tanulmányainak, beszédeinek csak kisebb hányada jelent meg 1949-es Művelődés és politika című tanulmánykötetében, valamint két későbbi munkájában. Különösen sajnáljuk, hogy barátairól, az ellenállási mozgalomról, a kortársi művészet és irodalom eseményeiről írott cikkei egyelőre Csipkerózsikaként várják összegyűjtésüket. Magyar és nemzetközi tisztelőinek széles táborára az Acta Ethnographica ünnepi számával /XIX. évf., 1970., több mint 400 lapon/ üdvözli 60. születésnapja alkalmából, további sikerekben gazdag munkálkodást kívánva. Felköszöntötte őt Akadémiánk és Egyetemünk, a Néprajzi Kutató Csoport, és számos más közintézmény, barátainak és tisztelőinek széles táborra, és természetesen a "societas fidelissima", a Folklór Tanszék, az Egyetemi Néprajzi Intézet oktatói és hallgatói is.

ORTUTAY Gyula emberi portréját éppen életműve gazdagsága, sokrétűsége miatt nehéz röviden megrajzolni. Teljes, minden iránt érdeklődő ember, érzékkel a hétköznapiak bájai és bajai, de a politika és a tudomány távlatai iránt is. A magyar néprajztudománynak máris vagy negyedfél évtizede vitathatatlanul az ő nevéhez fűződik : ekkor alakult ki három egyetemünkön négy néprajzi tanszékünk, az egységes magyar muzeumügy, egyik csu-

csán az Országos Néprajzi Muzeummal, a magyar néprajztudomány nemzetközi folyóiratai, részvételünk a nemzetközi néprajzi életben, szervezetekben, kongresszusokon, az akadémiai néprajzi kutatóintézet. Ezen kívül /különösen, de nem egyedül/ a folklorisztikában ma az ő tanítványai, iskolája neveltjei folytatják a kutatómunkát. Nem kisebb vívmányok, mint a tudománypolitikában az egységes magyar iskolarendszer megteremtése, a haladó hagyományainkra nevelés, a felsőoktatás reformja, az iskolán kívüli népművelés, benne elsősorban a rádió nagy művelő szerepének a felismerése fűződik a nevéhez. A politikában előbb az ország felszabadítása, majd egy baloldali nemzeti összefogás volt a célkitűzése. Az utóbbi évtizedben az értelmiségnek a szocialista társadalom keretei között való helyét próbálta kimutatni. Politikusi hitvallásához tartozik még a tudomány és politika összekapcsolásának gondolata, kulturális, nemzeti és népi hagyományaink megbecsülésének hangoztatása. ORTUTAY akadémikus, a tekintélyes politikus és tudós közvetlen, derűs, tettekre kész ember. Segítőkézségét különösen azok tapasztalhatták, akik gondokkal fordultak hozzá: lett légyenek ezek mindennapi nehézségek, tudománypolitikai aggodalmak, vagy akár elméleti problémák. Kedveli a világos, jól áttekinthető programokat, de még ma sem ritkán bocsájtkozik metodikai kalandokba: legutóbb a színház /a Kalevala magyar változata/ és a film /nemzetközi tudományos film terve a Duna menti népek kulturájáról/ vont a büv körébe. Mégis nem csupán azt köszönjük neki e napon, hogy ma oly széles keretek között, oly jól kiépített magyar néprajztudomány létezhet, hanem azt is, hogy a tudomány perspektívájában a demokrácia és a kísérletezés szabadsága is természetesen adva van. A művelődéspolitikusnak és politikusnak pedig csak azt kívánhatjuk, továbbra is lásson oly sokat megvalósulva ifjúkori vágyaiból, felnőttkori munkájának eredményeiből.

Begrüßung zum 60. Geburtstage von Gyula ORTUTAY

Prof. Dr. Gyula ORTUTAY, eine hervorragende Persönlichkeit der ungarischen und internationalen Folkloristik, Akademiker, Direktor der Sektion für Ethnologische Forschung der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, Mitglied und Leiter von zahlreichen ungarischen und internationalen wissenschaftlichen Gesellschaften, Redakteur von Zeitschriften und Serien von Büchern, ist am 24. März des Jahres 1910 in Szabadka /Subotica, Jugoslawien/ geboren. Anlässlich seines 60. Geburtstages wurde er von einer Reihe seiner ungarischen und ausländischen Verehrer und Freunde beglückwünscht. Der 19. Jahrgang der Zeitschrift Acta Ethnographica im Jahre 1970 wurde -- als eine Festnummer -- ihm gewidmet, die eine ausgewählte Bibliographie seines reichen wissenschaftlichen Schaffens enthält.

Anlässlich des 60. Geburtstages begrüßten ihn alle Mitarbeiter und Hörer des Folklore-Lehrstuhls und des Instituts für Volkskunde der Universität im Rahmen eines vertrauten Festes. Diese Gelegenheit wird dazu genutzt, um eine kurze Übersicht über den wissenschaftlichen, kulturpolitischen und politischen Lebensweg von Gyula ORTUTAY zu geben. Wir sind umso mehr dazu berechtigt, da das schönste Kapitel seines vielseitigen Lebenswerkes eben seine Tätigkeit als Universitätsprofessor war. Er erhielt die Habilitation schon vor dem 2. Weltkrieg an der Universität von Szeged, hier und in mehreren Instituten der Budapester Universität hielt er Vorlesungen und leitete Seminaren. Von Februar des Jahres 1946 an wurde er Professor an der Budapester Universität, heute kann man ruhig feststellen, er ist Erzieher von Generationen der Folkloristen und Forscher der Volkskunde. Ihm gebührt Dank dafür, daß die Budapester Folkloristik und der Folklore-Lehrstuhl die jetzige wissenschaftliche Stellung im Ausland und zu Hause errang. Wir begrüßen Gyula ORTUTAY mit Dank und Liebe, und wünschen ihm tüchtige Jahrzehnte und die Verwirklichung seiner Pläne.

Профессор Дюла ОРТУТАИ, выдающаяся личность венгерской и международной фольклористики, член венгерской Академии Наук, директор Исследовательской Группы Этнографии АН ВНР, президент Венгерского Этнографического Общества, член многочисленных венгерских и международных научных обществ, редактор периодических изданий и серий книг родился 24-го марта 1910, в городе Сабадка (ныне Суботица, Югославия). По случаю его шестидесятилетия приветствовало его целое множество венгерских и иностранных друзей и почитателей. Также специальный том международного журнала Acta Ethnographica 19 (1970), в качестве праздничного номера посвящен в его честь. Тут находится и избранная библиография его богатой научной деятельности.

По этому случаю сердечно поздравляли ему все преподаватели и студенты Кафедры Фольклористики и Этнографического Института нашего университета в рамках интимного торжества. А теперь, в этой статье даётся краткий обзор о жизненном пути Дюла ОРТУТАИ, как политика, учёного, культурполитика. Мы имеем на это тем больше прав, потому, как наиболее богатой части и интенсивным периодом его деятельности является как раз его труд в области университетского преподавания. Он уже перед Второй Мировой Войной являлся приватдоцентом Сегедского Университета, вёл спецкурсы там и в Будапештском Университете, и читал многочисленные доклады. Он является заведующим профессором нашей Кафедры Фольклористики Будапештского Университета с февраля 1946г., и теперь уже с уверенностью можем утверждать, успешным воспитателем целого поколения венгерских фольклористов и этнографов. Будапештская фольклористика и Кафедра Фольклористики смогли подниматься на тот национальный и международный уровень, на котором находятся теперь, благодаря лично ему. По этому торжественному случаю поздравляем профессора ОРТУТАИ с любовью и благодарностью, желаем новые успешные трудовые десятилетия, осуществления всех его планов.

dományi Bizottság elnökével, TRENCSENYI-WALDAPFEL Imrével, megtekintette a DIÓSZEGI Vilmos gondozásában található sámán-hit-archivumot, néprajzi filmeket nézett meg. A svéd és a magyar néprajzi kutatások kapcsolatairól ORTUTAY Gyula akadémikussal és másokkal folytatott beszélgetést. Maradt ideje a budapesti színházi, zenei és muzeumi élet megismerésére is.

Három előadást tartott nálunk. Április 17-én délután a Magyar Tudományos Akadémia Néprajzi Kutató Csoportjának értekezletén "Problems in the Work on Ethnological Encyclopedias" címmel, elsősorban a nemzetközi elméleti-terminológiai szótárak elkészítéseinek inkább kesernyés tapasztalatairól. Április 21-én délután az Egyetemi Néprajzi Intézetben "The Study of Folk Religions - Swedish Results" címmel, a svédországi egyetemes és skandináv vallástudomány módszereiről, eredményeiről. Ezt az előadást élénk vita is követte, amelyben a jelenlévő egyetemi hallgatók és oktatók vettek részt. Végül április 22-én, délután az ELTE Bölcsészkarának Tanácsstermében a Magyar Néprajzi Társaság plenáris ülésén "Kutatási módszerek a modern skandináv folklorisztikában" címmel tartott előadást. Ezt az ülést ORTUTAY Gyula, a Néprajzi Társaság elnöke vezette, aki megnyitó szavaiban üdvözölte a neves vendéget. HULTKRANTZ professzor ezen kívül több közvetlen beszélgetésben és konzultációban fejtette ki elgondolásait, véleményét a néprajztudomány, a vallástudomány és a folklorisztika kérdéseiről. Látogatását röviden hírül adták a napilapok /Magyar Hírlap és Népszabadság/, interjút kért tőle a Budapester Rundschau is. Mivel a közeljövőben HULTKRANTZ professzornak a Néprajzi Társaság előtt elmondott előadása magyarul is megjelenik az Ethnographia hasábjain, és valószínűleg más tudományos dolgozatát is közli a magyarországi szakajtó, interjújának rövidített változatát adnánk alább közre. Ez a beszélgetés természetesen /terjedelmi okokból is/ csak néhány, a szélesebb körű olvasóközönséget érdeklő kérdésre terjedhetett ki. A rövidítés keveset ad vissza HULTKRANTZ professzor meggyerő, egyszerűen szenvedélyes és önkritikus stílusából, talán mégis

felvillant némi képet a nyilatkozó emberi arcáról is.

Kérdés : Melyek azok a kérdések, amelyekről a legszívesebben beszélgetne?

Hultkrantz: Amelyeket tőlem megkérdeznek. Ne én válasszam a kérdéseket is!

K : Először jár Professzor ur Magyarországon?

Hultkrantz: Igen, sőt egyáltalán először járok kommunista-szocialista országban. Azért nem mondok egyszerűen szocialista országot, mert a mi terminológiánk szerint Svédország szocialista ország.

K : Milyen szerepet játszik az olyannyira fejlett Svédországban az u.n. "primitív" népek hiedelmeivel foglalkozó egyetemes vallástudomány?

Hultkrantz: Voltaképpen jelentős szerepet, sőt az érdeklődés egyre inkább ilyen irányba tolódik el. Egyetemem vallástudományi szakjának régebben 25-30, most 100-120 hallgatója van. Vagy husz doktorjelölttem közül csak 1 tanulmányozza a klasszikus vallásokat, 5 a svéd néphit és folklór problémáival, a többiek a természeti népek vallásaival foglalkoznak és elsősorban a hitvilág akkulturációs problémáit vizsgálják. Maga az egész svéd társadalom is élenként érdeklődik a fejlődésben visszamaradt népek iránt. Hatóságaink megígérték, hogy etnológus szakembereket küldenek az ilyen államokba. Ez ugyan eddig még nem történt meg, de bizunk abban, hogy tanítványaink hamarosan konkrét segítő munkát végezhetnek például Pakisztán, Etiópia, Tanzánia területén.

K : Mi a szerepe Svédországban a folklórnak és folklorisztikának?

Hultkrantz: Sajnos, sokkal kevesebb. Egyelőre évtizedek óta, Carl-Wilhelm von Sydow nyugalombavonulása után, nincs professzora a folklorisztikának nálunk. Talán most lesz újból, Uppsalában.

K : Milyen az egyetemi élet Svédországban?

Hultkrantz: Azt hiszem, az oktatás színvonala nem lenne rossz. A hallgatók szociális helyzete sem tarthatatlan. Nagyon

megnőtt az egyetemi hallgatók száma. Egyetemünkön most 25000 tanuló van. Egyre erősebbek a diákmozgalmak is. A hallgatók szinte minden egyetemi kérdésben döntő szót követelnek, ők akarják megszabni, ki miről és mit mondjon nekik. Ezért, mint oly-sok más nyugati egyetemen, gyakran nálunk sem könnyű a munka.

K : Látott-e különbséget a svéd-és a magyar vallástudomány helyzete, módszerei között?

Hultkrantz: Magyarországon más, szorosabb a kapcsolat a néprajz és a vallástudomány között, és itt igen fejlett a folklórisztika. De ami a konkrét kutatási módszereket illeti, sok hasonló vonást látok.

K : Melyek voltak legkedvezőbb benyomásai látogatása során?

Hultkrantz: Az igen élénk tudományos tevékenység az engem érdeklő területeken.

K : Lát-e lehetőséget kapcsolataink folytatására?

Hultkrantz: Igen. A svédek és a svéd kormány érdekelték abban, hogy a tudományos kapcsolatok tovább folytatódjanak.

K : Véleménye szerint miben lehetne vagy kellene javítani a magyar tudományosság színvonalát, helyzetét?

Hultkrantz: Nem ismerem annyira a magyar tudományt, hogy hibákat találtam volna.

K : Mi a véleménye az összehasonlító vallástörténet egyetemi oktatásáról?

Hultkrantz: Nálunk vallástörténetet és vallástudományt tanítanak a teológián is, ott lelkészeket és hitoktatókat képeznek ki; de a tudományegyetemek társadalomtudományi fakultásain is, például a stockholmi egyetemen. Mi kutatókat és könyvtárosokat, nem papokat képezünk ki. Azt hiszem, jó lenne, ha a jól működő magyar összehasonlító vallástudomány is filológiai tanszéket kapna. Egyébként a Német Demokratikus Köztársaságban, Lipcsében működik ilyen egyetemi tanszék.

K : A kérdésekre szánt idő végére értünk. Mit tenne még hozzá mindahhoz, ami itt elhangzott?

Hultkrantz: Az elején borzasztó fáradt voltam, nem is tudom, miért, szinte nem is hallottam a kérdéseket. De most, hogy elbeszélgettünk, sokkal frissebbnek érzem magam. Köszönöm a figyelmet.

Mi is köszönjük a válaszokat, az előadásokat, a beszélgetéseket, a magyarországi látogatást. Reméljük, az első utat hamarosan követi a következő. Välkommen i Ungern igen!

* Professor Hultkrantz's Hungarian Visit

Prof. Dr. Åke HULTKRANTZ the Chairman of the Institution of Comparative Religion of University of Stockholm, world renowned ethnologist, folklorist and professor of comparative religion spent 2 weeks in Hungary from April 15 to 29, 1970 as a guest of the Institute of Folklore of Budapest University. While in Hungary Dr. HULTKRANTZ acquainted himself with the various institutions of Hungarian ethnography resp. folklore and their leaders, and took part in excursions in the country. During his stay he lectured on the "Problems in the Work on Ethnological Encyclopedias" at the Ethnographic Research Group of the Hungarian Academy of Sciences, on "The Study of Folk Religions - Swedish Results" at the University Institute of Folklore, and finally on "Some Methods of Modern Scandinavian Folkloristic Research" at the plenary session of the Hungarian Ethnographic Society. His visit was briefly described by the Hungarian news media too. Our aim in the above is to outline an interview with him on the perspectives of comparative religion, especially as regards Swedish experiences. In addition, the interview tried to ascertain Dr. HULTKRANTZ's views on his accumulated impressions that he gained as a result of his acquaintance with Hungarian folk-

lore. His lecture "Some Methods ..." will appear in the journal Ethnographia vol. 82. /1971/ in Hungarian.

Пребывание в Венгрии профессора Оке Хульткрантц

В качестве гостя нашей Кафедры Фольклористики с 15 по 29 апреля 1970г., пребывал в Венгрии профессор Оке ХУЛЬТКРАНТЦ, всемирно известный шведский этнолог, историк религии и фольклорист, заведующий Институтом Сравнительного Изучения Религии (Institution of Comparative Religion) Стокгольмского Университета. За время своего пребывания в Венгрии он познакомился с различными институтами венгерской этнографии и фольклористики и с ответственными руководителями Будапештского Университета им. Лоранда Этвеша, и совершил экскурсии по разным местам нашей страны. Он прочитал три доклада : первую под заглавием "Проблемы по работе над этнологическими энциклопедиями" в Исследовательской Группе Этнографии АН ВНР, вторую под заглавием "Шведские результаты в области изучения народных религий" на кафедре фольклористики нашего университета, и третью под заглавием "Некоторые методы современного скандинавского фольклористического исследования", на пленарном заседании Венгерского Этнографического Общества. О его пребывании в Венгрии коротко сообщилось и в прессе. Здесь мы публикуем краткое интервью его, в котором он говорит о современных перспективах изучения религий, прежде всего на основе своего опыта, собранного в Швеции. В этом разговоре он также даёт оценку своих выводов по поводу с познакомлением с венгерской фольклористикой. Его доклад "Некоторые методы современного скандинавского фольклористического исследования" будет напечатан в журнале Ethnographia 82 (1971), органе Венгерского Этнографического Общества.

LA PLACE DU FOLKLORE HONGROIS DANS LA SCIENCE
COMPAREE DE FOLKLORE BALKANIQUE

Piae memoriae Bélae Bartók
magistris comparationis
poeseon populorum
Balcanicorum

Bien que les recherches historiques de la science hongroise de folklore n'aient pas encore mis à jour dans tous leurs détails les faits qui indiquent l'intérêt des folkloristes hongrois porté au folklore balkanique, pourtant une quantité de faits nous sont connus, qui prouvent que des recherches régulières avaient été effectuées en Hongrie sur le folklore des peuples balkaniques. Mihály VITKOVICS /1778-1829/, József SZÉKÁCS /1809-1876/, Pál DÖMÖTÖR /1844-1929/, Béla ERÖDI /1846-1918/, Ede MARGALITS /1849-1940/, Rezső SZEGEDI /1873-1922/, József BAJZA /1885-1938/, Ágoston PÁVEL /1886-1946/ et d'autres s'occupaient du folklore des Slaves du Sud; Károly ÁCS /1824-1894/, Gergely MOLDOVÁN /1845-1930/, György ALEXICS /1864-1936/ et d'autres du folklore roumain; Adolf STRAUSS /1854-1944/ du folklore bulgare, Ignác KUNOS /1860-1945/ du turc, Iván TÉLFY /1816-1898/ et Dezső VÉRTESY /1881-1917/ du grec moderne, Ferenc NOPCSA /1815-1904/ de l'albanais, et nous passons sous silence le nom des chercheurs qui s'occupent actuellement des questions du folklore des peuples balkaniques. C'est également dans ce domaine que faisait ses recherches pendant des dizaines d'années Béla BARTÓK, dont les travaux en grande majorité sont internationalement bien connus. On poursuit des recherches aussi à l'heure actuelle sur les rapports ethniques entre les peuples hongrois et balkaniques, et des travaux scientifiques permanentes étudient les populations sud-slaves, bulgares et roumaines habi-

tant sur le territoire de la Hongrie. En outre nous disposons d'un grand nombre de données, qui montrent qu'avant la guerre de 1914-18, à partir du 18e siècle, dans la monarchie des Habsbourgs, précisément sur le territoire de la Hongrie certains travaux ont été publiés dont la connaissance est indispensable à la science de folklore balkanique. Mais tous ces faits ne témoignent en eux-mêmes que des relations d'ordre d'histoire de science folklorique et ne concernent pas les possibilités d'une comparaison entre le folklore des peuples balkaniques et celui du peuple hongrois.¹

Nous connaissons plusieurs traités historiques dont les auteurs ont essayé de présenter les étapes des rapports entre les peuples balkaniques et les Hongrois, l'ethnographie des objets populaires a également abordé ces questions à plusieurs reprises. Probablement des rapports pareils existent aussi dans le domaine des coutumes populaires, de la musique folklorique, des danses folkloriques et de l'art folklorique. Dans ce qui suit nous avons l'intention de nous borner à l'examen de quelques questions de recherches relatives à la poésie populaire.²

Tout d'abord nous déterminons les périodes historiques de la poésie populaire hongroise suivant directement les faits d'histoire sociale et les documents philologiques datables. Il est d'une très grande importance qu'à partir du 16e siècle il existe une littérature de langue hongroise très développée disposant d'une succession ininterrompue de textes écrits.³ Les origines de la littérature de langue hongroise sont antérieures à cette date, néanmoins nous n'avons à notre disposition qu'à partir de cette période /en histoire littéraire c'est la période de la Renaissance/ des textes de l'époque dignes de foi, au moyen desquels nous pouvons retracer l'évolution du système des genres de la littérature hongroise.⁴ L'examen du changement de cette hiérarchie des genres est d'une importance primordiale pour l'histoire du folklore également, car la reconstruction et l'interprétation du système

beaucoup moins intégralement conservé des genres de la poésie populaire se fait en premier lieu à l'aide de l'observation de cette évolution de la littérature. En ce sens nous pouvons dire que nous pouvons suivre en grande ligne - à l'aide des examens comparatifs minutieux - les traces du système des genres du folklore hongrois à partir de la seconde moitié du 16e siècle jusqu'à nos jours. Ce fait est d'une grande importance aussi pour la science comparée de folklore balkanique, parce que dans certains cas la possibilité de la chronologie relative et dans d'autres même celle de la chronologie absolue s'offrent entre les folklores qui sont en corrélation réciproques multiples. Cela est important du point de vue de la genèse de certains genres nouveaux du folklore hongrois. En ce qui suit je voudrais présenter quelques exemples de ce genre.

x

1. Pour ce qui est des ballades, se posé naturellement la question de l'origine des ballades considérées comme les plus archaïques. Dans ce domaine certains travaux préparatifs ont été réalisés tout récemment, bien que l'ensemble des ballades balkaniques ne soit pas encore suffisamment étudié pour qu'on puisse donner une réponse définitive à la question de la genèse et de l'influence de certains types et sujets de ballades. Étant donné que les ballades considérées comme les plus anciennes sont internationalement répandues, cet ensemble de problèmes ne peut guère être résolu en étudiant uniquement les peuples du Balkan. Quant aux dates de leur genèse, d'après la conception traditionnelle des folkloristes hongrois, les ballades hongroises les plus archaïques ne remontent pas au delà des 16e et 17e siècles.⁵ Comme il est connu, au cours des dix dernières années, M. Lajos VARGYAS est arrivé - d'après ses recherches comparatives - à constater qu'une partie considérable du fond traditionnel des ballades hongroises /environ 40 types de ballades/ sont beaucoup plus anciennes et datent des 14e et 15e siècles.⁶ Il faut

ajouter à ce propos que M. VARGYAS est loin de finir de prouver sa thèse et que même du côté hongrois une autre opinion peut également être soutenue par de nouveaux arguments.

2. L'origine des ballades des haïdouks est un problème à part. Ce genre /ou ensemble de genres/ est bien connu pour les peuples balkaniques, il se trouve dans les folklores hongrois, slovaque et morave, mais il ne se retrouve plus à l'Ouest.⁷ Quant à la genèse des ballades hongroises des haïdouks, d'une part des faits historiques se référant aux événements de la fin du 17e et du début du 18e siècles, d'autre part des preuves de la théorie des genres nous amènent à considérer que les ballades hongroises des haïdouks ne sont pas antérieures au 17e siècle.⁸ En fonction de la date des ballades classiques hongroises, ce terme pourrait évidemment être modifié, mais en gros il peut être considéré comme sûr.

3. Nous mentionnons sans entrer dans les détails que dans le folklore hongrois il n'y a pas d'épopées héroïques /chansons épiques/ qui pourraient être apparentées avec les épopées héroïques balkaniques. Malgré cela certaines concordances partielles et des attaches existent.

4. De même nous ne pouvons que rappeler le fait qu'une grande partie des contes populaires hongrois était considérée par la science folklorique traditionnelle comme très ancienne, qui soulignait en effet leur rapport avec les contes et les chants épiques héroïques de l'Europe de l'Est et de l'Asie Centrale, ainsi elle les datait antérieures à l'occupation de la Hongrie par les Hongrois ou au plus tard du 9e siècle. /Il s'agit en premier lieu des contes nommés "contes merveilleux" ou dans une mesure moins grande de certains spécimens des contes magiques.⁹ Aujourd'hui on voit plus clairement ce changement de grande envergure qui s'opérait au cours des 15e et 16e siècles dans la prose hongroise. La plus grande partie des contes hongrois, en tant que contes n'apparaissent qu'à ce moment-là en hongrois, mais en même temps un bloc de la tradition peut être délimité qui en diffère et peut se dater

de plus tôt. Aujourd'hui il n'est pas encore tout-à-fait clair pour la recherche si cette différence est assez grande à l'intérieur de la tradition appelée unanimement "conte hongrois" pour qu'il faille compter avec l'origine de caractère non-fabuleuse, mais narrative de la couche plus ancienne ou que la différence puisse être effacée par la supposition des divergences et des identités produites par le développement des genres folkloriques et la transmission orale permanente. En tout cas les nouvelles recherches auront donné des résultats plus précis qui pourraient être largement utilisés par les recherches folkloriques comparatives.

5. Le problème de la formation de la chanson populaire lyrique hongroise est pareille. Selon la conception traditionnelle de la science folklorique hongroise nos chansons populaires strophiques, en quatrains rimés et parlant en grande majorité de l'amour sont antérieures à l'occupation de la Hongrie par les Hongrois et ainsi elles devaient naître dans leurs formes actuelles entre les 5e et 9e siècles de notre ère.¹⁰ Mais tant d'arguments contraires peuvent objecter cette hypothèse qu'elle finit par se détruire.¹¹ Pour le moment nous devons constater que les chansons populaires hongroises strophiques rimées se rapportant à sujet d'amour ne peuvent guère être antérieures au 16e siècle et quant à leur genèse, elles ne peuvent pas être dissociées du processus social et littéraire de la Renaissance. La grande majorité des chansons populaires hongroises étant de ce genre l'origine des chansons non-strophiques, non-rimées, souvent liées à des coutumes /chansons des rites/ peut être séparée de celle des chansons populaires lyriques. Cette séparation doit évidemment être faite dans la recherche du texte aussi bien que dans celle de la mélodie. Puisqu'en ce moment nous ne sommes qu'au début de cette recherche de nouvelle perspective, il serait prématuré d'anticiper sur les résultats éventuels.

6. Nous voudrions pourtant nous arrêter sur un seul point,

en premier lieu pour pouvoir illustrer à l'aide d'un exemple donné ce que nous entendons par la place du folklore hongrois dans les recherches de balkanistique comparée. Il est connu que dans la balkanistique et la slavistique comparatives les recherches de métrique ont aperçu depuis longtemps certaines identités et convergences dans la versification de la poésie populaire des peuples slaves et des peuples balkaniques. Le professeur Karel HORÁLEK¹² résume ainsi cette série de corrélations issue d'une généralisation large:

	mesure	rime	structure strophique
slave occidental	+	+	+
slave oriental	-	-	-
slave du sud	+	-	-

albanais	-	+	-
roumain	-	+	-

Selon la conception des folkloristes hongrois nous complétons le tableau de l'exemple des chansons lyriques hongroises de la façon suivante:

hongrois = mesure: + rime: + strophe: +

Si les correspondances sont juxtaposées ainsi, rien ne peut expliquer les divergences et les identités de métrique. Mais voici la conception mentionnée ci-dessus, selon laquelle la poésie populaire hongroise /jusqu'ici considérée comme homogène/ peut être répartie en deux: la poésie lyrique strophique et la chanson des rites, la formule est la suivante:

	mesure	rime	strophe
chanson des rites hongroise	-	-	-
chanson lyrique hongroise	+	+	+

Ce qui précède nous apprend également que la différence entre

les deux couches est indiquée aussi par la chronologie: le deuxième groupe date du 16e siècle ou bien postérieur, tandis que le premier est sûrement antérieur à cette date. Par conséquent si sur ce point nous rencontrons des divergences de genres et des périodes d'histoire du folklore, et non seulement des différences métriques, on peut supposer à juste titre que les divergences entre les facteurs du tableau donné ci-dessus ne sont pas non plus l'effet du hasard: la formule du slave occidental: /mesure: + rime: + strophe: + / se rapporte à la poésie lyrique strophique, donc à un genre tardif, par contre la formule du slave oriental /mesure: - rime: - strophe: - / porte sur la chanson épique ou sur les chansons des rites, donc sur un genre folklorique plus ancien. Ainsi la différence de métrique qui paraît être typologique, peut être expliquée comme une différence d'époques et de genres, comme l'exemple hongrois certifie. Pour pouvoir juger à coup sûr des processus pareils, il est indispensable de poursuivre des recherches comparatives précises. Pour le folklore hongrois, c'est naturellement le folklore balkanique qui fournit la meilleure possibilité de comparaison.

7. Dans le cas des autres genres folkloriques aussi peuvent certainement se révéler des corrélations pareilles. Mais pour les genres épiques brefs /proverbes, devinettes, stc./ nous n'avons commencé que maintenant à passer en revue - avec des méthodes modernes - la matière du folklore hongrois, travail qui doit précéder les comparaisons.¹³

x

Pour finir, je voudrais encore une fois préciser que les examens directs de la genèse et de la distribution des types, des motifs et des formules, peuvent naturellement - dans l'avenir aussi - révéler beaucoup dans le domaine des rapports respectifs entre folklores balkanique et hongrois. Mais pour en définir la vraie nature nous devons recourir à des examens

détaillés, analogiques aux cas mentionnés ci-dessus, qui ont leur point de départ dans des concordances plutôt typologiques et qui ont une portée plus générale.

Notes

1. En Hongrie, on n'a pas encore élaboré cet ensemble de questions du point de vue d'histoire des sciences. Des cadres historiques et d'histoire de culture nous informent : /GÁL, Stefan/ red.: Ungarn und die Nachbarvölker. Budapest, /1942/ -- /GÁL, István/ red.: Magyarország és Keleteurópa. A magyarság kapcsolatai a szomszédnépekkel /La Hongrie et l'Europe Orientale. Les relations des Hongrois avec les peuples voisins/. Budapest, 1947. -- /SZEKFÜ, Gyula/ red.: A magyarság és a szlávok /Les Hongrois et les Slaves/. Budapest, 1942. -- /KEMÉNY, G. Gábor - KATUS, László/ red.: Magyar Történeti Bibliográfia /Bibliographie Hongroise d'Histoire/ 1825-1867. Vol. 4. Nem magyar népek - Nemzetiségek /Peuples non-hongrois - Nationalités/. Budapest, 1959. -- /KEMÉNY, G. Gábor/ red.: A szomszéd népekkel való kapcsolataink történetéből. Válogatás hét évszázad írásából /De l'histoire des nos relations avec les peuples voisins. Anthologie d'écrits de sept siècles/. -- Südosteuropa-Bibliographie. Bd. I. 1945-1950. Teil 1-2. Herausgegeben von Fritz VALJAVEC. München, 1956-1959. - Bd. II. 1951-1955. Teil 1-2. Herausgegeben von Gertrud KRALLERT-SATTLER. München, 1960-1962. - Bd. III. 1956-1960. Teil 1.-2. Herausgegeben von Gertrud KRALLERT-SATTLER. München, 1964-1968. -- Bibliographie d'Études Balkaniques - 1966. Sofia, 1968. -- /DEMETER, Tibor/ red.: Bibliographica Hungarica. Magyar szépirodalom idegen nyelven /Littérature Hongroise en langue étrangère/ Vol. 5. Népköltés /Poésie populaire/. Budapest, 1958. -- GÁLDI, László: A Dunatáj nyelvi alkata. A Dunatáj irodalmi fejlődése /La structure linguistique de la Région Danubienne - Le développement des littératures Danu-

biennes/, Budapest, 1947. -- /SÓTÉR, István - BOR, Kálmán - KLANICZAY, Tibor - VAJDA, György Mihály/ red.: La littérature comparée en Europe orientale. Budapest, 1963. -- BOR, Kálmán: Bibliographie d'oeuvres choisies de la littérature comparée en Hongrie 1945-1962. In: Littérature Hongroise - Littérature Européenne. Études de littérature comparée, publiées par l'Académie des Sciences du IVe Congrès de l'Association Internationale de Littérature Comparée, Rédigé par: T. SÓTÉR et O. SÚPEK. Budapest, 1964. 589-649. -- CSÉP, Attila - FALUBA, Kálmán: Études de philologie moderne en Hongrie. 1945-1964. In: Acta Litteraria Academiae Scientiarum Hungaricae 8 /1966/ 263-322. -- /WILDHABER, Robert/ red.: Internationale Volkskundliche Bibliographie. 1948/49 - 1965/66. Bâle, 1954 - Bonn, 1969. Voir aussi: VARJAS, Béla - VOIGT, Vilmos - GÁLDI, László - DIOSZEGI, István: Ier Congrès International des Études Balkaniques et Sud-Est-Européennes - Sofia, 26.VIII. - 1.IX.1966. Helikon 13 /1967/, Numéro spécial: "Littérature et Folklore", p. 83-89. -- KÓSA, László: Magyar érdeklődés az együttélő és a szomszédos népek néprajza iránt. /L'intérêt hongrois pour l'ethnographie et folklore des peuples voisins/. Communication d'une conférence, 26. XI. 1969 à Budapest, sous presse.

2. En forme un résumé le plus récent sur d'autres thèmes du folklore, ce sont les discours du Congrès ethnographique à Budapest en 1963 qui donnent des informations: /Europa et Hungarica. Congressus Ethnographicus in Hungaria 16-20. X. 1963. Budapest. Rédigé par: Gy. ORTUTAY et T. BODROGI. Budapest, 1965./ avec une référence spéciale aux études suivantes: ORTUTAY, Gyula: Between East and West pp. 265-278. -- DÖMÖTÖR, Tekla: Ungarischer Volksglauben und ungarische Volksbräuche zwischen Ost und West pp. 311-323. -- ROMANSKA, Zvetana: Bulgarische und mazedonische Heldenlieder und historische Volkslieder über Persönlichkeiten aus der ungarischen Geschichte pp. 333-343. -- VAKANELSKI, Hristo: Das Studium der ungari-

- schen Volkskultur, ein Mittel zur vollständigeren Erschließung der Geschichte der bulgarischen Volkskultur pp. 367-373. -- MARTIN, György: East-European Relations of Hungarian Dance Types pp. 469-515. En dehors de cela nous pouvons nous référer aux oeuvres de caractère sommaire, comme suit : DÉCSY, Gyula : Die ungarischen Lehnwörter der bulgarischen Sprache. Wiesbaden, 1959. -- DOMOKOS, Sámuel : Bibliografia maghiară a literaturii române 1831-1960, 1961-1965. Bucureşti, 1966. -- TAMÁS, Lajos : Etymologisch-historisches Wörterbuch der ungarischen Elemente im Rumänischen /Unter Berücksichtigung der Mundartwörter/. Budapest, 1966. -- SAYGUN, A. Adnan : Quelques réflexions sur certaines affinités des musiques folkloriques turque et hongroise. In : Studia Musicologica Academiae Scientiarum Hungaricae 5 /1963/ 515-524. -- VARGYAS, Lajos : Contacts hungaro-bulgares dans le folklore. In : Izvestija na Etnografskija Institut i Muzej 6 /1963/ 343-349. -- /VARGYAS, Lajos/ red.: Folk Music Research in Hungary. Budapest, 1964. -- SZENDREI, Janka: A regösének balkáni dallamrokonosága /Le parallélisme du chant "regös" [guillanneau] en Balkan/ In : A Magyar Tudományos Akadémia I. /Nyelv- és Irodalomtudományi/ Osztályának Közleményei 23 /1966/ 221-232.
3. KLANICZAY, Tibor - SZAUDER, József - SZABOLCSI, Miklós : Histoire abrégée de la littérature hongroise. Budapest, 1962. 9-12, 13-21, 22-44. -- /GARA, Ladislas/ red.: Anthologie de la poésie hongroise. Du XIIe siècle à nos jours. Paris, 1962. pp. 9-32.
4. /KLANICZAY, Tibor/ red.: A magyar irodalom története 1600-ig. /L'histoire de la littérature hongroise jusqu'à 1600./ In : /SÖTÉR, István/ red.: A magyar irodalom története /L'histoire de la littérature hongroise/, Vol. I. Budapest, 1964. pp. 5-9.
5. GRAGGER, Róbert - LÜDEKE, Hedwig : Ungarische Balladen. Berlin-Leipzig, 1926. pp. xvi-xxiv. -- SOLYMOSSY, Sándor:

Ballada /La ballade populaire hongroise/ In: /VISKI, Károly/ red.: A magyarság néprajza /L'Ethnographie des Hongrois/. Éd.: 3e. Vol. III. Budapest, 1943. pp. 83-99. -- ORTUTAY, Gyula: Kleine ungarische Volkskunde. Budapest, 1963. pp. 33-34. -- LEADER, Ninon A.M.: Hungarian Classical Ballads and Their Folklore. Cambridge, 1967. -- ORTUTAY Gyula - KRIZA Ildikó: Magyar népballádák /Ballades populaires hongroises/. Budapest, 1968. 62-69, 78-79.

6. VARGYAS, Lajos: Rapports internationaux de la ballade populaire hongroise. In: Littérature Hongroise - Littérature Européenne /ment. si-dessus/ pp. 69-103. -- VARGYAS, Lajos: The Importance of the Hungarian Ballads on the Confines of Occident and Orient. In: Europa et Hungarica /ment. si-dessus/ pp. 325-332. -- VARGYAS, Lajos: Researches Into the Mediaeval History of Folk Ballad. Budapest, 1967.
7. Sur ce sujet voir le plus récemment : HORÁK, Jiří : Slovenské ľudové balady /Les ballades populaires slovaques/. Bratislava 1958. -- CZERNIK, Stanisław: Polska epika ludowa /Les chants épiques polonais/. Wrocław - Kraków, 1958. -- SIROVÁTKA, Oldřich : Lidové balady na Slovákku /Les ballades populaires moraviennes en Slovaquie/ Uherské Hradiště, 1965. -- BOGATYREV, P.G. : Slovackie epičeské rasskazy i liro-epičeské pesni /"zbojnickij cikl"/ Moscou, 1963. -- KRAVCOV, N.I. : Slavjanskaja narodnaja ballada /La ballade populaire des peuples slaves/. In: Učenie Zapiski Instituta Slavjanovedenija 28 /1964/ 222-246. -- PUTILOV, B.N. : Slavjanskaja istoričeskaja ballada /La ballade populaire historique des peuples slaves/. Moscou - Leningrad, 1965. -- HORÁK, Jiří - PLICKA, Karel : Zbojnicke piesne slovenského ľudu /Les chants des voleurs du peuple slovaque/. Bratislava, 1965. -- KRLTZENBACHER, Leopold : Die Volksdichtung im deutsch-slawischen Grenzraum Südosteuropas. In : Südosteuropa-Jahrbuch 6 /1962/ 18-33. -- BOŠKOVIĆ-

STULLI, Maja : Sižei narodnih bajki u hrvatskosrpskim epskim pjesama /Les traces des contes populaires dans les chants épiques serbocroates/. In : Narodna Umjetnost 1 /1962/ 15-36. -- SCHMAUS, A/lois/ : Studien zu balkanischen Balladenmotiven. 1-2. In : Beiträge zur Südost-europa-Forschung, anlässlich des I. Internationalen Balkanologenkongreß in Sofia 26.viii. - 1. ix. 1966. Rédigé par: A. SCHMAUS. München, 1966. pp. 285-304, et Die Fee entzweit die Brüder. In : Zeitschrift für Balkanologie 4 /1966/ 100-138. C'étaient justement les discours du 1er Congrès de ALÈSEE à Sofia /26. 8. - 1. 9. 1966./ qui ont traité des problèmes proprement dit balkanistiques de ce genre de ballade des haïdouks.

8. DOMOKOS, Sámuel : Künstlerische Elemente der rumänischen Haidukenballaden. In : Annales Universitatis Scientiarum Budapestinensis de Rolando Eötvös Nominatae. Sectio Philologica. Tomus I. 1957. 121-136. -- DOMOKOS, Sámuel : Zur Geschichte der Räuberballaden. Einleitung zu einer Anthologie osteuropäischer Räuberballaden. In : Acta Litteraria Academiae Scientiarum Hungaricae 3 /1960/ 347-357.
9. ORTUTAY, Gyula : Ungarische Volksmärchen. Éd. 2e. Budapest, 1961. pp. 9-12. -- DÉGH, Linda : Folktales of Hungary. Chicago - London, /1964/. pp. xi-xliii. -- KOVÁCS, Ágnes : Ungarische Volksmärchen. Düsseldorf - Köln, 1966. /Introduction/.
10. KODÁLY, Zoltán : Folk Music of Hungary. Budapest, 1960. pp. 23-55. -- LÜKÖ, Gábor : A magyar népdalszövegek régi stílusa /Le style ancien des textes de chant populaire hongrois/. In : Néprajzi Értesítő 39 /1957/ 5-48.
11. Ces réserves sont formulées par exemple : MARÓTHY, János : Az európai népdal születése /La naissance du chant populaire européen/. Budapest, 1960. pp. 777-783. -- GERÉZDI, Rabán : A magyar világi líra kezdetei /Les débuts de la

poésie lyrique profane en Hongrie/. Budapest, 1962. pp. 266-303. -- VIKÁR, László : Les parallèles orientaux de l'interprétation des chansons populaires hongroises. In : Journal of the International Folk Music Council 16 /1964/ 76-80. -- JÁRDÁNYI, Pál : Ungarische Volksliedtypen. Vol. 1-2. Budapest, 1964. Vol. 2. pp. 171-186. -- SZOMJAS-SCHIFFERT, György : A finnugorság ősi zenéje nyomában. Összehasonlító módszertan /À la recherche de la musique ancienne des Finno-Ougriens. Méthodologie comparative/. In : Magvető almanach. Vol. 3. 1965. pp. 357-420. -- SZABOLCSI, Bence : Geschichte der ungarischen Musik. Éd. 2e. Budapest, 1965. pp. 11-47. -- KATONA, Imre : Líra /Poésie lyrique/. In : A magyar népköltészet /Manuel de la poésie populaire hongroise/ rédigé par : T. DÖMÖTÖR - I. KATONA, etc. Éd. 2e. Budapest 1969. pp. 213-215. -- VOIGT Vilmos : "A szerelem kertjében" - Szempontok lírai népdalszövegeink kialakulásának és alkotásmódjának vizsgálatához /Le jardin d'amour. - Aspects pour l'analyse d'origine et de la poétique de la chanson populaire hongroise/. I-II. Ethnographia 80 /1969/ 235-275; 81 /1970/ 28-54, particulièrement : 238-245.

12. HORÁLEK, Karel : Zur Phonologie des slawischen Volksliedverses. In : Lingua 11 /1962/ 182-185. -- HORÁLEK, Karel : Studie o slovanské lidové poezii /Recherches sur la poésie populaire slave/. Praha, 1962. pp. 126-170. -- HORÁLEK, Karel : K charakteristice slovanského verše folklórního /De la versification de la poésie populaire slave/. In : Bulletin Vysoké školy ruského jazyka a literatury 5 /1961/ 89-98., et en addition quelques suppléments à l'occasion des discussions du Ier Congrès de AIÉSEE à Sofia. Pour une comparaison supplémentaire voir : GÁLDI, László : Littérature comparée et metrique comparée en Europe orientale In : Acta Litteraria Academiae Scientiarum Hungaricae 5 /1962/ 207-213. -- PEUCKERT, Herbert : Über die Funktion des quantifizierenden Vers-

prinzips bei den Slawen In : Zeitschrift für Slawistik 8 /1963/ 386-398. -- JAKOBSON, Roman : Selected Writings. Vol. IV. Slavic Epic Studies. The Hague - Paris, 1966. pp. 19-37, 51-60, 414-463.

13. SZEMERKÉNYI, Á/gnes/ : Rapport local - La Hongrie. In : Proverbiu No. 3 /1965/ 56-57. -- O. NAGY, Gábor : Magyar szólások és közmondások /Dictons et proverbes hongrois/ Budapest, 1966. -- VOIGT Vilmos : Egyéb epikus műfajok /Genres épiques brefs/. In : A magyar népköltészet /Manuel de la poésie populaire hongroise/ rédigé par : T. DÖMÖTÖR - I. KATONA, etc. Éd. 2e. Budapest, 1969. pp. 175-201. -- IKONOMOV, Nikolaj Il. : Balkanska narodna mudrost. Usporodici na bõlgarski, srõbski, turski, rumõnski, grõcki i albanski poslovice i pogovorki. Sofia, 1968.

A magyar népköltészet az összehasonlító balkáni
folklorisztika távlataiban
/kivonat/

A magyar kutatók mintegy 200 esztendeje foglalkoztak a balkáni népek folklórjával, és ez idő alatt nagymennyiségű és értékes anyagot gyűjtöttek össze, amelynek zömét magyarul tették közzé. Ezen kívül azonban maga a magyar folklór is számos olyan vonással rendelkezik, melyek lényeges összefüggésekre világítanak rá, vagy értékes adatokat adhatnak egy összehasonlító balkáni folklór-kutatás számára. Jóllehet általában a magyar népi kultúra, a népszokások, a népzene, a néptáncok, a népművészet sok balkáni kapcsolattal rendelkezik, e helyen csupán a magyar népköltészet néhány műfajának ilyen összefüggéseire utalhatunk.

Általában véve azt mondhatjuk, hogy a balkáni népek népköltészetének összehasonlító szempontu vizsgálatához sokszor adhat segítséget a magyar irodalom és a népköltészet

műfajainak történeti vizsgálata, hiszen a magyar reneszánsz óta /vagyis a 15. századtól kezdve/ igen gazdag műfaj történeti adattárral rendelkezünk. Ezek közül 1. a hagyományos magyar ballada, 2. a betyár-/hajduk-/ ballada, 3. a hősepika, 4. a népmese, 5. a lírai népdalok, 6. a magyar népköltészet metrikai formái, 7. a rövid prózai epikus műfajok kutatásának néhány, balkanisztikailag is jelentősnek vélhető problémája kerül tárgyalásra. E témákkal kapcsolatban a jegyzetek a vonatkozó legfontosabb magyar szakirodalomra is utalnak.

Die ungarische Volksdichtung und
die vergleichende balkanische Folkloristik
/Zusammenfassung/

Die ungarischen Forscher haben sich seit 200 Jahren mit der Folklore der balkanischen Völker beschäftigt, und ein reiches und wertvolles Material wurde von ihnen während dieser Zeit gesammelt und dementsprechend von dem größtenteils auf ungarisch veröffentlicht. Außerdem aber weist selbst die ungarische Folklore zahlreiche solche Eigenschaften auf, die wichtige Zusammenhänge beleuchten, oder wertvolle Angaben für eine vergleichende balkanische Folkloristik liefern können. Obwohl in allgemeinen die ungarische Volkskultur, Volkssitten und Volksbräuche, die Volksmusik, die Volkstänze und die Volkskunst über viele balkanische Beziehungen verfügen, hier können nur bestimmte Relationen einiger Gattungen von der ungarischen Volksdichtung angedeutet werden.

Man kann behaupten, daß die historische Untersuchung der Gattungen der ungarischen Literatur und Volksdichtung zur vergleichenden Untersuchung der Volksdichtung der balkanischen Völker oft zur Hilfe kommen kann; da wir seit der ungarischen Renaissance /das heißt, von dem XV. Jahrhundert an/ über eine sehr reiche Sammlung von Daten der Gattungsgeschichte der ungarischen Volkliteratur verfügen. Von diesen werden die Probleme der folgenden - von balkanistischem Gesichtspunkt

aus bedeutenden - Gattungen besprochen :

1. Die traditionelle ungarische Ballade
2. Die Betyár /haiduck/-ballade
3. Die Heldenepik
4. Das Volksmärchen
5. Die lyrischen Volkslieder
6. Die metrischen Formen der ung. Volksdichtung
7. Die KurzprosaGattungen.

Die Anmerkungen zu diesen Themen weisen auf die entsprechende wichtigste ungarische Fachliteratur an.

Венгерская народная поэзия в перспективах балканского сравнительного фольклора

Венгерские исследователи занимаются балканским фольклором приблизительно 200 лет, за это время собрали большой и ценный материал, большинство которого опубликовали на венгерском языке. Кроме этого и венгерский фольклор обладает целым рядом таких черт, которые могут освещать существенные взаимоотношения между народами Венгрии и балканского полуострова, или же могут дать ценные данные для сравнительного исследования балканского фольклора. Хотя венгерская народная культура, народные обычаи, народная музыка, народные танцы и народное искусство имеют многие связи с Балканом, в данной статье мы можем сослаться только на такие отношения некоторых жанров венгерской народной поэзии.

Вообще, мы можем утверждать, что к сравнительному изучению народной поэзии балканских народов часто пригодится помощь изучения жанров венгерской литературы и народной поэзии, ведь с эпохи венгерского возрождения (то есть начиная с XV в.) мы располагаем очень богатыми данными жанрово-исторического характера.

Из этих проблем, в статье, следуя абзацам французского текста, выделяются:

1) традиционная венгерская баллада, 2) баллада разбойников (гайдуков), 3) героический эпос, 4) народная сказка, 5) народные песни лирического характера, 6) метрические формы венгерской народной поэзии, 7) исследование кратких прозаических жанров (т.е. пословиц, поговорок, загадок и т.д.), и некоторые из их проблем, имеющих значение и с точки зрения балканистики. Примечания, касающиеся этих проблем, ссылаются на относящуюся к данной теме венгерскую специальную литературу.

VIRÁGÉNEK - MAGYARNÓTA - NÉPDAL
/Párhuzamos szógyakorisági vizsgálatok/

Irodalmi szövegek hang-, szó-, alak- és mondattani szinten történő mennyiségi vizsgálata a nemzetközi és újabban a magyar szakirodalomban is eléggé ismert,¹ jóval kevesebb példát tudunk viszont folklór vonatkozásban említeni,² magyarban meg éppenséggel semmit! A szógyakoriságra vonatkozó látószólag gépies jellegű mennyiségi vizsgálatok már eddig is számtalan fontos és az átlagnál pontosabb eredményre vezettek.³

Jelen alkalommal három lírai műfaj szerelmi dalszövegeit hasonlítom össze: a virágének, a magyarnóta és a népdal szókincsét, ill. fogalomkörét vizsgálom. E párhuzamos szógyakorisági vizsgálat kísérleti jellegű, de a szóbanforgó műfajok korabeli népszerűsége, a szövegek állandó változásai talán még az irodaloménál is fokozottabban igénylik a mennyiségi elemzéseket.

Esetleges félreértések elkerülésére szükséges némi műfaji tisztázás: a virágének a 16.-18. századi félnépi kéziratos énekköltészet szerelmi dalait, a magyarnóta fogalma pedig a 19.-20. századi népies műdalokat jelenti. Ugy gondolom, a népdal fogalmát ez alkalommal szükségtelen elhatárolni.

Az alábbi szógyakorisági vizsgálatok egyrészt alátámasztják a kiválasztott három műfaj sokszoros, közeli rokonságát, másrészt viszont segítenek a történeti-műfaji különbségek felismerésében, ha azok olykor csak árnyalatiak is. Minden bizonnyal még hálásabb feladat lenne eltérő dalcsoportok /mint amilyen pl. a mulatónóta és a keserves/ hasonló összevetése.

A dalszövegeket három alapvető gyűjteményből válogattam össze-

sze,⁴ minden műfajból 100 négysoros versszak szavait céduláz-
tam ki, vagyis összesen 1200 sornyi szöveget. A három műfaj-
hoz tartozó dalok száma, valamint az egyes dalok versszakai-
nak száma sem volt egyenlő, mindez azonban egyáltalán nem mó-
dosította a számításokat. Ellenben, a szerelmi vonatkozású te-
matikai kötöttség miatt nem sikerült elérnem, hogy minden e-
gyes verssor egyenlő szótagszámu legyen, és e látszólag kis
különbségek is az egyik műfajnak előnyt, míg a másiknak hát-
rányt jelenthettek. /Igy az esetek többségében a gyakorisági
sorrend a következő: magyarnóta-virágének-népdal, ugyanakkor
viszont történeti-műfaji szempontból helyesebbnek látszik a
virágének-magyarnóta-népdal elrendezés./

A feldolgozásra került

	<u>virágének</u>	<u>magyarnóta</u>	<u>népdal</u>
dalok száma összesen:	19	58	50
versszakok száma összesen:	100	100	100
versszakok száma dalonként:	5.26	1.72	2.00
a verssorok száma összesen:	400	400	400
a szótagok száma soronként:	8.4	9.0	8.2
az összes szavak száma:	1285	1434	1207
szavak száma versszakonként:	12.85	14.34	12.07
szavak száma verssoronként:	3.21	3.58	3.01

A leghosszabb daltípusok tehát a virágéneken belül találhatók,
míg az egyszakaszosság felé vezető uton a magyarnóta jutott
legtovább, ugyanakkor viszont - mintegy ellensúlyozásképpen -
sorai a leghosszabbak. Mindezek biztosabb megállapítására a-
zonban jóval nagyobb tömegű adat lenne szükséges, s most nem
ez az elsőrendű cél.

Ez alkalommal a jelentéshordozó, azok közül is elsősorban az
un. kulcsszavak mennyiségi elemzésére kerül sor, mellőzve a
kevésbé fontos segédszavakat /pl. névelők, kötőszók s
jöllehet szerepük egyáltalán nem jelentéktelen. Igy a há-
műfaj szavainak száma a lehetségesnél valamivel kevesebb,
ennyi szóadat egyébként sem enged tulságosan messzemenő kö-
vetkeztetéseket levonni.

A három műfaj vizsgált szavainak száma együttesen 3926, ebből

	<u>virágének</u>	<u>magyarnóta</u>	<u>népdal</u>
összes előforduló szavak száma	1285	1434	1207
különböző /"uj"/	"	"	"
többször előforduló	"	"	"
egyszer	"	"	"
type-token hányados	0.421	0.426	0.432

Az összes és a különböző szavakból adódó un. type-token hányadosok⁵ alig térnek el egymástól, mindenesetre a népdal szókincese talán egy árnyalattal változatosabb, míg a virágének ké egyhangubb a másik kettőnél, és a magyarnóta terjedelmi előnye itt nem érvényesül. E jelentéktelen különbségektől eltekintve, a három műfaj minden 2.3-ik szava "uj", a szókincs tehát feltűnően változatos. Ne feledjük azonban, hogy három műfaj összesen 127 különböző alkotásáról van szó! Ha a szóadatok számát tovább szaporítanánk, az ismétlődő szavak aránya növekedne mind nagyobb mértékben az "ujak" rovására.

A három műfaj egyesített szókincsének látszólagos nagy változatosságából sokat levonnak a legalább 2-2, esetleg mindhárom dalcsoportban megtalálható közös szavak; a 3 vagy több ízben előforduló szavak közül

mindhárom műfajban megtalálható:	112 szó
csak 2 műfajban található:	86 "
egy műfajon belül 3-szor vagy többször ismétlődik:	47 "

Hasonló a helyzet a 2, sőt az 1 ízben előforduló szavakkal is, mivel ez utóbbiak egy-egy műfajon belül ugyan egyszer, de már két-három csoportban kétszer-háromszor is előfordulhatnak. Mindez ismét csak a nagyfokú műfaji-tematikai rokonságot hangsúlyozza.

Az adatokat két-két műfaj viszonylatában vizsgálva, a belső rokonságot is ki lehet mutatni; a 3 vagy több ízben előforduló szavak közül közös a

virágének-magyarnóta	22 szava
virágének-népdal	20 "
magyarnóta-népdal	44 "

Eszerint pusztán szógyakoriság szempontjából a virágének nagyjából egyformán rokon a másik két műfajjal, a magyarnóta-népdal viszont jóval közelebb áll egymáshoz.

Nem ennyire nyilvánvalóan, de ez a közelebbi - távolibbi rokonosság még az 1 izben előforduló közös szavak esetében is kimutatható; tehát az egy-egy műfajon belül csak egyszer előforduló szavak közül közös a

virágének-magyarnóta	82 szava
virágének-népdal	69 "
magyarnóta-népdal	94 "

A szavakat most már nem összességükben, hanem kisebb gyakorisági csoportonként vizsgálva, a műfaji összehasonlításból az derül ki, hogy eltérések inkább a szélső kategóriáknál mutatkoznak, míg a középértékek nem egyszer még szám szerint is oly pontosan egyeznek, mintha azonos műfajról lenne szó:

	<u>virágének</u>		<u>magyarnóta</u>		<u>népdal</u>	
	szó előford.		szó előford.		szó előford.	
10-nél több előford.	16	308	18	328	17	262
6-9 "	27	184	27	184	25	172
2-5 "	158	453	203	558	165	458
2-nél több össz.	201	945	248	1070	207	892
1-szeri előford.	340	340	364	364	315	315
új szó összesen	541	-	612	-	522	-
összes szó	-	1285	-	1434	-	1207

A szélső értékek eltérései minden valószínűség szerint a változásokat, a középértékek egybeesése pedig az állandóságot mutatja; bizonyosságul magukat a szavakat is meg kell szólaltatnunk!

Szerelmi líráról lévén szó, joggal vehetjük első helyre az érzelmi töltésű fogalmakat, ezek egyébként is a leggyakoribb

szavak közé tartoznak:

	<u>virágének</u>	<u>magyarnóta</u>	<u>népdal</u>	<u>összes</u>
szív,-em	46	9	13	68
lány, kislány	1	40	14	55
rózsa,-ám	14	21	18	53
szép	24	11	8	43
szeret	9	18	13	40
babám	-	7	24	31
szerető	-	19	11	30
piros	6	13	10	29
barna	-	20	6	26
szerelem	13	6	6	25
viola,-ám	10	14	1	25
édes,-em	12	6	5	23
gyenge	8	12	3	23
kedves,-em	7	13	1	21
csókol	10	4	3	17
legény	1	10	5	16
angyal	-	10	6	16
stb.				

Már e kicsiny és egyáltalán nem teljes szójegyzék önmagában is elárulja, hogy a három szóbanforgó műfaj eléggé hasonló szavakkal, kissé sablonosan fogalmazza meg a fiatalok szerelmi vonzalmát, de a szóhasználat eltérései is jellemzők. Az érdekelt személyek valóságos vagy jelképes formában szerepelnek e dalokban /kislány-szerető-babám, ill. szívem-rózsám-violám stb./, egymást megszépítik /szép-gyenge/, becézik /édes-kedves stb./

Bár a személyeket jelölő fogalmak "kétneműsége" /szerető, babám, ill. szívem, rózsám stb./ miatt így nem lehet eldönteni, ki kiről is énekel, a kislány-legény szó nagy számbeli eltérése jelzi, hogy a szerelmi dalok többsége férfiak szájából hangzott el.

Már e leggyakoribb szavak összesített jegyzékéből is kiderült, mily nagyok az egyes műfajokra jellemző sorrendi eltérések;

így pl.

<u>virágének</u>	<u>magyarnóta</u>	<u>népdal</u>
szív, szívem /46/	lány, kislány /40/	babám /24/
szép /24/	rózsa, -ám /21/	rózsa, rózsám /18/
rózsa, rózsám /14/	barna /20/	lány, kislány /14/
szerelem /13/	szerető /19/	szeret /13/
édes /12/	szeret /18/	szerető /11/
viola, -ám /10/	viola, -ám /14/	piros /10/
csókol /10/	kedves, -em /13/	szép /8/
stb.	stb.	stb.

Míg a virágénekekben inkább a jelképes /szív, szívem-rózsa-rózsám stb./, a másik két műfajban a valóságos /lány, kislány, babám stb./ fogalmak a hangsúlyosabbak. A virágénekekben a babám, szerető elő sem fordul, a lány, legény is csak 1-1 ízben, de nem történt még meg az angyal szó "profanizálódása" sem. A barna melléknév is csak az utóbbi 100-150 évben válhatott ennyire népszerűvé.

A két műfajban népszerű, a harmadikból viszont hiányzó szavak körét érdemes az eddigieknél több gyakorisági csoportra kiterjedően megvizsgálnunk. A 6-nál gyakrabban szereplő szavak közül - az említetteken kívül - az egyik műfajból hiányzik /zárójelben a másik két műfaj együttes előfordulásának számadata/:

<u>a virágénekből</u>	<u>a magyarnótából</u>	<u>a népdalból</u>
	h i á n y z i k	
kicsi /9/	fej /9/	orca /10/
alma /8/	feled /6/	megcsókol /8/
sárga /8/	irigy /6/	szól /8/
terem /8/	stb.	elválik /7/
fáj /7/		kend /7/
kend /7/		hű /6/
Tisza /7/		stb.
égni /6/		
este /6/		
igaz /6/ stb.		

E "hiánylista" szavai egyrészt a viszonylag kis számban feldolgozott adatokból következnek /az égni, este, feled, irigy, erca, szól, hü stb. szó minden bizonnyal előkerülne, ha nagyobb terjedelmű szöveget vizsgálnánk/, másrészt csak látszólagosak: a virágénekekből hiányzó kicsi szó helyett a kis /6/ szerepel, a népdalban a megcsókol helyett inkább a csókol /4/, az elválík helyett pedig a megválík /2/ fordul elő. Jellemző viszont, hogy a kend szót csak a magyarnótában, a Tisza nevét szintén csak újabbkori műfajainkban találjuk. A virágének eddig számbavett szövegeiben még nem szerepel a később oly népszerű alma, sárga és több más fogalom, kerüli továbbá az igaz melléknév használatát, a népdal pedig a hü fogalmát fejezi ki másként.

E két hiányjegyzékből is megállapítható, hogy az érzelmi töltési kifejezések terén a magyarnóta vezet, a virágének viszont a legszegényesebb. Ettől függetlenül, a leggyakoribb szavak tekintetében a három műfaj között jóval több az azonosság, mint az eltérés. Minél gyakrabban szerepel tehát egy-egy szó az egyesített műfaji szótárban, annál biztosabban megvan mindhárom műfajban, és fordítva; a szélső értéket itt az egyszeri előfordulások jelentik.

A legritkábban - egyszer, esetleg két ízben - előforduló szavakat természetesen műfajonként kell vizsgálnunk, bár közvetett összehasonlításuk is lehetséges. A kizárólag virágének-ben előforduló ritka szavak három, történeti vonatkozású csoportja:

<u>régies szóalak</u>	<u>hadiélet</u>	<u>feudális függés</u>
adassék	fegyver	megszolgál
megadatik	győz	szabadság
apolgat	hódoltat	szolga
böcsültessék	kengyel	szolgálat
bolyog	koncol	stb.
hallassék	markolat	
jóvoltomat	meghódol	
jöve	megver	

régies szóalak

öregbül

rajméh

ráró

vála

stb.

hadiélet

nyíl

oltalmazó

ostromol

sebesít

szablya

tábor

vár

zászló

stb.

Már e célzatosan csoportosított szavak is elárulják, hogy a virágének előző századok kedvelt és egyben jellemző műfaja, feudális és főként a korabeli hadiéletre jellemző kifejezések segítségével is megfogalmazhatják az érzelmeket.

Eléggé jellemzők a látszólag "semleges" kifejezések is, különösen, ha a főbb szófajok rendjében csoportosítjuk őket. /Az ilyen és ehhez hasonló szóhalmazok természetesen rendkívül vegyesek, de viszonylag mégis jól elemezhetők./

f ő n e v e k

fenyőmag

orvosság

fülemülécske

rózsácska

gerlicécske

rubint

gyémánt

szajkócska

gyűrű

szépecske

hajlék

szerelembor

kebel

tündér

konkoly

ujulás

lepkécske

válucska

majoránna

vánkos

mátka

verem

méhecske

vesszőszál

méreg

violaszedés

méz

virágszál

mulatság

stb.

nyoszolya

melléknevek

aszu

csácsogó

fénylő

friss

izengető

jóillatu

kegyes

tündöklő

villogós

zengedező

stb.

igék

bágyaszt

bolyog

fajzik

ólálkodik

rajzik

vall

virraszt

stb.

Az érzelmi vonatkozású kifejezéseket egy későbbi, közvetlen műfaji összevetés céljaira fenntartva, a közölt szójegyzék többi adatából természetesen nem népi, hanem inkább korabeli kisnemesi életmód és talán szemlélet körvonalai rajzolódnak ki: gyémánt, gyűrű, rubint; hajlék, nyoszolya, vánkos. Külö-nösen jellemzők az árnyaltabb kifejezések és összetételek: fenyőmag, szerelembor, vesszőszál, violaszédés, virágszál. Gyakoriak a kedveskedő kicsinyítések: fülemülécske, gerlicécs-ke, lepkecske, méhecske, rózsácska, szépecske, válucska, továb-bá a finomabb, fennköltebb kifejezések: kebel, konkoly, mátká, méreg, méz, multság, orvosság, tündér, ujlás, stb. Feltűnő, hogy mindez sokkal inkább vonatkozik a főnevekre, mint a mel-léknevekre és az igékre. A melléknevekről mindenesetre annyi megállapítható, hogy a diszítést, jelzést próbálják árnyaltan kifejezni: fénylő-tündöklő-villogós, aszu-friss-jóillatu, zen-gedező stb. Az igéknél a későbbi, esetleg némileg pejorativ melléksz itt még nem érződik: fajzik-rajzik, ólálkodik; egy részük a bánatos, céltalan bolyongásra vonatkozik: bágyaszt, bolyog-ólálkodik-virraszt.

A legritkábban előforduló érzelmi töltésű kifejezéseket mind-három műfaj vonatkozásában együtt érdemes felsorakoztatnunk:

<u>virágének</u>	<u>magyarnóta</u>	<u>népdal</u>
áhitatosan	álnok	árva
bocsánat	boldog	átkozott
jókedv	büvös-bájos	bánatos
keservesen	csalfa	beteg
kétség	csalogat	bucsuzás
kin	csinosít	bucsuzik
kinzó	csókolgat	csal
kivánczik	csóköltat	elfelejt
kivánatos	elsóhajt	elhervad
könnyhullatás	elszeret	elhervaszt
nyájas	elszól	elmarad
nyughatatlan	gyász	elveszt
óhajt	gyászos	fáj

virágének

óhajt
okosan
sóhajtozás
szerettet
vig
vigan
vigasság
vigasztal

magyarnóta

gyászos
hitegető
hüség
kacsingat
kisir
megátkoz
megcsal
megszeret
megtilt
megvet
panaszos
ráborul
sirhalom
szomoruan
szorít, szorongat
vigasztaló

népdal

fáj
fájó
feledkezik, felejt
felzaklat
lehull
lélek
meggyógyul
megharagszik
megnyugszik
megszomorít
megver/t/
rongál
szakít
szerencsétlen
út-ver

Az érzelmi árnyaltság kisebb vagy nagyobb foka már e pusztaszámadatokból is kitűnik, de más különbségek is jelentkeznek. A virágének szerelmesének érzelmei tartózkodóbbak, az epekedés a fő jellemzőjük: áhitatos/an/, bocsánat, kívánczik, kíváncsitos, nyughatatlan, óhajt, sóhajtozás stb.; kétség és örömteli remény két végpontja között variálódnak: keservesen, kétség, kin, kinzó, könnyhullatás, ill. jókedv, vig, vigan, vigasság, vigasztal.

A magyarnótában elszaporodnak az álnokságra, hűtlenségre vonatkozó kifejezések: álnok, csalfa, csalogat, elszeret, elszól, hitegető, megcsal, megvet stb., ill. részben az ellentétes fogalmak: hüség, vigasztaló stb. Az érzelmi hullámozás e műfajban jóval nagyobb, mint volt a virágénekekben: kisir, megátkoz, megtilt, szorít, szorongat stb. A bánat és az öröm kifejezései tulzóbbak, a romantika közelségére vallanak: boldog, bűvös-bájos, csinosít, kacsingat stb., ill. elsőhajt, gyász, gyászos, panaszos, sirhalom stb.

Végezetül a népdal érzelmi szókincse is meglepően gazdag. Első pillanatra feltűnik, mennyire nincs szava a boldogság kifejezésére, ellenben szinte daskalkodik a bánat, lelki fájdalom megfogalmazásában: átkozott, bánatos, elhervad, elhervaszt, elveszt, fáj, fájó, felzaklat, megszorít, rongál, szerencsétlen stb. Mindezek és a hasonló kifejezések is nem annyira a lélek érzelmi állapotának belső rajzát adják, mint pl. a másik két műfaj megfelelő fogalmai, hanem a valóságos emberi kapcsolatokból, történelekből adódnak: árva, beteg, bucsuzás, bucsuzik, elfelejt, elhervad, elmarad, elveszt, feledkezik, felejt, lehuill, meggyógyul, megharagszik, megszorít, megver, rongál, szakít, út-ver stb.

Már az eddigiekből is megállapítható, hogy a kizárólag egy-egy műfajban előforduló ritka szavak jellemzők a korra, az érdekelt társadalmi csoportra és éppen ezért ezek a legváltozóbbak is egyszersmind. Új kor, új társadalmi csoport - más arányban és összetételben - megtartja ugyan a hagyomány legáltalánosabb kifejezésformáit, de a szókincs jelentős részét saját izlése, környezete szerint módosítja.

A magyarnóta korának megváltozott viszonyait a ritkán előforduló szavak közül talán az "árutermelésre" vonatkozó kifejezések reprezentálják legjobban:

bankó	fogad	kincsestár	többet ér /2/
egész	forint	kupeces	olvas
eladó	háromszáz	megér	
ezer	hasznos	nyolc	

Ezekből azonban semmiképp nem lehet, s nem szabad messzemenő következtetéseket levonni, bár ilyen jellemző sorok is akadnak:

Adok olyan pár csókot,
Megér ezer forintot!

Valamivel többet mondanak a parashti életre utaló szavak, főként ha a népdalok hasonló kifejezéseivel együtt tekintjük őket:

<u>magyarnóta</u>		<u>népdal</u>	
acél	kova	dolog	megvarr
barázda	malom	dunya	nyél
cifraszűr	ruca	fegyház	orsó
csárda	sarló	fonó	rongyos
eke	szántó-vető	gerezd	rózsás
fattyu	szekér	harang	szolgáló
garat	szűr	kalangya	tömlőc
gazda	szüret	kanális	tűzhely
járom	tapló	kendős	utca
juh	tarló	kerítés	vödör
juhászkutya	tej	kiázik	zár
kakas	turbolya	kicsap	
kasza	tyuk	kicsirázik	
kerék	udvar	kötény	
kocsi	ugat	learat	
kocsma	vizmerő	ló	

Talán nem elsietett megállapítás arra utalni, hogy a magyarnótában inkább az összefoglaló jellegű /barázda, csárda, eke, gazda, járom, kocsi, kocsma, malom, sarló, szántó-vető, szekér, szüret, tarló, udvar stb./, a népdalokban viszont a részleges /dunya, gerezd, kalangya, kanális, kendős, kerítés, kiázik, kicsap, kicsirázik, kötény, nyél, orsó, tűzhely, vödör stb./ fogalmak vannak többségben. A magyarnóta népies szóhasználatára kissé diszletszerű, kivülállók szemléletére vall /cifraszűr, csárda, fattyu, kocsma, szüret, stb./, míg a népdalé a mindennapi életre utal, jóval kevesebb idilli, népszínműre valló kifejezéssel /dolog, fegyház, learat, megvarr, rongyos, szolgáló, tömlőc, tűzhely, utca, vödör, zár stb./. A magyarnóták vonatkozó szavai statikusabbak, csak elvétve találunk igét, a népdalban nem is egy kifejezés utal a különféle munkák menetére /kiázik, kicsap, kicsirázik, learat stb./. Mindez még fokozottabban áll a többi eddig nem tárgyalt, "semleges" szóra. Ime, a magyarnóta ritkább szavai a szófajok sorrendjében /e szócsoporthoz természetesen talán még az előzőknél

is jóval vegyesebb/ :

<u>főnév</u>		<u>ige</u>	
bársony	mennyország	aláhajt	meggyullad
berek	nyár	általjár	megharap
cica	nyelv	ballag	megpihen
csehd	ősz	befon	nevel
dobbanás	péntek	elreped	öntöz
felhő	pillantás	elszakad	pendül
férj	porcika	elvág	pirit
fű	selyem	felkel	szappanoz
gát	sugár	felszáll	szunnyadozik
harmat	szemérem	fér	ugrik
hattyu	szemöldök	fogad	vigyáz
hegytető	szoknya	főz	virit
Hold	szomorufűz	fúj	zavarodik
holló	szomszédasszony	hajladoz	
homály	takaró	hajt	
káka	tető	hallgat	
kalap	torony	hasogat	
keszkenő	tölgyfa	kerít	
kláris	vacsora	kidől	
köntös	vászon	kivirit	
lomb	visszhang	kotorász	
mandula	záporosó	kukorékol	

melléknév

ágas-bogas	panaszos
borult	pici
csipkés	ragyás
eres	ragyogó
göndör	ritka
hajlandó	szagos
himlőhelyes	vékony
kék	vigasztaló
keskeny	

A magyarnótában a természeti jelenségek közül némi előnyben részesülnek a választékosabbnak érzett szavak: berek, felhő, fű, harmat, hattyu, hegytető, Hold, holló, homály, káka, lomb, mandula, nyár, ősz, szomorufűz, tölgyfa, visszhang, záporosó stb. E szavak között már kevesebb a mindennapi parasztélet tartozéka, inkább a korabeli mezővárosi parasztpolgárság, falusi értelmiség izlésére valló kifejezéseket találunk közöttük: bársony, gyöngyboglár, keszkenő, kláris, köntös, selyem, vászon stb.

A ritka melléknévek feltűnően vegyesek, nem egyszer közönségesek is /himlőhelyes, ragyás/, itt nem illenek a választékosabb főnevek mellé. Így az érzelmi töltésű szavak nélkül szinte valamennyi reális, sőt "aprólékos" jelentésű. Ugyanez mondható az igékről is, melyek egy része a társadalomra, más része pedig a természetre vonatkozik.

Többet árul el e szóhalmaz, ha most már a népdalok "semleges" szavait is áttekintjük:

<u>főnév</u>		<u>melléknév</u>
ág	oltár	első
bimbó	ökör	fényes
bor	pünkösöd	felnőtt
cserép	rezeda	házas
csipkebokor	szál	jeles
délután	szárny	különb
dombtető	szilva	nyitott
fal	szivárvány	rövid
falevél	szőlő	sáros
hajó	temető	sok
házasság	templom	tulsó
ing	térd	
liliom	tó	
napfény	váll	
nyárfa	vas	

ige

beköt	kimond
beugrik	kivág
csepereg	kizöldül
elejt	lefekszik
elvár	megél
elvesz	megköt
elvisz	megmos
ereszt	megreped
észrevesz	megszépül
felad	parancsol
felkeres	szokik
felnevel	születik
felszed	táncol
gurul	temet
illatoz	terit
jóllakik	üzen
kigurul	választ
kihajlik	várakozik
kijelent	virágozik

A népdalok főnevei között az előzőnél jóval kevesebb a költői jellegű: ág, bimbó, csipkebokor, falevél, liliom, napfény, nyárfa, szivárvány stb., ellenben magától értetődően több a "szürke", mindennapi, olykor "költőietlen" kifejezés: cserép, fal, hajó, ing, ökör, szárny, szilva, szőlő stb.

Az érzelmi jellegű szavak nélküli "maradék" melléknevekről legfeljebb annyit lehet mondani, hogy nem a diszítést, hanem csak a megkülönböztetést szolgálják. Ellenben az igék feltűnően nagy száma már önmagában is az epikum jelenlétére vall. Alig akad közöttük egy-két költőibb töltésű fogalom: illatoz, kizöldül, megreped, megszépül, virágozik; a többi majdnem mind "hétköznapi" jellegű. Egyébként mind a három szófaji csoport népibb, hétköznapiabb és egyszerűbb is a magyarnóta megfelelő szavainál, különösen szembetűnő a különbség a főnevek esetében.

A népdalok szavai közül eddig szándékkal kirekesztettem a népnyelvi alakokat, pedig ezek is jellemzők és nem is csak nyelvjárási sajátosságot fejeznek ki:

bajos	csukros	felkérdez	összeesküszik
barát	elvágyás	hab/=hullám/	ri
bécsi /kendő/ fene			szakajt stb.

Eddig ugyyszólván csak a leggyakoribb és a legritkább szavakból adódó tanulságokkal foglalkoztam. Számos újabb lehetőséget kínál a középértékek, tehát a közepesen ismétlődő szócsoportok bevonása is, segítségükkel a műfajok közötti különbségek-hasonlóságok, továbbá a stílusváltozások kérdései is pontosabban megválaszolhatók.

Szerelmi dalokról lévén szó, ismét csak az érzelmi vonatkozású szavakat vehetjük első helyre. A kedves testi szépségeinek dicsérete pl. így oszlik meg az egyes műfajok között:

	<u>virágének</u>	<u>magyarnóta</u>	<u>népdal</u>	<u>össz.</u>
szem	6	7	5	18
arc, orca	6	4	-	10
fej	6	-	3	9
kar, kéz	4	1	2	7
ajak, száj	2	2	2	6
termet	4	-	-	4
derék, /-a/	-	2	2	4
járás, /-a/	3	-	-	3
láb	1	1	1	3
tekintet	2	-	-	2
kebel	2	-	-	2
haj	-	1	-	1
nyak	1	-	-	1
váll	1	-	-	1
öl, /-e/	-	-	1	1
összesen	38	18	16	72

A költői magasztalás tárgya mindhárom műfajban kezdettől fogva a fej és egyes részei, más testrészek viszont ritkábban. A tekintet, a termet és a járás, továbbá a nyak, váll és kebel magasztalása csak virágénekekben fordul elő, míg a derék csak a másik két műfajban. Az énekesek meglepően ritkán szólnak csak a hajról.

Egészében véve a magasztalt testrészek egyeznek a Minnesang líráival, de magyar viszonylatban idők folyamán mind tartózkodóbb, puritánabb a hangvétel, holott ugyanekkor feltehetően csökkent a vallásos világnézet hatása, jelentősége. Az ujkori szerelmi költészet "erkölcsösebb", mint a bibliai Énekek éneke.

Tanulságosak más érzelmi kifejezések változásai, különbségei is: a csók-csókol és származékszavainak gyakorisága a műfajok sorrendjének megfelelően csökken /19, 12, 4 -- 35/, míg az ölel-megölel szóé valamelyest növekszik /2, 5, 9 -- 16/. A bu-bus-busul stb. műfajonkénti eloszlása arányos /5, 4, 3--12/, a vig-vigan stb. előfordulása viszont kevesebb és egyszersmind aránytalanabb is /5, 1, 2 -- 8/. A halált is valamivel többször emlegetik /7, 5, 3 -- 15/, mint az életet /9, 2, 2 -- 13/. A könny gyakrabban szerepel /2, 3, 2 -- 7/, mint maga a sírás /-, 3, 1 -- 4/.

Még további árnyalati izlés- és stilusváltás nyomait is ki lehet mutatni. Így a kedveltebb rózsa, viola és más virágok mellett a rozmarin jóformán csak népdalokban fordul elő /-, 1, 5 -- 6/; a virágénekek örökségeként maga a virág szó is szinte változatlanul népszerű /5, 7, 6 -- 18/. A világ szó azonban már nem rimel rá és jóval kevesebbszer is fordul elő /4, 2, 2 -- 8/. A gerlét csak a virágének emliti /4/, a galambot, vadgalambot pedig inkább a két másik műfaj /2, 7, 6--15/. A Duna és a Tisza is csak a magyarnótában és a népdalban fordul elő, az utóbbi folyónév a népszerűbb /-, 2, 1 -- 3, ill. -, 3, 4 -- 7/. A hét napjai közül a magyarnótában a péntek /1/ és a szombat /1/, míg a népdalban a munkaszünetet jelentő vasárnap /3/ kerül említésre.

Az egyes műfajok között még néhány kisebb stiláris különbség is megfigyelhető, főként a régiesebb virágének mutat bizonyos eltérést. Így pl. a virágének a lát /15, 6, 5 -- 26/, a másik kettő pedig a néz /3, 5, 1 -- 9/ szót részesíti némi előnyben; a virágénekben csak a száll /4/, a másik kettőben pedig a repül /4/ kifejezés szerepel; egyedül a virágének ismeri az ékes /6/ melléknevet. Az édesanya /4/ viszont csak újabban szerepel, korábban az anya szó volt használatos. Ez annál inkább érdekes, mivel a virágének jobban kedveli az édes /12, 6, 5 -- 23/, a kedves /7, 5, 1 -- 13/ és a gyenge /8, 1, 3 -- 12/ melléknevet, mint társai, sőt a virágének személyre vonatkozó édesem /7/ szava elő sem fordul a magyarnótában és a népdalban! /Természetesen mindig a vizsgált anyagon belül maradv./

A három műfaj lírai jellegű szavainak egy része egyértelműen csak személyekre /babám, szerető, lány, legény stb./, más részük pedig a természetre /Hold, erdő, mező stb./ vonatkozik. A többi képes kifejezés között azonban tucatjával találunk "két jelentésű" szavakat:

	<u>virágének</u>		<u>magyarnóta</u>		<u>népdal</u>		<u>összes</u>
	term.	társ.	term.	társ.	term.	társ.	
virág	1	1	6	1	4	2	18
rózsa	4	10	2	19	6	12	53
viola	1	9	2	1	-	1	14
madár	1	-	3	1	3	2	9
galamb	2	2	1	4	-	4	13
rigó	-	3	-	-	-	-	3
gyöngy	1	2	1	-	-	4	8
piros	3	3	9	4	10	-	29
fehér	2	1	3	2	2	-	10
zöld	3	-	2	-	3	-	8
sárga	-	-	3	-	5	-	8
barna	-	-	-	20	-	6	26
szőke	-	-	1	5	-	2	8
szép	7	17	2	9	4	4	43
gyönyörű	2	3	-	-	-	-	5

	<u>virágének</u>		<u>magyarnóta</u>		<u>népdal</u>		<u>összes</u>
	term.	társ.	term.	társ.	term.	társ.	
édes	-	12	1	5	1	4	23
jó	4	3	3	3	4	4	21
tiszta	1	-	-	2	3	-	6
szabad	-	1	3	1	-	1	6
gyenge	2	6	-	1	-	3	12
kis	5	1	2	4	-	7	19
kicsi	-	-	2	4	3	-	9
összes	39	77	46	85	48	56	352

Az ilyen "kétlaki" szavak előfordulása tehát elég gyakori: 352, ebből összesen 133 vonatkozik a természetre és 218 a társadalomra, műfajonként meglehetősen eltéréssel. Nemcsak arányban, hanem abszolút számban is leginkább "természetközeli" a népdal, ill. pontosabban: szavainak kettős jelentése arányosan oszlik meg a természet és a társadalom között, míg a másik két műfajban a társadalmi vonatkozás csaknem kétszerese a természetinek.

Ez utóbbi összeállítás sorrendjében haladva: a népdalból hiányzik a viola szó virág jelentése, a madár viszont csak itt jelent kedvest. /Mindkét hiány valószínűleg a kisszámu adatrovására írható./ A rigó szó csak a virágénekekben szerepel kedves értelemben, eredeti jelentése hiányzik, míg a galamb, szajkócska stb. szerepe kettős.

A színek közül a sárga, barna és szőke teljességgel hiányzik a virágénekből, különben a sárga csak természeti, a barna és a szőke pedig jóformán csak társadalmi vonatkozásban használatos a másik két műfajban. /Egy kivétellel: szőke Tisza./ A zöld mindhárom műfajban következetesen természeti jelenséget jelöl: erdőt és mezőt. A barna "kedvenc" színjelzője a magyarnótának és a népdalnak, ugyannyira, hogy olykor valóságos képzavar keletkezik: barna rózsám. /A virágének gyakori mellékneve, a gyenge is jelölheti a hajlék szót!/ A legnépszerűbb piros melléknév a népdalban embert nem "színezhetsz", legfeljebb pirosbarna /7/ összetételben.

A szép szó megoszlása arányos, ellenben a gyönyörű-séges/ mellékevet csak a virágének kedveli. A táblázatból nem derül ki: a szép szó a virágénekekben inkább részletet /pl. szem/, míg a másik két műfajban inkább egészet, ill. személyt /lány, aszszony/ jelöl. A gyenge a virágénekekben még kettős használata, később azonban már csak személyek körére korlátozódik.

A kis szó jóval többször fordul elő összetételben /pl. kislány 29/ mint önállóan /19/, ez utóbbi esetben is inkább helyesírási okokból, mert pl. a népdal valamennyi adata /7/ a kis angyalom összetételre vonatkozik.

Már ez utóbbi összetételek is sejtetik, hogy a szavakat, ill. fogalmakat nem elegendő önmagukban, a többitől elszigetelve vizsgálni, hanem különféle kapcsolódásaikat is figyelembe kell vennünk. Ha itt is csak a leghasználatosabb érzelmi töltésű kifejezéseket vesszük, kellemes meglepetés ér bennünket: korántsem oly egyhangú, sablonos a szóhasználat, mint első pillanatban tűnt. A szerелеm szó pl. 25 ízben fordul elő a három műfajban /14, 6, 5/, de mindössze a népdalban ismétlődik kétszer ugyanolyan összetételben:

virágének: szerelem-orvossága, -edet nyerném, -em, én -em, szép -em, -akadt hálóban, volnék -ben, állandó -edért, nem mutatom -emet. -nek sebes lángja, gyenge -memnek, -et próbálta, fél a -tól, -bor.

magyarnóta: - a lány minden porcikája, legtöbb - van a lányban, - van minden füben, virág a -, hü -, madár az én -em.

népdal: - bimbója /2/, - tömlőc, a - szüfájdalom, -nél jobb az álom.

Hasonló a helyzet más fogalmakkal is, így pl. a szem szó is vonzatával együtt mindössze kétszer ismétlődik a magyarnótán belül - de itt sem szóról szóra! - és ezenkívül egy kifejezés, egy ikerszó közös a magyarnótában-népdalban:

virágének: ragyogó szemed, villogós -ed, két szép -ed,
gyenge -edet, -id néznek, -id gyémántnál ékeseb-
bek, -idet fordítsd reám, mikor látnak immár
-im.

magyarnóta: fekete -e, -edbe néztem, -idnek tükrében,
-em ki van sirva, -embe nézz, ne nézz -embe,
-ére lobbantottam, -e-szája.

népdal: -e-szája, kökény -e, sohasem vetem -edre,
-aimnek csendes álmát.

Ugyanígy sorra vehetnénk a gyakoribb főneveket, mellékneveket és igéket is. Az lenne a kivétel, amikor e vonzatok, formulák stb. gyakran ismétlődnek. Ilyen pl. a magyarnótában-népdalban a barna kislány /lány/, piros rózsa, piros alma, édes rózsám és hasonló szerkezetek.

E műfajokon belül az ismétlődő szerkezetekről tanulságos táblázat állítható össze:

	<u>virágének</u>		<u>magyarnóta</u>		<u>népdal</u>	
	szó	ism.szerk.	szó	ism.szerk.	szó	ism.szerk.
szerelem	14	-	6	-	5	-
szerető	-	-	16	2	9	2
lány	1	-	26	4	12	1
legény	1	-	10	-	3	-
viola	7	2	3	-	1	-
szeret	9	-	17	1	13	-
csókol	7	1	3	-	3	-
szép	16	4	8	3	8	-
piros	3	2	9	4	6	2
barna	-	-	5	2	2	1
édes	6	1	3	1	4	1
jó	4	2	4	2	5	1
kis	5	1	12	-	3	2
kedves	5	1	4	1	1	-
gyenge	7	1	1	-	2	-
összes	85	15	127	20	76	10

A kiválasztott 288 elemi szerkezetből tehát mindössze 45 ismétlődött a saját műfaján belül: hozzávetőlegesen a virágének-ben és a magyarnótában minden 6., a népdalban pedig minden 7. egység szerepel gyakrabban. Ez mindenestre eléggé változatos szókapcsolásra vall.

E műfajon belüli ismétlődésen kívül olyan közös szókapcsolatok is vannak, melyek 2, ritkábban 3 műfajban is megtalálhatók; számuk azonban elenyészően kevés. Az előző táblázat szavaiból

mindhárom műfajban szerepel	2	közös elemi szerkezet			
virágénekben-magyarnótában	5	"	"	"	
virágénekben-népdalban	3	"	"	"	
magyarnótában-népdalban	16	"	"	"	
összesen közös a műfajokban	26	"	"	"	

A magyarnóta-népdal közelebbi rokonsága ebben a vonatkozásban is megmutatkozik. Külön feladat lesz az un. formulák, költői közhelyek /pl. - El kell mennem, nincs mit tennem és hasonló/ összehasonlító elemzése.

A szavak szintjére visszatérve, a fontosabb szófajok párhuzamos számbavétele ígérkezik még tanulságosnak. Nemcsak számukat, használatuk gyakoriságát is figyelembe véve:

	<u>virágének</u>		<u>magyarnóta</u>		<u>népdal</u>	
	szám	előford.	szám	előford.	szám	előford.
főnév	181	397	222	489	178	384
melléknév	77	183	95	222	75	151
ige	161	350	169	389	167	344
összesen	419	930	486	1100	420	879

E tanulságos táblázat szerint a virágének és a népdal fő műfajai szinte "darabszámra" egyeznek, a magyarnóta melléknéveinek és főként főneveinek csoportja lényegesen nagyobb. Ugy látszik, e szófajban lényegesen több a "diszitmény" és kevesebb a "cselekmény".

Am a szófajok használati, gyakorisági statisztikája némi eltérést mutat: a virágének és a népdal nagyfoku hasonlósága csak

a főnévnel, igénél marad, de a népdaléval majdnem azonos számú mellékneveit a virágének jóval többször használja, ismétli, mint a népdal.

Az igeik használata terén viszont a népdal szorul a magyarnótával szemben hátrább, ez utóbbi műfaj egyébként minden téren növeli számbeli fölényét. Ez az előny persze csak számszerű, mert a népdal kevesebb gyakorisági ige-adata azt jelenti, hogy új, különböző igeinek száma több!

A szófaji adatokat érdemes a szókincs egészén belül elhelyezni:

	<u>virágének</u>	<u>magyarnóta</u>	<u>népdal</u>
összes szavak száma	1285	1434	1207
a főbb szófajok összes előford.	930	1100	879
különböző /"új"/ szavak száma	541	612	522
A főbb szófajok összes száma	419	486	420

Az egész szókincs tehát 3926, ebből 2909 esik a 3 fő szófajra, vagyis a repertoár 3/4 része. Ettől az átlagtól a népdal tér el valamelyest, eszerint tehát u.n. segédszavainak szerepe fontosabb? A másik két műfaj különböző "új" szavaiból a fő szófajok arányosan részesülnek /541:419, 612:486/, míg a népdal helyzete itt a kedvezőbb /522:420/.

A szófajok átlagosan kettőnél valamivel többször ismétlődnek.

Az eddig tárgyalt szófajokon kívül külön figyelmet érdemelnek a névmások. Összehasonlító elemzésüket több irányu kapcsolódásukban kellene ugyan végeznünk,⁶ itt azonban csak a szóadatok szintjén kínálókozó tanulságokat foglalom össze.

	<u>virágének</u>	<u>magyarnóta</u>	<u>népdal</u>	<u>összesen</u>
1.szem.:én, engem, nekem, enyém	53	49	48	150
2.szem.:te, téged, neked, tiéd	50	12	16	78
3.szem.:ő, őt, neki övé stb.	5	10	7	22
műfajonként összesen	108	71	71	250

A többesszámban csak a mi /miénk, stb./ fordul elő, az is mindössze 5 esetben; önmagában véve már ez is azt mutatja, hogy a három műfaj egyöntetűen és egyértelműen egyéni, individuális jellegű. Az egyes szám 3. személye meglepően kevés adattal szerepel, igaz, hogy itt az igeragozásból, birtokosragokból stb. adódóan jóval több adatra számíthatnánk. A szerelmi lira az Én műfaja, amely a Te-nek vagy az Ő-nek szól, még a Mi névmás is az Én és Te kapcsolatát fejezi ki. Mindez megerősíti az imént mondottakat.

A főnevek egyes- és többesszámának megoszlása közvetve szintén e műfajok individuális jellegére utal. A főnevek többese számban és arányban egyaránt meglepően kevés:

	<u>virágének</u>	<u>magyarnóta</u>	<u>népdal</u>
egyesszám:	374	478	376
többesszám:	23	11	8
együttes előford.	397	489	384

A többesszámban álló főnevek nagyobb része is egy birtokos több birtokát képezik; néhány jellemző példa:

<u>virágének</u>	<u>magyarnóta</u>	<u>népdal</u>
<u>ajakim</u>	<u>juhaim</u>	<u>bánatim</u>
<u>kinjaim</u>	juhászkutyák	<u>barátim</u>
<u>könnyeim</u>	könnyek	<u>bucsuzásid</u>
<u>napjaim</u>	lábuk	egek
nyelvek	lányok	<u>könnyeim</u>
nyilak	legények	<u>szavaiddal</u>
rózsák	<u>szemeid</u>	<u>szemeimnek</u>
rubintok	<u>virágid</u>	uraké
<u>sőhajtásim</u>	stb.	stb.
<u>szemeid</u>		
szókkal		
violák		
<u>verseimben</u>		
virágok		
stb.		

Hasonlóképpen az igék többesszámának aránya is szinte eltörpül az egyesszámú alakok mellett, itt azonban az 1., 2., 3. személyű alakokat is be kell vonnunk, mert ezek az igékhez illeszkedő személyragok következtében sokkal pontosabb képet adnak a líra egyéni, pontosabban az 1., 2., vagy 3. személyhez fűződő jellegéről, mint maguk a névmások:

egyesszám:	<u>virágének</u>	<u>magyarnóta</u>	<u>népdal</u>
1.szem.	95	105	89
2.szem.	100	60	79
3.szem.	117	192	139
többesszám:			
1.szem.	5	2	4
2.szem.	-	-	3
3.szem.	11	6	7

A többesszám mindenütt jelentéktelen, a líra individuális karaktere tehát nyilvánvaló, de az egyesszám 3. személy jóval több, mint a személynévmások esetében: mindenesetre a virágének-népdal 1. és 2. személye együtt felülmúlja a 3.-at, de már a magyarnótában ez utóbbi vezet. E nem jelentéktelen formai különbség azonban mindössze annyit jelent, hogy a virágének és a népdal régiesebb "illetet" követ, amikor az Én közvetlenül, mintegy "tegeződve" beszél a Te-ről, míg a modernebb magyarnóta kevésbé patriarchális felfogásban, tehát közvetve: 3. személyben teszi ugyanezt.

A mondottakat egyéb adatok is alátámasztják. A feltételes és felszólító mód, sőt a kérdő igealakok és a tárgyas ragozás is többségi előfordulását tekintve az egyesszám 1. és 2. személyére korlátozódik /szeretnék, szeretnél, szeressek, szeress, stb./, ennek megfelelően, a virágénekben és a népdalban mind-egyik jóval gyakrabban fordul elő, mint a magyarnótában:

	<u>virágének</u>	<u>magyarnóta</u>	<u>népdal</u>
felszólító mód:	74	43	57
feltételes mód:	38	8	11
kérdő igealak:	6	4	5
tárgyas igealak:	102	54	98

A virágének egyrészt "rendelkezőbb" jellegű, másrészt viszont több érzelmi "bizonytalanságot" is eláruló műfaj, mint társai, sőt még a népdal is "határozottabb" műfaj a magyarnótánál. Ez utóbbi mintegy csak feleannyi tárgyas igealakot használ, mint a másik kettő; szubjektív műfajokról lévén szó, ez minden bizonnyal azzal függ össze, hogy épp a magyarnóta szól legtöbbször csak közvetve, tehát 3. személyben a lírai én szerelmének személyi vonatkozásairól.

Az individualitás szempontjából figyelemreméltónak találom még, hogy az egy /31/ és a két /16/ számnév szerepel legtöbbször, valamint velük együtt a lírai szubjektivitás állandó jelenlétére utaló minden /20/ és sok /11/ szavak.

A líra sokkal inkább hic et nunc, mint reflexív műfaj. Műfajonként az összes igeidők mintegy 10-20 %-a mult; a jövő számaránya szinte elhanyagolható:

	<u>virágének</u>	<u>magyarnóta</u>	<u>népdal</u>
multidő	42	76	79
jövőidő	5	16	6

A "multbanzés" legkevésbé a virágéneket, legjobban pedig a népdalt jellemzi, ugyanakkor - a jelentéktelen különbségek ellenére - a magyarnóta utal legtöbbször a jövőre. A jelentől "hátra" és "előre" lévő mult és jövő értékeléséhez a negatív-pozitív, derűs vagy sötétebb tónusu érzelmi előjeleket is figyelembe kellene vennünk.

Talán e lírai "jelenvalóság" és individualitás az oka annak, hogy a főként disztis, beczés és megkülönböztetés célját szolgáló melléknevek majdnem mind alapfokon szerepelnek, alig akad közöttük közép- és felsőfok; összes előfordulásukat tekintve:

	<u>virágének</u>	<u>magyarnóta</u>	<u>népdal</u>
alapfok	171	216	143
középfok	11	4	6
felsőfok	1	-	2

Tehát jóformán csak a leggyakoribb, "sablonos" mellékneveket fokozzák, a legkedveltebbeket többször is /a több műfajban is előforduló, közös szavakat aláhúzással jelöltem/ :

	<u>virágének</u>	<u>magyarnóta</u>	<u>népdal</u>
középfok	ékesb /2/	jobb_/3/	gyöngébb_
	gyöngébb_	szebb	igazabb
	jobb_		jobb_
	kedvesb		kedvesebb
	könnyebb		mélyebb
	szebb /5/		szebb
felsőfok	legszebb_	-----	leggyorsabb
			legszebb_

A három népszerű műfaj egyéni-szubjektív jellegét nem szabad irodalmi mércével mérni; sokkal inkább tipusokról, tipikus helyzetekről és érzelmekről szólnak, mint valóban egyéni-egyedi vonatkozásokról. Közvetve talán ezt bizonyítják a három műfajban meglehetősen gyéren előforduló nevek is:

	<u>virágének</u>	<u>magyarnóta</u>	<u>népdal</u>
mitológiai név	4	-	1
személynév	8	2	2
helynév	1	11	18

Szembetűnő a két ujkori műfaj "demitizált", "személytelen" jellege, erősebb helyhez kötődése, lokalitása. A virágénekekben sem elsődleges jelentésű, ill. funkcióju mitológiai nevek szerepelnek, hanem a szerzők irodalmi műveltségére valló "papir-alakok" /Dianna, Heléna, Páris, Vénus/. A keresztény vallási fogalmak /isten, mennyország, templom stb./ tekintetében is feltűnően kevés és valamelyest csökkenő adatot kapunk: 12, 7, 7. Ez a világ tehát már "emberközeli".

E lírai dalokban szereplő személynevek egy kivétellel nőkre vonatkoznak, /újabb bizonyíték a műfajok "férfi" eredete mellett!/, kettő kivételével csupán keresztnevek.

Néhány adalékot szolgáltatnak a divatváltozáshoz is :

	<u>virágének</u>	<u>magyarnóta</u>	<u>népdal</u>
családnevek	Karasz Maris	Deákné	-
keresztnevek	Annám	Katica	Éva
	Annókom		Mózses
	Eszter		
	Ilona		
	Katám		
	Trézsikém		
	Zsuzska		

Végezetül azokról a "semleges" szavakról kell még szólnom, amelyek az előzőeknél kevésbé alkalmasak ugyan többretnű tanulságok levonására, mégis a leggyakoribb szavak közé tartozóan, méltatlan lenne teljes mellőzésük.

A tagadó /nem: 110/ és tiltószók /ne: 25/ mellett az igen /2/ szinte eltörpül; az időhatározók közül az általánosabbak /mikor: 19, akkor: 13/ vezetnek a konkrét /most: 12/ előtt; a vonatkozó névmások közül pedig a másakra, távolabbra stb. utalók /az: 24, ki: 21, más: 16, stb./ a közelebbivel /ez: 14/ szemben. E szavak arányosan oszlanak meg az egyes műfajok között éppugy, mint a legáltalánosabb vonatkozású igék is; közülük a leggyakoribbak:

lenni	/124/	megy	/14/
lát	/26/	nincs	/14/
jár	/20/	elmegy	/12/
ad	/19/	kell	/11/
mond	/19/	talál	/11/
jön	/18/	vesz	/11/
tart	/16/	stb.	
tud	/16/		

Feltűnően nagyszámu ige fejez ki mozgást /jár-jön-megy-elmegy: 64/, valamivel kevesebb aktív cselekvést /ad-mond-kell-vesz: 60/, dominálnak a létezést /lenni: 124/ és a "passzív" cselekvést kifejező igék /lát-tud-nincs-talál: 78/. Az igék tanúsága szerint is e műfajok nyilvánvalóan nem epikus jellegűek.

Összegezés. E kísérleti vizsgálódás - megítélésem szerint - a vártnál valamivel több tanulsággal szolgált, holott korlátozott adatmennyiség állt rendelkezésre és jónéhány lehetőség még így is kiaknázatlan maradt.

A szavak szintjén e különböző koru és stilusu műfajok is jól összemérhetőeknek bizonyultak. Bepillantást nyertünk a lírai kifejezésmódok mechanizmusába: a mégoly lángoló, lobogó és egyéni érzelmek megfogalmazása is szigorú szabályokhoz kötött. Jól felismerhetők a három műfajt közösen, ill. egyedileg jellemző szabályok; ezek műfajokon belül vagy műfajok "fölközt" és között, de mindenképpen érvényesülnek.

A történeti-műfaji rokonság eredményeképpen a leggyakoribb "sablon"-szavak állandóknak mondhatók, bár sorrendjük, vagyis alkalmazásuk mértéke műfajilag némileg eltér. A gyakorisági középcsoportok még talán az "élmezőnynél" is stabilabbak, a ritkább kifejezések természetesen a leggyorsabban változnak: új kor, új társadalmi csoport igényének átalakító hatása itt mutatkozik leginkább.

A szógyakoriság alapján is kiderül, hogy mindhárom műfaj individuális, szubjektív jellegű, a mindenkori jelennek szól első sorban, de nem konkrét egyének, hanem névtelen egyedi típusok szerepelnek bennük, és mind lokálisabb jellegű megfogalmazásban.

Mindhárom műfaj kedveli a kettős: reális és jelképes értelmű szavakat, a népdal valamivel mindennapiabb és egyben természetközeli is társainál.

Mindhárom műfaj "férfias", a testiségnek meglepően kevés szerep jut. A virágének érzelmileg tartózkodóbb és finomkodóbb, kisnemesi szemléletű, a magyarnóta érzelmileg telítettebb, idilibb, népieskedőbb, a népdal reálisabb, egyszerűbb és mindennapiabb. E két utóbbi műfaj a virágénekénél jóval szorosabb rokonsága minden téren kimutatható.

Szavak gyakorisági vizsgálatáról lévén szó, ezuttal nem került ugyan a kezünkbe olyan varázsvessző, amellyel az egyes szöve-

gek műfaji-történeti helyét teljes biztonsággal kijelölhetnénk, de magukról a műfajokról és közvetve a műfaji keretekben elhelyezhető szövegekről is többet tudunk meg az eddigieknél. Kíváncsok ezen az úton is tovább haladni, hogy a szövegi vizsgálatok mihamarabb utolérjék a zenei kutatások eredményeit.

Jegyzetek

1. V.ö. HANKISS Elemér: A népdaltól az abszurd drámáig. Tanulmányok. Bp. 1969. Ennek Kvantitativ módszerek az irodalomtudományban c. fejezete. 255-291.
2. Teljes könyvészetét ld. VOIGT Vilmos: Modellálási kísérletek a folklorisztikában. Ethnographia 80 /1969/ 358-359 és 355-356.
3. Id.pl. GÖTZ Heinrich: Leitwörter des Minnesangs. Berlin, 1957. Abhandlungen der Sächsischen Akademie der Wissenschaften zu Leipzig. Band 49, Heft 1. - TÖRÖK Gábor: A lira: logika. /József Attila költői nyelve/. Bp. 1968.
4. SZABÓ T. Attila: Haja, haja virágom. Virágénekek. Bukarest, 1969. 3, 5, 6, 8, 10, 12, 21, 22, 30, 35, 36, 41, 43, 44, 45, 46, 47, 54, 100. sz. - KERÉNYI György: Népies dalok. Bp. 1961. Népzenei Könyvtár, 3.kötet. 10, 12, 13, 14, 15, 16, 19, 21, 22, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 37, 38, 39, 42, 43, 44, 45, 46, 48, 49, 50, 51, 52, 54, 58, 60, 67.sz. - KODÁLY Zoltán - VARGYAS Lajos: A magyar népzene. Bp.1960.3.kiad. 8, 11, 21, 24, 25, 26, 27, 36, 47, 48, 49, 54, 61, 66, 67, 68, 73, 74, 75, 76, 84, 98, 100, 105, 134, 138, 150, 158, 159, 161, 162, 164, 167, 171, 174, 185, 192, 198, 213, 219, 221, 225, 226, 242, 244, 245, 252, 255, sz.
5. A type-token képlet nem más, mint az adott szövegben előforduló különböző szavak /type/ és az összes szóelőfordulás /token/ hányadosa, jelen esetben tehát pl. a virágéneknél: $\frac{541}{1285}$ - 0.421 stb.

6. Ilyen vonatkozású vizsgálatot végzett hasonló szövegekben
KÜLLÖS Imola : Két szerelmi daltípusunkról. /Kisérlet a
folklorisztika új módszereinek alkalmazására./ Kézirat.
Sajtó alatt.

"Blumenlied" - "ungarisches Lied" - ungarisches Volkslied
/Untersuchungen der Worthäufigkeit von verschiedenen
ungarischen Lyrikgattungen/
/Zusammenfassung/

Der Verfasser vergleicht die Häufigkeit des Vorkommens von Wörtern bzw. Begriffen dreier, in geschichtlich-poetischer Hinsicht verwandter Gattungen der ungarischen lyrischen Dichtung. Diese drei Gattungen sind die folgenden: 1. die halbvolkstümlichen handschriftlichen Liebeslieder, d.i. die sog. "Blumenlieder" des 16-18. Jahrhunderts; 2. die volkstümlichen Kunstlieder des 19. Jahrhunderts, die sog. "ungarischen Lieder", und 3. die traditionsgebundenen Volkslieder mit Texten, die sich fast ausschliesslich auf die Liebe beziehen. Von diesen drei Gattungsformen untersucht der Verfasser die Wörter von je 100 vierzeiligen Strophen, also Wörter insgesamt 3926 Vorkommen.

Diese Untersuchung - jedoch ein vorläufiger Versuch für die quantitative Folkloristik - ergab mehrere Lehren: was das Niveau der Wörter anlangt, obwohl die drei lyrische Gattungen verschiedenen Zeitabschnittes bzw. Stils sind, haben sich jedoch als gut vergleichbar erwiesen.

Der regelmässige Mechanismus der subjektiven und individuellen lyrischen Ausdrucksweisen war zu erkennen: die häufigsten /sozusagen "schablonenhaften"/ Wörter sind beinahe stabil, während die je nach Zeit, gesellschaftlichen Anspruch usw., variierenden mit eventuell vorkommenden, einmaligen, zufälligen Wörter immer abwechslern.

Der lyrische Charakter dieser Kunstformen kann nicht mit literarischen Mass gemessen werden: es treten namenlose Figuren in typischen Situationen auf, und zum Teil in lokalen Abfas-

sung. - Die Liebeslieder bevorzugen die doppelten, d.h. die realen und derzeit symbolischen Wörter.

Das Blumenlied ist vom gesellschaftlichen Gesichtspunkt aus kleinadeligen Charakters und gefühlsmässig zurückhaltender, gezielter. Das "ungarische Lied" zeigt die halbliterarische Stimmung des Marktfleckens; es ist gefühlsmässig reicher bzw. leidenschaftlicher, romantischer, während das eigentliche ungarische Volkslied bäuerlicher, einfacher und alltäglicher ist.

Der Meinung des Autors nach kann die quantitative Untersuchung der Volksdichtung in Prinzip erfolgreicher als bei den literarischen Kunstwerken sein.

Старая любовная песня - популярная лирическая песня -
народная песня

(Сравнительное исследование частоты слов в разных
жанрах венгерской народной лирики)

/резюме/

Автор статьи сравнивает частоту слов, встречающихся в трёх, исторически и в жанровом аспекте родственных лирических жанрах венгерской народной поэзии. Эти три жанра : 1) так называемые "песни о цветках" (virágének) т.е. полу-народные, старые рукописные любовные песни с 16-18вв., 2) написанные в народном стиле популярные авторские песни (так называемые "мадьяр-нота" с 19 в., 3) тексты любовного характера исконных венгерских народных песен. Автор рассмотрел все употреблённые слова по сто четверостиший из каждого жанра, в общем количестве 3926 слов-единиц из 400 песен.

Это исследование экспериментального и методического характера привело к интересным выводам; на уровне лексики эти жанры, отличные по стилю и по периодизации оказались легко сравнимыми.

Узнаваем был правильный механизм индивидуальных и субъективных способов лирического выражения : самые типичные, чаще

всего встречающиеся слова, например, оказались сравнительно неизменными, то время как слова, встречающиеся в текстах случайно, чаще изменяются под влиянием эпохи и её общественных претензий.

Лирический характер этих жанров нельзя измерить литературной оценкой: шаблонизированные, безымянные персонажи встречаются в их типичных обстоятельствах, и, Отчасти в локальных вариантах.

В этих любовных песнях часто встречаются вместе и реалистические и символические выражения.

Старая венгерская любовная песня типична для мелкого дворянства, эмоционально она более сдержанна, манерная, — "мадьяр-нота" типична для городков, она эмоционально более наполнена, романтична. Народная же песня проще, повседневнее, более близкое к крестьянскому характеру.

По мнению автора статьи количественное исследование этой народной или популярной поэзии может привести к более точным результатам, чем в случае изучения стихотворений знаменитых поэтов.

KELET-AFRIKA KOISZAN MARADVÁNYNÉPEI

A Kelet-Afrika néprajzával foglalkozó és e népek nyelveit kutató tudósok figyelmét korán felkeltette, és azóta is fogva tartja egy hosszú ideig rejtvényyszámba vett jelenség. A földrész bantu nyelveket beszélő földművelő és hamita jellegű pásztornépei között kisebb, etnikai, nyelvi és kulturális önállóságukat különböző mértékben megőrzött koiszanid csoportok fordulnak elő. Elsősorban vadászattal és gyűjtögetéssel tartják fenn magukat, azért sorsuk az állandóan csökkenő vadászterületek és a ritkuló vadállomány miatt megpecsételődött. Számuk egyre csökken, fizikai fennmaradásuk egyetlen módon lehetséges : ha fokozatosan átveszik gazdaságilag és társadalmilag fejlettebb szomszédaik életformáját, társadalmi rendszerét és bizonyos mértékben, egyes esetekben nyelvét is. A modern társadalmi viszonyok között ilyen "beolvadásnak" fokozott mértékben velejárója egy olyan fizikai antropológiai keveredés is, amely nagymértékben elősegíti e csoportok végleges felszámolódását, helyesebben azoknak a környező etnikai közegben való fokozott feloldódásához vezethet. Ezért lenne szükséges, amíg nem késő, alaposan megismerni e népek életét, társadalmi rendjét, nyelvét és hagyományait.

E busmanoid néptörzsek valószínűleg egy olyan népesség e területen élő utolsó képviselői, amelyek multjának ismeretében egész sor, mind a mai napig vitatott probléma nyerhetne megoldást. Kelet-Afrika néprajzkutatóinak nagyrésze ma már magáévá tette azt az elképzelést, hogy e, ma bantu, hamita és nilusi népekkel benépesült terület autochton lakosai, a nagy bantu migrációkat és a nilusi népek észak-déli irányú vándorlását megelőző időkben a koiszan rasszhoz /melynek képviselői ma már csak Dél-Afrika félsivatagos területein és száraz

sztyeppéin alkotnak nagyobb, önálló etnikai egységeket/ tartozó törzsek, ill. népek lehettek. Ezt a feltételezést a terület hiányos archeológiai feltártsága ellenére egész sor tárgyi adat támasztja alá. Kelet- és Dél-Afrika paleolitikájából és neolitikájából származó eszközök egy, a tudomány mai állása szerint bizonyos területi egységet alkotnak. Kevesebb sikerrel járt a paleo-antropológiai kutatás. A viszonylag kisszámú és vegyes lelet alapján nem lehetett meggyőző bizonyossággal kijelenteni a fenti hipotézisnek igaz vagy hamis voltát. Megjegyzendő azonban, hogy a ma kizárólag busmanok és hottentoták által lakott területekről még szórványosan sem kerültek elő egyértelműen bantu népesség maradványaiként felfogható őskori emberi csontmaradványok.¹ Szembeötlő a Kelet- és Dél-Afrikában talált sziklarajzok, valamint a koiszan rasszhoz tartozó népek mind a mai napig használt diszitőelemeinek hasonlósága, mind a motivumkészlet területén, mind stílus szempontjából.

Vegyük most sorra a Kelet-Afrikában még fellelhető, és bizonyos ismertetőjelek alapján a fenti csoporthoz sorolható maradványnépeket. Leglényegesebb ismertetőjelekként a vadászó-gyűjtögető életmódot /klimatikus viszonyok következtében a halászat e népeknél, érthető módon, nem is lehet számottevő/, a csettintő hangokkal rendelkező és koiszanid strukturájú nyelveket és bizonyos antropológiai jelenségeket fogadhatunk el. Utóbbiak alatt elsősorban a környező népeknél lényegesen alacsonyabb termet, világosabb bőrszín, a /jóllehet alig fejlett/ epikantusz² jelenléte, a nem rendszeresen ugyan, de előforduló szteatopügia³, a csomókban növvő, igen göndör haj, stb. értendő.

Integritását leginkább megőrző, bár számát tekintve nem a legjelentősebb, mégis legtisztább és legjellemzőbb képviselője a típusnak a tindiga /kindiga/ nép, vagy ahogy magukat nevezik, a hadzapi. Őket emlegetik egyes szerzők kangedju néven,⁴ és mivel a közelükben élő maszai pásztorok asi néven nevezik őket, egyes forrásokban ezen a néven szerepelnek.⁵ A tindigák

Tanganyika középső tartományában /Central Province/, az Eyasi, más néven Njarasa tó keleti partjai mentén elterülő erdős szavannán élnek. Az Eyasi tó lefolyástalan, viszonylag vízszegény medencéjében igen fontos szerepet játszik a tóba torkolló két /időszakos/ folyó. Ezek jelentik a száraz évszakban az élet-hez nélkülözhetetlen vizet, nemcsak a vadállomány, hanem sok esetben az emberek számára is. A tindigák hazája ezért, az egyébként etnikai szempontból sem egységes környező törzsek állandó összetűzéseinek színteréül is szolgált időnként. A bantu nyelvet beszélő isszanszu földművelők a tótól délre, délkeletre élnek, területük a tindigák hazájától keletre élő, félig földművelő, félig pásztorkodással foglalkozó iraku /iraqw, vagy más néven mbulu/ törzs területeivel határos. Ezekről északnyugatra a nilotid rasszhoz tartozó maszai pásztorok déli csoportjainak időszakos telepei népesítik be a szavannát.

A tindigák életmódjának részletesebb áttekintése előtt azonban szükségesnek tűnik, hogy először néhány kisebb jelentőségű, bár lélekszámban nagyobb, és inkább asszimilálódott csoportot mutassunk be. A tindigákról, eredeti állapotukat, társadalmi rendjüket és nyelvüket legtisztábban megőrző népről, alább részletesen szólnunk majd.

Szomália déli területein, a Tana és a Juba folyók közötti területen él a boni nép. Néhány forrásmunkában waboni, /wa- a bantu nyelvek ember-osztályának többszámot jelző praefixuma/, vagy walangulo néven szerepelnek. Számuk nem éri el az ezret. Szoros gazdasági kapcsolatban élnek a kusita nyelvet beszélő gallákkal /nyelvüket is átvették/. Az utóbbiak lenézik a bonikat, akik mintegy alsó, megvetett kasztot képeznek a galla társadalom perifériáin.⁶ Foglalkozásuk mind a mai napig a nagyvadakra /elefánt, orrszarvu, viziló, antilop/ való vadászat, halászat és gyűjtögetés. Zsákmányuk egy részét a legszükségesebb háztartási eszközökre cserélik nomád szomszédaikkal. Tulajdonképpen erre a kapcsolatra épül egész viszonyuk, amely tükrözi a gyűjtögető csoport alárendelt társadal-

mi helyzetét. A főleg ijjal és mérgezett nyilakkal vadászó boni-k etnikai önállóságát leginkább egy, a galla társadalomra jellemző szokás töri meg. A galla családokban a házasság megkötését követő 6-7 év során született gyermekeket kitalasztottnak /"gata"/ tekintik, és amennyiben azokat más családok nem fogadják be, vagy rabszolgakereskedőknek adják el őket, vagy a gyűjtögető bonikhoz jutnak. A galla kasztrendszer bomlásával a bonik elkülönültsége fokozatosan megszűnik, és az említett okoknál fogva a ma még meglévő antropológiai különbségek is eltűnnek, és a boni nép csak a korábbi szakirodalomban lesz megtalálható.

Szintén Szomáliában, a galla és a szomáli pásztorok között él a midgan, más néven ribi /waribi/ nép. A mintegy kétezer lelket számláló idegen etnikum szétszórt, néhány tucat emberből álló endogám csoportokban él a nilotid rasszhoz tartozó pásztornépek között. Bár antropológiai szempontból alig különböznek a szomszédnépektől, azok mégis a terület autochton lakossága leszármazottainak tartják őket. Egyes csoportok nilusi /szomáli/, mások kusita /galla/ nyelveken beszélnek. Szoros kapcsolatban élnek e népekkel, melyeknek társadalmi struktúrájában vadászok és gyűjtögetők megvetett kasztját képezik.

Délnyugat-Kenya és Északnyugat-Tanganyika területén, a Nagy Tavak vidékéhez csatlakozó szavannákon él a dorobbo nép. Emlegetik őket andorobbo, wandorobo, asa, okiot és okiek néven is. A nilusi-hamita jellegű maszai és nandi pásztornépekkel képeznek szimbiotikus gazdasági egységet. Szintén a társadalom lenézett, alsó rétegét alkotják, a vadászat és gyűjtögetés termékeivel látva el nomád szomszédaikat. A maszai pásztorok egyenesen rabszolgáiknak tekintik őket.⁷ Számuk összesen egy-másfél ezerre rug. Azoknak a népeknek nyelveit beszélik, amelyekkel az adott területen és időben együtt élnek, tehát kelet-szudáni és nilusi nyelveket. A koisan rasszra jellemző antropológiai vonások némelyikét megőrizték. Hajuk csomókban nő, termetük szembeötlően alacsonyabb, bőrük világosabb a környező népekénél. A nőknél esetenként szteatopügia is meg-

figyelhető. Együtt vándorolnak a nomádok csoportjaival, nem nagy távolságra, mintegy előttük haladva. Házaikat maszai stílus szerint építik, de szárított marhatrágya vagy agyag helyett általában náddal vagy füvel fedik azokat.

Kenyában, a Tana folyótól délre, a barareta-galla pásztorok között él a szania, más néven wassania, vagy wassanye nép. Számuk néhány ezerre rug, de lényegesen nagyobb mértékben elvesztették nyelvi, etnikai és antropológiai önállóságukat, mint az eddig említett népek. Szomszédaiktól fokozatosan átveszik az állattenyésztést és az egyszerűbb kézműves mesterségeket is.

Kenya északnyugati és Uganda keleti tartományaiban találkozhatunk a teuszó nép képviselőivel. Számuk csekély, alig haladja meg az ezret. Termetük alacsonyabb, és bőrük színe lényegesen világosabb a bantu nyelveket beszélő, vagy a nilusi rasszhoz tartozó szomszédaikénál. Szorosabb kapcsolatot csak az utóbbiakkal, a turkana, jie, karamong, stb. népekkel tartanak fenn. Nyelvük önálló, nem tartozik sem a bantu, sem a nilusi nyelvcsaládhoz – viszont nincsenek meg benne a koiszan nyelvekre oly jellemző csettintőhangok sem. A teuszók egy része fokozatosan áttér az állattenyésztésre vagy földművelésre, a szomszédos népek példáját követve; jelentős részük azonban továbbra is kitart a zsákmányoló életforma mellett. Vadászat során elsősorban ijjat és mérgezett nyilakat használnak, de ismerik és alkalmazzák a lándzsát is.

Azon népek közül, melyeket Kelet-Afrika őslakosai leszármazottainak tekinthetünk, legnagyobb lélekszámu a szandave. A szomszédságukban élő, bantu nyelveken beszélő népek wassandaninak nevezik őket. Számuk eléri a 25 ezret. Tanzánia délnyugati részén élnek, és nagyjából már földművelő vagy állattenyésztő életmódot folytatnak. A koiszan rasszhoz tartozó hottentotta csoport nyelvén beszélnek, viszont gyakorlatilag semmit sem tudnak a hozzájuk legközelebb élő rokonaikról, a tindigákról. Egyes hordáik mind a mai napig folytatják őseik gyűjtögető-vadász életmódját. Csucsostetejű, füvel fedett és agyaggal ki-

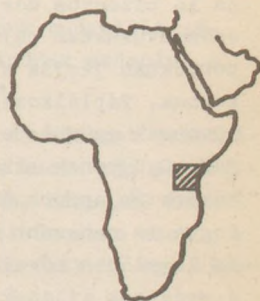
tapasztott falu házaikat belülről okkerfestékekkel készített állat- és stilizált emberalakokkal díszítik. Ez természetesen csak a letelepedett, és inkább földműveléssel foglalkozó csoportokra vonatkozik. Ezek a festmények nagymértékben hasonlítanak a Tanganyika és Dél-Afrika területén felfedezett busman eredetű sziklarajzokhoz. A háztartási kellékeik, edények, konyhaeszközök, fegyverek, ruházat és nem utolsósorban a legfontosabb ősi zeneszerszámok⁸, /főleg a rezonátorral ellátott és anélküli egyhúros zenélő íj/ szintén e népnek a kölszán rasszból levezethető eredetéről tanuszkodnak. Egyéb hangszereiket, például a dobokat, saját hagyományaik és formájuk, valamint készítési módjuk is ezt bizonyítja, a környező bantu nyelvű népektől vették át a közelmúltban.

Kelet-Afrika autochton lakosságának számunkra legjelentősebb képviselője kétségkívül a tindiga /kindiga/, watindega, wakindiga nép. Önelnevezésük a hadzapi, amely hadza néven is szerepel a szakirodalomban. Lakóterületük előbbi jellemzését ki kell egészíteni a helyi növény- és állatvilág rövid leírásával: Közép-Tanganyika félszáraz szavanna-övezetének növényvilágára a magas fű, helyenkénti tüskés bozótosok, ritka ernyőakácia ligetek, magánosan álló óriási baobabfák és néhány egyéb trópusi növény jellemző. A szavanna állatvilága közismerten gazdagabb, Kelet-Afrika mesésen gazdag állatvilágának majd minden képviselője: apró- és nagyvadak, füevők és ragadozók, madarak és csuszómászók megtalálhatók itt. Ez a látszólagos gazdagság azonban nem jelent paradicsomi körülményeket a technikai és társadalmi fejlődés legalacsonyabb szintjén álló gyűjtögetők számára. Annál is inkább, mivel a környék földművelő /isszanszu/ és pásztornépei /mbulu és maszai/ fokozatosan az Eyasi tóhoz tartozó, egyre kisebb partmenti területekre szorítják vissza őket. A földművelésre és állattenyésztésre ilyen kényszerítő körülmények hatására való részleges áttérést nem tekinthetjük pozitív értelemben vett fejlődésnek, alacsonyabbról magasabb gazdasági és társadalmi fejlettségi szintre való emelkedésnek. A szomszédos törzsfők, vagy a gyarmati adminisztráció minden erőszakos lépése, mely

Térképvázlat a tindiga és szandave
népek területi elhelyezkedéséről
Tanzánia Középső Tartományában

- Népnevek:
—	- etnikai határok	1.	isszamszu
	- utak	2.	gorowa
- - -	- vasutak	3.	digo
	- tindigák	4.	nguu
	- szandave-k	5.	kaguru
		6.	guru
		7.	luguru
		8.	ndengereko
- 0 100 200 km

a tindigák állattenyésztő vagy földművelő életmódra való át-
térését sürgette, kudarcot vallott. A gyűjtögetők, miután el-
fogyasztották a vetőmagként nekik juttatott terményeket, meg-
szöktek a számukra kijelölt megművelendő földekről. Amikor
pedig őrizet alatt tartották őket, hogy ne távozhassanak, o-
lyan mérvűvé emelkedett körükben a halálozási arány, hogy
vissza kellett őket engedni ősi vadászterületeikre, különben
elpusztultak volna. Az állattenyésztésre való áttérést szor-
galmazó kísérletek sem hoztak pozitív eredményt. Bizonyos idő
multán a tindigák képtelenek voltak ellentállni a csábítás-
nak, hogy ne öljk le és fogyasszák el a továbbtenyésztés
céljából rájuk bízott állatokat. Hogy mégis nyitva áll előt-
tük a további fejlődés útja, azt mi sem bizonyítja jobban,
mint az a tény, hogy az Eyasi tótól délre élő egy kisebb cso-
portjuk isszanszu szomszédaik példáját követve, természetes
módon áttért a földművelő, letelepedett életformára. Az isz-
szanszokkal tartják fenn a gyűjtögetők a legszorosabb kapcso-
latot. E törzs főnöke /mtemi/ komoly befolyással bír a tindi-
ga csoportok vezetőire; a gyűjtögetők mondavilágában az isz-
szanszuk néha a "nagy pártfogó", a "természeti csapásoktól
megmentő erő" szerepét is betöltik. Bizonyos antropológiai
keveredés is végbement a két nép között. Általában az isszan-
szu férfiak kerülnek tindiga környezetbe nőülés, vagy föld-
jelkről való elüzetés folytán.

A tindigák életmódja szinte teljes mértékben az éghajlati-
természeti körülmények függvénye. Még társadalmuk strukturá-
ja is bizonyos mértékig az évszakok változása szerint alakul :
esős évszakban például husz embernél kevesebbet számláló cso-
portokban járják a szavannát, és főleg gyűjtögetéssel foglal-
koznak. Táplálkozásuk alapját ekkor vadon termő fák és egyéb
növények gyümölcsei és bogyói, ehető gyökerek és gumók alkot-
ják. Gyűjtenek ekkor madártojásokat, mézet, vadásznak teknős-
békára és apróbb állatokra. A nagyvad vadászata több oknál
fogva is nehezebb ebben az időben: az állatok ekkor a vízben
és legelőben bővelkedő szavannán szétszórva élnek, másrészt
a vadászok ijjának zebra, vagy eland-antilop inából készített

hurja /időnként szizálrostokat is használnak erre a célra/ nem bírja a nedvességet, miáltal egyetlen fegyverük használhatatlanná válik. E kisebb csoportok viszonylag gyakran, mintegy kéthetenként változtatják szálláshelyüket. Mihelyt a száraz évszak elkezdődik, fokozatosan áttérnek a vadászatra. Az ilyen technikai fejlettségi szinten álló népek gyakorlatában a nagyvad vadászata általában kollektív feladat. Nem beszélve arról, hogy egy kisebb közösség számára nem is volna "kifizetődő"⁹ elejteni egy elefántot vagy egy orrszarvut. Ezért a száraz időszakban a kisebb csoportok nagyobbakba olvadnak össze. Vadászó "hordák" alakulnak, melyeknek létszáma általában 40-től 70 főig terjed.

Sikeres vadászat időnként néhány napra előre ellátja a csoportot élelemmel. Ezt az időt használják ki a vadászok pihezésre és játékokra. Ludwig KOHL-LARSEN¹⁰ a következőképpen írja le a férfiak egy egyszerű, kollektív játékát:

"A tindigák korongjátéka egyedülálló. Csak férfiak játsszák, a nők nem vesznek részt benne.

Két fatörzs közé lapos, széles kéregdarabot helyeztek el, céltáblaként. Azt dobálták három kerek koronggal, amelyeket ugyancsak egy bizonyos fajta fikusz vagy akác kérgéből készítettek. A korong egyik oldala enyhén domboru, a másik enyhén homoru. A korongok, miután érintették a keresztben elhelyezett kéregdarabot, a földre esnek, és fekvésüknek megfelelően, szigorú szabályok szerint állapítják meg azután, hogy ki a nyertes, illetőleg vesztes.

E vadásznép tagjainál nem várhatunk bonyolult játékszabályokat, hiszen csupán ötig tudnak számolni - és ezt is csak ujjaik segítségével."

Amikor a száraz évszak eléri tetőpontját, a vadászat jelentősége ismét csökken, részben amiatt, hogy a vadak más területre vándorolnak. Ilyenkor a tindigák nagyobb, néha 100 lelket is meghaladó csoportokba verődnek össze, elsősorban azokon a területeken, melyeken éppen ebben az időben érik be egy bizo-

zöket a férfiak, a szegényes ruházatot és az ékszerek egy részét a nők készítik. /A kedvelt diszitmények nagy részét kész állapotban kapják csere fejében fentemlitett cikkeikért./

Specialistának nevezhető mestereik egyetlen kézművesség területén sincsenek. Minden felnőtt ember szinte egyenlő mértékben ismeri a használati tárgyak elkészítésének technológiáját. /Ezek elsősorban az egy darabból készített, nagyméretű egyszerű ijj, különféle kőeszközök, nyilvesszők, stb./ Maguk a tindigák nem állítanak elő vasat, de bizonyos mértékig fel tudják azt dolgozni. A szomszédos népektől vásárolt vasból nyílhegyeket, késeket, és néha baltákat készítenek. A körükben kovácsmesterséggel foglalkozók többsége mégis a közöttük élő isszanszukból kerül ki.

Az Eyasi tó alluviális talajában talált kagylóhéjakból kanálakat, viszonylagos épségben megmaradt strucctojás héjakból pedig méz, vagy zsiradékok tárolására alkalmas edényeket készítenek.

Feldolgozzák az elejtett állat bőrét. A törpe antilop bőrből például vadásztáskát készítenek. Ebben mindig magukkal hordanak egy tartalék ijjhurt, nyilmérget,¹¹ néhány nyílhegyet, kigyóharapás elleni mérget és tűzcsiholó szerszámot, amely egy kis keményfa deszkából /ezt a vadászok "anyá"-nak nevezik/ és furóként használt keményfa pálcikából áll.

Mind a mai napig nagyon szegényesen öltözködnek. Az avatási szertartáson még át nem esett fiuk teljesen ruhátlanul járnak. A lányok és fiatal asszonyok bőrből készített köténykéket viselnek. A felnőtt férfiak viselete ágyékkötőből és vadmacska vagy gepárd prémjéből készített kötényekből áll. Amikor tuskés bozóton haladnak át, zebra, vagy varacskos-disznó bőrből készített szandált is öltenek. A kongoni nevű antilop-fajta földre terített bőrén alszanak. Ékszerek gyanánt különféle vásárolt üveggyöngyöket, átfurt strucc-tojáshéj karikákból készített láncokat, bórszijos nyakba akasztható nagyobb kagylókat, kauri kagylókat, különféle fémből készített kar- és lábpereceket viselnek. A csoport vezetőjének disze és "felség-

jele" a struccollakból készített fejék, amely hatalmát és a csoport tagjai előtt való tekintélyét jelképezi. A csoportok között lezajlott esetenkénti összecsapások után mindkét csoport tagjai vékony nyersbőr szíjakkal övezik karjukat, ezzel fejezve ki a helyreállított béke és barátság állapotát.

Ételeiket szintén nagyon egyszerűen készítik. A húst inkább sült, ritkábban főtt változatában fogyasztják. Megsütnek, ill. megfőznek bizonyos gyümölcsöket és gyökereket is, de a növényi eredetű táplálék nagy részét nyers állapotban fogyasztják. Az elfogott és megölt teknősbékát például egészben a tűzbe teszik, miközben annak páncélja mintegy serpenyőül szolgál az állat megsütése során. A teknősbéka husát, tojásait és bizonyos belsősegeit is fogyasztják. A strucctojás hóját kifurják, annak tartalmát összerázzák, agyagedényekbe töltik és zsiron megsütik. Minden elejtett vad zsirjának nagyobb részét kiolvasztják, és gyakran tartalékolják szükösebb időkre. Nem fogyasztanak kigyókat, békát, bőregereket, ragadozómadarakat, varjuféléket és kutyákat. Az utóbbiak a háziasítás bizonyos fokán állandóan a vadászó csoportokkal tartanak. A rendelkezésükre álló lehetőségek ellenére nem fogyasztanak halakat sem.

Időszakos kunyhóikat fűből készítik, élő bokrok ágaiból, vagy gyűjtött faanyagból kialakított vázon. E kunyhók magassága ritkán haladja meg a másfél métert. Esős időben gyakran a közeleső hegyes vidékek sziklabarlangjaiban keresnek menedéket. Kunyhóikat egymáshoz közel építik, jól védhető, általában sziklás terepen, vagy tüskés-bozótos területeken.

A száraz évszakban egy-egy nagyobb csoport évek során át általában ugyanazon a helyen gyűlik össze, és telepedik meg. Az egész nép vadászterülete is e csoportok között oszlik meg. A területek birtoklási joga nagyon feltételes, az egyik nagy csoportból a másikba szinte szabadon mehetnek át egyes családok.

WOODBURN¹² öt területi egységre osztotta "tindiga" földet és

ezen egységeken belül vizsgálta az egyes csoportokat.

1. A Yaida völgy keleti része. E terület határai változnak a mbulu /iraqw/ területi hódítások következtében.

2. A Yaida völgy és az Eyasi tó közé eső terület. E terület déli határán élnek az isszanszuk, és a földművelésre áttért tindigák csoportjai.

3. A harmadik csoport a bantu nyelven beszélő népesség által lakott Mangola település közelében él. E csoport területe délen a már említett csoportokéval, keleten a mbulu nép földjeivel, nyugaton pedig magával az Eyasi tóval határos.

4. Kiszámu tindiga csoport él az Eyasi tótól nyugatra is. Ez függő viszonyban van a szukuma¹³ néppel. A szukuma főnökök adót szednek tőlük, vitás kérdéseikben is gyakran ők döntenek.

5. Az ötödik csoportot a földművelésre áttért tindigák alkotják. A gyűjtögetők egy kis csoportja átvette a földművelést isszanszu szomszédaitól. E csoport tagjai gyakran szerepelnek közvetítőként az isszanszuk és a gyűjtögetők között lezajló csereakciók lebonyolítása során is.

6. A tindigák hatodik csoportjaként tehetünk említést a bahi népről. Ennek képviselői, akiknek száma nem haladja meg a százat, az Eyasi tótól keletre elterülő dombos szavannán élnek. Kulturális, antropológiai és nyelvi szempontból csaknem teljesen azonosak a tindigákkal, csak etnikai önállóságuk tudata és önelnevezésük /wahi, vagy bahi/, mely egyébként bantu eredetű szónak tűnik, különbözteti meg őket legközelebbi rokonaiktól.

Az itt leírottak, és a helyszűke miatt ebben a tanulmányban fel nem sorolt adatok és ki nem fejtett érvek alapján is, a következő összegezés tűnik a legtárgyilagosabbnak.

A nagy bantu migrációk előtt, melyeknek kezdetét jóval időszámításunk előttre tehetjük,¹⁴ antropológiai és etnikai

szempontból egyaránt egységes népek csoportjai lakták az afrikai kontinens Szudántól délre eső részeit. Ezek a népek a ma Kelet-Afrikában töredékesen, Dél-Afrika egyes részein /például a Kalahári sivatagban/¹⁵ nagyobb csoportokban előforduló koiszan etnikumok elődei voltak. A történelmi idők során egyre kisebb területekre huzódtak vissza, számuk is egyre csökkent. Egyes képviselőik nagyobb, mások kisebb mértékben asszimilálódtak az őket körülvevő bantu, nilotid vagy hamita népek közegében. Néhány csoportjuk képes volt megőrizni csaknem teljes etnikai és nyelvi önállóságát. Mások a XIX. század végén vagy a XX. század elején tértek csak át szomszédaik nyelvére, megőrizve azonban eredeti életmódjuk uralkodó jellegét gazdasági életükben.¹⁶ E népességnek Kelet-Afrikában ma már csak egyetlen képviselője él, mely etnikai, antropológiai, nyelvi és gazdasági függetlenségét, helyesebben zsákmányoló életmódjának eredeti, ősi formáját képes volt megőrizni. Ez a Közép-Tanganyikában élő, vadászattal és gyűjtögetéssel foglalkozó tindiga törzs.¹⁷ Kelet-Afrika koiszan rasszhoz tartozó maradványnépeinek sorsa a jövőben hasonlóan fog alakulni a környező népek sorsához. A gazdasági és társadalmi fejlődés viharos szakaszában élő afrikai országok népei, melyek egy-egy államon belül gyakran alkotnak sok népből és számtalan törzsből álló konglomerátumot, fokozatosan egységes nemzetekké formálódnak.

Hosszu időnek és talán elkeseredett harcoknak kell azonban még elmulniuk addig, amíg ez az eredmény megszületik, és valóban egységes afrikai nemzetekről beszélhetünk majd.

1. Lásd erről PAYNE /1966/; Afrikanskij Etnograficeskij Sbornik IV. Moszkva-Leningrád, 1962; valamint KOHL-LARSEN alább idézett munkáit.
2. A mongolredőnek a koiszan rasszhoz tartozó népeknél való előfordulására épült részben az afrikai népek és kultúrák idegen /ázsiai/ eredetét magyarázó elméletek egy része.
3. BLEEK /1931/ állítása szerint a szteatopigia a tindigák között inkább a férfiak, mint a nők jellemzője. Ez eltér annak más koiszan népek közötti előfordulásától, ahol ez női vonásnak tekinthető.
4. A kangedju elnevezés, többek között BAGSHAWE cikkében /1930/ szerepel.
5. Az ashi elnevezés, mellyel a maszaik a tindigákat illetik, nagyon hasonló az okiotok /dorobbo/ nandi eredetű elnevezésére /asa/. Ez az egyezés a két vadásznépnek a nilotid rasszhoz tartozó pásztornépek által is felismert rokonságát bizonyítja.
6. A galla társadalmi szervezettel kapcsolatban lásd: KALINOVSKAJA /1969/.
7. A nandiknak és az okiot népnek ez a viszonya a múlt század második feléig volt inkább jellemző. Az 1906-ban bekövetkezett marhavész nagymértékben visszavetette a nandik szomszédaikkal szembeni társadalmi fölényét.
8. TENRAA /1963/.
9. A "kifizetődőség" szempontja természetesen minimális szerepet játszik a vadásznépek gyakorlatában. Minden állatot elejtenek, ha módjuk nyílik rá, tekintet nélkül arra, hogy el tudják-e fogyasztani.
10. KOHL-LARSEN /1964/ 17-18.

11. A nyilmérget a Strofantus növénycsalád Apocynaced fájához tartozó Adenium coetaneum stapfin /bennszülött néven pandzube -fa/ nevű növény különböző részeiből és néha hozzáadott skorpió, illetve kigyóméregből készítik.
12. WOODBURN /1962/.
13. MALCOLM /1958/ 20-29.
14. Ókori történeti források tanúsága szerint /hasonló adatokkal szolgálnak a Kelet-Afrikával kapcsolatos első arab híradások is/ az Indiai Óceán partvidékén már e források keletkezésének idejében /i.e. V-IV. századtól az i.sz. IX-X. századig/ bantu nyelveken beszélő lakosság élt a jelen cikkben említett területeken, helyesebben a partvidéken.
15. Lásd erről BJERRE /1964/.
16. Így történt például a nandikkal együttélő okiotok /dorrobo/ esetében is. A múlt század végén még használták eredeti nyelvüket. Ma már a nilotid rasszhoz tartozó szomszédaiknak az adott csoporthoz legközelebb eső dialektusát beszélik. Átvették szomszédaiktól a földművelés és főleg az állattenyésztés egyes formáit is. SÁRKÁNY /1970/.
17. BLEEK /1931/ tagadja a tindigák társadalmának olyan szintű szervezettségét is, mely lehetővé tenné a törzs fogalmának velük kapcsolatos alkalmazását. Más források szerint viszont ez határozottan lehetséges. Az olvasott folklórszövegek, valamint a tindigák hagyománykincsének ismeretében az utóbbi feltételezés tűnik helyesebbnek.

BIBLIOGRÁFIA

- BAGSHAWE, F. J. : Rock Paintings of the Kangeju Bushmen, Tanganyika Territory Man XXIII /1923/ No: 10. 146-147.
- BJERRE, Jens : Kalahári. Kőkori emberek az atomkorban. Buda-

pest, 1964.

BLEEK, Dorothea F. : The Hadzapi or Watindęa of Tanganyika Territory. Africa 4 /1931/ No: 3. 273-286.

FADEJEV, L. A. : Monomotapa. Drevnjaja afrikanskaja civilizacija v mezdurečje Zambezi - Limpopo. Afrikanskij Etnografičeskij Sbornik IV. Moskva-Leningrad, 1962. 3-89.

COOPER, B. : The Kindiga. Tanganyika Notes and Records. 47 /1949/ 8-15.

FORSBROOKE, H. A. : A Stone Age Tribe in Tanganyika. South African Archeological Bulletin 41 /1956/ 3-8.

KALINOVSKAJA, K. P. : K charakteristike sistemy vozrastnyh grupp u galla Etiopii. Sovjetskaja Etnografija /1969/ No: 4. 128-132.

KOHL-LARSEN, Ludwig : Die Bilderstrasse Ostafrikas. Felsbilder in Tanganyika. Eisenach und Kassel, 1958.

KOHL-LARSEN, Ludwig : Wildbeuter in Ostafrika, die Tindiga, ein Jäger- und Sammlervolk. Berlin, 1958.

KOHL-LARSEN, Ludwig : Die Tindiga, ein unbekanntes Jäger- und Sammlervolk Innerafrikas. Die Umschau 1941. Heft: 11.

KOHL-LARSEN, Ludwig : Volšebnyj rog. Mify, legendy i skazki bušmenov hadzapi. Moskva, 1962.

KOHL-LARSEN, Ludwig : Szimbót halgatom. Egy isszanszu néger önvallomásai. Budapest, 1964.

MAICOLM, D.W. : Sukumaland, an African People and Their Country. A Study of Land Use in Tanganyika. London-New York-Toronto, 1953.

MURDOCK, G. P. : Africa. /Its peoples and their Culture History./ Chapter : 10. : East African Hunters. New York, 1959.

MYLIUS, Norbert : Ehe und Kind in abflusslosen Gebiet Ostafrikas. Archiv für Völkerkunde 3 /1948/ 38-153; 4 /1949/ 44-135.

PAYNE, M. M. : Preserving the Treasures of Olduvai Gorge.
National Geographic, 1966 November 701-709.

RECHE, O. : Zur Ethnographie des abflusslosen Gebietes
Deutsch-Ostafrikas. Hamburg, 1914.

NTIRO, Sam : East African Art. Tanganyika Notes and Records
61 /1963/ 121-134.

SÁRKÁNY, Mihály : Az okiot csereviszonyok elemzése. Budapest,
1970. /sajtó alatt/.

TOMITA, Kozo : The Sources of Food for the Hadzapi Tribe.
The Life of a Hunting Tribe of East Africa. Laboratory of
Asian-African Studies, Faculty of Sociology, Hokkaido Univer-
sity, Sapporo, 1969.

TADAO, Umesao : Hunting Culture of the Pastoral Datoga.
Kyoto University African Studies 3 /1969/ 77-92.

WOODBURN, James : The Future of the Tindiga. Tanganyika Notes
and Records 59 /1962/ 268-274.

Scattered Khoisan Peoples of East Africa
/Summary/

The article would be divided into three parts. The first part deals with a short review on the problem and the peoples, concerned in the article.

The second part is the description of the most typical hunters and gatherers of East Africa; their economy and culture are dealt there. They are the Tindiga people /or Hadzapi by their own name/, living in the Central Province of Tanganyika, on the savannas of the basin of the lake Eyasi. Their number is very small, even less than one thousand. They live in their present territories from ancient times, preserving their original way of life till now.

The fact that the Tindiga and other Khoisan peoples exist in

East Africa permits us to suppose, that before the great Bantu migrations the whole area of East Africa was settled by Khoisan peoples.

The main conclusions of the archaeological and paleo-anthropological researches, done in East Africa during the last decades, also prove these statements.

It was impossible to give a more detailed description of the problems mentioned in a short article.

Остаточные народы коисанской расы в Восточной Африке (резюме)

По содержанию статью можно разделить на три части. В первой части вкратце излагается интересующая нас проблема и сообщаются некоторые данные о народах, относящихся к затронутой в статьи теме.

Во второй же части описывается образ жизни и культура самого типичного народа Восточной Африки, занимающегося охотой и собирательством. Это, народ тиндига (их самоназвание хадзапи), живущий в Центральной Провинции (Central Province) Танзании, на саваннах бессточного бассейна озера Эяси. Численность Этого народа очень мала, не достигает и одной тысячи. Они живут на теперешних своих территориях с незапамятных времён, сохраняя оригинальный способ жизни до наших дней.

Присутствие народа тиндига, и других народов, относящихся к коисанской расе в Восточной Африке позволяет нам предполагать, что перед большими миграциями народов, говорящих на языках банту все эти территории были заселены народами коисанской расы.

Это подтверждается, повидимому и последними результатами археологических и палеоантропологических исследований, проведённых в Восточной Африке.

A MAGYAR NÉPRAJZTUDOMÁNY BIBLIOGRÁFIÁJA

1963

VOLKSKUNDLICHE BIBLIOGRAPHIE VON UNGARN
FOLKLORE AND FOLKLIFE BIBLIOGRAPHY OF HUNGARY
БИБЛИОГРАФИЯ ВЕНГЕРСКОЙ ЭТНОГРАФИИ И ФОЛЬКЛОРИСТИКИ
BIBLIOGRAPHIE DES ARTS ET TRADITIONS POPULAIRES DE
HONGRIE

Az európai néprajzi kutatások nemzetközi bibliográfiája 1917 óta jelenik meg, az utóbbi évtizedekben Internationale Volkskundliche Bibliographie címen, Robert WILDHABER szerkesztésében. A magyar néprajzi kutatás anyagát ez az immár huszkettes sorozat mindig szívesen közölte, és nem hiányoztak a magyar közreműködők sem. Mindazáltal olykor teljesen, máskor egy részben kimaradt a magyar bibliográfia a kötetekből. Ez a nemzetközi vállalkozás egyébként sem -- márcsak terjedelmi okokból kifolyólag is -- pótolhatja az illető nemzeti szakbibliográfiákat. A magyar néprajztudomány, sőt általában a szakbibliográfusok többször meg is kísérelték, hogy állandó jelleggel közzéadják a magyar néprajztudomány kurrens könyvészetét. Ezek a kísérletek azonban nem jártak kellő eredménnyel, voltaképpen csak 1945 és 1954 közöttől készült el bizonyos mértékig teljesnek nevezhető magyar néprajzi bibliográfia. Az Index Ethnographicus évfolyamaiban jelent meg a magyar néprajztudomány összesen hat éves bibliográfiája, az 1956, 1957, 1958, 1959, 1960 és 1961 évekről. Ezek a bibliográfiák sem tekinthetők teljesnek, készítőik nem álltak kapcsolatban a nemzetközi néprajzi bibliográfiával.

Először 1962 legvégén, BODROGI Tibornak, a Néprajzi Múzeum akkori főigazgatójának a kérésére vállalkoztam a nemzetközi

bibliográfia magyar anyagának elkészítésére, és az 1959-60-as évek anyagát igyekeztem összeállítani. Azóta rendszeres módon megjelenik a magyar néprajz bibliográfiája az Internationale Volkskundliche Bibliographie 1959/60, 1961/62, 1963/64 és 1965/66 évi köteteiben, legutóbb pedig elkészült a magyar anyag a valószínűleg 1971 elején megjelenendő, 1967/68 évi kötet számára. Mivel azonban Robert WILDHABER a nemzetközi kutatás szempontjából válogatta a hozzá beküldött anyagot, még ez éveket illetően sincs teljes magyar néprajzi bibliográfiánk.

A Magyar Tudományos Akadémia I. Osztálya által a Folklór Tan-szék számára biztosított célhitelből lehetővé vált, hogy az 1963 tárgyévétől kezdődő cédulaanyagot több példányban gépetessük, később pedig ezt az anyagot kiadásra készítsük elő. Most az 1963 évi anyagot tesszük közzé, reméljük, hogy a következőkben az 1964-től kezdődő tárgyévek anyagát gyorsabban közzétehetjük, és a lehetőség szerint kurrens bibliográfiát adhatunk.

Mivel az eddig publikált nemzetközi és magyar néprajzi bibliográfiákban évenkénti összeállításban nem szerepelhetett a teljes anyag, voltaképpen egy külön bibliográfiában kellene közzétenni az eddigi bibliográfiákból kimaradt adatokat. Külön tanulmány feladata lenne tisztázni a néprajzi bibliográfia elvi és gyakorlati problémáit is /ezeket csak némileg érinthette a Volkskundliche Bibliographie ... c. tanulmány az Ethnographia 77 /1966/ 453-456 lapjain/, célszerűnek látszik azonban mielőbb közzétenni a bibliográfia már elkészült anyagát, és csak ez után gondolni a pótlások közzetésére, illetve bibliográfiaelméleti tanulmányok elkészítésére.

A következőkben az 1963. évi anyag kerül közzetésre. Néhány /főként vidéki/ folyóirat és évkönyv anyagát nem sikerült idejében vagy teljesen feldolgozni, az innen származó adatokat is majd a pótlások között hozzuk. A beosztásban az Internationale Volkskundliche Bibliographie rendszerét követjük, néhány, kisebb módosítással. Ezek közül a leglényegesebb az, hogy az

egyetemes néprajzra vonatkozó bibliográfiai adatoknak is helyet biztosítottunk, olymódon, hogy ez ne bontsa meg a már kialakult beosztást. Eltérésnek számít az is, hogy az egyes csoportok végén keresztutalásként felsoroljuk a nem ott közölt, de tartalmilag oda is tartozó adatok sorszámaát.

Eltérően a nemzetközi bibliográfiától, a használt rövidítések jegyzékét és a beosztási csoportok jegyzékét a bibliográfia végén közöljük. Ugyancsak a bibliográfia végén található a feldolgozott folyóiratok és évkönyvek jegyzéke, ezt követi a névmutató. A névmutató kiterjed az összes, feltüntetett szerző nevére, valamint az idézett művekben tárgyalt személyekre is, ha ezt a körülményt az idézett mű címe közli. A tárgymutató csupán a legszükségesebb fogalmakat tartalmazza, hiszen maga a beosztás és a kereszt-referenciák amúgy is meg lehetőségen eligazítanak.

Gyakorlati okokból a közölt cédulákon nagyjából a nemzetközi bibliográfia megoldását követjük : az idézett mű eredeti nyelvének megfelelő bibliográfiai szerelékét adunk. Ha az idézett munka magyarul, de valamely idegen nyelvű kivonattal jelent meg, lehetőség szerint ezt a nyelvet használjuk. Technikai okokból néhol mégis a németet részesítettük előnyben, az orosz /és más, nem latin írásu/ adatokat a bibliográfiai szerelésben mellőztünk. A nemzetközi bibliográfia gyakorlatának megfelelően a nem latin betűs címeket meghagytuk, de a szerzők nevét latin betűkkel translitteráltuk. A névmutatóban külön jegyzék igazít el az ilymódon átírt nevekről.

Mivel ez alkalommal először kerül közzétételre a magyar néprajztudomány éves bibliográfiája ilyen alakban, kérjük mindazokat, akik használják ez összeállítást, mind tartalmi, mind bibliográfiai észrevételeiket juttassák el hozzánk, hogy a lehetőség szerint javítsuk a bibliográfia következő anyagrészeit. Különösen a nehezebben hozzáférhető, vidéki és külföldi kiadványok szerzőit vagy szerkesztőit arra is kérjük, munkáikat, vagy legalább ezek bibliográfiai adatait juttassák el az Egyetemi Néprajzi Intézet könyvtárának /ELTE Bölcsészet-

tudományi Kar - Néprajzi Intézet. Budapest V., Pesti Barnabás utca 1./, hogy ily módon ezek a készülő további bibliográfiákban, illetve a pótlások jegyzékében feltétlenül helyet kaphassanak. Mivel a pótlásokat később külön kívánjuk közzétenni, ez alkalommal egyesegyedül a legfontosabb magyar néprajzi bibliográfiák esetében vettünk fel a tárgyévnél korábbi adatokat a bibliográfiában.

VOIGT Vilmos :

VOLKSKUNDLICHE BIBLIOGRAPHIE VON UNGARN
1963

Die internationale Bibliographie der europäischen volkskundlichen Forschung erscheint seit 1917, in den letzten Jahrzehnten unter dem Titel Internationale Volkskundliche Bibliographie, redigiert von Robert WILDHABER. Das Material der ungarischen volkskundlichen Forschung wurde von dieser Serie, die bereits zwanzig Bänden zählt, immer bereitwillig veröffentlicht, und es gab auch keinen Mangel an ungarischen Mitarbeitern. Trotzdem blieb die ungarische Bibliographie aus diesen Rahmen einmal ganz, manchmal teils aus. Sonst kann dieses internationale Unternehmen - bereits wegen Umfangprobleme - die betreffenden nationalen Fachbibliographien nicht ersetzen. Die ungarische Volkskunde und in allgemeinen die ungarischen Fachbibliographen haben es schon mehrmals versucht Buchberichte innerhalb der ungarischen Volkskunde regelmässig zu publizieren. Die Versuche aber haben kein erforderliches Ergebnis erzielt, und bis heute nur eine ungarische volkskundliche Bibliographie - über die Zeitspanne 1945-54 - ist mit einer gewissen Vollständigkeit ausgeführt worden, außerdem ist in den Jahrgängen des Index Ethnographicus /also in einer speziellen Zeitschrift für volkskundliche Fachliteraturinformationen in Ungarn/ insgesamt eine sechsjährige Bibliographie der ungarischen Volkskunde aus den Jahren 1956, 1957, 1958, 1959, 1960 und 1961 erschienen.

Diese Bibliographien kann man auch nicht als vollständige betrachten, und die Verfasser hielten keine Verbindung mit der "Internationalen Volkskundlichen Bibliographie".

Zum erstenmal habe ich mich am Ende des Jahres 1962, im Auftrag von Herrn Dr. Tibor BODROGI dem damaligen Oberdirektor des Museums für Ethnographie in Budapest, zur Ausarbeitung des ungarischen Materials für die Internationale Volkskundliche Bibliographie entschlossen, und versuchte Zettel aus den Jahren 1959-60 zusammenzustellen. Seitdem erscheint eine Bibliographie der ungarischen Volkskunde in den Bänden der Internationalen Volkskundlichen Bibliographie in Jahrgängen 1959/1960, 1961/62, 1963/64, 1965/66, zuletzt wurde das Material für den Band 1967/68 - der wahrscheinlich am Anfang 1971 veröffentlicht wird - vollbereitet. Da Robert WILDHABER das ihm eingesandte Material von dem Gesichtspunkt der internationalen Forschung aus gewissermassen selektiert hatte, haben wir noch aus den erwähnten Jahren keine in extenso vollständige ungarische Bibliographie.

Der Zuschuss, den die I. /philologische/ Klasse der Ungarischen Akademie der Wissenschaften unserem Folklore-Lehrstuhl gesichert hatte, ermöglichte mit dem Jahr 1963 beginnenden Zettelstoff in mehreren Kopien tippen zu lassen, später diesen Stoff zu einer Ausgabe vorbereiten zu können. Wir veröffentlichten jetzt das Material des Jahres 1963, und hoffen, daß wir nächstfolgend das Material der Jahrgängen von 1964 an schneller publizieren können, und möglichst die kurrente Bibliographie der ungarischen Volkskunde geben werden.

Da in den bisjetzt publizierten internationalen und ungarischen Bibliographien das nach Jahren zusammengestellte ganze Material nicht angeführt werden konnte, es wäre zweckgemä3, die ausgebliebene Angaben etwa später, in der Form einer Sonderbibliographie zu veröffentlichen. Es wäre die Aufgabe einer besonderen Abhandlung die theoretischen und praktischen Probleme der Volkskundlichen Bibliographie zu klären /diese könnten in meinem Aufsatz "Volkskundliche Bibliographie..."

in der Zeitschrift Ethnographia 77 /1966/ S. 453-456, nur gewissermaßen berührt werden/, aber es scheint zweckvoller das fertige Material der Bibliographie für die Jahre 1963-1968 baldmöglichst zu publizieren, und nur danach an eine selbständigartige Veröffentlichung der Ergänzungen, beziehungsweise an die Anfertigung von bibliographisch-theoretischer Erörterungen zu denken.

An der Reihe folgend wird hiermit das Material des Jahres 1963 veröffentlicht. Es gelang uns nicht, das ganze Material von einigen - besonders aus der Provinz bzw. aus dem Auslande stammenden - Zeitschriften und Jahrbüchern rechtzeitig oder ganz zu verarbeiten: die aus ihnen stammenden Angaben werden auch in den späteren Ergänzungen veröffentlicht. In der Einteilung werden wir dem System der Internationalen Volkskundlichen Bibliographie mit einigen kleineren Modifikationen folgen. Das wichtigste von diesen ist, daß wir den, sich auf die Völkerkunde bezogenen Angaben Raum sichern, derart, daß es die angenommene Einteilung nicht störe. Eine andere Differenz besteht auch darin, daß am Ende der einzelnen Sachgruppen die Serienzahl jener Daten angeführt sind, die anderswo publiziert wurden, aber inhaltlich diesen angehören.

Von der internationalen Bibliographie abweichend werden wir das Verzeichnis der gebräuchlichten Abkürzungen und das Inhaltsverzeichnis am Ende der Bibliographie mitteilen. Ebenfalls am Ende unserer Bibliographie sind das Verzeichnis der zitierten Zeitschriften und Jahrbücher, genauso das Verfasserregister auffindbar. Dieses Register erstreckt sich auf den Namen von allen angeführten Verfasser, ferner auf den Personen, die in den zitierten Werken behandelt sind, wenn der Titel des zitierten Werkes diesen Umstand kundgibt. Das Sachregister enthält nur die wichtigsten Begriffe, da die Abteilung und die Kreuzreferentien sowieso zurechtweisen können.

Wegen praktischen Gründen folgen wir im Grunde genommen der Praxis der Internationalen Volkskundlichen Bibliographie: wir geben bibliographische Angaben der Originalsprache des

zitierten Werkes entsprechend an. Wenn das zitierte Werk ungarisch, aber mit einer fremdsprachigen Zusammenfassung erschienen ist, werden wir möglichst diese Sprache in der Annotation gebrauchen. Aus technischen Gründen werden wir hier manchmal die deutsche Sprache der anderen vorziehen; und so bleiben die russischen, und andere, nicht mit lateinischem Alphabet geschriebenen Angaben in der bibliographischen Annotation beiseitegelassen. Der Praxis der internationalen Bibliographie entsprechend sind die Titel, die nicht mit lateinischen Buchstaben geschrieben sind, geblieben, aber die Namen der Verfasser wurden mit lateinischen Buchstaben transliteriert. Sonderverzeichnis im Namenregister gibt bescheid über die derart transliterierten Namen.

Da hierbei die jährliche Bibliographie der ungarischen Volkskunde zum erstenmal in dieser Form veröffentlicht wird, bitten wir alle, die unsere Bibliographie gebrauchen werden, um ihre sowohl inhaltliche wie bibliographische-technische Bemerkungen uns zu übermitteln, damit wir möglichst die nächsten Lieferungen unserer Bibliographie schon verbessern können. Wir bitten die Verfasser oder die Redakteure - sowie von In- als auch von Auslande - besonders von sehr schwer zugänglichen Publikationen auf dem Lande, um ihre Arbeiten der Bibliothek des Volkskundlichen Universitätsinstitut /ELTE Bölcsészettudományi Kar - Néprajzi Intézet. Budapest, V. Pesti Barnabás utca 1. Ungarn./ zu übermitteln, damit sie in den fertigwerdenden Bibliographien, beziehungsweise im Verzeichnis der Ergänzungen unbedingt aufgenommen werden können. Da wir die Ergänzungen später selbstständig veröffentlichen möchten, diesmal haben wir nur im Fall der wichtigsten ungarischen Bibliographien frühere Angaben als 1963 in unsere Bibliographie aufgenommen.

Библиография венгерской этнографии и фольклористики
1963

Международная библиография европейских этнографических исследований выходит с 1917г., последнее время под заглавием Internationale Volkskundliche Bibliographie в редакции профессора Роберта ВИЛЬДНАБЕРА. Эта серия, состоящая уже из двадцати томов, всегда с удовольствием публиковала и материалы венгерских этнографических исследований, у неё были всегда венгерские сотрудники. Всё же порой совсем, а иногда частично ежегодная библиография венгерской этнографии и фольклористики отсутствовала из этих томов. Это международное предприятие, несмотря на это, не может служить заместителем специальных национальных этнографических библиографии — с точки зрения, скажем, только его размеров. С другой стороны венгерские этнографы и даже специалисты по филологическим библиографиям неоднократно пытались непрерывно публиковать актуальную библиографию венгерской этнографии. Эти попытки, однако не принесли ожидаемые результаты, на самом деле была разработана, до известной степени полная библиография венгерской этнографии только из периода с 1945 по 1954г. В томах нашего бывшего референтивного журнала Index Ethnographicus была опубликована библиография венгерской этнографии в протяжении шести лет: 1956, 1957, 1958, 1959, 1960 и 1961. Эти ежегодные библиографии, однако тоже не могут считаться полными, и их составители фактически не были связаны с международной библиографией профессора ВИЛЬДНАБЕРА.

В первый раз я взялся за составление венгерского материала международной библиографии в самом конце 1962г. по просьбе Тибора БОДРОГИ, кандидата исторических наук, тогдашнего директора Музея Этнографии в Будапеште, и попытался составить библиографию по материалам 1959-60гг. С тех пор регулярно публикуется венгерская библиография этнографического характера в томах Internationale Volkskundliche Bibliographie

1959/1960, 1961/1962, 1963/1964 и 1965/1966 - а за последний раз был подготовлен материал мной для тома 1967/1968, выходящего предположительно в начале 1971г. Однако, поскольку Роберт ВИЛЬДХАБЕР разбирал посланный ему материал всегда с точки зрения международного исследования, из этих же годов мы не располагаем полной библиографией венгерской этнографии.

Из целевого кредита, выделенного для Кафедры Фольклористики нашего университета Первым Отделением АН ВНР стало возможным напечатать нашу библиографическую картотеку начиная с 1963 года в четырёх экземплярах, а потом подготовить этот материал для опубликования. Теперь мы публикуем материал 1963 года, и надеемся, что в будущем становится возможным побыстрее опубликовать материалы с 1964 года, и таким образом сможем давать по возможности регулярно актуальную библиографию венгерской фольклористики и этнографии.

Поскольку и в международных и в венгерских библиографиях этнографического характера, в составлении по отдельным годам не мог присутствовать полный материал, данные, не вошедшие в вышедшие до сих пор части библиографии надо было опубликовать в рамках отдельного, дополнительного выпуска. Могло бы стать заданием отдельной статьи и выяснение теоретических и практических проблем составления этнографических библиографий (этих проблем только поверхностно касалась моя статья под заглавием Volkskundliche Bibliographie..., напечатанная в журнале Ethnographia 77 (1966) 453-456), всё же кажется целесообразным опубликовать во первых уже подготовленный материал библиографии, и только после этого думать о возможной публикации дополнений или подготовке специальных статей по теоретическим проблемам составления этнографических библиографии.

В дальнейшем опубликуется материал за 1963 г. В некоторых случаях нам не удалось вовремя или в полностью обработать материалы некоторых, главным образом провинциальных и иностранных изданий и ежегодников, данные которых будут публиковаться в дополнении. В систематизации материала мы следуем по примеру Internationale Volkskundliche Bibliographie с некоторыми

несущественными изменениями. Из последних самым важным является то, что мы отделили место не только для европейской этнографии, но и для материалов по общей этнографии таким образом, чтобы при этом не разрушилась уже выработанная профессором ВИЛЬДХАБЕРОМ система международной библиографии. Расхождением может считаться и то, что в конце каждой библиографической единицы перечисляем и опубликованные не там, но по содержанию относящиеся туда данные, то есть их указатели.

В различии от международной библиографии, список употребляемых сокращений и список систематизации мы сообщаем в конце нашей библиографии. Список обработанных периодических изданий и ежегодников находится тоже в конце библиографии, за которым следует список имён. В этот список входят имена всех авторов, упомянутых в библиографии, также имена лиц, которые встречаются в заглавиях цитированных произведений. Предметный указатель содержит только наиболее нужные понятия, ведь сама систематизация и ссылки дают возможность в достаточной мере ориентироваться в материале подробнее.

На публикуемых карточках, с практических соображений, мы следуем по примеру международной библиографии: библиографические ссылки дадим на языке цитированного произведения. Если же оно опубликовано на венгерском языке, то по возможности употребляем тот язык, на котором написано резюме к нему. По техническим причинам, однако в некоторых местах отдадим предпочтение немецкому языку (не употребив в библиографических ссылках восточнославянские или другие не-латинские письменности). Согласно практики международной библиографии оставили заглавия, написанные не латинским шрифтом, дадим, однако латинскую транскрипцию имён их авторов. В списке имён есть отдельный список такого рода транскрипций имён с нелатинского на латинский шрифт.

Поскольку наша библиография является первой публикацией венгерской этнографической библиографии в такой форме, просим всех, кто будут пользоваться этим изданием, чтобы сообщили нам свои замечания по его содержанию и системе, чтобы мы

смогли по возможности исправить последующие части нашей библиографии. Просим дальше прислать библиотеке нашего Университетского Этнографического Института (Egyetemi Néprajzi Intézet, ELTE Budapest, V. Pesti Barnabás u.1. HONGRIE - ВЕНГРИЯ) труднее достижимых провинциальных или зарубежных изданий, или, по крайней мере их библиографические данные, чтобы те непременно получили место в следующих выпусках нашей библиографии, или в её дополнениях. Поскольку эти дополнения будут публиковаться позднее отдельно, на этот раз, данные, относящиеся к более раннему времени 1963 года вошли в нашу библиографию только в случаях наиболее важных венгерских этнографических библиографий.

Rövidítésjegyzék / Abkürzungen

/Az egyes bibliográfiai leírásokban használt rövidítések jegyzéke -- Entspricht ausschließlich den in der bibliographischen Annotation benutzten Fachabkürzungen/

AaTh	=	Aarne - Thompson Typennummer / tipusszám
Abb.	=	Abbildung, Abbildungen / ábra, ábrák
Bd.	=	Band / kötet
Bibl.	=	Bibliographie, Bibliography / bibliográfia, bibliográfiával
carte, cartes	=	térkép, térképek
cf.	=	confer / vedd össze
cp.	=	сравни / vedd össze
ed.	=	edited ; Edition ; Editor. / szerkesztette, szerkesztésében ; kiadás ; kiadó, szerkesztő
facsimile, Faksimile	=	hasonmás kiadás
fasc.	=	fasciculus, fasciculi / füzet, füzetek
fig., figs	=	figure, figures, Figure, Figuren / ábra, ábrák

Frau	=	férjezett, -né
H., Heft	=	Heft, Hefte / füzet, füzetek
hrsg.	=	herausgegeben / kiadásában, szerkesztésében
ill.	=	illustriert, illustré, illustrated / képekkel, ábrákkal illusztrált
J.	=	Jahr / év, évben
Jg.	=	Jahrgang / évfolyam
Jh.	=	Jahrhundert / évszázad
jr.	=	jünger, junior / ifjabb
Karte, Karten	=	térkép, térképek, térképmelléletek
Kom.	=	Komitat / megye, vármegye
lit., litt., Lit.	=	literature, littérature, Literatur / irodalom, irodalomjegyzék, szakirodalommal
MI	=	Motif-Index / a motivumindex tipusszáma
Mme.	=	Madame / férjezett, -né
Mrs.	=	Mistress / férjezett, -né
Mt.	=	Märchentyp / mesetípus, mesetípusszám
mus. Note,	mus. Noten ; mus. note, mus. notes =	musikalische Note, Noten ; musical note, notes / kotta, kották
no., No.	=	numero / szám, sorszám, sorozatszám
Nr.	=	Nummer / szám, sorszám, sorozatszám
o.J.	=	ohne Jahr / évszám nélküli kiadás
o.O.	=	ohne Ort / megjelenési hely megjelölése nélkül
p.	=	page, pages / lap, lapok
ph.	=	photo, photos / fénykép, fényképek
pl.	=	planche, planches ; plate, plates / táblák, képtáblák, képmelléletek

publ.	=	publication, Publikation / kiadásában, kiadvány
red.	=	redigiert, redigit / szerkesztette, szerkesztésében
rev.	=	revidiert, revised / javított, átnézett újra kiadás
Rez.	=	Rezension / ismertetés, könyvismertetés, kritika
s.	=	siehe / lásd ott, vedd össze
S.	=	Seite, Seiten / lap, lapok
sen.	=	senior / idősebb
Sp.	=	Spalte, Spalten / hasáb, hasábok
St.	=	Saint, Sankt / szent
tab., Tab.	=	tabelle, Tabelle / táblázat, grafikon
Taf.	=	Tafel, Tafeln / képtábla
Tanzabb.	=	Tanzabbildung / táncleírás, táncábrázolás
Tanzschrift	=	táncírás
Teil	=	rész
Titel	=	cím, adat
tom.	=	tomus / kötet, évfolyam
ung., ungar.	=	ungarisch / magyar
u.Z.	=	unsere Zeitrechnung / időszámításunk szerinti
übers.	=	übersetzt, Übersetzer, Übersetzung / fordította, fordító, fordítás
Verl.	=	Verlag / kiadó
vgl.	=	vergleiche / vedd össze
vol.	=	volume, volumen / kötet
v.ö.	=	vedd össze / vergleiche /ungarisch/
v. u. Z.	=	vor unserer Zeitrechnung / időszámításunk előtti

I. ÁLTALÁNOS MŰVEK — GESAMTVOLKSKUNDE

I A Bibliográfia - Bibliographie

1. /SÁNDOR, István/ : Magyar néprajzi bibliográfiák /Ungarische Volkskundliche Bibliographien/. Index Ethnographicus 1 /1956/, Heft 1, Junius, 52-55.
2. SÁNDOR, István : Magyar néprajztudomány 1945-1955 - Válogatott bibliográfia /Bibliographie der wichtigsten Werke der ungarischen Volkskunde : 1945-1955/. Budapest, Tankönyvkiadó, 1956. 68 S. /Bibliográfiák az egyetemi oktatás számára : 8./ == etwa 600 Titel
3. SÁNDOR, István : Magyar néprajztudomány az 1956. év folyóirataiban /Ungarische Volkskunde in den Zeitschriften des Jahres 1956/ I-II. Index Ethnographicus 2 /1957/, Heft 1, Junius, 47-84 ; Heft 2, December, 154-166, 211.
4. SÁNDOR, István : Magyar néprajzi könyvek 1956-ban /Ethnographische Bücher des Jahres 1956 in Ungarn/. Index Ethnographicus 2 /1957/, Heft 2, December, 167-191, 211. == 226 Titel
5. DOBOS, Ilona - SÁNDOR, István : A magyar néprajztudomány bibliográfiája /Bibliographie der ungarischen Volkskunde/ 1957. Index Ethnographicus 3 /1958/, Heft 1, Junius, 47-112. == 642 Titel
6. Frau /SERFŐZÖNÉ/ GÉMES, Magda - SÁNDOR, István : A magyar néprajztudomány bibliográfiája /Bibliographie der ungarischen Volkskunde/ 1958. Index Ethnographicus 4 /1959/ 3-146. Vorwort in ungarischer, Nachwort in deutscher Sprache, Inhaltsverzeichnis. == 985 Titel
7. Frau S/ERFŐZÖNÉ/ GÉMES, Magda - SÁNDOR, István : A magyar néprajztudomány bibliográfiája /Bibliographie der ungarischen Volkskunde/ 1959. Index Ethnographicus 5 /1960/, Heft 2-3, 2-108, Vorwort /in ungarischer und deutscher Sprache/, Inhaltsverzeichnis. == 811 Titel == Aus Versehen falsch gedruckt als "VI.évf.1961", ohne Heftnummer !

8. SÁNDOR, István : A magyar néprajztudomány bibliográfiája /Bibliographie der ungarischen Volkskunde/ 1960. Index Ethnographicus 7 /1962/, Heft 1-2, 3-167. Vorwort /in ungarischer und deutscher Sprache/, Namenregister. == 893 Titel
9. WILDHABER, Robert : Internationale volkskundliche Bibliographie für die Jahre 1957 und 1958 mit Nachträgen für die vorausgehenden Jahre. Bonn, Rudolf Habelt Verlag, 1963. XIX, 615 S., Mitarbeiterliste, Vorwort, Abkürzungenverzeichnis, Inhaltsverzeichnis, Verzeichnis der bearbeiteten Zeitschriften, Verfasserregister, Sachregister, darunter das ungarische Material.
10. Demos - Ethnographische und folkloristische Informationen. Geschäftsführende Redakteure : L. KUNZ /Brno/, R. WEINHOLD /Dresden/; Gesamtdirektion aus Albanien, Bulgarien, DDR, Polen, Rumänien, Tschechoslowakei, SSSR, Ungarn /Gy. ORTUTAY, B. GUNDA, I. TÁLASI, L. VARGYAS, T. HOFFMANN/. Jahrgang 4 /1963/ Heft 1-2, Sp. 1-244. 331 Buch- und Aufsatzinformationen, Chronikberichte, usw., darunter ungarische Volkskunde auch.
11. International Bibliography of the Social Sciences - Bibliographie internationale des sciences sociales. International Bibliography of Social and Cultural Anthropology - Bibliographie internationale d'anthropologie sociale et culturelle Vol. VIII /1962/. Etablie par le Comité international pour la documentation des sciences sociales. London - Chicago; Tavistock Publications - Aldine Publishing Company, 1963. xxxii, 175 p.
12. International Bibliography of the Social Sciences - Bibliographie internationale des sciences sociales. International Bibliography of Sociology - Bibliographie internationale de sociologie Vol. 12 /1962/. London - Chicago; Tavistock Publications - Aldine Publishing Company, 1963. liv, 251, /1/p.
13. Külföldi Könyvek Országos Gyarapodási Jegyzéke - Társadalomtudományok /Verzeichnis der neuen Bücher in ungarischen Bibliotheken - Gesellschaftswissenschaften/. Budapest, Országos Széchényi Könyvtár 3 /1963/ 1-2. Heft, Január-Február 204 S.;

3.Heft, Március 196 S.; 4.Heft, Április 162 S.; 5.Heft, Május 163 S.; 6.Heft, Június, 194 S.; 7.Heft, Julius, 192 S.; 8.Heft Augusztus, 181 S.; 9.Heft, Szeptember, 155 S.; 10. Heft, Október, 125 S.; 11. Heft, November, 230 S.; 12. Heft, December, 156 S. . == Darunter Volkskunde.

14. Ujabb Külföldi Szerzemények - Tudományos és ismeretterjesztő művek /Neue ausländische Bücher - Wissenschaftliche Werke/. Budapest, Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, 1963. 1.Heft, január-március, 124 S.; 2.Heft, április-június, 141 S.; 4. Heft, október-december, S., Namen- und Sachregister einzelt. == Insgesamt etwa 2500 Titel, darunter Volkskunde.

15. SZENTMIHÁLYI, János - VÉRTESY, Miklós : Utmutató a tudományos munka magyar és nemzetközi irodalmához /Bibliographie der ungarischen und fremdsprachigen Nachschlagwerke der wissenschaftlichen Arbeit/. Budapest, Gondolat, 1963. 730 S., Vorwort, Mitarbeiterverzeichnis, Bibliothekenverzeichnis, Sachregister, Inhaltsverzeichnis. Darunter "Néprajz, etnográfia, etnológia" /Volkskunde, Völkerkunde, Folklore/ S. 323-340, zusammengestellt von István SÁNDOR /und Béla GUNDA/.

16. Frau FERENCZY, WENDELIN, Livia - Frau FÜGEDI - Frau SOMOGYI : A magyar bibliográfiák bibliográfiája 1958-1960 /Bibliographie der ungarischen Bibliographien in den Jahren 1958-1960/. Budapest, Országos Széchényi Könyvtár, 1963. 420 S.

17. /Frau FÜGEDI, Péterné red./ : Magyar Könyvészet - A magyarországi könyvek, zeneművek, térképek és hanglemezek címjegyzéke /Bibliographie de Hongrie - Livres, oeuvres musicales, cartes et disques en Hongrie/ 1963. Budapest, Országos Széchényi Könyvtár, 1963-/1964/. xii, 736 p., Préface, Tables des matières, Index alphabétique, Index des séries, Index des publications de congrès. == No. 390 ethnographie ; No. 398 folklore.

18. Magyar Folyóiratok Repertórium - Repertorium Bibliographicum Periodicum Hungaricorum - 1963. /A Magyar Nemzeti Bibliográfia melléklete - közreadja az Országos Széchényi Könyvtár/. Budapest, Gondolat Kiadó, 1963.LXXI. 738. 1o S. ==

Darunter Nr. 390 Volkskunde; Nr. 398 Folklore.

19. V. KOVÁCS, Sándor : Magyar irodalomtörténetírás - 1962 - Bibliográfia /Bibliographie der ungarischen Literaturgeschichte des Jahres 1962/. Irodalomtörténeti Közlemények 67 /1963/ 645-655. == Darunter Folklore und Volkskunde.
20. A magyarországi nyelvtudomány bibliográfiája 1961 /Linguistische Bibliographie für das Jahr 1961/. Budapest, A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete, 1963. XLVI, 208 S. Russische und französische Inhaltsverzeichnis. == Darunter Volkskunde und Folklore.
21. GUNST, P/éter/ : Report on the Candidate Dissertations in the historical sciences /from 1950 to September 1961 in Hungary/. Acta Historica 9 /1963/ 215-224, with short references.
22. Frau V. WINDISCH, Éva : A Magyarországon megjelent történeti munkák /önálló kötetek, tanulmányok, cikkek/ jegyzéke /Bibliographie der ungarischen Geschichtswissenschaft/ I-II. 1962. január 1. - június 30. — 1962. július 1. - december 31. Századok 97 /1963/ 475-500, 925-948. == darunter Volkskunde und Folklore.
23. Répertoire des ouvrages d'histoire publiés en Hongrie dans le premier semestre de 1961. Acta Historica 9 /1963/ 299-331, avec annotation brèves.
24. BERSÉNYI, Iván : Agrártörténeti bibliográfia - /1957-1959/ /Europäische agrarhistorische Bibliographie für die Jahre 1957-1959/. Agrártörténeti Szemle 5 /1963/ 241-299.
25. Bibliographia Litterarum Hungariae Oeconomicarum Ruralium 1920-1935. — Tomus VI. Bibliographiae Litterarum Hungariae Oeconomicarum -- Composuerunt bibliographi Musei Oeconomiae Ruralis Hungariae. A Magyar Mezőgazdasági Szakirodalom Könyvészete 1920-1935. — A Magyar Gazdasági Szakirodalom Könyvészetének VI. kötete. — Összeállította a Mezőgazdasági Múzeum Bibliográfiái Munkacsoportja. Sajtó alá rendezte /redigit/ : TAKÁCS, Imre. Budapest, Mezőgazdasági Múzeum, 1963. 611 S., Titelblatt, Vorwort, Anleitung für den Forscher, Alphabetisches Register, Inhaltsverzeichnis in

I A

3.Heft, Március 196 S.; 4.Heft, Április 162 S.; 5.Heft, Május 163 S.; 6.Heft, Júnus, 194 S.; 7.Heft, Julius, 192 S.; 8.Heft Augusztus, 181 S.; 9.Heft, Szeptember, 155 S.; 10. Heft, Október, 125 S.; 11. Heft, November, 230 S.; 12. Heft, December, 156 S. . == Darunter Volkskunde.

14. Ujabb Külföldi Szerzemények - Tudományos és ismeretterjesztő művek /Neue ausländische Bücher - Wissenschaftliche Werke/. Budapest, Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, 1963. 1.Heft, január-március, 124 S.; 2.Heft, április-június, 141 S.; 4. Heft, október-december, S., Namen- und Sachregister einzelt. == Insgesamt etwa 2500 Titel, darunter Volkskunde.

15. SZENTMIHÁLYI, János - VÉRTESY, Miklós : Utmutató a tudományos munka magyar és nemzetközi irodalmához /Bibliographie der ungarischen und fremdsprachigen Nachschlagwerke der wissenschaftlichen Arbeit/. Budapest, Gondolat, 1963. 730 S., Vorwort, Mitarbeiterverzeichnis, Bibliothekenverzeichnis, Sachregister, Inhaltsverzeichnis. Darunter "Néprajz, etnográfia, etnológia" /Volkskunde, Völkerkunde, Folklore/ S. 323-340, zusammengestellt von István SANDOR /und Béla GUNDA/.

16. Frau FERENCZY, WENDELIN, Livia - Frau FÜGEDI - Frau SOMOGYI : A magyar bibliográfiák bibliográfiája 1958-1960 /Bibliographie der ungarischen Bibliographien in den Jahren 1958-1960/. Budapest, Országos Széchényi Könyvtár, 1963. 420 S.

17. /Frau FÜGEDI, Péterné red./ : Magyar Könyvészet - A magyarországi könyvek, zeneművek, térképek és hanglemezek címjegyzéke /Bibliographie de Hongrie - Livres, oeuvres musicales, cartes et disques en Hongrie/ 1963. Budapest, Országos Széchényi Könyvtár, 1963-/1964/. xii, 736 p., Préface, Tables des matières, Index alphabétique, Index des séries, Index des publications de congrès. == No. 390 ethnographie ; No. 398 folklore.

18. Magyar Folyóiratok Repertórium - Repertorium Bibliographicum Periodicum Hungaricorum - 1963. /A Magyar Nemzeti Bibliográfia melléklete - közreadja az Országos Széchényi Könyvtár/. Budapest, Gondolat Kiadó, 1963.LXXI. 738. 10 S. ==

Darunter Nr. 390 Volkskunde; Nr. 398 Folklore.

19. V. KOVÁCS, Sándor : Magyar irodalomtörténetírás - 1962 - Bibliográfia /Bibliographie der ungarischen Literaturgeschichte des Jahres 1962/. Irodalomtörténeti Közlemények 67 /1963/ 645-655. == Darunter Folklore und Volkskunde.

20. A magyarországi nyelvtudomány bibliográfiája 1961 /Linguistische Bibliographie für das Jahr 1961/. Budapest, A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete, 1963. XLVI, 208 S. Russische und französische Inhaltsverzeichnis. == Darunter Volkskunde und Folklore.

21. GUNST, Péter/ : Report on the Candidate Dissertations in the historical sciences /from 1950 to September 1961 in Hungary/. Acta Historica 9 /1963/ 215-224, with short references.

22. Frau V. WINDISCH, Éva : A Magyarországon megjelent történeti munkák /önálló kötetek, tanulmányok, cikkek/ jegyzéke /Bibliographie der ungarischen Geschichtswissenschaft/ I-II. 1962. január 1. - június 30. - 1962. július 1. - december 31. Századok 97 /1963/ 475-500, 925-948. == darunter Volkskunde und Folklore.

23. Répertoire des ouvrages d'histoire publiés en Hongrie dans le premier semestre de 1961. Acta Historica 9 /1963/ 299-331, avec annotation brèves.

24. BERSÉNYI, Iván : Agrártörténeti bibliográfia - /1957-1959/ /Europäische agrarhistorische Bibliographie für die Jahre 1957-1959/. Agrártörténeti Szemle 5 /1963/ 241-299.

25. Bibliographia Litterarum Hungariae Oeconomicarum Ruralium 1920-1935. — Tomus VI. Bibliographiae Litterarum Hungariae Oeconomicarum — Composuerunt bibliographi Musei Oeconomiae Ruralis Hungariae. A Magyar Mezőgazdasági Szakirodalom Könyvészet 1920-1935. — A Magyar Gazdasági Szakirodalom Könyvészetének VI. kötete. — Összeállította a Mezőgazdasági Múzeum Bibliográfiai Munkacsoportja. Sajtó alá rendezte /redigit/ : TAKÁCS, Imre. Budapest, Mezőgazdasági Múzeum, 1963. 611 S., Titelblatt, Vorwort, Anleitung für den Forscher, Alphabetisches Register, Inhaltsverzeichnis in

ungarischer, englischer, französischer, deutscher und russischer Sprache. == 7004 Titel.

26. ÁKOS, Károly - LENGYEL, Béla - Frau BEZENYI, Béláné : Az ateizmus és a valláskritika nemzetközi cikkbibliográfiája /Internationale Bibliographie der Zeitschriftsaufsätze über Atheismus und Religionskritik/ Bd. I. 1960. Budapest, Tan-
könyvkiadó, 1963. 138 S., Vorwort, Verzeichnis der durchge-
sehenen Zeitschriften, Namensregister. == etwa 1000 Titel.

27. FÜGEDI, Erik : Külföldi várostörténeti bibliográfia 1957-1958 /Internationale Bibliographie zur Geschichte der Städte für die Jahre 1957-1958/. Tanulmányok Budapest múltjá-
ból 15 /1963/ 745-791. == 1063 Titel.

28. Hauptredaktor ZOITÁN, József ; Redaktor BENE, László: Budapest történetének bibliográfiája. II. kötet. 1686-1950. Városleírás, városépítés - Budapest egészségügye - Budapest fürdőváros — Bibliographia Historiae Civitatis Budapesti-
nensis. Tomus II. 1686-1950. - Descriptio et aedificationis historia civitatis - Res sanitaria civitatis - Budapestinum sicut civitas balnearum. Budapest, Fővárosi Szabó Ervin Könyv-
tár Budapest Gyűjteménye, 1963. 616 S. == 15.053 Titel. In-
haltsverzeichnis in ungarischer, russischer, französischer, englischer, deutscher Sprache.

29. FÖLDES, László : Az állattartás és pásztorélet magyar néprajzi szakirodalma /Bibliographie der ungarischen Fachli-
teratur über Viehzucht und Hirtenleben, bis 1959-1960/. Index Ethnographicus 8 /1963/, Heft 1-2, 3-373. Vorwort /in ungari-
scher und deutscher Sprache/, Namen-, Ortsnamen und Sachre-
gister. == 814 Titel mit reichen Inhaltsannotationen.

30. HALTSONEN, Sulo : Finnische linguistische und volks-
kundliche Bibliographie für die Jahre 1959-1961. Studia Fennica 10 /1963/, Teil 4, 1-67 S. == darunter ungarische
Volkskunde auch.

31. HAJDU, Péter - MIKOLA, Tibor : Az 1962. év finnugor nyelvészeti munkássága /Annotierte Bibliographie der Finno-
ugristik für 1962/. Néprajz és Nyelvtudomány 7 /1963/ 163-178.

32. ERDELYI, István : Mordvin nyelvü kiadványok a Szovjet-unióban 1920-tól 1961-ig /Mordvinische Bibliographie 1920-1961/. Nyelvtudományi Közlemények 65 /1963/ 219-226.

Vö., vgl., cf., cp. :

82, 252, 574, 595

I B A néprajztudomány története és tevékenysége
/muzeumok, kiállítások, konferenciák/ -
Geschichte und Pflege der Volkskunde /inkl.
Museen, Ausstellungen, Kongresse/

I B 1 Országok, népek, intézmények - Länder und Völker

33. Folklór Tanszék, Tárgyi Néprajzi Tanszék /Lehrstuhl für Folklore, Lehrstuhl für Sachvolkskunde der Loránd Eötvös Universität, Budapest, im Lehrjahr 1962-1963/. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Értesítője 1962/63 /Budapest, 1963/ 184-187, Verzeichnis der Mitarbeiter, der Vorlesungen, Bibliographie der Publikationen.

34. Magyar népművészet - a Néprajzi Múzeum kiállítása /Ungarische Volkskunst - Ausstellung des Ungarischen Volkskundemuseums/. Budapest, Műcsarnok, 1963. 18 S., 13 Taf., deutsche Zusammenfassung, english summary.

35. BELICER, V. : Основные итоги этнографического изучения финно-угорских народов в СССР за последнее десятилетие /Die Hauptergebnisse der Volkskunde finnougriischer Völker in der Sowjetunion seit 1945/. Congressus Internationalis Fenno-Ugristarum Budapestini habitus 20-24. IX. 1960. /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 322-329.

36. BELITZKY, János - ZÖLYOMI, József : Nógrád megye muzeumai /Museen im Komitat Nógrád/. Balassagyarmat, Nógrád megyei muzeumok igazgatósága, 1963. 68.S., Karte, Abb. /Nógrád Megyei Muzeumi Füzetek. Heft 2./

37. DANKÓ, Imre : Jelentés a Gyulai Erkel Ferenc Múzeum 1963. évi munkájáról /Bericht über die Tätigkeit des F. Erkel Museums in Gyula /Ostungarn/ im Jahre 1963/. Gyula, Erkel Ferenc Múzeum, 1963. 23 S., Tabellen, mit zwei kleineren Beiträgen. Deutsche Zusammenfassung. /A Gyulai Erkel Ferenc Múzeum Kiadványai : 50./

38. ORTUTAY, Gyula/ red. : Congressus Internationalis Fenno-Ugristarum Budapestini habitus 20-24. IX. 1960. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963. 490, Taf., Abb., Karten, usw. == 65 ethnographische, linguistische, historische, anthropologische und archäologische Abhandlungen und Diskussionsbeiträge.

39. VALONEN, N/iilo/ : Über die Arbeit der volkskundlichen Abteilung des finnischen Nationalmuseums. Congressus Internationalis Fenno-Ugristarum Budapestini habitus 20-24. IX. 1960 /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963/ 361-363. Abb.

39.a. Országos Múzeumvezetői Konferencia /Konferenz der Museumdirektors in Ungarn/. Budapest, Múzeumok Rótázeme, 1963. 83 S. == Museen und Museumarbeit.

Vö., vgl., cf., cp. :

69, 70, 98, 129, 130, 138, 188, 200, 203, 252, 258, 285, 286, 313, 315, 395, 414, 435, 503, 524, 529, 560, 594, 595, 731, 737, 738, 743.

I B 2

Egyes kutatók - Forscher

40. Frau M. VELENYI, Zsófia : Beke Ödön tudományos munkássága /Bibliographie der Werke von Ödön Beke/. Nyelvtudományi Közlemények 65 /1963/ 464-473. == Sprachwissenschaftler und Volkskundler für Finnougristik und für ungarische Sprache.

41. RADÓ, György - TARDY, Lajos : Világjáró Besse János /Der Reisender und "Urmagyartum"-Forscher J. Ch. Besse /1765-1841/ auf Kaukasus-Gebiet/. Budapest, Táncsics Könyvkiadó, 1963. 198 S., Taf., Literatur. /Utikalandok : 40./

42. GUNDA, Béla : Kaj Birket-Smith - zum 70. Geburtstag. Acta Ethnographica Academiae Scientiarum Hungaricae 12 /1963/

407-409, Abb.

43. PETUR, László: Egyszemélyes expedíció - Biró Lajos élete /Eine Einmannexpedition.- Leben und Werken des ung. Neu-Guinea-Forschers, L. Biró/. Budapest, Móra Ferenc Könyvkiadó, 1963. 227 S., Taf., 1 Karte.

44. HORVÁTH, Róbert: Hatvani István professzor /1718-1786/ és a magyar statisztikai tudomány kezdetei /Le Professeur Étienne Hatvani /1718-1786/ et les origines de la statistique en Hongrie/. Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1963. 323 p., planche, tableaux, Index des noms. Résumé français et russe.

===== J. Jankó = lásd/siehe = K. Pápai

45. ERDEI, Ferenc : Kodály Zoltán köszöntése /Begrüßung von Zoltán Kodály zu Ehren seines 80-ten Geburtstag/. Magyar Tudomány 70 /1963/ 79-83. Russische Zusammenfassung. English Summary.

46. Frau NÉMETH SEBESTYÉN, Irén : Lehtisalo Toivo /1887-1962/. Ethnographia 74 /1963/ 504-509. [Zum Andenken des finnischen Forschers der Polarvölker, T. Lehtisalo.]

47. KODOLÁNYI, János/ jr. : Die Sammlungen von Károly Pápai und János Jankó in der Erforschung der Kultur der ob-ugrischen Völker. Congressus Internationalis Fenno-Ugristarum Budapestini habitus 20-24. IX. 1960 /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963/ 330-333.

48. KODOLÁNYI, János/ jr. : Antal Reguly. Glaubenswelt und Folklore der sibirischen Völker. /Budapest, Verlag der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, 1963/ 17-28, Abb. == Anton Reguly /1819-1858/ Begründer der finnougri-schen Völkerkunde und sprachwissenschaftlichen Sammelarbeit in Ungarn. Vgl. auch ebenda S. 11-14, im Vorwort von B. GUNDA.

49. PETER, László : Szücs Sándor köszöntése /Sándor Szücs 60 Jahre alt/. Ethnographia 74 /1963/ 502-504, Bibliographie.

50. SCHLIEHMANN, Heinrich : Életem, kalandjaim /Abenteuer meines Lebens/. Ünvalomások, közreadta és magyarázó szöveggel ellátta /Bekanntnisse, zum Druck vorbereitet von/ Alexander STOLL. A bevezetőt írta /Vorwort von/ Georg KARO. Budapest,

Gondolat, 1963. 347 S., Taf., Briefe.

51. HAZAI, György : Megemlékezés Vámbéry Árminről /Zum Andenken Á. Vámbérys/. Nyelvtudományi Közlemények 65 /1963/ 196-198, Bibliographie. == Á. Vámbéry /1832-1913/ Forscher der innerasiatischen Nomadvölker, und der türkischen Volkskunde.

52. CSINÁDY, Gerő : Zichy Jenő oroszországi és kínai expedíciójának története új megvilágításban /Die Geschichte der Expeditionen von Graf Jenő Zichy /1895; 1896 ; 1898-9/ zur Klarstellung den Herkunft und der Wanderungen des Ungartums/. Földrajzi Közlemények 11 /1963/ 37-49. Deutsche Zusammenfassung.

Vö., vgl., cf., cp. :

82, 276, 283, 558, 559, 583, 584, 592, 743.

I C Elméleti kérdések, módszertan - Prinzipien, Methodik

I C 1 Egyetemes néprajz, primitív társadalmak - Ethnologie, Kultur-Anthropologie, primitive Zivilisation

53. OERTWIG, Siegfried : Elsüllyedt városok - Kirándulás a régészet birodalmába /Gang durch versunkene Städte - Ein Ausflug ins Reich der Archäologie/. Budapest, Gondolat, 1963. 165 S., Taf., Karten, Zeittafel, Nachwort über Transkription /von János HARMATTA/.

53.a. TÓTH, Tibor : Az embertani szisztematika alapvető kérdései /Die grundlegenden Probleme der anthropologischen Systematik/. Communicationes ex Bibliotheca Historiae Medicae Hungarica No. 27. /1963/ 241-256, Literatur.

Vö., vgl., cf., cp. :

50, 81, 95, 99, 113, 114, 430, 435, 447, 448, 740.

I C 2 Szociológia, közgazdaságtan, politikai gazdaságtan
- Allgemeine Soziologie und Volkswirtschaft

54. HAJAS, József - MURAKÖZY, Tamás - SÁRKÖZY, Péter :
 Bőség vagy inség - Az ember léte ma és holnap /Reichtum oder
 Armut - Die Menschheit heute und morgen/. Budapest, Közgazda-
 sági és Jogi Könyvkiadó, 1963. 447 S., Karten, Abb., Tabellen,
 Literatur.

Vö., vgl., cf., cp. :

189, 327, 397, 435.

I C 3 A néprajz és a pszichológia /néplélektan/ -
Beziehungen zwischen Volkskunde und Psychologie
/inklusive Völkerpsychologie/

Vö., vgl., cf., cp. :

425, 435, 441, 442, 444, 447.

I C 4 Fogalmi kérdések, módszertan - Begriffslehre
Methodik

55. BALOGH, Sándor - SIMON, Péter : Megjegyzések Molnár
 Erik : "Történelemszemléletünk nacionalista maradványai" című
 cikkéhez /Bemerkungen zum Artikel von E. Molnár "Nationalisti-
 sche Überbleibsel in unserer Geschichtsauffassung"/. Magyar
Tudomány 70 /1963/ 109-120. Russische Zusammenfassung. Eng-
 lish Summary. = Ideologie der verschiedenen gesellschaft-
 lichen Klassen.

56. BARABÁS, Jenő : Kartográfiai módszer a néprajzban
 /Kartographische Methode in der Volkskunde/. Budapest, Aka-
 démiai Kiadó, 1963. 189 S., 6 Karten, Bibliographie. Deutsche
 Zusammenfassung.

57. DANKÓ, Imre : A néprajzi változatvizsgálatok problema-
 tikájához /Zur Frage der Erforschung der Wandlungen innerhalb

der Volkskunde/. Jelentés a Gyulai Erkel Ferenc Múzeum 1963. évi munkájáról /Gyula, Erkel Ferenc Múzeum, 1963/ 17-23 S.

58. GUNDA, Béla : A kultura integrációja és az etnikai csoportok alakulása /Die Integration der Kultur und die Ausgestaltung der ethnischen Gruppen/. Műveltség és Hagyomány 5 /1963/ 3-24. Deutsche Zusammenfassung. == Mit Diskussionsbeiträgen von : L. GÁLDI, S. DÖMÖTÖR, B. ANDRÁSFALVY, L. KESZIKOVÁCS, L. VARGYAS, K. WOLSKI, J. BARABÁS, J. KODOLÁNYI jr., I. DANKÓ, und mit einem Antwort von G. GUNDA.

59. GUNDA, Béla : A magyar néprajztudomány időszerű kérdései /Die aktuellen Fragen der ungarischen Volkskunde-forschung/. A Magyar Tudományos Akadémia Nyelv- és Irodalomtudományi Osztályának Közleményei 20 /1963/ 115-132. == Diskussion mit Beiträgen von T. BODROGI, J. BARABÁS, mit einem Antwort von B. GUNDA, und mit einem Nachwort von I. SÓTÉR.

60. HORVÁTH, Zoltán : The Rise of Nationalism and the Nationality Problem in Hungary in the Last Decades of Dualism /from 1880 to 1918/. Acta Historica 9 /1963/ 1-38, tables. Russian Summary.

61. JACOBET, Wolfgang : A paraszti munka kutatása /Die Erforschung der bäuerlichen Arbeit in der deutschen Volkskunde/. Műveltség és Hagyomány 5 /1963/ 87-105. Deutsche Zusammenfassung.

62. MOLNÁR, Erik : A hazafias-nemzeti ideológiáról /Über die patriotisch-nationalistischen Ideologie/. A Magyar Tudományos Akadémia Társadalmi-Történeti Tudományok Osztályának Közleményei 13 /1963/ 307-344. == Diskussion mit Beiträgen von F. ERDEI, I. SÓTÉR, P. SIMON, A. MÓD, I. BARTA, D. NEMES, und mit einem Antwort von E. MOLNÁR.

63. MOLNÁR, Erik : A hazafias-nemzeti ideológiáról /Über die patriotisch-nationalistische Ideologie/. Kritika 1 /1963/ 21-29. = Volksideologie und Volkskunde.

64. MOÓR, Elemér : A nyelvtudomány mint az ősz- és néptörténet forrástudománya /Die Sprachwissenschaft als die wichtigste Quellenwissenschaft der Ur- und Volksgeschichte/. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963. 182 S., Register. Deutsche Zusammen-

fassung.

65. ROHAN-CSERMÁK, Géza : A Cinéma-Vérité néprajzi gyökerei /Les racines ethnologiques du Cinéma-vérité/. Magyar Műhely 1 /1963/ No. 5, 42-48.
66. TRENCSENYI-WALDAPFEL, Imre: Вариации на тему гуманизма у греков до возникновения римской теории /Variationen des altgriechischen Humanismus vor der "römischen Theorie"/. Acta Antiqua Academiae Scientiarum Hungaricae 11 /1963/ 161-198.
67. R. VÁRKONYI, Ágnes : Buckle és a magyar polgári történetírás /H. Th. Buckle et l'historiographie hongroise d'esprit bourgeois/. Századok 97 /1963/ 610-646. Résumé russe et français. == Méthode de l'histoire culturelle en Hongrie du XIXe siècle.
68. Vita a néprajztudomány és az agrártörténet együttműködéséről /Diskussion über die historischen Ergebnisse einer volkskundlichen monographischen Forschung/. Agrártörténeti Szemle 5 /1963/ 558-578. Russische und deutsche Zusammenfassung. == Monographie des Dorfes Átány /Komitat Heves/ von E. FÉL und T. HOFER.

Vö., vgl., cf., cp. :

44, 101, 395, 426, 435, 436, 535-538, 562.

I D Összefoglaló és vegyes tartalmu művek egyes
földrajzi vagy etnográfiai egységekről,
/gyűjtések, kérdőívek, atlaszok/ -
Zusammenfassendes und Vermischtes über
geographische oder ethnographische Ein-
heiten /inklusive Sammeln, Fragebogen, Atlas/

I D 1 Különböző népekről együtt -
Mehrere Sprachgebiete

69. ARATÓ, Endre : A Nemzetközi Szláv Bizottság uppsalai
kollokviumáról /Internationale Kommission für Slawenforschung
in Uppsala, 17-20. August 1960./ Századok 97 /1963/ 215-231.

70. SZÉKELY, Gy/örgy/ et FÜGEDI, E/rik/ rédigé par :
La Renaissance et la Réformation en Pologne et en Hongrie -
Renaissance und Reformation in Polen und in Ungarn — 1450-
1650. Le volume contient les études, soumises à la conférence
"La Renaissance et la Réformation en Pologne et en Hongrie",
tenue à Budapest et à Eger du 10 au 14 octobre 1961. Budapest,
Akadémiai Kiadó, 1963. p. 562, discours d'ouverture, communi-
qué de clôture, extracts en Russe : p. 521-542, en Anglais
p. 543-562, Participants de la conférence, Table des matières.
— Studia Historica Academiae Scientiarum Hungaricae : 53.

Vö., vgl., cf., cp. :

54, 90, 658.

I D 2

Angol nyelvterület, beleértve az amerikai
angolt - Englisches Sprachgebiet, ein-
schliesslich des Anglo-Amerikanischen

I D 3

Francia nyelvterület, beleértve a provanszit
és az Európán kívüli franciát - Französische
Sprachgebiet, einschliesslich des Pro-
venzalischen und des Französischen ausser-
halb von Europa

Vö., vgl., cf., cp. :

682.

I D 4

Olasz nyelvterület, beleértve a szárdot -
Italienisches Sprachgebiet, einschliesslich
des Sardischen

Vö., vgl., cf., cp. :

553.

I D 5

Spanyol, katalan és portugál nyelvterület,
beleértve az Európán kívüli iberoromán
nyelvterületeket - Spanisches, katalani-
sches und portugiesisches Sprachgebiet, ein-
schliesslich der iberoromanischen Sprach-
gebiete ausserhalb von Europa

Vö., vgl., cf., cp. :

521.

I D 6

Egyéb román nyelvek területe /rätoromán,
romániai román, stb./ - Übrige romanische
Sprachgebiete /rätoromanisch, rumänisch/

Vö., vgl., cf., cp. :

564, 591, 614, 623.

I D 7

Német nyelvterület, ide értve a német
telepéseket és a jiddist is - Deutsches
Sprachgebiet, einschliesslich des Deutsch-
amerikanischen und des Jiddischen

71. SARKÖZI, Zoltán : Az erdélyi szászok a nemzeti ébredés
korában /1790-1848/ /Geschichte der Siebenbürger Sachsen
zwischen 1790-1848/. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963. 152 S.
— Ertekezések a történeti tudományok köréből : 28. —
Scharfe Kritik : Századok 97 /1963/ 1117-1120 /TRÓCSÁNYI,
Zsolt/.

Vö., vgl., cf., cp. :

109, 312.

I D 8 Holland és friz nyelvterület, beleértve
a burt - Niederländisches und friesi-
isches Sprachgebiet, einschliesslich des
Afrikaanschen

I D 9 Északi germán nyelvterület /dán, svéd,
norvég, izlandi nyelvterület/ - Nord-
germanisches Sprachgebiet /dänisches,
schwedisches, norwegisches und isländi-
sches Gebiet/

Vö., vgl., cf., cp. :

620.

I D 10 Görög nyelvterület - Griechisches Sprach-
gebiet

72. FÖVES, Ütön : A makedón-magyar kapcsolatok kérdéséhez
 /Zur Frage der makedonisch-ungarischen Begegnungen/. Századok
 97 /1963/ 1134-1137. == Makedonische Kaufleute und Kolo-
 nisten in Ungarn in den XVII-XIX. Jahrhunderten.

Vö., vgl., cf., cp. :

378, 506.

I D 11 - I D 13

I D 11 Keleti szláv nyelvterület /orosz, ukrán, fehér-
orosz/ - Ostslawisches Sprachgebiet /Russen,
Ukrainer, Weissrussen/

Vö., vgl., cf., cp. :

356

I D 12 Nyugati szláv nyelvterület /kasubok, lengyelek,
csehek, szlovákok, szorbok/ - Westslawisches
Sprachgebiet /Kaschuben, Polen, Tschechen, Slo-
waken, Sorben/

73. KIRÁLY, Péter : A Magyarországi Szlovák Nyelvjárások Atlaszának jelentősége /Die Bedeutung des Ungarn-Slowakischen Dialektatlases/. Tanulmányok a magyar nyelv életrajza köréből /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 187-192.

74. KISS, Lajos : A "szláv" népnév és rokonsága /Der Volksname "Slav"/. Tanulmányok a magyar nyelv életrajza köréből /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 193-200.

75. SÓS, Ágnes - BÖKÖNYI, Sándor : Die Ausgrabungen Géza Fehérs in Zalavár -- Die Wirbeltierfauna der Ausgrabungen in Zalavár. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963. 427 S., 5 Karten, Abb., Taf., Tabellen. == Mährisch-slawisches Reich von Pribina im 9. Jh. in Transdanubien.

Vö., vgl., cf., cp. :

83, 321, 324, 339, 385.

I D 13 Déli szláv nyelvterület /szlovének, horvátok,
szerbek, makedonok, bulgárok/ - Südslawisches
Sprachgebiet /Slowenen, Kroaten, Serben, Mazedonier, Bulgaren/

Vö., vgl., cf., cp. :

107.

I D 14 Kelta nyelvterület - Keltisches Sprachgebiet

76. SZABÓ, Miklós : Néhány nyelvészeti szempont a pannóniai kelta személynévanyag vizsgálatában /Einige sprachwissenschaftliche Einteilungsprinzipien bei der Erforschung der keltischen Personennamen in Pannonien/. Antik Tanulmányok 10 /1963/ 220-234, Karten. == Mehrhunderte Personennamen.

Vö., vgl., cf., cp. :

688.

I D 15 Egyéb indoeurópai nyelvterületek /litván és lett, albán, oszét, örmény, cigány, stb./ - Sonstige indogermanische Sprachgebiete /litauisch und lettisch, albanisch, ossisch, armenisch, Zigeuner/

77. HUTTERER, Miklós : A romani /cigány/ nyelvjárások magyar elemei /Ungarisches Lehngut im Zigeunerischen /Romani/ /. Tanulmányok a magyar nyelv életrajza köréből /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963/ 139-147.

78. PONGRÁCZ, Aladár - ROHÁNSZKY, Mihály : A cigánykérdésről /Die Zigeunerfrage in Ungarn/. Valóság 6 /1963/, Heft 3, 91-97.

Vö., vgl., cf., cp. :

687.

I D 16 Finnugor nyelvek területei /magyar, finn, észt,
liv, lapp/ - Finnisch-ugrische Sprachgebiete
/ungarisches, finnisches, estnisches, livisches,
lappisches Gebiet/

79. BÁRCZI, Géza : A magyar nyelv életrajza /Lebensgeschichte der ungarischen Sprache/. Budapest, Gondolat, 1963. 462 S., 38 Taf., Bibliographie, Register. == Sprachgeschichte und Kulturgeschichte des ungarischen Volkes.
80. BÁRCZI, G/éza/ : Zum Sprachgeschehen der urungarischen Zeit. Congressus Internationalis Fenno-Ugristarum Budapestini habitus 20-24. IX. 1960. /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963/ 27-47. == Bemerkungen zur ungarischen Urgeschichte.
81. BARTUCZ, L/ajos/ : Die finnisch-ugrischen Beziehungen der ungarischen Anthropologie. Congressus Internationalis Fenno-Ugristarum Budapestini habitus 20-24. IX. 1960 /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963/ 432-440.
82. BENKŐ, Lóránd, red. : Tanulmányok a magyar nyelv életrajza köréből /Studien zur Geschichte des ungarischen Sprachlebens/. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963. 384. S. == 60 Abhandlungen zum 70. Geburtstag von Prof. Bárczi, und Bibliographie seiner Werke.
83. BÓNA, I/stván/ : Beiträge zu den ethnischen Verhältnissen des 6-7. Jahrhunderts in Westungarn. Alba Regia 2-3 /1961-1962//1963/ 49-68, Karte, Abb.
84. ČERNECOV, V/ladimir Nikolajevič/ : К вопросу о месте и времени формирования уральской (финно-угро-самодийской) общности /Über die Entstehungszeit und -ort der finno-ugro-samojedischen Völker/. Congressus Internationalis Fenno-Ugristarum Budapestini habitus 20-24. IX. 1960. /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 405-411. == Mit Diskussionsbeiträgen von Gy. LÁSZLÓ, E. MOÓR, I. DIENES. /Ebenda, S. 411-415, 1 Abb./

85. Mrs. K. ÉRY, Kinga - KRALOVÁNSZKY, Alán : Székesfehérvár-környéki X-XI. századi temetők népességének paleo-szociográfiai vizsgálata /Paleo-sociographical examination of the population of 10th-11th century cemeteries near Székesfehérvár, Middle Hungary/. Alba Regia 2-3 /1961-1962/ /1963/ 69-89, map, figs, tables. == English Summary.
86. GULYA, János/ : Древнемансийские диалекты /Wogulische Dialekte im 18. Jh./. Congressus Internationalis Fenno-Ugristarum Budapestini habitus 20-24. IX. 1960. /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 172-175, 1 Karte.
87. GYÖRFFY, György : Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza - Geographia historica Hungariae tempore stirpis Arpadianae /896-1332/. -- /Komitat/ Abaujvár, Arad, Árva, Bács, Baranya, Bars, Békés, Bereg, Beszterce, Bihar, Bodrog, Borsod, Brassó, Csanád és Csongrád megye. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963. 907, /3/ S., 32 + 15 Karten, Tabellen.
88. HAJDU, Péter : The Samoyed Peoples and Languages. Bloomington - The Hague, Indiana University - Mouton and Co, 1963. VII, 114, Bibliography, errata. == /Indiana University Publications - Uralic and Altaic Series, Vol. 14./
89. HAJDU, Péter : Hol volt az uráli őshaza? /Wo war die Urheimat der Finnougrier?/ Tanulmányok a magyar nyelv élet-rajza köréből /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963/ 128-132.
90. JOKI, A.J. : Uralte Lehnwörter oder Zufälle? Congressus Internationalis Fenno-Ugristarum Budapestini habitus 20-24. 1960. /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 105-107. == Grundsätzliches zur Frage der Indogermanisch-Uralischen Wortentlehnungsmöglichkeiten.
91. KOVACSICS, József red. : Magyarország történeti demográfiája /The Demography of Hungary/. Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1963. 442 p., tables, figs, bibliography. Russian and English Summary. == Population of Hungary from the conquest until 1949.
92. LASZLÓ, Gyula/ : Die ältesten Epochen der uralischen Vorgeschichte. Congressus Internationalis Fenno-Ugristarum Budapestini habitus 20-24. IX. 1960 /Budapest, Akadémiai

Kiadó, 1963./ 416-419.

93. LIGETI, Lajos : Gyarmat és Jenő /Gyarmat und Jenő : Spuren zwei urungarischen Stämme in Baschkirien/. Tanulmányok a magyar nyelv életrajza köréből /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 230-239, Karte.

94. LIGETI, Lajos : Uráli török jövevényszavaink kérdéséhez /Zur Frage der türkischer Lehnwörter in der uralischen Sprache/. Magyar Nyelv 59 /1963/ 381-393. == Finnougrisch-altäische Wechselbeziehungen.

95. LIPTÁK, Pál/ : Einige Probleme der Ethnogenese der Ugrier auf Grund des anthropologischen Materials. Congressus Internationalis Fenno-Ugristarum Budapestini habitus, 20-24. IX. 1960 /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 441-444.

96. LOTZ, János : A magyar szó etimológiájának kérdéséhez /Etymologie des Wortes "magyar" 'ungarisch; ein mythischer Vorfahr der Ungaren'/. Nyelvtudományi Közlemények 65 /1963/ 385-389.

97. MOÓR, E/lemér/ : Die Vorfahren der Ungarn überschreiten die Wolga. Congressus Internationalis Fenno-Ugristarum Budapestini habitus 20-24. IX. 1960 /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 420-427. Abb.

98. ORTUTAY, Gyula : Kleine ungarische Volkskunde. Budapest, Corvina Verlag, 1963. 229, 2 S., 12 Taf. = Weimar, Hermann Böhlau Nachfolger, 1963. 231 S., 24 Tafelbilder, Literatur, Namenregister.

98.a. RÉDEI, Károly : Nyék /Ein ung. Stammesname/. Tanulmányok a magyar nyelv életrajza köréből /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 311-313.

99. TÓTH, T/ibor/ : Турко-финноугорские взаимоотношения в зоне р. Белой по антропологическим данным /Türkisch-finnougrische Beziehungen auf dem Bjelaja-Gebiet im Lichte der Anthropologie/. Congressus Internationalis Fenno-Ugristarum Budapestini habitus 20-24. IX. 1960 /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 445-448, Tabelle.

100. VÉRTES O., András : XVII. századi közlés a Volga menti magyarokról /Ein Bericht über die Ungaren am Wolga im 17.Jh./.

Nyelvtudományi Közlemények 65 /1963/ 411-412.

101. VIILKUNA, K/ustaa/ : Die finnisch-ugrische Ethnologie heute. Congressus Internationalis Fenno-Ugristarum Budapestini habitus 20-24. IX. 1960 /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963/ 309-318. == Mit Diskussionsbeiträgen von L. KESZI-KOVÁCS und L. VARGYAS /ebenda, S. 318-323./

Vö., vgl., cf., cp. :

30, 31, 32, 35, 38, 40, 46, 47, 48, 52, 77, 321, 351, 363, 364, 390, 649, 650, 661, 668, 670, 685, 695, 704, 706, 709, 716, 729.

I D 17 Más nyelvterületek /baszk, török népek,
kaukázusi népek/ - Anderweitige Sprach-
gebiete /baskisch, türkisch, kaukasisch/

102. CSALLÁNY, Dezső : A kuturgur-bolgárok /-hunok/ régészeti hagyatékának meghatározása /Die Bestimmung der archäologischen Hinterlassenschaft der Kuturgur-Bulgaren /Hunnen/ in Ungarn/. Archaeologiai Értesítő 90 /1963/ 21-38, Abb. Deutsche Zusammenfassung.

103. CZEGLÉDY, Károly : A régi török törzsszövetségek numerikus felosztásának kérdéséhez /Zur Geschichte des Einteilungssystems der alttürkischen /turkischen, uigurischen, ogusischen/ Stammverbände/. Magyar Nyelv 59 /1963/ 456-461.
== 10 + 2 + 9 + 9 = 30 Stämme in einem System.

104. ISTVÁNOVITS, Márton : Adatok a besenyők történetéhez a gruz krónikák alapján /Grusinische Chroniker als Quellen zur Geschichte der Petschenegen/. Ethnographia 74 /1963/ 106-108.

105. ISTVÁNOVITS, Márton : Georgian data bearing on the Petchenegs. Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae 16 /1963/ 319-323.

106. PARDUCZ, Mihály : Die ethnischen Probleme der Hunnenzeit in Ungarn. Budapest, Verlag der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, 1963. 82 S., Abb., Register, Karten, Beilagen.

107. PENKOV, Minko : A bulgárai "tatárok" /Die "Tataren" von Bulgarien/. Ethnographia 74 /1963/ 418-434, Volksdichtungstexte. Russische und deutsche Zusammenfassung. == Zur Geschichte der Tataren in Bulgarien.

Vö., vgl., cf., cp. :

41, 51, 93, 94, 99, 112, 113, 363, 366, 367, 376, 687, 721.

Ókori népek - Antike

108. BALLA, L. : Östliche ethnische Elemente in Savaria. Acta Archeologica Academiae Scientiarum Hungaricae 15 /1963/ 225-237, Abb. Russische Zusammenfassung.

109. BÓNA, István : Beiträge zur Archäologie und Geschichte der Quaden. Acta Archeologica Academiae Scientiarum Hungaricae 15 /1963/ 239-307, XXXVII-LII. Taf., Abb., Karten. Russische Zusammenfassung.

110. HARMATTA, János : Das Problem der Kontinuität im frühhellenistischen Ägypten. Acta Antiqua Academiae Scientiarum Hungaricae 11 /1963/ 199-213. Russische Zusammenfassung.

111. KALICZ, Nándor : Die Péceler /Badener/ Kultur und Anatolien. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963. 101 S., Taf., Abb., Karten, Tabellen. == Eine archäologische Kultur in Nordostungarn um 2100/1900 v. u. Z.

112. KOVRIG, Ilona : Das awarenzeitliche Gräberfeld von Alattyán. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963. 267 S., LXXX Taf., /2/ Abb., Karten, Tabellen.

113. LIPTÁK, Pál : Budapest avarkori népességének antropológiája /Anthropologie der awarenzeitlichen Bevölkerung von Budapest/ I. Budapest Régiségei 20 /1963/ 327-334, Abb., Tabellen. Deutsche Zusammenfassung.

114. MÓCSY, András : Az életkor ismerete a római birodalomban /Lebensalterrechnung im Römerreich/. Antik Tanulmányok 10 /1963/ 201-211.

115. SZILÁGYI, János/ : Die Sterblichkeit in den Städten Mittel- und Süd-Italiens sowie in Hispanien. Acta Archeologica Academiae Scientiarum Hungaricae 15 /1963/ 129-224, Tabellen. Russische Zusammenfassung. = In römischer Zeit.

Vö., vgl., cf., cp. :

76, 106, 194, 361, 387, 400, 408, 429, 439, 513, 687.

II

Település - Siedlung

116. BÁNDI, Gábor : Adatok Baranya megye Árpád-kori településtörténetéhez /Archäologischen Daten zur Siedlungshistorie des Komitates Baranya /Südmitteleuropa/ in der Arpadenzeit/. A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve 1963 147-157, Abb., Karten. Deutsche Zusammenfassung.
117. BARABÁS, Jenő : Возникновение поселений усадебного типа в восточной части Средней Европы /Le développement de l'habitat isolé dans la partie orientale de l'Europe Centrale/. Acta Ethnographica Academiae Scientiarum Hungaricae 12 /1963/ 231-264. Résumé français.
- 117.a. BENCZE, Imre : A budapesti gyáripár területi elhelyezkedése /Die Industrie-Verteilung in Budapest/. Földrajzi Közlemények 11 /1963/ 101-129, Tabelle. Russische Zusammenfassung.
118. FÓRIZS, Margit - ORLICSEK, József : Vidéki városaink funkcionális típusai /Funktional types of the Hungarian country towns/. Földrajzi Értesítő 12 /1963/ 167-199, figs, tables, maps. Russian and English Summary.
119. FÜGEDI, Erik : Az európai város keletkezésének újabb irodalmából./Neueste Literatur über die europäische Stadtgeschichte/. Tanulmányok Budapest múltjából 15 /1963/ 715-723.
120. Frau Á. HANICSEK, Zsuzanna : Szentendre funkciói és vonzáskörzete /Die regionalischen Funktionen der Stadt St. András/Szentendre /Komitat Pest/ /. Földrajzi Értesítő 12 /1963/ 465-485, Abb., Kart. Russische Zusammenfassung.

121. JANÓ, Ákos : Hajduvid - egy szocialista falu kialakulása /Hajduvid im Kom. Hajdu, Ostungarn - ein neues, sozialistisches Dorf/. Debrecen, /Hajduböszörmény/, Hajdusági Múzeum, 1963. 57 S., Abb., Karte, Tabellen. — /Hajdu-Bihar Megyei Múzeumok Közleményei : 4./
122. KÁLLAY, István : A bécsi udvar várospolitikájának néhány kérdése Mária Terézia korában /Einige Fragen der Städtepolitik des Wiener Hofes zur Zeit Mariae Theresias in Ungarn/. Századok 97 /1963/ 1055-1071.
123. MENDÖL, Tibor : Általános településföldrajz /Allgemeine Siedlungsgeographie/. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963. 567 S., Abb., Tabelle, Register. Bibliographie.
124. RÓZSA, György : Budapest régi látképei - 1493-1800 /Alte Budapester Städtebilder 1493-1800/. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963. 387 S., 96 Taf., Register. Deutsche Zusammenfassung.
125. RUZSÁS, Lajos : Városi fejlődés a Dunántulon a XVIII-XIX. században /Die Entwicklung der Städte in Transdanubien im 19-20. Jahrhundert/. II. A Magyar Tudományos Akadémia Dunántúli Tudományos Intézete - Értekezések 1963. 179-225. Abb., Tabellen. Deutsche Zusammenfassung.
126. SZÉKELY, György : Le développement des bourgs hongrois à l'époque du féodalisme florissant et tardif. Annales Universitatis Scientiarum Budapestinensis de Rolando Eötvös Nominatae - Sectio Historica 5 /1963/ 53-87, tableaux.
127. SZÜCS, Jenő : Das Städtewesen in Ungarn im 15-17. Jahrhundert. La Renaissance et la Réformation en Pologne et en Hongrie /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963/ 97-164.
128. TURÁNYI, Kornél : A Józsefváros kialakulása /Die Entwicklung des Pester Vorstadtbezirkes/. Tanulmányok Budapest múltjából 15 /1963/ 329-362, Karte, Tabellen, Taf., Deutsche Zusammenfassung.
129. A Magyar Történelmi Társulat várostörténeti konferenciája /Städtegeschichtliche Konferenz der Ungarischen Historischen Gesellschaft in Budapest, 8-9. November 1962./ Századok 97 /1963/ 398-407.

130. A Magyar Történelmi Társulat II. várostörténeti konferenciája 1963. november 4-5-én Győrött /Bericht über den Kongress für Stadtgeschichtsforschung der Ungarischen Historischen Gesellschaft in Győr /Raab/, 4-5. November 1963./.
Századok 97 /1963/ 1424-1434. == Geschichte der Stadt Raab.

Vö., vgl., cf., cp. :

27, 87, 90, 117, 134, 187, 199, 299, 310, 396, 407, 687-696.

III

Építkezés - Bauten

III A

Az építkezés általában - Allgemeines

131. BALÁZS, V. : Die Erdwälle der ungarischen Tiefebene.
Acta Archeologica Academiae Scientiarum Hungaricae 15 /1963/
 309-336, Karten. Russische Zusammenfassung.

132. KABA, Melinda : Római kori épületmaradványok a Király fürdőnél /Römerzeitliche Gebäudereste beim Király-Bad in Buda /Ofen/ /. Budapest Régiségei 20 /1963/ 259-298, Abb. Deutsche Zusammenfassung.

133. MOÓR, Elemér : Léc, téglá, cserép /Wortgeschichtliches zu den ungarischen Wörtern : lécs 'Latte', téglá 'Ziegel', cserép 'irdenes Geschirr'/. Magyar Nyelv 59 /1963/ 351-353.

134. SOKOLOVA, Z.P. : Из истории жилища обских ургов /Zur Geschichte des obugrischen Siedlungswesens/. Congressus Internationalis Fenno-Ugristarum Budapestini habitus 20-24. IX. 1960 /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963/ 334-349, Tabelle, Karten, Abb.

135. VAJKAI, Aurél : Adatok a Balaton melléki szőlőhegyek népi építkezéséhez /Beiträge zur volkstümlichen Architektur der Weingärten der Plattensee-Gegend/. A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei 1 /1963/ 171-183, Abb. Deutsche Zusammenfassung.

Vö., vgl., cf., cp. :

87, 299, 388, 675.

III B A telek - Hof

Vö., vgl., cf., cp. :

655.

III C Házak és egyéb épületek - Haus und Zubehör

III C 1 A lakóház - Wohnhaus

136. Frau FEUER TÓTH, Rózsa : Középkori hypokaustum a Margitszigeten /Mittelalterliches Hypokaustum auf der Margareteninsel /Buda/ /. Budapest Régiségei 20 /1963/ 427-450, Abb. Deutsche Zusammenfassung.

137. MÉRI, István : Árpád-kori szabadban lévő kemencék /Freistehende Backöfen aus der Regierungszeit des Hauses Árpád /10-13. Jh./ /. Archeologiai Értesítő 90 /1963/ 271-281, Abb. Russische und deutsche Zusammenfassung.

138. VAJKAI, Aurél : A bakonyi ház - A veszprémi szabadtéri muzeum /Das Wohnhaus des Buchenwaldgebietes in West-Mittelungarn - Ein Freilichtmuseum in Veszprém/. /Budapest/, Muzeumok Rotaprintüzeme, /1963/, 33 S., Abb. .

III C 2 Gazdasági épületek - Wirtschaftsgebäude

139. KODOLÁNYI, János/ jr. : Speicher der Chanten /Ostjaken/ für Opfergegenstände. Glaubenswelt und Folklore der sibirischen Völker. /Budapest, Verlag der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, 1963/ 111-114. Abb.

140. NAGY, Gyula : A gabona szenttermésének tárolása Oroszában /Die Speicherung der Körner-Früchte in Oroszland /Komitat Békés/ /. Ethnographia 74 /1963/ 84-105, Abb. Russische und deutsche Zusammenfassung.

III D Templom, kápolna, temető; várak ==
Kirche, Kapelle, Friedhof; Burg

141. CZAGÁNY, István : A Budavári gótika építészeti tipológiája /Die architektonische Typologie der Gotik des Burgviertels von Buda/. I. Budapest Régiségei 20 /1963/ 85-105, Abb. Deutsche Zusammenfassung.
142. DÉTSHY, Mihály : Munkások és mesterek az egri vár építkezésein 1493 és 1596 között /Meister und Arbeiter am Bau der Burg von Erlau /Komitat Heves/ im 15-16. Jahrhundert/. I. Az Egeri Múzeum Évkönyve 1./1963/ 173-201. Deutsche und italienische Zusammenfassung.
143. ÉRI, István - TAKÁTS, Vilmos : A nagyvázsonyi Kinizsi vár famaradványai /Holzkonstruktionen der Burg von P. Kinizsi in Nagyvázsony/. A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei 1./1963/ 341-353, Abb., Tabelle. Deutsche Zusammenfassung. == Die Burg aus der Mitte des 17. Jh-s im Komitat Veszprim.
144. GERŐ, Győző : A törökkori Király-fürdő /Le Bain Royal /Király/ en Buda, datant de l'époque Turque/ II. Budapest Régiségei 20 /1963/ 137-154, ill. Résumé français.
145. Frau H. GYURKY, Katalin, : Die St. Georg-Kapelle in der Burg Veszprém. Acta Archeologica Academiae Scientiarum Hungaricae 15 /1963/ 341-408, Kart., Abb., Tabelle, Taf. Russische Zusammenfassung. == Rundkirchen in Ungarn.
146. Mme H. GYURKY, Katalin - GERGELYFFY, András + KÖFALVI, Imre - SEDIMAYR, János : A pannonthalmi kerengő és kolostorudvar helyreállítása /La reconstruction de la Galerie et de la cour du Cloître de Pannonhalma /comitat Győr/ /. Arrabona 5 /1963/ 121-169, planches, tableaux. Résumé français.
147. KOPPÁNY, Tibor : A Balaton-Felvidék román kori templomai /Kirchen des romanischen Stils in Plattensee-Oberland/. A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei 1 /1963/ 81-114, Abb. Deutsche Zusammenfassung.
148. KOZÁK, Károly : Három- és négykaréjos templomok

III D

Magyarországon /Églises à plan trilobé et quadrilobé en Hongrie/. Arrabona 5 /1963/ 171-192, planches. Résumé français.

149. KUMOROVITZ, L. Bernát : A budai várkapolna és a Szent Zsigmond-prépostság történetéhez /Zur Geschichte der königlichen Burghkapelle und des St. Sigismund-Kollegiastiftes zu Buda/. Tanulmányok Budapest multjából 15 /1963/ 109-151. Deutsche Zusammenfassung.

150. MEZEY, László : Csutmonostor alapítástörténete és első oklevelei /Die Gründungsgeschichte und die ersten Urkunden des Stiftes Csutmonostor /Komitat Pest/ /. Tanulmányok Budapest multjából 15 /1963/ 7-42. Deutsche Zusammenfassung.

151. VALTER, Ilona : Az ácsi református templom feltárása /Die Freilegung der kalvinistischen Kirche von Ács /Komitat Komárom/ /. Archaeologiai Értesítő 91 /1963/ 282-289, Abb. Karte. Deutsche Zusammenfassung.

152. ZOLNAY, László : "Opus castri Budensis": A XIII. századi budai vár kialakulása /"Opus castri Budensis": Histoire du chateau-fort de Buda au XIIIe siècle/. Tanulmányok Budapest multjából 15 /1963/ 43-107, cartes, planches. Résumé français.

153. ZOLNAY, László : The medieval royal chapel of Esztergom. The New Hungarian Quarterly 4 /1963/ No. 10. 141-148, plates.

Vö., vgl., cf., cp. :

155, 183, 230, 361-369.

IV Tárgyak - SachenIV A Összefoglaló és vegyes tárgyú művek -
Zusammenfassendes und Vermischtes

154. HADROVICS, László : Néhány megfejtetlen szláv szavunk /Seltener slawische Lehnwörter im Ungarische/. Tanulmányok a magyar nyelv életrajza köréből /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 124-127. == bedevia 'equus celer', berbence 'Gefäss, Butte', szakóca 'Axt', venic-fa 'Ulmen-baum'.

155. KOZÁK, Károly : Az egri vár feltárása /1957-1962/ /Die Ergebnisse des Restaurirens der Burg Erlau/. Az Egrei Múzeum Évkönyve 1 /1963/ 119-171, Abb. Italienische Zusammenfassung.

156. NAGY, Gyula : Szemelvények az orosházi múzeum néprajzi gyűjteményéből /Volkskundliche Gegenstände aus dem Museum von Orosháza /Komitat Békés/ /. A Szántó Kovács János Múzeum Évkönyve 1961-1962 /1963/ 237-247, Abb.

157. SZOLNOKY, Lajos : A Néprajzi Múzeum 1962. évi tárggyűjtése /Bericht über die Sammelstätigkeit des Ethnographischen Museums 1962/. Néprajzi Értesítő 45 /1963/ 91-183, Abb. Deutsche Zusammenfassung. == Etwa 3200 Gegenstände.

Vö., vgl., cf., cp. :

655, 671.

IV B Ingatlan tárgyak, emlékek - Unbewegliches,
DenkmälerIV B 1 Összefoglaló és vegyes tárgyú művek -
Zusammenfassendes und Vermischtes

Vö., vgl., cf., cp. :

136-140, 143, 155, 361, 364-369.

IV B 2 Egyedi tárgyak - Einzelnes

158. MOÓR, Elemér : Ketréc-katroc /Ung. ketréc-katroc 'Käfig'/. Magyar Nyelv 59 /1963/ 472-474.

159. SZABÓ T., Attila : Sorompó /Schranken/. Magyar Nyelv-ör 87 /1963/ 122-127.

IV C Ingóságok - Bewegliche Gegenstände

IV C 1 Összefoglaló és vegyes tárgyú művek -
Zusammenfassendes und Vermischtes

160. SZABADFALVI, József : Adatok a Zempléni hegyvidék népi világításához /Angaben zur Beleuchtung im Zempléner Gebirgsland /Nordost-Ungarn/ /. Ethnographia 74 /1963/ 261-263. == Wachskerze.

IV C 2 Butorok és háztartási eszközök -
Möbel und Hausrat

161. MANDOKI, László : Baranyai székek /Die Stühle im Komitat Baranya/. A Janus Pannonius Muzeum Évkönyve 1962 /1963/ 341-361, Abb. Russische und deutsche Zusammenfassung.

162. FÜZES, Endre : A Janus Pannonius Muzeum fa ivópoharai /Die hölzernen Trinkgefäße des Janus Pannonius Museum in Fünfkirchen/. A Janus Pannonius Muzeum Évkönyve 1962 /1963/ 327-340, Abb. Russische und deutsche Zusammenfassung.

163. Frau B. SERGÖ, Erzsébet : Dunaujvárosi /Pentelei/ népi butorok /Alte Volksmöbel von Dunaujváros /Komitat Fejér//. Alba Regia 2-3 /1961-1962/ /1963/ 182-196. Abb. Deutsche Zusammenfassung.

164. TEMESVÁRY, Ferenc : Kulcstipusok és zármechanizmusok fejlődése a XVI-XVIII. században /Entwicklung der Schlüssel-typen und Schlossmechanismen im 16-18. Jahrhundert/. Folia

Archeologica 15 /1963/ 107-148, Abb., Taf. Deutsche Zusammenfassung.

Vö., vgl., cf., cp. :

136, 137, 211, 215, 217-219, 224, 227, 228, 233, 234.

IV C 3

Eszközkészlet - Geräte

165. BÁNDI, Gábor : Középső bronzkori lószerszám-szijel-osztó csontlemezek kérdése a Kárpát-medencében /Zur Frage der Riementeller des mittelbronzezeitlichen Pferdegeschirrs im Karpatenbecken/. Archaeologiai Értesítő 90 /1963/ 46-60, Abb. Deutsche Zusammenfassung.

166. BOROSS, Marietta : Méh lakások a Néprajzi Múzeum gyűjteményében /Die Bienenwohnungen im Ethnographischen Museum/. Néprajzi Értesítő 45 /1963/ 36-80, Abb. Deutsche Zusammenfassung.

167. CSALOG, József : Tűzfúró és fúró az őskorban /Feuerbohrer und Bohrer in der Urzeit/. A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve 1963, 3-19, Abb. Deutsche Zusammenfassung.

168. GULYA, János : Magyar fék 'Zaum ; Bremsen' /Wortgeschichtliches zum ung. fék 'Zaum, Bremsen'/. Nyelvtudományi Közlemények 65 /1963/ 170-171.

169. KISS, Attila : A mohácsi késő-középkori vaseszközlelet /Der spätmittelalterliche Eisengerätfund von Mohács /Komitat Baranya/ /. A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve 1963 159-166, Abb. Deutsche Zusammenfassung. == Beiträge zu der Konstruktion der mittelalterlichen Flügel im Karpatenbecken.

170. KISS, Lajos : Strájf /Streife/. Magyar Nyelv 59 /1963/ 348-349.

171. KLEIN, L.S. : Bronzkori agyag kerékmodellek a Fekete-tenger északi partvidékéről /Bronze age earthen wheel models from the northern shore of the Black Sea/. Archaeologiai Értesítő 90 /1963/ 61-63, map. English Summary.

172. OLASZ, Ernő jr. : Árpád-kori malomkövek Kardoskúton

IV C 3 - IV C 4

és Orosháza-Cinkuson /Mühlsteine von 11-14. Jh. in Kardoskut und in Orosháza-Cinkus /Komitat Békés/ /. A Szántó Kovács János Múzeum Évkönyve 1961-1962 /1963/ 1-5, Abb. Deutsche Zusammenfassung.

173. RÍDEI, Károly : Magyar "csupor" /Wortgeschichtliches zum ungar. 'Töpfchen, Häferl'/. Nyelvtudományi Közlemények 65 /1963/ 393-394.

174. TAKÁCS, Lajos : Ültetőfák Magyarországon /Pflanz- und Setzstöcke in Ungarn/. Ethnographia 74 /1963/ 350-373, Abb. Russische und deutsche Zusammenfassung.

175. TIMAFFY, László : Kisalföldi csörgősbotok /Ringstöcke bei den Hirten von Westungarn /Kisalföld/ /. Ethnographia 74 /1963/ 161-180, Abb. Russische und deutsche Zusammenfassung.

176. ZENTAI, János : Cuni metszőkések /Rebmesser aus der Gemeinde Cun im Komitat Baranya/. A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve 1962 /1963/ 363-367, Abb. Russische und deutsche Zusammenfassung.

Vö., vgl., cf., cp. :

280, 292.

IV C 4

Egyéb tárgyak - Andere Gegenstände

177. KNIEZSA, István : Geregy /Ung. Geregy 'mhd. grelle'/. Magyar Nyelv 59 /1963/ 349-350. == Waffen.

178. KOVÁCS, Béla : A Dobó István vármúzeum cseréppipái /Tonpfeifen im Dobó István Burgmuseum von Erlau /Komitat Heves/ /. Az Egri Múzeum Évkönyve 1 /1963/ 235-262, Abb. Deutsche Zusammenfassung.

Vö., vgl., cf., cp. :

467.

V

Jelek, jelrendszerek - Zeichen

179. BALÁZS, György : Jogar és apostoli kereszt /Der Zepter und der Apostelkreuz/. Világosság 4 /1963/ 385-392, Abb. == Die traditionellen ungarischen Kronklenodien.
180. BERTÉNYI, Iván : A Toldi Szerelme heraldikája /Die Heraldik der mittelalterlichen ungarischen Toldi-Sage/. A Magyar Tudományos Akadémia Nyelv- és Irodalomtudományi Osztályának Közleményei 20 /1963/ 295-325, Abb. == Familienwappen.
181. RÉDEI, Károly : Magyar ró 'einschneiden' /Wortgeschichtliches zum ung. ró 'einschneiden, schreiben'/. Nyelvtudományi Közlemények 65 /1963/ 159-160.
182. STIPA, G/ünther/ J. : Der Ursprung der permischen Schrift. Congressus Internationalis Fenno-Ugristarum Budapestini habitus 20-24, IX. 1960 /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 281-287.
183. ZÁDOR, Mihály : A pécsi székesegyház un. Ádám és Éva oszlopfőjéről /Sur le chapiteau dit d'Adam et Eve de la cathedrale de Pécs/. Archaeologiai Értesítő 90 /1963/ 195-204, ill. Résumé français.

Vö., vgl., cf., cp. :

330.

VI

Munka és technika, kézművesek, mesterségek,
népművészet - Technik, Berufe, Volkskunst
und Volksindustrie

VI A

Általános és vegyes tárgyú tanulmányok -
Allgemeines und Vermischtes

184. ANFIMOV, A.M. : A földművelő gazdaság ökonómiai

- tipusainak meghatározásához /a XIX-XX. század fordulóján/
/Zur Definition der ökonomischen Typen in Russland um die
Wende der 19-20. Jahrhunderte/. Agrártörténeti Szemle 5 /1963/
338-360, Tabellen. Russische und deutsche Zusammenfassung.
185. BALÁZS, Péter : Az első győri iparműkiállítás 1846-
ban /Die erste Gewerbeausstellung in Győr im Jahre 1846/
Arrabona 5./1963/ 249-278, Abb. Deutsche und russische Zusammenfassung. English Summary.
186. BROMLEJ, J.W. : Über die Lage der Bauern in Kroatien und Slawonien. La Renaissance et la Réformation en Pologne et en Hongrie. /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 177-179.
187. GABORI, M/iklós/ : Gisements et industries de l'âge de la pierre en Mongolie. Acta Archeologica Academiae Scientiarum Hungaricae 15 /1963/ 11-32, carte, figs, planches. Résumé russe.
188. GYÖRKE, József : Az első országos himzés kiállításról és népművész találkozóról /Die erste ungarische Landesausstellung der Volksstickerei und das Zusammentreffen der Volkskünstler/. Matyóföld 1963, I. Heft, 4. Heftumschlagseite.
189. JACOBET, Wolfgang : Az erőteljesebb nemzetközi együttműködés kérdéséhez az európai agrárnéprajz területén /Zur intensiveren internationalen Zusammenarbeit in der europäischen Agrarethnographie/. Agrártörténeti Szemle 5 /1963/ 210-214.
190. N. KISS, István : Az ár- és bértörténet kérdése Magyarországon 1550-1650 között /Problemes concernant l'histoire des prix et des salaires en Hongrie entre 1550 et 1650/. Történelmi Szemle 6 /1963/ 145-166, tableaux.
191. MAKKAI, L/ászló/ : Die Hauptzüge der wirtschaftlich-sozialen Entwicklung Ungarns im 15-17. Jahrhundert. La Renaissance et la Réformation en Pologne et en Hongrie. /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 27-46.
192. Małowist, M. : Die Problematik der sozial-wirtschaftlichen Geschichte Polens vom 15. bis zum 17. Jahrhundert. La Renaissance et la Réformation en Pologne et en Hongrie.

- /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 11-26.
193. MANGA, János : Pásztorművészet /Hirtenkunst/. Budapest, Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, 1963. 41 S., 48 Abb. Russische und deutsche Zusammenfassung und Bilderverzeichnis. /Népművészet./
194. MARÓTI, Egon/ : Zur Frage der Warenproduktion in Catos "De agri cultura". Acta Antiqua Academiae Scientiarum Hungaricae 11 /1963/ 215-234. Russische Zusammenfassung.
195. PACH, Zsigmond Pál : Nyugat-európai és magyarországi agrárfejlődés a XV-XVII. században /Westeuropäische und ungarische Agrarentwicklung im 15-17. Jahrhundert/. Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1963. 359 S. Russisches und deutsches Inhaltsverzeichnis.
196. PACH, Zsigmond/ Pál/ : Über die Tendenzen der ungarischen Agrarentwicklung im 16. Jh. La Renaissance et la Réformation en Pologne et en Hongrie. /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 165-171.
197. PERÉNYI, József/ : Zur Frage der "zweiten Leibeigenschaft". La Renaissance et la Réformation en Pologne et en Hongrie. /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 173-176.
198. PERJÉS, Géza : Mezőgazdasági termelés, népesség, hadseregélelmezés és stratégia a 17. század második felében /Produktion der Landwirtschaft, Bevölkerung, Nahrungsproblem und Strategie im Kriege in der zweiten Hälfte des 17. Jhs. in Ungarn/ 1650-1715. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963. 189 S., Tabellen, Literaturverzeichnis. — /Értekezések a történeti tudományok köréből : 29./
199. SZABÓ, István : A prédiu /Das lat. praedium 'Dorf, freies Eigentum, später Heidenprädiu'/. I-II. Agrártörténeti Szemle 5 /1963/ 1-49, 301-337. Russische und deutsche Zusammenfassung. == Betrachtungen aus dem Kreise der frühmittelalterlichen /1200-1526/ ungarischen Wirtschafts- und Siedlungsgeschichte. == English version: The Praedium. In: Supplement to Agrártörténeti Szemle Vol.5 /1963/ 1-24.
200. SZEDŐ, Antal - MAKSAI, Ferenc - SASHEGYI, Oszkár : A budapesti Kerek Asztal Konferencia - A Levéltár és az

VI A - VI B 1

agrártörténet /8. Internationale "Table ronde" Konferenz der Archive im Juni 1963 in Budapest, Fragebogen zu Hauptthemen und der ungarische Antwort auf das Thema "Archive und Agrargeschichte"/. Levéltári Szemle 13 /1963/ 1-2 Nr., január-junius, 106-109, 110-114, 257, 262, 266. Russische, deutsche, französische Zusammenfassung.

201. SZENDREY, István : A jobbágyság gazdálkodása a derecskei uradalomban a XVIII. században /Die Bewirtschaftung der Leibeigenschaft im Dominium von Derecske /Südostungarn/ /. Agrártörténeti Szemle 5 /1963/ 384-398, Tabellen. Russische und deutsche Zusammenfassung.

202. ZUPKÓ, Béla : A matyóföld népművészet mesterei : Nagy István /Die "Meister der Volkskunst" im Matyó-Gebiet /Nordungarn/ : I. Nagy/. Matyóföld 1963. III-IV. Heft, 51-52.

203. A levéltári Kerek Asztal VIII. nemzetközi értekezlete /VIII. Internationale Konferenz der "Table ronde des Archives"/ Budapest, 1964. június 12-15. Levéltári Szemle 13 /1963/ 3 Nr., július-szeptember, /1/ + 1-65. Darunter das Thema "Archive und Agrargeschichte" 4-36., Protokolle der Konferenz 52-65.

Vö., vgl., cf., cp. :

24, 25, 34, 111, 117, 155, 542, 606, 673, 714, 716.

VI B A népművészet és mesterségek egyes ágai -
Volkskunst und Volksindustrie : Spezielles

VI B 1 Textil - Textilkunst und Textilindustrie

204. Sárközi himzések /Volksstickerei aus dem Sárköz - Mittelungarn/. Eingeleitet von : Bertalan ANDRÁSFALVY, zusammengestellt und gezeichnet von : Erzsébet PÉCHY. Budapest, Népművelési Intézet, 1963. 14 S., 40 Abb.

205. BECK, Zoltán : Egy tótkomlósi kékfestőműhely munkája

- /Ein Blaudruckwerkstatt in Tótkomlós /Komitat Békés/ /.
A Szántó Kovács János Múzeum Évkönyve 1961-1962 /1963/ 247-
 268, Abb., Taf. Deutsche Zusammenfassung.
206. FÉL, Edit : Régi muzeumi tárgyak megszólaltatása új gyűjtésekkel /Erklärung alter musealer Textilgegenstände mit Hilfe neuer Sammeltätigkeit/. Néprajzi Értesítő 45 /1963/ 81-90. Deutsche Zusammenfassung.
207. GAVAZZI, Milovan : Zur Entstehung des ost- und südosteuropäischen Haspels. Acta Ethnographica Academiae Scientiarum Hungaricae 12 /1963/ 427-432. Abb.
208. JUHÁSZ, Antal : A kisteleki kékfestő műhely /Ein Blaudruckwerkstatt in Kistelek /Komitat Bács/ /. A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve 1963, 101-120, Abb. Deutsche Zusammenfassung.
209. JUHÁSZ, Antal : Adatok a szegedi kékfestő mester-séghez /Angaben zum Blaudruckgewerbe in Szeged/. Néprajz és Nyelvtudomány 7 /1963/ 146-155, Abb. Deutsche Zusammenfassung.
210. LENGYEL, Györgyi : Himzések /Ungarische Volksstickenreien/. Budapest, Képzőművészeti Alap, 1963. 38 S., 48 Abb., Taf. Russische und deutsche Zusammenfassung und Bilderverzeichnisse.
211. RÉDEI, Károly : Zürjén gyn 'Filz' ; votják gyn 'ua' /Wortgeschichtliches zum zürjén. und votjak. gyn 'Filz'/. Nyelvtudományi Közlemények 65 /1963/ 163-164.

Vö., vgl., cf., cp. :

188, 331, 339, 655, 667, 723.

VI B 2 Népi díszítőművészet /képek, rajzok, festmények/
= Bildwerk, Zeichnung, Malerei

- 211.a. UJVÁRY, Zoltán : Árgirus és Tündér Ilona vásári festményen /Ein Jahrmarktsquarell mit Märchengestalten - Königsohn Árgirus und Fee Helena/. Ethnographia 74 /1963/ 109-110, Abb. == Mt. AaTh 400.

Vö., vgl., cf., cp. :

212, 371, 377, 532, 618.

VI B 3

Famunkák - Holzbearbeitung

211.b. BATÁRI, Ferenc : XIX. századi veszprémi asztalosok /Tischler im 19. Jh. in der Stadt Veszprim/. A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei 1 /1963/ 247-257, Abb., Namensverzeichnis. Deutsche Zusammenfassung.

212. MÁNDOKI, László : Pásztor "faragóiskola" /"Schnitzschule" der Hirten in Branau/. A János Pannonius Múzeum Évkönyve 1963 259-275, Abb., Karten. Deutsche und russische Zusammenfassung.

Vö., vgl., cf., cp. :

161, 162, 163, 193, 365, 368, 369.

VI B 4

Fazekasság - Töpferei

213. DANKÓ, Imre : A gyulai fazekasság /Das Töpferhandwerk in Gyula /Kom. Békés/, Sügöstungarn/. Gyula, Erkel Ferenc Múzeum, 1963. 62 S., Abb. Deutsche Zusammenfassung. — /A Gyulai Erkel Ferenc Múzeum Kiadványai : 48-49./

214. DUMA, György : Der Brand von unglasierten schwarzen Tonwaren in Töpferbrennöfen. Acta Ethnographica Academiae Scientiarum Hungaricae 12 /1963/ 367-403. Abb. Russische Zusammenfassung.

215. HERPEI, János : Az aradi és a szegedi bokály /Der Bokály /Pokal/ in Arad und Szegedin/. Néprajz és Nyelvtudomány 7 /1963/ 125-133, Tabelle. Deutsche Zusammenfassung.

216. HOLL, Imre : A magyar középkori kerámia kutatásának problémái /Die Probleme der mittelalterlichen ungarischen Keramik/. Műveltség és Hagyomány 5 /1963/ 65-86, Bibliogra-

phie, Abb. Deutsche Zusammenfassung.

217. HOLL, Imre : Középkori cserépedények a budai várpalotából /Mittelalterliche Keramik aus dem Burgpalast von Buda/. Budapest Régiségei 20 /1963/ 335-394, Abb. Deutsche Zusammenfassung.

218. KOZÁK, Károly : Kétfejű sasos kályhacsempék Magyarországon /Ofenkachel mit Doppelaqler im Ungarn/ Budapest Régiségei 20 /1963/ 165-200, Abb. Russische Zusammenfassung.

219. KOZÁK, Károly : XV. századi oroszlános kályhacsempék a Dunántúlon /Kacheln mit Löwenfiguren aus dem 15. Jahrhundert in Transdanubien/. A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei 1 /1963/ 143-150, Abb. Deutsche Zusammenfassung.

220. MIHALIK, Sándor : Stingl Vince herendi kerámiaműhelye /Die keramische Werkstatt von Vincenz Stingl in Herend /Komitat Veszprém/ 1827-1839/. A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei 1 /1963/ 221-230. Deutsche Zusammenfassung.

221. MIHALIK, Sándor : Pápai kőedény- és porcelán kísérletek /Steingut- und Porzellanversuche in Pápa /Komitat Veszprém/ /. Folia Archeologica 15 /1963/ 169-185, Tabelle, Taf. Deutsche Zusammenfassung.

222. MOLNÁR, László : Fazekasság /Die Volkstöpferei in Ungarn/. Budapest, Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, 1963. 39 S., 48 Taf., Abb. Russische und deutsche Zusammenfassung und Bilderverzeichnisse. == /Népművészet./

223. MOLNÁR, László : A Herendi Porcelángyár a reformkorban /Die Porzellanfabrik von Herend im Reformzeitalter /1828-1848/ /. A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei 1 /1963/ 231-245, Abb. Deutsche Zusammenfassung.

224. PARÁDI, Nándor : Magyarországi pénzleletes középkori cserépedények /Münzfunde hortende mittelalterliche Gefässe in Ungarn /11-17. Jh./ /. Archaeologiai Értesítő 90 /1963/ 205-251, Abb., Karte, Taf. Deutsche und Russische Zusammenfassung.

225. Frau SARKADI HÁRS, Éva : Lüssterfényű kerámiák és a Zsolnay eosinmázás edények /Die Lüsterglanzkeramik und Zsolnayschen Eosingefässe/. A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve 1962

/1963/ 369-386, Abb., Taf. Deutsche und italienische Zusammenfassung.

226. Frau TASNÁDI MARIK, Klára : A kislődi "Pannonia" keménycserépgyár /Die einstige Steingutfabrik "Pannonia" in Kislőd/. A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei 1 /1963/ 277-280, Abb. Deutsche Zusammenfassung.

227. VOIT, Pál - HOLL, Imre : Alte ungarische Ofenkacheln. Budapest, Corvina Verlag, 1963. 119 S., Abb., Taf., Karten. Bibliographie, Verzeichnis der Abbildungen im Text, Verzeichnis der Abbildungen.

228. VOIT, Pál - HOLL, Imre : Old Hungarian Stove Tiles. Budapest, Corvina Press, 1963. 64 p., 18 plates, 48 figs., maps, bibliography.

Vö., vgl., cf., cp. :

173, 178, 488.

Kőmegmunkálás - Steinbearbeitung

229. GERASIMOV, T. : Ein Denkmal der Seldschukenkunst aus Bulgarien. Acta Archeologica Academiae Scientiarum Hungaricae 15 /1963/ 337-340, Abb. Russische Zusammenfassung.

230. TÓTH, Sándor : A Veszprémi székesegyház középkori kőfaragványai /Die mittelalterlichen Werksteine der Kathedrale von Veszprim/. A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei 1 /1963/ 115-142, Abb. Deutsche Zusammenfassung.

231. TROJÁN, Marian József : Egy egri kőfaragójel és sziléziai vonatkozásai /Ein Steinmetz-Meisterzeichen aus Erlau /Komitat Heves/ und seine Beziehungen zu Schlesien/. Az Egri Múzeum Évkönyve 1 /1963/ 205-209, Abb. Deutsche Zusammenfassung. Résumé français.

Vö., vgl., cf., cp. :

172, 183, 366, 368, 466.

VI B 6

Fém munkák - Metallbearbeitung

232. Frau P. BRESTYÁNSZKY, Ilona : A Pest-Budai ötvösség a XIX. században /Die Goldschmiedenkunst von Pest-Buda im 19. Jahrhundert/. Budapest Régiségei 20 /1963/ 201-219, Abb. Deutsche Zusammenfassung.
233. FEHÉR, Géza jr. : A Magyar Nemzeti Múzeum lelőhely-lyel jelölt hódoltságkori ezüstsészéi /Les bols d'argent de l'époque turque, à lieu de découverte connue, conserves au Musée National de Hongrie/. Folia Archeologica 15 /1963/ 87-105, ill., planches. Résumé français.
234. FEHÉR, Géza jr. : Az egri török ezüstkupa /Ein türkischer Silberhumpen von Erlau /Komitat Heves/ /. Az Egeri Múzeum Évkönyve 1 /1963/ 213-230, Abb. Résumé français.
235. FEHÉR, Géza jr. : Az egri várból származó török pecsétgyűrű /Ein türkischer Silberring von Erlau /Komitat Heves/ /. Az Egeri Múzeum Évkönyve 1 /1963/ 231-234. Abb. Résumé français.
236. HECKENAST, Gusztáv : Das Eisenhüttenwesen in Ungarn am Anfang des 18. Jahrhunderts. Acta Historica 9 /1963/ 155-177.
237. NOVÁKI, Gyula - VASTAGH, Gábor : Középkori vas-olvasztóhely feltárása Felsőkelecsényben /Ausgrabung eines mittelalterlichen Eisenschmelzplatzes in Felsőkelecsény /Komitat Borsod/ /. A Herman Ottó Múzeum Évkönyve 3 /1963/ 55-61, Taf. X-XIII. Deutsche Zusammenfassung.

Vö., vgl., cf., cp. :

164, 169, 176, 301, 332, 337, 362.

VI B 7

Üveg - GlaswarenVö., vgl., cf., cp. :

488.

VI B 8

Egyéb mesterségek - Varia

238. CSALOG, Zsolt : A kosárfonás un. spirál-technikája a magyar nyelvterületen /Die Spiraltechnik des Korbflechtens im ungarischen Sprachgebiet/. Néprajzi Értesítő 45 /1963/ 5-34, Abb, Karte. Deutsche Zusammenfassung.
239. DANKÓ, Imre : Kőtegyáni cementrajzok /Zementzeichnungen in Kőtegyán /Komitat Békés/ /. Ethnographia 74 /1963/ 618-622, Abb.
240. Frau G. SÁNDOR, Mária : Középkori csontmegmunkáló műhely a budai várpalotában /Eine mittelalterliche Werkstatt für Knochenbearbeitung in Ofen /Buda/ /. Budapest Régiségei 20 /1963/ 107-124, Abb. Russische Zusammenfassung.

Vö., vgl., cf., cp. :

151, 165, 334-336, 338, 341, 342, 667.

VI C

Kézművesek, népi foglalkozások, időszaki munkások
- Handwerk, volkstümliche Berufe, Saisonarbeiter

241. CZIGÁNY, Béla : Adatok a Győr megyei hajósmolnárak életéhez /Beiträge zur Geschichte der Schiffsmüller im Komitate Győr/. II. Arrabona 5 /1963/ 207-228, Abb. Deutsche Zusammenfassung.
242. EPERJESSY, Géza : A mezővárosi és falusi céhek kialakulása és bomlása az Alföldön és a Dunántúlon /1686-1848/ /Le développement et la désagrégation des corporations des bourgades et des villages dans la Grande Plaine Hongroise et en Transdanubie /1686-1848/ /. Századok 97 /1963/ 951-984. Résumé russe et français.
243. HARSFALVI, Péter : Adatok a Szabolcs megyei mezőgazdasági cselédnépesség létszámáról a XVIII. században /Angaben über die Anzahl der landwirtschaftlichen Knechtschaft

im 18. Jahrhundert im Komitat Szabolcs/. Agrártörténeti Szemle 5 /1963/ 399-408, Tabellen. Russische und deutsche Zusammenfassung.

244. KATONA, Imre : Munkaidő és teljesítmény kubikmunkán /1850-1945/ /Arbeitszeit und Leistung in der Dämmerarbeit /1850-1945/ /. Agrártörténeti Szemle 5 /1963/ 409-420. Russische und deutsche Zusammenfassung.

245. KATONA, Imre : A kubikoslapát, digólapát és a lapátolás /Die Schippe und das Schippen/. A Szántó Kovács János Múzeum Évkönyve 1961-1962 /1963/ 36-46, Abb. Deutsche Zusammenfassung.

246. SÁRKÓZI, Zoltán : Egy hajdani summás szerződés /Ein Saisonarbeitervertrag aus Nordungarn, in 1905/. Matyóföld 1963, I. Heft, 7-9.

247. VÖRÖS, Károly : Francsics Károly veszprémi borbélymester pályafutása /Laufbahn eines Barbiers in Veszprém im 19. Jh./. A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei 1 /1963/ 259-270, Abb. Deutsche Zusammenfassung.

Vö., vgl., cf., cp.::

142, 292, 325, 338, 341, 342, 348, 377, 388.

VI D

Földművelés és állattartás, erdő- és
kertgazdálkodás, méhészet - Land- und
Viehwirtschaft; Waldbau; Gartenbau;
Bienenzucht

248. ABEL, Andor - VINCZE, Ferenc : Békés megye öntözéses gazdálkodása /Die Bewässerungslandwirtschaft im Kom. Békés, Südostungarn/. Gyula, 1963. 35 S., Abb., Tabellen. —
/A Gyulai Erkel Ferenc Múzeum Kiadványai : 47./

249. ANDRÁSFALVY, Bertalan : Duna menti gyümölcsösök /Die Obstgärten entlang der südlichen Donau in Ungarn/.

A Magyar Tudományos Akadémia Dunántúli Tudományos Intézete -
Értekezések 1963, 271-305. Deutsche Zusammenfassung.

250. ASZTAIOS, István : Az állattenyésztés területi meg-
oszlása Magyarországon /Die räumliche Gliederung der Vieh-
zucht in Ungarn/. Földrajzi Közlemények 11 /1963/ 213-233,
Karten, Literatur. Deutsche Zusammenfassung.

251. BALASSA, Iván : Veresborju /Rotkalb/. Ethnographia
74 /1963/ 263. == Alter Name des Rindviehs vor seiner ersten
Häutung.

252. BALLENEGGER, Róbert - FINÁLY, István : A magyar ta-
lajtani kutatás története 1944-ig /Geschichte der bodenkund-
lichen Forschungen in Ungarn bis 1944/. Nachtrag : A talaj-
biológiai kutatások fejlődése /Die bodenbiologischen Forschun-
gen/ von Lajos VARGA. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963. 318 S.,
Namensverzeichnis, Abb., Bibliographie. == etwa 1600 Titel.

253. BOGDÁN, István - PAPP, Zsigmond - SZABÓ, Miklós :
Kétszázéves gabonaszemek az Országos Levéltárban /Getreide-
muster aus dem Jahre 1766 im ungarischen Staatsarchiv/.
Agrártörténeti Szemle 5 /1963/ 50-66. Russische und deutsche
Zusammenfassung.

254. BOROSS, Marietta : A kecskeméti homoki zöldségter-
melés /Gemüseanbau auf dem Sandboden von Kecskemét/. Ethno-
graphia 74 /1963/ 202-229, Abb., Karten. Russische und
deutsche Zusammenfassung.

255. BÖKÖNYI, Sándor : A budai várpalota ásatásának ál-
latcsontanyaga /Die Tierknochenfunde der Ausgrabungen im
Burgpalast von Buda/ II. Budapest Régiségei 20 /1963/ 395-
425, Tabellen. Deutsche Zusammenfassung. == Haustiere im
XIII-XVII. Jh.

256. BÖKÖNYI, Sándor : A bolyi avarkori temető állat-
maradványai /Untersuchung der Tierknochenfunde des Gräber-
feldes von Boly-Sziebert-Pusztá /Komitat Baranya/ /. A Janus
Pannonius Múzeum Évkönyve 1963 91-112, Tabellen. Deutsche
Zusammenfassung.

257. DANKÓ, Imre : Lápölás a Gyepesen /Flösse am Fluss
"Gyepes" im Komitat Békés/. Néprajzi Közlemények 8 /1963/,

Heft 2-4, 369-377.

258. DUNÁRE, Nicolae : Recherches ethnographiques roumaines sur l'agriculture la vie pastorale. Acta Ethnographica Academiae Scientiarum Hungaricae 12 /1963/ 179-183. 2 Cartes.

259. ENYEDI, György : A mezőgazdaság földrajzi típusai Magyarországon /Landwirtschaftstypen in Ungarn/. Földrajzi Közlemények 11 /1963/ 313-334. Karten, Tabellen. Russische Zusammenfassung.

260. HAJDU, Mihály : A kasos méhészkedés hagyományai Orosháza környékén /Überlieferungen der Imkerei und Imkervokabular in Orosháza /Komitat Békés/ /. A Szántó Kovács János Múzeum Évkönyve 1961-1962 /1963/ 171-235. Taf., Abb. Deutsche Zusammenfassung.

261. HOFFMANN, Tamás : A gabonaneműek nyomtatása a magyar parasztok gazdálkodásában /Das Dreschen in der ungarischen Bauernwirtschaft/. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963. 374.S., Tabellen, Abb., Karten, Bibliographie.

262. KIRÁLY, István : A szarvasmarhatenyésztés átalakulása Somogy megyében 1848-1944 /Die Umwandlung der Rinderzucht im Komitat Somogy /1848-1944/ /. Agrártörténeti Szemle 5 /1963/ 178-210, Tabellen. Russische und deutsche Zusammenfassung.

263. KOVÁCH, Géza : A majorsági gazdálkodás kialakulása Arad megyében a XIX. század elején /Die Herausbildung der Gutswirtschaft im Komitat Arad bis zu Beginn des 19. Jahrhunderts/. Agrártörténeti Szemle 5 /1963/ 510-525, Tabellen. Russische und deutsche Zusammenfassung.

264. Frau T. MEREY, Klára : Az erdőgazdálkodás Somogy megyében /Die Forstbewirtschaftung im Komitat Somogy 1700-1879/. Agrártörténeti Szemle 5 /1963/ 133-152. Russische und deutsche Zusammenfassung.

265. MOLLAY, Károly : Jövevényszó-kutatás és tárgytörténet - gesztenye /Lehnwörter und Sachen : ung. 'Kastanie'/. Tanulmányok a magyar nyelv életrajza köréből. /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 249-255, Karte.

266. MOLNÁR, István : A nyikómenti kézi cséplés /Dreschen

- mit Dreschflegeln am Bach Nyikó /Siebenbürgen/ /. Ethnographia 74 /1963/ 474-492, Abb. Deutsche und russische Zusammenfassung. 267. MOOR, Elemér : Bor és szőlő /Wein und Weintraube/. Nyelvtudományi Közlemények 65 /1963/ 413-423. == Herkunft und frühere Perioden des ungarischen Weinbaus.
268. MOOR, Elemér : A csalitójás elnevezései a népnyelvben és ez elnevezések művelődés- és néptörténeti tanulságai. /Das 'Lockei' in Ungarn - Dialektwörter und Wortgeschichte/. Tanulmányok a magyar nyelv életrajza köréből. /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 260-264.
269. NAGY, Gyula : Hagyományos földművelés a Vásárhelyi-pusztán /Der hergebrachte Ackerbau auf der Puszta von Vásárhely /Komitat Békés/ /. Néprajzi Közlemények VII /1963/ Heft 2; 1-192, Taf. Abb. Deutsche Zusammenfassung.
270. NAGY, Gyula : A gabona nyomtatása Orosházán /Über das Dreschen des Getreides in Orosháza /Komitat Békés/ /. A Szántó Kovács János Múzeum Évkönyve 1961-1962 /1963/ 149-169, Tabellen. Deutsche Zusammenfassung.
271. NEMETH, Gyula : Tarka /'Bunt' /für Tiere/ /. Tanulmányok a magyar nyelv életrajza köréből. /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 279-281.
272. OSZVALD, Ferenc : Adatok a paraszti gazdálkodás termelési szervezetéhez - a munkaerő igénybevételével - egy nagy uradalomban, 1525-ben /Angaben zur bauerlichen Arbeitsorganisation in einer Gutherrschaft im Jahre 1525/. Ethnographia 74 /1963/ 494-500, Tabelle.
273. PAP, János : "E helységben van jó alkalmas bortermő szőlőhegy ..." /Der Weinbau in Tibolddaróc, Nordungarn/. Matyóföld 1963. III-IV. Heft, 58-60.
274. SAAD, Andor : A kaptárkövekről /Bienenstocksteine im Bükkgebirge/. Az Egri Múzeum Évkönyve 1 /1963/ 81-94, Abb., Tabellen. Deutsche Zusammenfassung.
275. SÁNDOR, Vilmos : A gabonacséplés gépesítése Magyarországon /Die Mechanisierung des Getreidedrusches in Ungarn/. Agrártörténeti Szemle 4 /1962/ 403-446, Tabellen. Deutsche und russische Zusammenfassung. == Vollständiger deutscher

Text in Agrártörténeti Szemle 5 /1963/ Supplementum 25-64, Tabellen.

276. SCHRAM, Ferenc : Peretsényi Nagy László leírása az Arad megyei szőlőművelésről /1805/ /László Peretsényi Nagy /1771-1827/ über den Weinbau im Komitat Arad/. Agrártörténeti Szemle 5 /1963/ 153-176. Russische und deutsche Zusammenfassung.

277. SZABADFALVI, József : Juhmakkoltatás az északkelet-magyarországi hegyvidéken /Eichelmast der Schafe in nordöstlicher Gebirgslandschaft Ungarns/. Műveltség és Hagyomány 5 /1963/ 131-143, Karte, Bibliographie. Deutsche Zusammenfassung.

278. SZAKÁCS, Sándor : Adatok az etyeki, sarkadi, felső-szelestei és vasszilvágyi földművelésszövetkezetek és táblás csoportok gazdálkodásának kezdeteihez /Daten über die anfängliche Wirtschaft der Landwirtschaftlichen Genossenschaften und Produktionsgruppen in 1947/. Agrártörténeti Szemle 5 /1963/ 538-557, Tabellen. Russische und deutsche Zusammenfassung.

279. TAKÁCS, Lajos : Irtásszerződések a Zala megyei Pölöske vidékéről - 1742-1807 /Rodungskontrakte aus der Umgebung des Dorfes Pölöske /Komitat Zala, Transdanubien/ zwischen 1742 und 1807/. Néprajzi Közlemények 8 /1963/, Heft 2-4, 416-428.

280. TAKÁCS, Lajos : Schollenbrecher /Beiträge zur primitiven Bodenbestellung/. Acta Ethnographica Academiae Scientiarum Hungaricae 12 /1963/ 419-425. Abb.

281. TAMÁS, Lajos : A román "cea" és "hais" állatterelő szavak történetéhez /Treibwörter "cea" und "hais" im Rumänischen/. Tanulmányok a magyar nyelv életrajza köréből. /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 360-362.

282. TARDY, Lajos : A tokaji orosz borvásárló bizottság első két évtizede /1733-1753/ /Geschichte der russischen Weineinfaufskommission in Tokaj /1733-1753/ /. Századok 97 /1963/ 107-128.

283. TILKOVSKY, Lóránt : Balásházy János agrártudományi

VI D - VI E

- nézetei /Die agrarwissenschaftlichen Lehren von János Balás-házy /1797-1857/ /. Agrártörténeti Szemle 5 /1963/ 67-93. Russische und deutsche Zusammenfassung. == System der ungarischen Landwirtschaft im 19. Jh.
284. Frau VASS, Antalné : A birkanyírás /Das Schafscheren bei den Erdarbeitern in Szentcs, Komitat Csongrád/. A Néprajzi Múzeum Adattárának Értesítője 1962-1963, Heft 1-4, 79-88, Abb.
285. WEINHOLD, Rudolf : Die ethnographische Erforschung des Weinbaus zwischen Saale und Elbe. Acta Ethnographica Academiae Scientiarum Hungaricae 12 /1963/ 411-417.
286. WEINHOLD, Rudolf : Megjegyzések a Saale és az Elba közötti szőlőművelés kutatásának alapelveihez /Anmerkungen zu Stand und Grundsätzen der ethnographischen Erforschung des ehemaligen und gegenwärtigen Weinbaus zwischen Saale und Elbe/. Ethnographia 74 /1963/ 402-417, Abb. Russische und deutsche Zusammenfassung.
287. WELLMANN, Imre - MANDY, György - MESCH, József: Száznegyven esztendősz búzakalász-lelet /Weizenährenfund aus den Akten von 1821 in Siebenbürgen/. Agrártörténeti Szemle 5 /1963/ 441-483, Taf., Abb., Tabellen. Russische und deutsche Zusammenfassung.

Vö., vgl., cf., cp. :

29, 75, 135, 140, 169, 174-176, 198, 296, 353, 389, 411, 672, 680.

VI E

Gyűjtögetés, vadászat, halászat - Sammelwirtschaft, Jagd, Fischerei

288. MOOR, Elemér : Slawischer Einfluss auf das Fischerei- und Jagdwesen der Ungarn im Mittelalter im Lichte des sprachlichen Materials. Acta Ethnographica Academiae Scientiarum Hungaricae 12 /1963/ 1-50. russische Zusammenfassung.
289. SZILAGYI, Miklós : Egy kezdetleges hallozási mód és

európai elterjedése /Eine primitive Fischfangmethode und ihre europäische Verbreitung/. Műveltség és Hagomány 5 /1963/ 165-175, Abb., Bibliographie. Deutsche Zusammenfassung.

Vö., vgl., cf., cp. :

166, 680, 681.

VI F Bányászat - Bergbau

290. SZABÓ, Gyula : A pécsvidéki bányászok élete és szerepe a magyar munkásmozgalomban, a kezdettől a felszabadulásig /Das Leben der Bergleute in der Umgebung von Fünfkirchen und ihre Rolle in der ungarischen Arbeiterbewegung bis zur Befreiung/. A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve 1962 /1963/ 223-248. Russische und deutsche Zusammenfassung.

VI G Közlekedés, utak, szállítás, vándorlások, migrációk - Verkehr, Verkehrswege, Transport, Auswanderung

291. ÉDER, Zoltán : Muki /Ein Kosenamen für Lokomotiv/. Magyar Nyelvőr 87 /1963/ 474-476.

292. KATONA, Imre : A kubikostalicska és a talicskás munka /Der Schubkarren der ungarischen Erdarbeiter, und die Arbeit mit dem Schubkarren/ II. Ethnographia 74 /1963/ 13-37, Abb. Russische und deutsche Zusammenfassung.

293. KNIEZSA, István : Teher, mázsa /Zwei Wörter für Verkehr im ungarischen Mittelalter: teher 'Last', mázsa 'Lastwagen'/. Tanulmányok a magyar nyelv életrajza köréből. /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 200-210.

294. KUBINYI, András : A városi rend kialakulásának gazdasági feltételei és a főváros kereskedelme a XV. század végén /Les conditions économiques de la formation du troisième ordre en Hongrie et le commerce de la capitale hongroise à la fin du XVe siècle/. Tanulmányok Budapest Multjából 15 /1963/ 189-226, tabelles. Résumé Français.

VI G - VI J

295. SARY, István : Szigetköz vasutépítési tervezetének története /Das Eisenbahnprojekt von Szigetköz /Komitat Győr//. Arrabona 5 /1963/ 321-337, Kартen, Abb. Deutsche Zusammenfassung.

296. TARDY, Lajos : A tokaji Borvásárló Bizottság története /Die Geschichte des russischen Weineinkaufkomitees in Tokaj 1733-1798/. Sárospatak, Rákóczi Múzeum, 1963. 176 S., Abb., Register. Russische Zusammenfassung. -- A Sárospataki Rákóczi Múzeum Füzetei, Heft: 23-25./

Vö., vgl., cf., cp. :

132, 159, 168, 170, 171, 282, 307, 325.

VI H

Piacok, vásárok, kereskedelem -
Märkte, Messen

297. DANKÓ, Imre : A gyulai vásárok /Märkte in der Stadt Gyula /Ostungarn/ /. Gyula, Erkel Ferenc Múzeum, 1963. 149 S., Abb., Kартen, Tabellen. Deutsche Zusammenfassung. -- A Gyulai Erkel Ferenc Múzeum Kiadványai : 44-46./

Vö., vgl., cf., cp. :

124, 211a.

VI J

Időszámítás, mértékek és pénzek -
Kalender, Zeitrechnung, Masse, Geld

298. FABRICIUS-KOVÁCS, Ferenc : Egy mordvin számnév /Zum mordwinischen '20'. 'Mensch'/. Tanulmányok a magyar nyelv életrajza köréből. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 211-214.

299. KUCZY, Károly : Határ, határrész, népi területmértékek Foktön /The fields and the square measure system

in Foktő /comnty Bács/ /. Népkutató Kör Évkönyve 1962/1963, 29-45, maps.

299.a. KUPA, Mihály - AMBRUS, Béla : Magyarország papirpénzei /Die Papiergeldscheine von Ungarn/ I. Bd. A volt osztrák-magyar monarchia papirpénzei /Die Geldscheine der Österreichisch-Ungarischen Gesamtmonarchie/ 1703-1918. Budapest, Magyar Régészeti Művészettörténeti és Éremtani Társulat Éremtani Szakosztálya, 1963. 46 S., Titelblatt und Einführung, Raritätsverzeichnis, Abkürzungenverzeichnis und Inhaltsverzeichnis in ungarischer, englischer, französischer und deutscher Sprache. Als selbständiger Anhang : KUPA, Mihály : A papirpénzek tartásának fokozatai /Einteilung des Papiergeldes nach der Erhaltung/. S. 1-6, genau in vier Sprachen.

300. LAKÓ, György : Magyar-osztják szögyeztetések: 2. marok /Ungarisch-ostjakische Etymologien : 2. 'Breite des Handtellers'/. Tanulmányok a magyar nyelv életrajza köréből. /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 227-229.

301. LÁSZLÓ, Gyula : A magyar pénzverés kezdeteiről /Über die Anfänge der ungarischen Münzprägung/. Századok 97 /1963/ 382-397, 2 Abb.

302. RÉDEI, Károly : Magyar nyolc 'acht' /Wortgeschichtliches zum ung. nyolc 'acht'/. Nyelvtudományi Közlemények 65 /1963/ 158-159.

303. SCHRAM, Ferenc : Calendarium Oeconomicum Perpetuum /Ein handschriftliches "Calendarium Oeconomicum Perpetuum" aus dem Jahre 1719/. Néprajzi Közlemények 8 /1963/, Heft 2-4, 432-465.

Vö., vgl., cf., cp. :

114, 190, 293, 377, 408, 655, 679.

Táji és helyi csoportok, jellemzésük -
Charakteristik des Volkes, Volkstypen

304. ABEL, Olga - BENAMY, Sándor : Egy kisértet-térkép nyomában /Auf Spuren seltener Ortsnamen in Ungarn/. Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1963. 164 S., Abb. == Lebensveränderung seit 1945 in Ungarn.
305. BÁLINT, Sándor : A békési magyarság szegedi csoportjai /Die Szegediner Gruppen der Ungarn des Komitates Békés/. A Szántó Kovács János Múzeum Évkönyve 1961-1962 /1963/ 115-123. Deutsche Zusammenfassung.
306. BÁLINT, Sándor : Felsőváros /Die Oberstadt der Stadt Szegedin/. A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve 1963, 121-128, Literatur.
307. BELUSZKY, Pál : Mátészalka vonzásterülete /The activity area of Mátészalka /county Szatmár/ /. Földrajzi Értesítő 12 /1963/ 201-222, figs, maps. Russian and English Summary.
308. CSÁK, Gyula : Mélytengeri áramlás /Tiefseestromung/. Budapest, Magvető Könyvkiadó, 1963. 248 S., Abb. == Soziologie eines Dorfes in Ostungarn.
309. CSÓRI, Sándor : Tudósítás a toronyból /Aus Vogelperspektive/. Budapest, Magvető Könyvkiadó, 1963. 215 S. == 5 Dorfssoziographien in Ungarn 1960-1962.
310. FALLENBÜCHL, Zoltán : Pest város népességének származáshelyei a statisztika és a kartográfia tükrében /Die Stammorte der Bevölkerung der Stadt Pest im Spiegel der Statistik und der Kartographie /1687-1770/ /. Tanulmányok Budapest múltjából 15 /1963/ 239-287, Tabellen. Deutsche Zusammenfassung. == Neusiedlung nach der Türkenherrschaft.
311. FEJA, Géza : Sarjadás - sárközi élmények és utazások /Spriesst das neue Leben - Reisen auf dem Sárköz /Südost-transdanubien/ /. Budapest, Szépirodalmi Könyvkiadó, 1963. 327 S.
312. FEJA, Géza : Bátaszéki típusok /Einige Typen in

- Bátaszék /Komitat Tolna/ /. Kortárs 7 /1963/ 1365-1373. ==
LFG-Bauer, Maurer, Szekler in Ungarn, Deutsche Bauer.
313. FÜZES, Endre - MÁNDOKI, László : Baranya népe /Volkskundliches aus dem Komitat Baranya /Branau/, in Südungarn/. Pécs, 1963. 64 S., Abb., Karten. /A Janus Pannonius Muzeum Füzetei, Heft 5./
314. GONDOS, Ernő : A valóság vonzásában - tanulmányok, riportok, elbeszélések; szociográfiai írások /Drang nach Wirklichkeit - Aufsätze, Reportagen, Erzählungen ; Produkte der ungarischen literarischen Soziologie - ausgewählt und eingeleitet von --/. Bd. I-II. Budapest, Szépirodalmi Könyvkiadó, 1963. 426 S., 333 S., Vorwort, Nachwort, Tabellen.
315. HORVÁTH, Ferenc red. : Kőszeg /Museen und Denkmäler in Stadt Güns, Westungarn/. Szombathely, Vas megyei Nyomdaipari Vállalat, 1963. 30 S., Abb., Taf.
316. KÁPOLNAI, Iván : A mezőkövesdi járás népességének alakulása /Die Bevölkerung des Kreises Mezőkövesd /Nordungarn/ 1786-1960/. Matyófölde 1963. I. Heft, 21-30, Tabellen.
317. KODOLÁNYI, János - KODOLÁNYI, János jr. : Baranyai utazás /Reise in Branau/. Budapest, Magvető Könyvkiadó, 1963. 333 S., 20 Taf. == Eine soziologische Reise in 1941, eine zweite Forschungsreise in 1961, und die Geschichte der volkskundlichen Erforschung der südlichen Branau.
318. LENGYEL, Alfréd : A győri várispánság /királyi vármegye/ kialakulása /Entfaltung der Burggrafschaft /königliches Komitat/ von Győr /Raab/ /. Arrabona 5 /1963/ 101-120. Deutsche und russische Zusammenfassung.
319. Frau MANDL, Sándorné : A székesfehérvári római katolikus egyházmegye anyakönyveinek mikrofilmjei az Országos Levéltár mikrofilmtárában /Die Mikrofilmaufnahmen der Matrikel des röm. kath. Kirchensprengels Stuhlweissenburg /Mittelungarn/ in der Filmtrek des Ungarischen Staatsarchivs/. Levéltári Szemle 13 /1963/ 1-2 Nr., január-június 41-82, 255, 261, 265, Tabellen, russischen, deutsche, französische Zusammenfassung.

320. Frau T. MÉRÉY, Klára : Somogy megye parasztsága és a földkérdés 1690-1848. /Das Bauerntum im Komitat Somogy und die Bodenfrage /1690-1848/ /. A Magyar Tudományos Akadémia Dunántúli Tudományos Intézete - Értekezések 1963 227-269, Tabellen. Deutsche Zusammenfassung.
321. NEMCOVÁ, Božena : Miskolci levelei /Reisebriefe aus 1851 über Nordungarn und die Stadt Miskolc/. Miskolc, Herman Ottó Múzeum, 1963. 31 S., 8 Taf., Wörterverzeichnis. Vorwort von Károly DOMIN und József KOMÁROMY. Übersetzung ins Ungarische von Károly DOMIN. — Múzeumi Füzetek : 15.
322. PORCSAIMY, Gyula : Hajduböszörmény rövid története a Hajdukerület megszűnéséig /Die Geschichte der Stadt Hajduböszörmény in Ostungarn bis zum Ende des 19. Jhs./ . /2. erweiterte Ausgabe./ Debrecen, 1963. 29 S., Abb., Vorwort von György KOMORÓCZY. — Hajdu-Bihar Megyei Múzeumok Közleményei : 3./
323. REISMANN, János - ŐRSI, Ferenc : Kinçses Baranya /Das Volk und das Leben in Baranya /Branau/ /. Budapest, Panoráma, 1963. 164 S., Taf., Beilage. Inhalts- und Bilderverzeichnis in französischer, russischer und deutscher Sprache.
324. SAMSONOWICZ, H. : Das polnische Bürgertum in der Renaissancezeit. La Renaissance et la Réformation en Pologne et en Hongrie. /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 91-96.
325. SÁRKÓZI, Zoltán : Százhusz év után matyó telepesek nyomában /Die Matyó-Umsiedler aus Mezőkövesd und Umgebung /Nordungarn/ 1841-1961/. Matyóföld, 1963. II. Heft, 1-11.
326. SZÁNTÓ, Imre : Eger a Rákóczi-szabadságharc korában /Erlau /Komitat Heves/ zur Zeit des Rákóczi-Freiheitskampfes/. Az Egri Múzeum Évkönyve 1 /1963/ 263-296. Deutsche Zusammenfassung.
327. VÖLGYES, Miklós : Falusi megfigyelés Sorozat 1961-1962. I. A falusi lakosság összetétele /Die Dorfbevölkerung in Ungarn - Angaben aus 1961-1962/. /Budapest/, Szövetkezeti Kutató és Üzemszervezési Iroda, 1963. 116 S., Tabellen.

328. ZSOLDOS, Jenő : Munkásügy és szótörténet /Die Arbeitsbewegung in der ungarischen Wortgeschichte/. Magyar Nyelvőr 87 /1963/ 461-469.

Vö., vgl., cf., cp. :

28, 91, 389, 392, 397, 404, 405, 435, 536.

VIII

Viselet, ékszerek - Tracht, Schmuck

329. Mrs. V. EMBER, Mária : Az egri Rozália Kápolna cipőí /Shoes found in Eger, dated from the 18th Century/. Cipőipari Dokumentáció 7 /1963/ no. 3., 5-40, figs.

330. FETTICH, Nándor : Symbolischer Gürtel aus der Awarenzeit /Fund in der Umgebung von Szegedin/. A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve 1963, 61-89, Abb. Ungarische Zusammenfassung.

331. FÜZES, Endre : Adatok a XVIII-XIX. századi baranyai népviseletekhez /Geschichtliche Angaben zu der Volkstracht im Komitat Baranya, im XVIII. und XIX. Jahrhundert/. A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve 1962 /1963/ 309-326, Tabellen. Deutsche Zusammenfassung.

332. HUSZÁR, Lajos : A budai és pesti vonatkozású reneszánsz emlékérmek /Auf Buda und Pest bezügliche Renaissance-Medaillen in Ungarn/. Budapest Régiségei 20 /1963/ 451-464, Abb., Tabelle. Deutsche Zusammenfassung.

333. Mrs. H. KOLBA, Judit : Epigráfiai adatok a Kigyóspusztai öv kormeghatározásához /Epigraphical data to the dating of the belt of Kigyóspusztá/. Folia Archeologica 15 /1963/ 77-84, figs., plates. English Summary.

334. Mrs. Sz. KOROKNAY, Éva : Művészi bőrmunkák Európában /Artistical leatherwork in Europe/. Cipőipari Dokumentáció 7 /1963/ no. 3., 41-65, figs. == Hungarian leatherwork in museums of Europe.

335. MÁNDOKI, László : Dunántúli lábbeliábrázolások a XIX. század elejéről /Schuhwerkdarstellungen aus südlichen Transdanubien von Anfang des XIX. Jahrhunderts/. A Janus Pannonius

- Muzeum Évkönyve 1963 251-258, Abb. Deutsche Zusammenfassung.
 336. MOÓR, Elemér: A bocskortól a topánkáig /Vom Bundschuh bis zur Opanke/. Magyar Nyelvőr 87 /1963/ 116-122. == Terminologie der Fussbekleidung im Ungarischen.
 337. SZABÓ, János Győző: A honfoglaláskori lemezes korongok viselete /Landnahmezeitlichen Metallscheiben in Ungarn/. Az Egri Múzeum Évkönyve 1 /1963/ 95-117, Abb. Russische Zusammenfassung.
 338. SZÜCS, Jenő: Bőrfeldolgozóipar a XV. századi Magyarországon /The leather-industry in Hungary in the 15th Century/. Cipőipari Dokumentáció 7 /1963/ no. 3., 67-84.
 339. TÁBORI, György: A tótkomlósi közmön /Die Bauernpelzjacken in Tótkomlós /Komitat Békés/ /. A Szántó Kovács János Múzeum Évkönyve 1961-1962 /1963/ 269-273, Taf. == Eine slowakische Gemeinde von 18. Jh. in Ungarn.
 340. TAKÁCS, Zoltán: Supplement to the Bántapuszta Hunnic warrior /'s fund/. Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae 16 /1963/ 241-244, figs. == A warrior's gesture.
 341. VÁRNAI, Imre: A csizma és a csizmadia mesterség /Boots and bootmakers in Hungary/. Cipőipari Dokumentáció 7 /1963/ no. 3., 87-128, figs., plates.
 342. VÁRNAI, Imre: A bőr- és bőrfeldolgozóipari céhek /Leather workers' guilds in Hungary/. Cipőipari Dokumentáció 7 /1963/ no. 3., 129-151, tables, map.

Vö., vgl., cf., cp.:

124, 235, 467.

IX

Táplálkozás - Nahrung

343. BERECZKI, Gábor: Cseremisiz KH. mele'nä, U. melna' 'Pfannkuchen, Fladen' /Wortgeschichtliches zum tscheremiss. melenü 'Pfannkuchen, Fladen'/. Nyelvtudományi Közlemények 65 /1963/ 175-176.

344. BODGÁL, Ferenc : Kenyérsütéssel kapcsolatos adatok egy 1785-ös miskolci periratban /Beiträge zum Brotbacken in einer Prozessakte der Stadt Miskolc aus dem Jahr 1785/. Néprajzi Közlemények 8 /1963/, Heft 2-4, 429-31.
345. BÓNA, Julia : Haraszi táplálkozási hagyományai /Die traditionelle Ernährung in Haraszi /Slawonien/ /. Néprajz és Nyelvtudomány 7 /1963/ 141-144. Deutsche Zusammenfassung.
346. BÖRCSÖK, Vince : A szőlő és must a szegedi tanyák népének téli táplálkozásában /Die Weintraube und der Most in der Ernährung der Bauernhofbevölkerung in der Umgebung von Szegedin/. Néprajz és Nyelvtudomány 7 /1963/ 135-139. == Weinbau.
347. GRÉTSY, László : Csakugyan léhűtő volt-e a léhűtő? /Taugennichts. Bierkühler/. Tanulmányok a magyar nyelv élet-rajza köréből. /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 115-120.
348. KATONA, Imre : Szeszfogyasztás - kocsmázás - mulatózások kubikmunkán./Alkoholverbrauch - Kneipen - Trinkgelage bei der Erdarbeit/. Néprajzi Közlemények 8 /1963/ Heft 2-4, 378-411.
349. KISBÁN, Eszter : A népi táplálkozás alakulásának problémái /Die Probleme der Umwandlungen in der Ernährung des ungarischen Volkes/. Műveltség és Hagomány 5 /1963/ 189-203, Bibliographie. Deutsche Zusammenfassung.
350. MELICH, János : Paláta /Ung. "paláta" 'gebackene Feige'/. Magyar Nyelv 59 /1963/ 351.
351. MORVAI, Judit : Népi táplálkozás /Volksnahrung in Ungarn/. Budapest, Magyar Nemzeti Múzeum - Néprajzi Múzeum, Ethnológiai Adattár, 1962 /1963/. 108 S., Abb., Literatur, Fragebogen. — Utmutató Füzetek a néprajzi adatgyűjtéshez : 6./
352. PROHÁSZKA, János : Abárlé, abállé vagy abalé? /Das Abbrühen/. Magyar Nyelvőr 87 /1963/ 469-472.
353. SZABADFALVI, József : Die Metbereitung in Ungarn. Acta Ethnographica Academiae Scientiarum Hungaricae 12 /1963/ 265-294. Abb. Russische Zusammenfassung. == Met, Honigbier.

354. SZABÓ T., Attila : Pámkó /Siebenbürgisch-ungarisches pámkó 'Karpfen'/. Magyar Nyelv 59 /1963/ 475-478.

Vö.: vgl.: cf.: cp.:

137

X Unnepek és szokások, játék -
Sitte, Brauch, Fest, Spiel

X A Összefoglaló és vegyes tárgyú művek -
Zusammenfassendes und Vermischtes

X A 1 Különböző népekről együtt -
Mehrere Sprachgebiete

355. UJVÁRY, Zoltán : A szokáskutatás néhány terminológiai kérdése /Einige terminologische Fragen der Brauchforschung/. Műveltség és Hagomány 5 /1963/ 145-154. Deutsche Zusammenfassung. == Brauchelemente und Funktionselemente.

Vö.: vgl.: cf.: cp.:

356, 366, 376.

X A 2 Angol nyelvterület, beleértve az amerikai angolt -
Englisches Sprachgebiet, einschliesslich des Anglo-
Amerikanischen

X A 3 Francia nyelvterület, beleértve a provanszit és
az Európán kívüli franciát - Französisches Sprach-
gebiet, einschliesslich des Provenzalischen und des
Französisches ausserhalb von Europa

X A 4 Olasz nyelvterület, beleértve a szárdot - Italieni-
sches Sprachgebiet, einschliesslich des Sardischen

Vö., vgl., cf., cp. :

591

- X A 5 Spanyol, katalán és portugál nyelvterület, beleértve az Európán kívüli iberoromán nyelvterületeket - Spanisches, katalanisches und portugiesisches Sprachgebiet, einschliesslich der iberoromanischen Sprachgebiete ausserhalb von Europa
- X A 6 Maróci román nyelvek területe /rätoromán, romániai román, stb./ - Übrige romanische Sprachgebiete /rätoromanisch, rumänisch/
- X A 7 Német nyelvterület, ide értve a német telepeseket és a jiddist is - Deutsches Sprachgebiet, einschliesslich des Deutsch-amerikanischen und des Jiddischen
- X A 8 Holland és friez nyelvterület, beleértve a burt - Niederländisches und friesisches Sprachgebiet, einschliesslich des Afrikaanschen
- X A 9 Északi germán nyelvterület /dán, svéd, norvég, islandi nyelvterület/ - Nordgermanisches Sprachgebiet /dänisches, schwedisches, norwegisches und isländisches Gebiet/

X A 10 Görög nyelvterület - Griechisches Sprach-
gebiet

Vö., vgl., cf., cp. :

378

X A 11 Keleti szláv nyelvterület /oroszok,
ukránok, fehéroroszok/ - Ostslawisches
Sprachgebiet /Russen, Ukrainer, Weiss-
russen/

356. PROPP, V. J. : Az orosz agrárritusok tanulmányozá-
sának módszerei /Die Methoden der Erforschung der russischen
Landwirtschaftsbräuchen/. Műveltség és Hagyomány 5 /1963/ 55-
64. Deutsche Zusammenfassung.

X A 12 Nyugati szláv nyelvterület /Kasubok,
lengyelek, csehek, szlovákok, szorbok/ -
Westslawisches Sprachgebiet /Kaschuben,
Polen, Tschechen, Slowaken, Sorben/

Vö., vgl., cf., cp. :

321

X A 13

Déli szláv nyelvterület /szlovének,
horvátok, szerbek, makedonok, bolgárok/ -
Südslawisches Sprachgebiet /Slowenen,
Kroaten, Serben, Mazedonier, Bulgaren/

Vö., vgl., cf., cp. :

381

X A 14

Kelta nyelvterület - Keltisches Sprachgebiet

X A 15

Egyéb indoeurópai nyelvterületek -
Sonstige indogermanische Sprachgebiete

X A 16

Finn-ugor nyelvek területei /magyar, finn,
észt, liv, lapp nyelvterület/ - Finno-
ugrische Sprachgebiete /ungarisches, finni-
sches, estnisches, livisches, lappisches
Gebiet/

357. KÁLMÁN, B/éla/ : Zwei Reinigungsriten im Bärenkult der Obugrier. Glaubenswelt und Folklore der sibirischen Völker. /Budapest, Verlag der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, 1963./ 93-100.

Vö., vgl., cf., cp. :

139, 321, 355, 359, 362-365, 368, 369, 572, 589, 668.

X A 17 - X B 2

X A 17 Más nyelvtérületek /baszk, török népek, kaukázusi népek, stb./ - Anderweitige Sprachgebiete
/baskisch, türkisch, kaukasisch/

Vö., vgl., cf., cp. :

363, 366, 367, 376.

X A 18 Ókori népek - Antike

Vö., vgl., cf., cp. :

361

X B Egyes jelenségek - Einzelnes

X B 1 Születés, keresztelés, gyermeknevelés -
Geburt, Taufe, Kindererziehung

358. RADÓ, Polikárp : Keresztségi fogadás /Das Taufgelübde/. Vigilia 28 /1963/ 236-238.

359. ROMBANDJEJEWÁ, E.I. : Einige Sitten und Bräuche der Mansen /Wogulen/ bei der Geburt der Kinder. Glaubenswelt und Folklore der sibirischen Völker. /Budapest, Verlag der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, 1963./ 85-92.

Vö., vgl., cf., cp. :

465, 710.

X B 2 Felnőttéválás, avatás - Reifebräuche

Vö., vgl., cf., cp. :

376

X B 3 Szerelem, eljegyzés, házasság -
Liebe, Verlobung, Hochzeit

360. Mrs. LÉVAI GÁBOR, Judit : Komatál /The Sponsor's Dish Custom in Hungary/. Ethnographia 74 /1963/ 230-260, figs, map, mus. notes. Russian and English Summary. ==

Custom of making friends between young people, mainly adolescent girls.

Vö. vgl., cf., cp. :

465

X B 4 Halál, temetés - Tod und Begräbnis

361. BOGNÁR-KUTZIÁN, Ida : The copper age cemetery of Tiszapolgár-Basatanya. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963. 595 p, XXXIX plates, 5 Supplements, figs, maps.
362. DIENES, István : Honfoglalóink halottas szokásainak egyik ugorkori eleméről /Über ein aus der ugrischen Zeit stammendes Element der Bestattungssitten der landnehmenden Ungarn/. Archaeologiai Értesítő 90 /1963/ 108-112, Abb. Deutsche Zusammenfassung. == Silbermünzen auf Schädel.
363. KISS, Attila : Az avarkori lovas-temetkezés szokásának vizsgálata /Über das Brauchtum der awarenzeitlichen Reiterbestattungen/. A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve 1962 /1963/ 153-162, Tabellen. Russische und deutsche Zusammenfassung.
364. MEGAY, Géza : A mezőzombor-bálványdombi honfoglalás-kori magyar temető /Das landnahmezeitliche ungarische Gräberfeld von Mezőzombor-Bálványosdomb /Komitat Borsod/ /. A Herman Ottó Múzeum Évkönyve 3 /1963/ 37-53, Taf. VII-IX., Abb. Deutsche Zusammenfassung.
365. NYÁRÁDY, Mihály : A szatmárcsekei református temető fejfái /Grave-posts of the Calvinist Cemetery in Szatmárcseke /Northeast-Hungary/. A Nyíregyházi Jósza András Múzeum Évkönyve 3 /1960 /1963/ / 193-218, figs, plates IX-XXII. English Summary.

X B 4 - X B 7

366. SCHEIBER, Sándor : Ujabb zsidó sírkövek Budáról a török hódoltság korából /Neuentdeckte jüdische Grabsteine aus der Zeit der Türkenherrschaft in Buda/. Budapest Régiségei 20 /1963/ 469-480, Abb. Deutsche Zusammenfassung.
367. SCHEIBER, A/lexander/ : Kondolenzschreiben des Eli Hamumche B. Abraham an Chesed B. Jaschar. Acta Orientalis Academiae Scientiarum Hungaricae 16 /1963/ 99-105, Abb.
368. TIMAFFY, László : Emberalakú fejfák, sírkerecsztek kislélföldi temetőkben /Menschenförmige Grabsäulen und Grabkreuze in der Friedhöfen der kleinen Tiefebene/. Arrabona 5 /1963/ 303-319, Abb. Deutsche und russische Zusammenfassung.
369. ZENTAI, János : Örmánsági fejfák /Totenpfähle der Örmánság /Südbránu/ /. A Janus Pannoniüs Muzeum Évkönyve 1963 277-295, Abb. Deutsche und russische Zusammenfassung.

Vö., vgl., cf., cp. :

85, 112, 451, 509, 729, 733.

X B 5

Ötthoni élet - Hausbräuche

Vö., vgl., cf., cp. :

160, 468.

X B 6

Iskolai élet - Schulbräuche

Vö., vgl., cf., cp. :

530-534, 537, 538, 541, 552, 557.

X B 7

Falvak és városok élete - Dorf- und Stadtleben

370. ELEK, László : Örosháza társadalmi, művelődési viszonyai, színházi élete az 1880-as években a helyi sajtó tükében /Gesellschaftliches Leben in Örosháza /Komitat Békés/

in den 1880-er Jahren/. A Szántó Kovács János Muzeum Évkönyve 1961-1962 /1963/ 6-35. == Im Nachtrag Akten zur Geschichte des Theaterkomitees 1883-1888.

371. Frau GÁTI PÁSZTOR, Mária : Arcképalbumok, városképek, "fényirdai" emlékek a Budapest Gyűjteményben /Porträt-albums, Städtebilder, Andenken aus alten Photoateliers in unserer Budapest-Sammlung/. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Évkönyve 11 /1963/ 219-232, Taf.

372. KOMORÓCZY, György : A városi hatalom néhány kérdése a XVI. századi Debrecenben /Zur Frage der städtischen Amtsgewalt in Debrecin /Ostungarn/ im 16. Jh./. Levéltári Szemle 13 /1963/ 1-2 Nr., január-junius 160-176, 258-259, 263, 267. Russische, deutsche, französische Zusammenfassung.

373. KOPASZ, Gábor : A magyar városok rendészete a dualizmus korában /Das Polizeiwesen der ungarischen Städte von 1867 bis 1918/. Levéltári Szemle 13 /1963/ 1-2 Nr., január-junius 131-159, 258, 263, 267, Tabelle. Russische, deutsche, französische Zusammenfassung.

374. ZOLTÁN, József : A barokk Pest-Buda élete /Das Leben der beiden Städte Pest und Ofen /Buda/ im Barockzeitalter/. Budapest, Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, 1963. 367 S., Abb., Bibliographie. Russische und deutsche Zusammenfassung.

Vö., vgl., cf., cp. :

124, 128, 294, 348, 533, 647.

X B 8

A földművelés szokásai - Landwirtschaftsbräuche

Vö., vgl., cf., cp. :

356, 380.

X B 9 - X B 11

X B 9 Foglalkozásokkal kapcsolatos szokások -
Bräuche der Stände und Berufe

375. URBÁN, Aladár : Honvédtoborzás Pest-Budán 1848-ban /Le recrutement des honvéds /soldats/ à Pest-Buda en 1848/. Tanulmányok Budapest Multjából 15 /1963/ 403-444. Résumé français.

Vö., vgl., cf., cp. :

348, 374, 424.

X B 10 Egyesületek, társaságok, céhek -
Vereine, Genossenschaften, Bünde, Zünfte

376. LURIA, S. : Kureten, Molpen, Aisymeten. Acta Antiqua Academiae Scientiarum Hungaricae 11 /1963/ 31-36. Russische Zusammenfassung. Mykenische Männerbünde.

377. NAGYBÁKAY, Péter : Veszprémi és Veszprém megyei céhpecsétnyomók /Petschafte aus Komitat Veszprém/. A Veszprém Megyei Múzeum Közleményei 1 /1963/ 185-219, Abb. Deutsche Zusammenfassung.

Vö., vgl., cf., cp. :

211b, 242, 342, 377.

X B 11 Egyházi ünnepek és szokások -
Kirchliche Bräuche und Feste

378. DÉVAI, G. : $\Phi\Omega\Xi$ $\tilde{\iota}\tilde{\alpha}\tilde{\alpha}\tilde{\rho}\tilde{\omicron}\tilde{\nu}$ /'Joyeus Light' - An Evening Song of the Ancient Eastern Church/. Acta Antiqua Academiae Scientiarum Hungaricae 11 /1963/ 407-414, figs., mus. notes. English Text, Russian Summary.

379. RÁCZ, Zoltán : A katolikus liturgia reformja és az új magyar szertartáskönyv /Die Reformation der katholischen Liturgie und das neue ungarische "Collectio Rituum"/. Világosság 4 /1963/ 757-761.

Vö., vgl., cf., cp. :

358, 485, 580.

X B 12 Jeles napok - Kalenderbräuche

X B 12 a Általános és vegyes tárgyú művek -
Allgemeines und Vermischtes

Vö., vgl., cf., cp. :

357.

X B 12 b Téli ünnepek - Winterbräuche

380. DI SZEGI, V/ilmos/ : Luca napi kotyoló szövegek /Texte der "Kotyolás"-Lieder am Luzien-Tag/. Néprajzi Közlemények 8 /1963/ Heft 2-4, 3-360. Deutsche Zusammenfassung.
== Etwa 300 Lieder mit einer Stoffanalyse.

381. MÁNDOKI, László : Busójárás Mohácson /A carnival masquerade "Busójárás" in Mohács, South-Hungary/. Pécs, 1963. 32 p., figs, map, literature. English and Croatian Summary.
-- A Janus Pannonius Múzeum Füzetek : 4.

382. RAPCSÁNYI, László : Nagykarácsony éjszakáján... /Weihnachtsbräuche in Ungarn/. Világosság 4 /1963/ 754-756, Abb.

Vö., vgl., cf., cp. :

557

X B 12c - X B 13

X B 12 c Tavaszi ünnepek - Frühlingsbräuche

383. SZABÓ, László : Husvétii tojások a beregi Tiszaháton
/Die Ostereier in Tiszahát /Kom. Bereg, Nordostungarn/ /.
Ethnographia 74 /1963/ 525-547, Abb. Russische und deutsche
Zusammenfassung.

X B 12 d Nyári ünnepek - Sommerbräuche

X B 12 e Őszi ünnepek - Herbstbräuche

X B 13 Játék, játékszer, szórakozás -
Spiel, Spielzeug, Unterhaltung

384. KISS, Lajos : Gyermekjátékok Hódmezővásárhelyről
/Kinderspiele in Hódmezővásárhely /Komitat Csongrád/ /.
Ethnographia 74 /1963/ 613-618, Abb.

385. KOPPÁNY, János : Kukucska játék Tótkomlóson
/Kuckucksspiel in Tótkomlós /Komitat Békés/ /. A Szántó
Kovács János Muzeum Évkönyve 1961-1962 /1963/ 275-277, Abb.
Deutsche Zusammenfassung. == Eine slowakische Gemeinde vom
18. Jh. in Ungarn.

386. MÉSZÁROS, István : Népi gyermekjátékaink "Lengyel"
László királya /Wer war der "Polnischer Ladislaus" /Lengyel
László/ in den ungarischen Kinderliedern/. Ethnographia 74
/1963/ 272-278.

Vö., vgl., cf., cp. :

348, 374.

X B 14

Egyéb szokások - Varia

Vö., vgl., cf., cp. :

háboru /Krieg 198, 340, 375, 440, 536.

XI

Társadalmi és jogi néprajz ==

Soziale und rechtliche Volkskunde

XI A

Társadalmi néprajz, társadalmi mozgalmak -

387. ALFÖLDY, G/éza/ : Cognatio nantania - Zur Struktur der Sippen-gesellschaft der Liburner. Acta Antiqua Academiae Scientiarum Hungaricae 11 /1963/ 81-87. Russische Zusammenfassung.

388. BAKÓ, Ferenc : A Bükk hegység mészégetőinek munkaszervezeti formái /Arbeitsorganisation beim Kalkbrennen in Nordostungarn/. Az Egri Múzeum Évkönyve 1 /1963/ 297-316, Abb.

Tabelle. Russische Zusammenfassung.

389. BARTHA, Antal : A Kelet-európai és a Belső-ázsiai feudalizmus történeti kapcsolatai /Les rapports historiques de l'Europe Orientale et de l'Asie Intérieure au feodalisme/. I-II. Századok 97 /1963/ 261-292, 503-527. Résumé russe et français.

390. BARTHA, Antal : Hungarian Society in the Tenth Century and the Social Division of Labour. Acta Historica 9 /1963/ 333-360. Russian Summary.

391. BENDA, K/álmán/ : Les bases sociales du pouvoir des princes de Transylvanie. La Renaissance et la Réformation en Pologne et en Hongrie. /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 439-447.

392. BERTALAN, Ágnes : Asszonyok, lányok Biharugrán /Das Leben der Frauen und Mädchen im Dorf Biharugra /Kom. Bihar/, Ostungarn/. Gyula, Erkel Ferenc Múzeum, 1963. 73 S. /A Gyulai Erkel Ferenc Múzeum Kiadványai : 42-43./

393. A magyar és a nemzetközi munkásmozgalom története /Geschichte der ungarischen und internationalen Arbeiterbewegung/ 1848-1945. Hrg. von Rózsa CSONKA und István MÓRÓ; geschrieben von Emil BORSI, Rózsa CSONKA, Tibor ERÉNYI, Lajos LABÁDI, Klára LENGYEL, Ottó SÜTŐ, Ágnes SZABÓ, László TÓTH. Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1963-1964. 437 S.

394. GADANECH, Béla : Adalékok a budapesti villamosvasutások 1906. évi sztrájkjának történetéhez /Strassenbahnstreik in Budapest im Jahre 1906/. Tanulmányok Budapest múltjából 15 /1963/ 511-543. Russische Zusammenfassung. == Streiklieder.

395. GERELYES, Ede : A magyar munkásmozgalom története tárgyi emlékeinek gyűjtése /Materialsammlung und Museologie der ungarischen Arbeiterbewegung/. Budapest, 1963. 48 S., Literatur. -- Múzeumi Módszertani Utmutató Füzetek : 2./

396. HALÁSZ, Zoltán : Sociographic survey in a workers' district of Budapest. The New Hungarian Quarterly 4 /1963/ No. 11. 63-72.

397. HEGEDŰS, András : A mai falu és a szociológiai kutatás /Das heutige ungarische Dorf und dessen Soziologie/. Társadalmi Szemle 18 /1963/ Heft 4, 26-40.
398. IVÁNYI, Anna : Az 1945. évi földosztás Mezőhegyesen /Die Bodenaufteilung in Mezőhegyes /Komitat Békés/ im Jahre 1945/. Agrártörténeti Szemle 5 /1963/ 526-537, Tabellen. Russische und deutsche Zusammenfassung.
399. KISS, Lajos : Hétszilvafás /Siebenzwetschenadelmann 'Dorfadelleute'/. Magyar Nyelv 59 /1963/ 466-467.
400. KLENGEL, H. : Zur Sklaverei in Alalah. Acta Antiqua Academiae Scientiarum Hungaricae 11 /1963/ 1-15. Russische Zusammenfassung.
401. KODOLÁNYI, János jr. : Segítséggel végzett munkák két ormánsági községben /"Hilf-Arbeiten" in zwei Dörfern des Ormánság /in der Branau/ /. Néprajzi Közlemények 8 /1963/, Heft 2-4, 361-368.
402. KOSÁRY, Domokos : A paraszti "familia" kérdéséhez a XVIII. század elején /Zur Frage der bäuerlichen "Familia" am Anfange des 18. Jahrhunderts in Ungarn/. Agrártörténeti Szemle 5 /1963/ 120-32, Tabellen. Russische und deutsche Zusammenfassung. == Die Familie als Wirtschaftseinheit.
403. KUBINYI, András : A fejérkői jobbágyok megmozdulásai 1520 körül /Leibeigenebewegungen in 1520 um der Burg Fejérkő /Bjelastina/ in Slawonien/. Agrártörténeti Szemle 5 /1963/ 379-383. Russische und deutsche Zusammenfassung.
404. LENCSEŠ, Ferenc : Társadalmi átrétegződés Fejér megyében /Gesellschaftliche Umgliederung im Komitat Fejér seit 1949/. Valóság 6 /1963/, Heft 5, 58-62.
405. RAJTÁR, János : Hogyan lett Gerendás önálló község /Wie Gerendás /Komitat Békés/ zu einer selbständigen Gemeinde wurde/. A Szántó Kovács János Múzeum Évkönyve 1961-1962 /1963/ 73-79. Deutsche Zusammenfassung.
406. SZALAI, György : Az újpesti munkásotthon története /Geschichte des "Arbeiterheims" in Újpest - heute ein Viertel von Budapest/. Budapest, Budapesti Történeti Múzeum, 1963. 92 S., Abb.

407. SZALAI, György : Budapest nyomortelepei és lakóik az 1920-30-as években /Die Elendviertel von Budapest und ihre Einwohner in den 1920-30er Jahren/. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Évkönyve 11 /1963/ 233-243, Taf.
408. SZILÁGYI, János/ György/ : Prices and Wages in the Western Provinces of the Roman Empire. Acta Antiqua 11 /1963/ 325-389, Appendix. Russian Summary.
409. SZILVÁGYI, Irén : Dokumentumok - Munkásmozgalom Fejér megyében /Dokumente zur Arbeiterbewegung im Kom. Fejér /Mittelungarn/ / 1905-1944. Székesfehérvár, 1963. 180 S., Ortsnamen-, Quellenverzeichnis. -- A Magyar Történelmi Társulat Keletdunántuli Csoportjának Kiadványai : 3./
410. TOMPA, József : "Nagy-Ur - ej...!" /'Grosser Herr' - Ein ung. Würdenname/. Tanulmányok a magyar nyelv életrajza köréből. /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 363-368.
411. TÓTH, István : Földosztó mozgalom Szabolcs megyében /Bodenreformbewegung im Kom. Szabolcs, Nordostungarn/ 1897-1898. /Budapest/, Kossuth Könyvkiadó, 1963. 140 S., Taf., Tabellen.
412. VARGYAI, Gyula : Jobbágyfelszabadítás Esztergom megyei egyházi birtokokon /Die Befreiung der Leibeigenen an den kirchlichen Gütern im Kom. Gran /Nordmittelungarn/ in Jahren 1848-1849/. Budapest, Tankönyvkiadó, 1963. 35 S., Tabellen. Russische und deutsche Zusammenfassung. /Studia Iuridica. Auctoritate Universitatis Pécs Publicata : 27./
413. ZSARNÓCZAI, Sándor : Az agrár-értelmiség helyzete és feladatai /Stand und Möglichkeiten der heutigen Dorf-intelligenz/. Társadalmi Szemle 18 /1963/ Heft 5, 43-55.
414. Débat sur quelques questions idéologiques du féodalisme /11-12 Juin, 1962, à Budapest/. Acta Historica 9 /1963/ 295-298.
415. Olvasókönyv a magyar és a nemzetközi munkásmozgalom történetének tanulmányozásához /Ein Lesebuch der Geschichte der ungarischen und internationalen Arbeiterbewegung/ 1848-1945. /Budapest/, Kossuth Könyvkiadó, 1963-1964. 608 S.

Vö., vgl., cf., cp. :

85, 91, 93, 98a, 103, 114, 115, 121, 179, 180, 186, 190-192, 197, 201, 242, 243, 246, 261, 272, 275, 279, 287, 290, 294, 304, 416, 423, 447, 448, 703, 740.

XI B

Jogi népraiz - Rechtliche Volkskunde

416. ANTALFFY, György - HALÁSZ, Pál : Társadalom, állam, jog /Gesellschaft, Staat und Recht/. Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1963. 458 S., Literatur, Sprachregister, Russische und französische Zusammenfassung.
417. BAKONYI, Béla : Kecskemét város tanácsa és hatalmi jogköre 1848 előtt /The jurisdiction of the town Kecskemét in Hungary before 1848/. Népkutató Kör Évkönyve 1962/1963, 3-12.
418. BÓNIS, György : A kuriai irodák munkája a XIV. és XV. században /L'activité des chancelleries de la Cour Suprême aux XIVe - XVe siècles en Hongrie/. Levéltári Közlemények 34 /1963/ 197-246, planches. Résumé russe et français.
419. BÓNIS, György : Az Ars Notaria mint retorikai és jogi tankönyv /L'Ars Notaria hongroise du XIVe siècle comme manuel scolaire de rhétorique et de droit/. Filológiai Közlemény 9 /1963/ 373-388, planches.
420. CSIZMADIA, Andor : A magyar választási rendszer 1848-1849-ben - Az első népképviselői választások /Das Wahlsystem in Ungarn in Jahren 1848-1849 - Die ersten Wahlen für eine Volksvertretung/. Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1963. 366 S., Tabellen, Namens- und Inhaltsregister. Russische und deutsche Zusammenfassung.
421. DEGRÉ, Alajos : Egy XVIII. századi falusi népitélet hagyománya /Volksgericht in Nemesnép /Komitat Zala/ im Jahre 1796/. Ethnographia 74 /1963/ 264-267.
422. DIÓSDI, György : A patrociniüm egyes kérdései az egyiptomi papyrusok alapján /Einige Fragen des Patrociniüms

auf Grund der ägyptischen Papyri/. Acta Facultatis Politico-Iuridiciae Universitatis Scientiarum Budapestinensis de Rolando Eötyös Nominatae 5 /1963/, fasciculus 1., 181-196. Russische und deutsche Zusammenfassung.

423. ELEKES, Lajos : Système diétal des Ordres et centralisation dans les États féodaux. La Renaissance et la Réformation en Pologne et en Hongrie. /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 331-395.

424. ERDŐDI, József : Véreskü, földeskü /Bluteid, Erdeid - altungarische Eide/. Magyar Nyelv 59 /1963/ 465-466.

425. HUSZÁR, Tibor : Az erkölcs fejlődéséről /Über die Entwicklung der Moral heute/. Társadalmi Szemle 18 /1963/ Heft 10, 33-50.

426. KULCSÁR, Kálmán : Történetiség a XX. század jogtudományában /L'historicisme dans la jurisprudence du XXe siècle/. Kritikai tanulmányok a modern polgári jogelméletből Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963. 89-147, 480-481, 492-493. Résumé russe et français.

427. KULCSÁR, Kálmán : A szociológiai szemlélet a modern jogelméletben /La sociologie dans la théorie moderne du droit/. Kritikai tanulmányok a modern polgári jogelméletből. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963. 197-250, 482-483, 494-495. Résumé russe et français.

428. KUMOROVITZ, L. Bernát : A középkori magyar "magánjogi" írásbeliség első korszaka /XI-XII. század/ /La première étape /XIe-XIIe siècles/ de l'usage de l'écriture en droit privé dans la Hongrie médiévale/. Századok 97 /1963/ 1-31. Résumé russe et français.

429. MÓRA, Mihály : Die historische und juristische Betrachtungsweise im römischen Recht. Acta Antiqua Academiae Scientiarum Hungaricae 11 /1963/ 103-120. Russische Zusammenfassung.

430. NIZSALOVSKY, Endre : A család jogi rendjének alapjai /Die Grundlagen des Familienrechtes/. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963. 487 S., Rechtsatzregister, Namensverzeichnis, Sachregister.

431. PACH, Zsigmond Pál : Kilenced és földesuri dézsma a XVII. századi Magyarországon /Das Neuntel und das Zehntel in Ungarn in dem 17. Jh./ . A Magyar Tudományos Akadémia Társadalmi-Történeti Osztályának Közleményei 13 /1963/ 47-69.
432. PESCHKA, Vilmos : A pszichologizmus a modern burzsoá jogelméletben /Le psychologisme dans la théorie bourgeoise moderne du droit/. Kritikai tanulmányok a modern polgári jogelméletből. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963. 149-196, 481-482, 493-494. Résumé russe et français.
433. PÉTERI, Zoltán : Az "ujjáéledt" természetjog néhány jogelméleti kérdése a második világháború után. /La théorie du "droit naturel" après la deuxième guerre mondiale/. Kritikai tanulmányok a modern polgári jogelméletből. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963. 251-300, 483-484, 495-496. Résumé russe et français.
434. SINKOVICS, István/ : Le "servage héréditaire" en Hongrie aux 16-17e siècles. La Renaissance et la Réformation en Pologne et en Hongrie. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963. 47-89.
435. SZABÓ, Imre red. : Kritikai tanulmányok a modern polgári jogelméletből /Zur Kritik der modernen bürgerlichen Rechtstheorie/. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963. 510 S., Namens- und Sachregister. Einleitung und 9 Abhandlungen von Imre SZABÓ, Kálmán KULCSAR, Vilmos PESCHKA, Zoltán PÉTERI, László SZODOLNIK. Russische und französische Zusammenfassung.
436. SZABÓ, Imre : Az összehasonlító jogtudomány /La science du droit comparé/. Kritikai tanulmányok a modern polgári jogelméletből /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 39-88, 479-480, 491-492. Résumé russe et français.
437. SZABÓ T., Attila : Udvarhelyszéki tetemrehívás és ítélet 1590-ből /Ein Bahrgericht in Udvarhely, Siebenbürgen, im Jahre 1590/. Magyar Nyelv 59 /1963/ 362-363.
438. UZSOKI, András : Török kori rablánc a Xántus János Múzeumban /Eine türkenzeitliche Sklavenkette im Xántus János Museum /Raab/ /. Arrabona 5 /1963/ 193-202, Abb. Deutsche und russische Zusammenfassung. English Summary.

XI B - XII B

439. VISKY, Károly : A "ius Italicum" és Pannonia /Gab es ein "ius Italicum" in der römischen Pannonia, oder nicht/?
Antik Tanulmányok 10 /1963/ 191-200.

Vö., vgl., cf., cp. :

146, 344, 372, 373, 412, 509, 676.

XII

Néphit - Volksglauben

XII A

Bibliográfia - Bibliographie

Vö., vgl., cf., cp. :

26

XII B

Tanulmányok a vallásról, mágiáról,
hiedelmekről és mitológiáról általában -
Allgemeines über Religion, Magie,
Aberglauben und Mythologie

440. ÁKOS, Károly : Az áldozat /Opfer und Opferbräuche/.
Budapest, Móra Ferenc Könyvkiadó, 1963. 264 S., Abb.

441. BERENCZ, János : Valláspszichológia és valláskritika
/Religionspsychologie und Religionskritik/. Világosság 4
/1963/ 476-480.

442. GARAI, László : Csoda és hit /Wunder und Glaube/
I-II. Világosság 4 /1963/ 22-27, 79-83.

443. GECSE, Gusztáv : Van-e tulvilág? /Gibt es ein Jen-
seits, oder nicht?/ Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1963. 219 S.

444. HUSZÁR, T/ibor/ : Die Gestaltwandlungen des religiö-
sen Bewusstseins. Annales Universitatis Scientiarum Buda-
pestinensis de Rolando Eötvös nominatae - Sectio Philosophica
2 /1963/ 97-105.

445. KAZSDAN, A.: Hogyan teremtettt istent az ember /Wie der Mensch schuf den Gott/? Die Texte im Anhang ausgewählt und übersetzt von Géza KOMORÓCZY. Budapest, Móra Ferenc Könyvkiadó, 1963. 153, /4/ S., Abb., Taf., Texte. /Buvár Könyvek : 37./
446. KOMORÓCZY, Géza : Istenek születése - vagy a világ keletkezése /Theogonie in den vorderasiatischen Mythen/. Világosság 4 /1963/ 659-664, Abb.
447. LÁNG, János : Totemizmus és prelogikus tudat /Totemism and prelogical consciousness/. Magyar Pszichológiai Szemle 20 /1963/ 242-252, Bibliography, 332-333 Russian, 336 English Summary.
448. LÁNG, János : A totemizmus alapjai és kialakulása /Bases and development of totemism/. Ethnographia 74 /1963/ 374-401, fig. Russian and English Summary.
449. MAKKAY, J/ános/ : An important proof to the pre-history of shamanism. Alba Regia 2-3 /1961-1962/ /1963/ 5-10, fig. == The interpretation of the masked human portrait of the cave Les Trois Frères.
450. MURÁNYI, Mihály : Valóság és illúzió /Wirklichkeit und Illusion bei dem Ursprung der Religion/. Világosság 4 /1963/ 577-584.
451. PAIS, István : A halottkultusz eredete /Der Ursprung des Totenkultes/. Világosság 4 /1963/ 600-607, Abb.
452. TRENCSENYI-WALDAPFEL, Imre : Mitológia /Handbuch der Mythologie/. 5., erweiterte Ausgabe. Budapest, Gondolat, 1963. 407 S., Taf., Wort- und Sachregister.

Vö. vgl. cf. cp. :

XII C Összefoglaló és vegyes tárgyú tanulmányok -
Zusammenfassendes und Vermischtes

XII C 1 Különböző népcsoportok - Völkergruppen

453. GYÖRI, Illés György : Titkos szekta Szabolcsban
/Heimliche Sekten im Komitat Szabolcs/. Világosság 4 /1963/
627-633.
454. KULCSÁR, Zsuzsanna : Eretnekmozgalmak /Heretics and
sectarians in Europe/. Budapest, Gondolat Kiadó, 1963. 155 p.,
pl.
455. SZÉKELY, György : "Mert a világ vége bűneinkért el-
jött..." /Die Flagellanten/. Világosság 4 /1963/ 34-37, Abb.

Vö., vgl., cf., cp. :

644

XII C 2 Antik népek - Antike

456. ALFÖLDY, Géza : Aquincum vallási életének története
/Geschichte des religiösen Lebens in Aquincum/. Budapest
Régiségei 20 /1963/ 47-69, Abb. Deutsche Zusammenfassung.
457. DIESNER, H.-J. : Orosius und Augustinus, Acta
Antiqua Academiae Scientiarum Hungaricae 11 /1963/ 89-102.
Russische Zusammenfassung.
458. HAHN, István : Az ótestamentumi monoteizmus szüle-
tése /Ursprung des Monotheismus in dem alten Testament/.
Világosság 4 /1963/ 430-441, Abb.
459. JENKINS, R. J. H. : A Note on the Patriarch Nicolas
Mysticus /852-925/. Acta Antiqua Academiae Scientiarum Hun-
garicae 11 /1963/ 145-147. Russian Summary.
460. KÁDÁR, Zoltán : A Pannóniai Roma-kultusz történeté-
hez /Contribution à l'histoire du culte de la déesse Roma

en Pannonie/. Budapest Régiségei 20 /1963/ 71-83, illustr. Résumé français.

461. KAKOSY, L/ászló/ : Schöpfung und Weltuntergang in der Ägyptischen Religion. Acta Antiqua Academiae Scientiarum Hungaricae 11 /1963/ 17-30. Russische Zusammenfassung.

462. KAKOSY, L/ászló/ : Problems of the Thoth-Cult in Roman Egypt. Acta Archeologica Academiae Scientiarum Hungaricae 15 /1963/ 123-128, fig. Russian Summary.

463. MAKKAY, János : Adatok a péceli /badeni/ kultura vallásos elképzeléseihez /Data to the religious beliefs of the Pécel /Baden/ neolithic culture/. Archaeologiai Értesítő 90 /1963/ 3-15, figs. Russian and English Summary.

464. MAKKAY, János : A Kronos - Kumarbi - Enlil probléma /Probleme der Götter Kronos - Kumarbi - Enlil/. Antik Tanulmányok 10 /1963/ 252-262. == Mythos von der Trennung von Himmel und Erde, und Hauptgöttertriaden.

465. Frau Sz. PÉCZY, Klára : A termékenység-kultusz terrakottái Aquincumban /Fruchtbarkeitsgötterskulpturen in Aquincum/. Budapest Régiségei 20 /1963/ 241-258, Abb. Russische Zusammenfassung.

466. SZABÓ, Miklós : A badacsony-lábdi kettősfej kérdésehez /Zur Frage des Doppelkopfes von Badacsony-lábdi/. Archaeologiai Értesítő 90 /1963/ 69-74, Abb. Deutsche Zusammenfassung. == Kelten in Ungarn.

467. Frau B. THOMAS, E/dit/ : Ornat und Kultgeräte einer Sol- und Luna-Priesterin aus Pannonien. Acta Antiqua Academiae Scientiarum Hungaricae 11 /1963/ 49-80, Abb. Russische Zusammenfassung.

468. Frau B. THOMAS, E/dit/ : Lar angusti clavi. Folia Archeologica 15 /1963/ 21-42, Abb.

Vö., vgl., cf., cp., :

422, 496, 513, 527, 609, 640,
általában / im allgemeinen 108-115

XII C 3 Román népek - Romanen

XII C 4 Germán népek - Germanen

469. SMIRIN, M. M. : Zu einigen Fragen der Geschichte der deutschen Reformation. La Renaissance et la Réformation en Pologne et en Hongrie. /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 211-233.

Vö., vgl., cf., cp. :

470, 471.

XII C 5 Szláv népek - Slawen

470. BROMLEJ, J. W. : Zur Frage über die Einstellung zur Reformation in den kroatischen Gebieten. La Renaissance et la Réformation en Pologne et en Hongrie. /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963/ 253-269.

471. LEPSZY, K. : Die sozialen Hauptprobleme der Reformation in Polen in den Werken polnischer Historiker aus den Jahren 1945-1960. La Renaissance et la Réformation en Pologne et en Hongrie. /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 183-209.

472. TAZBIR, J. : Der Entwicklungsweg der polnischen Gegenreformation. La Renaissance et la Réformation en Pologne et en Hongrie. /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 235-242.

XII C 6 Egyéb népek - Anderwertiges

473. DENCEV, Vasil : A Kolarovgrad környéki tatárok hitvilága /Der Volksglaube der Tataren in der Umgebung von Kolarovgrad /Bulgarien/ /. Műveltség és Hagyomány 5 /1963/ 155-163. Deutsche Zusammenfassung.

474. DIÓSZEGI, V/ilmos/ red. : Glaubenswelt und Folklore

der sibirischen Völker. Budapest, Verlag der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, 1963. 534, Abb. == Beschäftigt mit finnougri-schen Völkern in Europa, sowie in Asien, und mit sibirischen Völkern. 31 Abhandlungen.

475. JUSSUPOW, G. W. : Totemistische Relikte bei den Kasaner Tataren. Glaubenswelt und Folklore der sibirischen Völker. /Budapest, Verlag der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, 1963./ 209-222.

476. MANKER, Ernst/ : Seite-Kult und Trommelmagie der Lappen. Glaubenswelt und Folklore der sibirischen Völker. /Budapest, Verlag der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, 1963./ 29-43.

477. MIKOLA, Tibor : Jelentéstani megjegyzések a reg szó-családdal kapcsolatban /Semasiologische Bemerkungen zu der ungarischen Wörterfamilie "reg". Néprajz és Nyelvtudomány 7 /1963/ 55-58. Deutsche Zusammenfassung. == Ung. regös 'Schaman'?

478. PAIS, Dezső : A finnugorság lélekképzetei és rájuk vonatkozó kifejezései /Wortgeschichtliches zu den finnisch-ugrischen Seelenvorstellungen/. Tanulmányok a magyar nyelv életrajza köréből. /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 282-287.

479. PALL, F. : Über die sozialen und religiösen Auseinandersetzungen in Klausenburg /Cluj/ in der zweiten Hälfte des 16. Jahrhunderts und ihre polnisch-ungarischen Beziehungen. La Renaissance et la Réformation en Pologne et en Hongrie /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963/ 313-328.

480. PATAKY, András : A kopácsiak hiedelme a "vezérhal"-ról /Der Fischführer 'Schutzgeist der Fische' in Kopács /Südbrannau, heute Jugoslawien/ /. Ethnographia 74 /1963/ 500-501.

481. PAULSON, Ivar/ : Zur Aufbewahrung der Tierknochen im Jagdritual der nordeurasischen Völker. Glaubenswelt und Folklore der sibirischen Völker. /Budapest, Verlag der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, 1963./ 483-490.

482. VÉRTES, O. A/ndrás/ : Sakrale Spuren in der älteren ungarischen Orthographie. Acta Linguistica Academiae Scientiarum Hungaricae 13 /1963/ 35-58. Russische Zusammenfassung.

483. VILKUNA, A/sko/ : Über das finnische "haltija" 'Geist, Schutzgeist'. Congressus Internationalis Fenno-Ugristarum Budapestini habitus 20-24. IX. 1960 /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 354-360.

Vö., vgl., cf., cp. :

139, 459, 487, 492-495, 568, 610, 635, 655, 686, 700, 704, 706, 707, 709, 715, 718, 720, 721, 725-729.

XII D Mitosz és kultusz - Mythos und Kultus

XII D 1 Népi vallásosság és a szentek tisztelete - Volksfrömmigkeit und Heiligenkult

484. GECSE, Gusztáv : Szentek, legendák, ereklyék /Heiligen, Legenden, Reliquien/. Budapest, Gondolat, 1963. 179 S., Abb.

485. JUHÁSZ, Péter : Az egységes magyar rituale a gyakorlatban /Das Collectio Rituum in der heutigen ungarischen Praktik/. Vigilia 28 /1963/ 513-522.

486. KÓNYA, István : Hogyan alakult ki Magyarország vallási térképe? /Wie formierte sich die religiöse Karte Ungarns aus?/ Világosság 4 /1963/ 445-449, Tabellen.

Vö., vgl., cf., cp. :

460, 465, 489.

XII D 2 Zarándokutak, bucsujárás - Wallfahrt

Vö., vgl., cf., cp. :

484, 489, 490.

XII D 3

A népi vallásosság tárgyai : fészületek,
betlehem, fogadalmi tárgyak, stb. -
Gegenstände der Volksfrömmigkeit : Kreuze,
Krippen, Votive usw.

487. DIÓSZEGI, Vilmos : Az obiugor sámándob eredetének kérdése /Die Frage des Ursprungs der obugrischen Schamanentrommel/. Műveltség és Hagyomány 5 /1963/ 177-187, Karten, Abb., Bibliographie. Deutsche Zusammenfassung.

488. KRISZTINKOVICH, Béla : Gótikus erkélyek az Árpád és Anjou korból /Gotische Reliquien der 13-14. Jh. aus Ungarn/. Vigilia 28 /1963/ 764-766.

489. PROKOPP, Gyula : Szent László esztergomi ereklyéje /Reliquien von König Ladislaus dem Heiligen in Gran/. Vigilia 28 /1963/ 535-539.

490. SOLTÉSZ, István : A máriapócsi "könnyezés" /Ein weinender Maria-Ikon in Máriapócs /Kom. Szabolcs/ /. Világosság 4 /1963/ 95-98, Abb.

Vö., vgl., cf., cp. :

139, 465, 476, 484.

XII D 4

Imák - Gebete

Vö., vgl., cf., cp. :

477, 491.

XII E

Előjelek, jósok - Vorzeichen und Orakel

Vö., vgl., cf., cp. :

548

XII F Varázslás, elhárítása, ellenvarázslás -
Zauber und Gegenzauber

XII F 1 Általános tanulmányok, varázscselekmények -
Allgemeines und Zauberhandlungen

491. Frau CS. PÓCS, Éva : Kötés és oldás a magyar nép-
hitben /Das Binden und das Lösen im ungarischen Volksglau-
ben/. Ethnographia 74 /1963/ 565-612, Abb. Russische und
deutsche Zusammenfassung.

Vö., vgl., cf., cp. :

224, 467, 508.

XII F 2 Boszorkányok, varázslók, természetfeletti
hatalmu emberek - Hexen und Zauberer

492. BALÁZS, J/ános/ : Über die Ekstase des ungarischen
Schamanen. Glaubenswelt und Folklore der sibirischen Völker.
/Budapest, Verlag der Ungarischen Akademie der Wissenschaften,
1963./ 57-83.

493. DIÓSZEGI, V/ilmos/ : Ethnogenic Aspects of Darkhat
Shamanism. Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae
16 /1963/ 55-81, figs.

494. GUNDA, B/éla/ : Totemistische Spuren in der ungari-
schen táltos-Überlieferung. Glaubenswelt und Folklore der
sibirischen Völker. /Budapest, Verlag der Ungarischen Akade-
mie der Wissenschaften, 1963./ 45-56.

495. HAJDU, P/éter/ : Von der Klassifikation der samoje-
dischen Schamanen. Glaubenswelt und Folklore der sibirischen
Völker. /Budapest, Verlag der Ungarischen Akademie der Wis-
senschaften, 1963./ 161-190.

496. SCHOTTLAENDER, R. : Das Sibyllenbild der Philosophen.
Acta Antiqua Academiae Scientiarum Hungaricae 11 /1963/ 37-48.
 Russische Zusammenfassung.

Vö., vgl., cf., cp. :

424, 449, 467, 477, 487, 491, 568.

XII F 3 Amulettek, talizmánok, bűvös erejű tárgyak -
Amulett, Talisman und Verwandtes

497. SÁNDOR, Róbert : Az élet vize /Lebenswasser/. Vilá-
gosság 4 /1963/ 307-313, Abb.

Vö., vgl., cf., cp. :

545

XII F 4 Varázs- és ráolvasás-formulák, varázskönyvek
- Zauber- und Segensformeln, Zaubertexte

Vö., vgl., cf., cp. :

491, 548.

XII G Leíró tanulmányok - Einzelnes

Vö., vgl., cf., cp. :

453, 454, 455, 491.

XIII Népi gyógyászat - Volksmedizin

498. BEREZCKI, Gábor : Szómagyarázatok : var /Ung. var
 'Schorf, Grinde Kruste'/. Tanulmányok a magyar nyelv élet-

rajza köréből. /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 50.

499. BORSA, Gedeon : Sebastian Pauschner, az első Magyarországon megjelent orvosi munka szerzője és nyomtatásban kiadott munkái /Sebastian Pauschner, Verfasser des ersten in Ungarn erschienenen medizinischen Werkes, und seine im Druck herausgegebenen weiteren Arbeiten/. Communicationes ex Bibliotheca Historiae Medicae Hungarica No. 27. /1963/ 257-271, Abb.

500. BUKY, Béla : Orvostörténeti érdekességű részletek Székely Bertalan naplójából /Medizingeschichtliche Einzelheiten aus dem Tagebuch /in Jn. 1879-1886/ des ung. Kunstmalers, B. Székely/. Communicationes ex Bibliotheca Historiae Medicae Hungarica No. 27. /1963/ 293-304, Abb.

501. DADAY, András : Magyarország kórházai 1848-ban /Die ungarische Krankenhäuser in 1848/. Communicationes ex Bibliotheca Historiae Medicae Hungarica No. 29 /1963/ 169-194.

502. DADAY, András : Adatok a Máramaros megyei Febris Putrida történetéhez /Die Typhus-Epidemie im Kom. Máramaros /Nordostungarn/ / 1787. Communicationes ex Bibliotheca Historiae Medicae Hungarica No. 27. /1963/ 281-286.

503. DMITRIEVA, V. I. : Tájékoztató orvostörténeti tanulmányok a Szovjetunióban /Medizingeschichtliche Studien bezüglich der Ortsgeschichteforschung in der Sowjetunion/. Communicationes ex Bibliotheca Historiae Medicae Hungarica No. 27. /1963/ 15-24.

504. ERDÖSI, Laura : Wernher : De admirandis Hungariae aquis /Georgius Wernher : De admirandis Hungariae aquis /1549/ - Einleitung, ungarische Übersetzung und lateinischer Text in Facsimile-Druck/. Communicationes ex Bibliotheca Historiae Medicae Hungarica No. 29. /1963/ 103-168, Abb., 22 Facsimile-Seiten.

505. FARRAS, Gábor : Az 1831. évi kolerajárvány Fejér megyében /Die Choleraepidemie des Jahres 1831 und die Bauernbewegungen im Komitat Fejér/. Alba Regia 2-3 /1961-1962/ [1963] 91-94. Deutsche Zusammenfassung.

506. FÖVES, Ödön : Magyarországi ujjörög telepesek és az orvostudomány /Die neugriechische Einsiedler in Ungarn und die ungarische Medizin/. Communicationes ex Bibliotheca Historiae Medicae Hungarica No. 27. /1963/ 273-278, Abb., Literatur.
507. GROSZ, István : Dante "Isteni Szinjátéká"-nak szemészeti vonatkozásairól /Von den ophthalmologischen Beziehungen der "Divina Commedia" von Dante Alighieri/. Communicationes ex Bibliotheca Historiae Medicae Hungarica No. 28. /1963/ 37-43.
508. GYENES, István : Gyógyítás - hittel és varázslattal /Heilung - mit Glauben und Zauberei/. Világosság 4 /1963/ 481-483, Abb.
509. HALMAI, János : Egy gyógyszersegéd végrendeletei a XVIII. századból /Two Testaments of a German Assistant Chemist in Hungary, 1668/. Communicationes ex Bibliotheca Historiae Medicae Hungarica No. 29. /1963/ 235-251, plates, literature, English Summary.
510. HETENYI, Ede : A megelőző orvoslás szemlélete Weszprémi István munkásságában /Die präventive Therapie im Lichte der Tätigkeit von Prof. I. Weszprémi /1723-1799/ /. Communicationes ex Bibliotheca Historiae Medicae Hungarica No. 27. /1963/ 123-128, Literatur.
511. IVÁNYI, Emma : A szemfájás és a hályog elleni orvosság használata /Gebrauchsanweisung für eine Arznei gegen Augenschmerzen und Star aus Ungarn, 1692/. Communicationes ex Bibliotheca Historiae Medicae Hungarica No. 27. /1963/ 292-293.
512. IZSAK, Sámuel : Dr. Scheiber S.H. magyar kórboncnok tevékenysége Romániában /Ein ungarischer Pathologe, Dr. S.H. Scheiber /1834-1906/ in Rumänien/. Communicationes ex Bibliotheca Historiae Medicae Hungarica No. 27. /1963/ 55-61, Literatur.
513. KABA, Melinda : Aquincum mint ókori gyógyhely /Aquincum, die Hauptstadt von Pannonien als eine Heilstätte des Altertums/. Communicationes ex Bibliotheca Historiae

Medicae Hungarica No. 27. /1963/ 93-102, Russische Zusammenfassung.

514. KATONA, Ferenc : A szent betegség /Zur Geschichte und Heilung der Epilepsie/. Világosság 4 /1963/ 84-89, Abb.

515. KISS, Ákos : Az egészségügy helyzete Tinnyén a XVIII. században - Adatok a Buda-környék régebbi egészségügyéhez /Die Medizin des Dorfes Tinnye im 18. Jh. - Angaben zur Medizingeschichte der näheren Umgebung von Ofen, Ungarn/. Communicationes ex Bibliotheca Historiae Medicae Hungarica No. 29.

/1963/ 209-217.

516. M. KISS, Pál : Két kiváló orvos-portré a XVIII. és XIX. századból /Portraits zweier hervorragenden ungarischen Ärzte : von I. Mátyus /1781/ und D. Gecse /1810/ /. Communicationes ex Bibliotheca Historiae Medicae Hungarica No. 28.

/1963/ 77-82, Abb.

517. KOVÁTS, Ferenc : A gümőkór elleni küzdelem Magyarországon /Der Kampf gegen die Tuberculose in Ungarn/. Communicationes ex Bibliotheca Historiae Medicae Hungarica No. 27.

/1963/ 37-54, Abb., Literatur.

518. KULCSÁR, Imre : Adatok Moson megye feudális korának egészségügyi történetéhez /Angaben zur Medizingeschichte des Kom. Moson /Nordwestungarn/ /. Communicationes ex Bibliotheca Historiae Medicae Hungarica No. 28. /1963/ 83-259, Tabellen.

519. KÖHEGYI, Mihály : Recept a negyednapos hideglelés ellen 1714-ből /Ein ungarisches Rezept gegen das Quadratsfieber aus 1714/. Communicationes ex Bibliotheca Historiae Medicae Hungarica No. 27. /1963/ 287-288.

520. NEMETH, Jenő : Orvosi utasítás cholera ellen /Ärztliche Direktiven gegen die Cholera in Ungarn 1831-1855/. Communicationes ex Bibliotheca Historiae Medicae Hungarica No. 28. /1963/ 261-266.

521. REGÖLY-MÉREI, Gyula : Akik legyőzték a betegségeket /Geschichte der Medizin/. Budapest, Medicina Könyvkiadó, 1963. [Bd. I.] 322 S., Taf.

522. RÉTI, Andre : A gyógyító ember - Az orvostudomány történetéből /Der heilkundige Mensch - Aus Geschichte der

Medizin/. Budapest, Móra Ferenc Könyvkiadó, 1963. 180 S.,
Abb., Taf.

523. RINGELHANN, Béla - SOÓS, Imre : Adatok az egri orvosi
iskoláról, kezdeményezőjének és tanárának, Markhót Ferencnek
működéséről /Die "Ärztesshule von Erlau /Eger, Nordungarn/
1767-1790/. Communicationes ex Bibliotheca Historiae Medicae
Hungarica No. 27. /1963/ 129-138, Abb., Literatur.

524. SZAMOSHATI, Dániel : 45 év előtti tervezet Magyar
Orvostörténeti Múzeum létesítésére /Entwurf eines Museums für
ungarische Medizingeschichte im Jahre 1918/. Communicationes
ex Bibliotheca Historiae Medicae Hungarica No. 28. /1963/
266-271.

525. VITA, Zsigmond : Orvosi hirdetések /Zwei Arznei-
inserate in Ungarn aus dem J. 1833/. Communicationes ex Biblio-
theca Historiae Medicae Hungarica No. 29. /1963/ 269-270.

526. VÖRÖS, Márton : Egy pécsi járvány tanulságai /Die
Typhus-Epidemie in Fünfkirchen /Südungarn/ im J. 1890/.
Communicationes ex Bibliotheca Historiae Medicae Hungarica
No. 27. /1963/ 157-163, Tabelle.

527. WOLLEMAN, Mária - HORVÁTH, Mariann : Asklepios- és
Hygieia-kultusz Pannoniában /Asklepios- und Hygieia-Kultus in
Pannonien/. Communicationes ex Bibliotheca Historiae Medicae
Hungarica No. 27. /1963/ 77-82.

528. ZSUFFA, Tibor : A monoki "likas fa" /Heilung mit
Durchstecken der Kinder durch eine "löcherige Eiche" in Monok,
Komitat Borsod in Nordwestungarn/. A Néprajzi Múzeum Adat-
tárának Értesítője 1962-1963, Heft 1-4, 63-78, Abb.

529. Magyar orvostörténeti nagygyűlés Pécsen /Tagung der
Medizinhistoriker von Ungarn, 5-7. Oktober, 1962 in Fünf-
kirchen /Pécs/ /. Communicationes ex Bibliotheca Historiae
Medicae Hungarica No. 27. /1963/ 13.

Vö., vgl., cf., cp. :

132, 144, 491, 545.

XIV Népi tudás - VolkswissenXIV A Népi tudás általában, a nép művelődése -
Volkswissen im allgemeinen

530. BABROWSKI, J. : Les relations de Cracovie et son Université avec la Hongrie à l'époque de l'humanisme. La Renaissance et la Réformation en Pologne et en Hongrie. /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 451-464.

531. GARAMI, Károly red. : Tantárgytörténeti tanulmányok /5 Abhandlungen zur Geschichte der Schulfächer in Ungarn/ Bd. II. Budapest, Tankönyvkiadó, 1963. 532 S., Tabellen, Literatur. Deutsche und russische Zusammenfassung.

532. GECSE, Gusztáv : Az Éden kertjétől a Jozefát völgyéig /Von dem Eden bis zu Josaphat-tal/. Világosság 4 /1963/ 733-738, Abb. == Biblisches Weltbild.

533. HOLL, Béla : Pest-Buda polgárainak könyvkulturája a XVII-XVIII. században /Die Buchkultur der Bürger von Pest-Ofen im 17-18. Jahrhundert/. Tanulmányok Budapest Multjából 15 /1963/ 289-327, Tabellen. Deutsche Zusammenfassung.

534. KOVÁCS, Máté red. : A könyv és a könyvtár a magyar társadalom életében az államalapítástól 1849-ig /Bücher und Bibliotheken in Ungarn zwischen 1000 und 1848/. Budapest, Gondolat Kiadó, 1963. 759 S.; Taf., Abb., Bibliographie, Inhaltsverzeichnisse.

535. MÁRKUS, György : Természettudomány - világnézet - filozófia /Naturwissenschaft - Weltanschauung - Philosophie/. Társadalmi Szemle 18 /1963/ Heft 12, 34-51.

536. MOLNÁR, Erik, eingeleitet : Nemzet, haza, honvédelem a parasztság és a nem nemesi katonáskodó réteg gondolkodásában /XV-XVIII. század/ /Diskussion über die Gedankenwelt der Bauern und nichtadeligen in Ungarn/. Történelmi Szemle 6 /1963/ 1-101. == Vaterland, Nation und Ideologie in 10-18. Jh. = 8 Vorträge und 12 Diskussionsbeiträge.

537. ORTUTAY, Gyula : Koulukasvatuksen vaikutuksesta Unkarin talonpoikaiskulttuuriin /Der Einfluss des Schulwesens auf die bäuerliche Kultur in Ungarn/. Kalevalaseuran Vuosikirja 43 /1963/ 118-138.
538. ORTUTAY, Gyula : The role of rural schooling in Hungarian peasant culture. The New Hungarian Quarterly 4 /1963/ No.9, 129-142.
540. F. RÁCZ, Kálmán : A "Vöcsi" /Kulturhaus einer Traktorfabrik in Budapest/. Uj Irás 3 /1963/ 595-600.
541. SARLÓSKA, Ernő : Bolyai Farkas, ahogy egy diákja emlékezetében élt /Der Mathematiker Farkas Bolyai in den Erinnerungen eines seinen Schülers/. Magyar Tudomány 70 /1963/ 141-146. == Schulen in Siebenbürgen in der ersten Hälfte des 19. Jhs.
542. Frau H. SAS, Judit - SIPOS, Zsuzsanna : 1700 parasztcsalád művészi érdeklődése és izlése /1700 ungarische Bauernfamilien und die Kunst/. Valóság 6 /1963/ Heft 5, 44-57.
543. SZÉKELY, György : Vorläufer und Vorbereitung des kopernikanischen Weltbildes. La Renaissance et la Réformation en Pologne et en Hongrie. /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 275-288.

Vö., vgl., cf., cp. :

- 406, 419, 523, 552, 635 általában / im allgemeinen X B 6 írás / Schriftwesen 181, 182, 301, 679.

XIV B

Népi növényismeret - Volksbotanik

544. BEKE, Ödön : A kakukk növényneveinkben /Der Kuckuck in den ungarischen Pflanzennamen/. Tanulmányok a magyar nyelv életrajza köréből. /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 39-42.
545. MELICH, János : Hongrois tárkony 'estragon'. Acta Linguistica Academiae Scientiarum Hungaricae 13 /1963/ 201-212. Résumé russe. == Le mot d'origine arabe.

XIV C - XIV E

XIV C

Népi állattan - Volkszoologie

Vö., vgl., cf., cp. :

251, 260, 262, 271, 277, 281, 284, 544, 680, 684.

XIV D

Az időjárásra és a csillagokra vonatkozó
tudás - Wetter- und Sternkunde

546. MÁNDOKI, László : Szalmásut /Strohstrasse 'Via Lactea'/. A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve 1962 /1963/ 287-307, Karten, Tabelle. Russische und deutsche Zusammenfassung.

547. MÁNDOKI, László : Asiatische Sternnamen. Glaubenswelt und Folklore der sibirischen Völker. /Budapest, Verlag der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, 1963./ 519-532. Abb. == Asiatisch-nordeuropäische Beziehungen in der Sternkunde.

Vö., vgl., cf., cp. :

549, 635.

XIV E

Asztrológia, jóvendülés, álmfejtés -
Astrologie, Wahrsagerei, Mantik, Traum-
deutung

548. NYERGES, Ágnes : Számbabonák - "babonás" számok - szerencse /Zahlen- und Glücksaberglauben/. Világosság 4 /1963/ 53-56.

549. PONORI THEWREWK, Aurél : Csillagászat és vallásos világkép /Sternkunde und religiöses Bewusstsein/. Világosság 4 /1963/ 536-542, Abb.

XIV F Alkimia - Alchemie

550. MUCKAI, László : Aranycsinálók /Die Goldmacher/.
Világosság 4 /1963/ 216-221, Abb.

XV A népköltészetéről általában, összefoglaló
munkák a XVI-XXI. fejezetek tárgyköréből -
Literarische Volkskunde im allgemeinen,
Zusammenfassendes aus XVI-XXI

551. ALEKSEJEV, M. P. : A "Föld és a Tenger vetélkedése"
a nyugateurópai és az orosz irodalmi hagyományban /"La
querelle de la Terre et de la Mer" dans la tradition de
l'Europe occidentale et dans la tradition russe/. Filológiai
Közlöny 9 /1963/ 16-27, résumé russe en "Philologica - Supplé-
ment annuel de Filológiai Közlöny - 1963" p. 15-17.

552. BODOLAY, Géza : Irodalmi diáktársaságok /Literari-
sche Studentengenossenschaften in Ungarn/ 1785-1848. Buda-
pest, Akadémiai Kiadó - A Magyar Tudományos Akadémia Iroda-
lomtörténeti Intézete, 1963. 810 S., Literatur, Namenregister
mit biographischen Skizzen.

553. COCCHIARA, Giuseppe : Bevezetés a szicíliai folklór-
ba /Einführung in die Folklore von Sizilien/. Ethnographia
74 /1963/ 342-349. Russische und deutsche Zusammenfassung.

554. FÓNAGY, Iván : A metafora a fonetikai műnyelvben -
Adatok a tudományos gondolkodás fejlődésének történetéhez
/Die Metaphorik der phonetischen Sachterminologie - Angaben
zur Entwicklungsgeschichte des wissenschaftlichen Denkens/.
Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963. 68 S., Literatur, Sach-
register. -- Nyelvtudományi Értekezések : 37.

555. ISTVÁNYFI, Gyula : Palóc népköltési gyűjtemény
/Volksdichtung der Paloz-Ungarn/. Miskolc, Herman Ottó Múzeum
1963. 271 S. -- A Miskolci Herman Ottó Múzeum Néprajzi,
Kiadványai Bd. 2. == Herausgegeben und eingeleitet /auch

in deutscher und slowakischer Sprache/ von F. BODGÁL. Die Paloz-Ungarn leben in heutigem Nordungarn.

556. KARDOS, T/ibor/ : Zentralisierung und Humanismus im Ungarn des 15. und 16. Jahrhunderts. La Renaissance et la Réformation en Pologne et en Hongrie. /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 397-414.

557. MÉSZÁROS, István : Krónikáink "diák"-jai /Die "Diák"-Leute /Diaconi, Schüler/ in den mittelalterlichen ungarischen Chroniken/. Filológiai Közlöny 9 /1963/ 161-170.

558. ORTUTAY, Gyula : Jacob Grimm és a magyar folklorisztika /Jacob Grimm and the folklore in Hungary/. Ethnographia 74 /1963/ 321-341, Appendix with Bibliography. Russian and English Summary.

559. ORTUTAY, Gyula : Jacob Grimm und die ungarische Folkloristik. Deutsches Jahrbuch für Volkskunde 9 /1963/ 169-189.

560. Frau SCHMIDT, Ádámné : Hangarchivumok /Über Tonarchive als Rundfunkarchive, Staatsarchive, Schallplattenfirmenarchive, usw./. Levéltári Szemle 13 /1963/ 1-2 Nr., január-junius, 232-236.

561. SCHRAM, Ferenc : Népköltészeti töredékek a XVI-XVIII. századból /Volkskundliche Miscellen aus der Predigtsammlung von Kardinal Péter Pázmány, im Jahre 1636/. Ethnographia 74 /1963/ 548-564.

562. SÓTÉR, I/stván/ : Le populisme dans la littérature et la musique. Studia Musicologica Academiae Scientiarum Hungaricae 5 /1963/ : "Bericht über die zweite Internationale Musikwissenschaftliche Konferenz Liszt - Bartók ... Budapest, 1961." 11-23.

563. SZAUDER, József : Olasz irodalom - magyar irodalom /Die italienische Literatur und die ungarische Literatur/ Tanulmányok /Aufsätze/. Budapest, Európa Könyvkiadó, 1963. 463 S., Anmerkungen. == 19 Abhandlungen, darunter Folklore.

Vö., vgl., cf., cp., :

19, 98, 419, 654, 657.

XVI Verses népköltészet - Volkspoesie

XVI 1 Különböző népek költészete együtt -
Mehrere Sprachgebiete

Vö., vgl., cf., cp. :

379

XVI 4 Olasznyelvű költészet, beleértve a szárdot -
Italienisches Sprachgebiet, einschliesslich
des Sardischen

Vö., vgl., cf., cp. :

553, 563.

XVI 5 Spanyol, katalán és portugál nyelvek költé-
szete, beleértve az Európán kívüli iberoromán
népköltészetet - Spanisches, katalanisches
und portugiesisches Sprachgebiet, einschliess-
lich der iberoromanischen Sprachgebiete aus-
serhalb von Europa

Vö., vgl., cf., cp. :

621

XVI 6 Egyéb román nyelvek költészete /rätoromán,
román/ - Übrige romanische Sprachgebiete
/rätoromanisch, rumänisch/

564. FARAGÓ, József - KISS, Jenő : A báránka - román
népballadák /Lammelein - rumänische Volksballaden/. Bucureşti,
Irodalmi Könyvkiadó, 1963. 230 S. == In ungarischer Sprache,
mit einem ausführlichen Nachwort und Bemerkungen.

Vö., vgl., cf., cp. :

591, 614, 623.

XVI 9 Északi germán nyelvek költészete /dán, svéd,
norvég, izlandi/ - Nordgermanisches Sprach-
gebiet /dänisches, schwedisches, norwegisches
und isländisches Gebiet/

Vö., vgl., cf., cp. :

620

XVI 10 Görög nyelvű költészet - Griechisches
Sprachgebiet

Vö., vgl., cf., cp. :

378

XVI 11

Keleti szláv nyelvek költészete /orosz, ukrán,
fehérorosz/ - Ostslawisches Sprachgebiet
/Russen, Ukrainer, Weissrussen/

Vö., vgl., cf., cp. :

356

XVI 12

Nyugati szláv nyelvek költészete /kasub,
lengyel, cseh, szlovák, szorb/ - West-
slawisches Sprachgebiet /Kaschuben, Polen,
Tschechen, Slowaken, Sorben/

Vö., vgl., cf., cp. :

575, 636, 636a.

XVI 13

Déli szláv nyelvek költészete /szlovén,
horvát, szerb, makedon, bolgár/ - Süd-
slawisches Sprachgebiet /Slowenen, Kroaten,
Serben, Mazedonier, Bulgaren/

Vö., vgl., cf., cp. :

662

XVI 15 Egyéb indoeurópai nyelvek költészete /litván és lett, albán, oszét, örmény, cigány/ - Sonstige indogermanische Sprachgebiete /litauisch und lettisch, albanisch, ossisch, armenisch, Zigeuner/

Vö., vgl., cf., cp.:

575, 613, 619, 628, 630, 635, 640, 644.

XVI 16 Finnugor nyelvek költészete /magyar, finn, észt, liv, lapp/ - Finnisch-ugrische Sprachgebiete /ungarisches, finnisches estnisches, livisches, lappisches Gebiet/

565. AUSTERLITZ, R/obert/ : Der ostjakische Versbau. Congressus Internationalis Fenno-Ugristarum Budapestini habitus 20-24. IX. 1960 /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 276-278. == Mit Diskussionsbeitrag von L. GÁLDI /Ebenda, S. 278-280./

566. DIÓSZEGI, Vilmos : Halmozó népdalainkhoz /Ein "Chad gadia"-Kettenmärchenlied in Ungarn : 'Jakob und der Hafer'/. Néprajzi Közlemények 8 /1963/, Heft 2-4, 412-415, mus. Note.

567. FOKOS, Dávid : Osztyák /chanti/ hősénekek /Ostjakische /chantische/ Heldengesänge/ Bd. III., Heft 1. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963. 171 S., ungarische und deutsche Einleitungen, ostjakischer Text mit deutscher und ungarischer Übersetzung. == Aus dem Nachlass von A. REGULY, gesammelt in 1844-1845.

568. GÁLDI, L/ászló/ : Zu einigen Problemen des Versbaus in den samojedischen Schamanengesängen. Glaubenswelt und Folklore der sibirischen Völker. /Budapest, Verlag der Unga-

rischen Akademie der Wissenschaften, 1963./ 135-146.

569. GEREZDI, Rabán : Az ugynevezett Jajcai ének-töredék /Das Jajcaer Lied, ein historisches Liedfragment aus dem 17. Jh./ . Irodalomtörténeti Közlemények 67 /1963/ 718-720.

570. KOVACS, István : Somorjai énekmásolatok /Ungarische Liedtexte aus dem 16. Jh. in Sommerein, in der Umgebung von Pressburg /heute Slowakei/ /. Magyar Nyelv 59 /1963/ 363-365.

571. MONA, Ilona : Adatok a középkori magyar irodalom és a magyar népdalszövegek kölcsönhatásához /Beiträge zu der Wechselbeziehung der Mittelalterlichen ungarischen Literatur und der ungarischen Volksliedtexte/. Ethnographia 74 /1963/ 181-201. Russische und deutsche Zusammenfassung.

572. MUNKACSI, /Bernát/ - KÁLMÁN, /Béla/ : Manysi /vogul/ népköltési gyűjtemény /Wogulische Volksdichtung/ Bd. IV., Teil 2. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963. 314 S., Register. == Anmerkungen zu den Volksdichtungstexten. Heldenlied, lyrische Lieder, Bärenfest.

573. NAGY, Dezső : Egykori kőműves-sztrájkdalok, rigmusok /Streiklieder und -verse der Maurer in Hódmezővásárhely /Komitat Csongrád/ im Jahre 1902/. Ethnographia 74 /1963/ 115-117.

574. STOLL, Béla : A magyar kéziratos énekeskönyvek és versgyűjtemények bibliográfiája /Bibliographie der handschriftlichen Liedersammlungen und Liederbücher in Ungarn/ 1565-1840. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963. 537 S., Register. == 883 Sammlungen, etwa 200000 Manuskriptenseiten.

575. VARGYAS, Lajos : Aj falu zenei anyaga. II : Új népdalok. 2. rész /Liedersammlung der Gemeinde Aj /Komitat Abauj, heute in Slowakei/. Teil : II. Heft : 2./ . Néprajzi Közlemények 8 /1963/, Heft 1., 1-188, etwa 200 mus. Noten, Verzeichnisse. Deutsche Zusammenfassung. == Ungarische Volkslieder der sogenannten "neuen Stils". Im Nachtrag auch slowakische und zigeunerische Volkslieder.

576. VÉRTES, E/dit/ : Auf der Spur mythischer Gesänge der Ostjaken. Glaubenswelt und Folklore der sibirischen Völker. /Budapest, Verlag der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, 1963./ 121-130.

Vö., vgl., cf., cp. :

380, 394, 555, 579, 580, 583, 584, 585, 589, 593, 594, 620, 639, 661.

XVI 17 Egyéb nyelvterületek költészete /baszk, török, kaukázusi népek/ - Anderweitige Sprachgebiete /baskisch, türkisch, kaukasisch/

577. BODROGLIGETI, A/ndrás/ : A collection of Turkish poems from the 14th century. Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae 16 /1963/ 245-311, figs. == In a Sayf-i Sarayi MS.

578. KAKUK, Suzanne : Poésie populaire tatare recueillie par I. Kunos. Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae 16 /1963/ 83-97.

Vö., vgl., cf., cp. :

107, 586, 610, 614, 663.

XVI 18 Az antikvitás népeinek költészete - Antike

Vö., vgl., cf., cp. :

622, 644.

XVII Zene és tánc, ezzel kapcsolatos szövegek, stb.- Musik und Tanz; Jodler, Jauchzer und ähnliches

XVII A Zene és hangszerek - Musik, Musikinstrumente

579. DOMOROS, Pál Péter : Szültü - egy csángó hangszer /Szültü - Musikinstrument der Tschangos in Moldavien/. Ethnographia 74 /1963/ 278-282, mus. Noten, Abb.

580. FALVY, Z/oltán/ - MEZEY, L/ászló/ : Codex Albensis. Ein Antiphonar aus dem 12. Jahrhundert. Budapest-Graz, Akade-

mischer Druck- und Verlagsanstalt, 1963. 175 S., 161 Taf., mus. Noten. — Monumenta Hungariae Musica : 1.

581. FÓNAGY, Iván - MAGDICS, Klára : Az érzelmek tükrözése a hanglejtésben és a zenében /Die Empfindungen im Tonfall und in der Musik widerspiegelt/. Nyelvtudományi Közlemények 65 /1963/ 103-136, mus. Noten, Abb. Bibliographie.

582. HEKENDORF, Edit : Hang /Das ung. Wort : hang 'Stimme'/. Tanulmányok a magyar nyelv életrajza köréből. /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963/ 133-138.

583. JÁRDANYI, Pál/ : Bartók und die Ordnung der Volkslieder. Studia Musicologica Academiae Scientiarum Hungaricae 5 /1963/ : "Bericht über die zweite Internationale Musikwissenschaftliche Konferenz Liszt - Bartók ... Budapest, 1961." 435-439.

584. KERÉNYI, György/ - RAJECZKY, B/enjámín/ : Über Bartóks Volksliedaufzeichnungen. Studia Musicologica Academiae Scientiarum Hungaricae 9 /1963/ : "Bericht über die zweite Internationale Musikwissenschaftliche Konferenz Liszt - Bartók ... Budapest, 1961." 441-448, mus. Noten.

585. SÁROSI, Bálint : Sirató és keserves /"Schmerzhaftes Lieder" und Klagelieder bei den Tschango-Ungarn in Moldavien/. Ethnographia 74 /1963/ 117-122, mus. Noten.

586. SAYGUN, A. Adnan : Quelques réflexions sur certaines affinités des musiques folkloriques turque et hongroise. Studia Musicologica Academiae Scientiarum Hungaricae 9 /1963/ : "Bericht über die zweite Internationale Musikwissenschaftliche Konferenz Liszt - Bartók ... Budapest, 1961." 515-524, mus. notes.

587. SONKOLY, István : Mazurka-ritmus a magyar népzeneben /Sogenannter "Mazurka"-Rhythmus in der ungarischen Volksmusik/. Ethnographia 74 /1963/ 268-272, mus. Noten.

588. SZABOLCSI, Bence : A választ és egyéb tanulmányok /Musikwissenschaftliche Studien/. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963. 399 S., mus. Noten, Anmerkungen. == Volksmusik und Kunstmusik in Europa.

589. SZOMJAS-SCHIFFERT, Gy/örgy/ : Finnisch-ugrische Herkunft der ungarischen "Regös"-Gesänge. Congressus Internationalis Fenno-Ugristarum Budapestini habitus 20-24. IX. 1960 /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 364-396. Notenbeispiele.
590. SZÓKE, Péter : Ornitomuzikológia /Ornithomusicology/. Magyar Tudomány 70 /1963/ 592-607, mus. notes. Russian and English Summary. == On the origin of music. Discussion : by A. PERNYE /Magyar Tudomány 1963, 767-772/; L. VIRAGH /Magyar Tudomány 1964, 320-324/; L. SCHÄFER /Magyar Tudomány 1964, 646-649/.
591. VANCEA, Z. : Einige Beiträge über das erste Manuskript der Colinda-Sammlung von Béla BARTÓK und über seine einschlägigen Briefe an Constantin BRĂILIOIU. Studia Musicologica Academiae Scientiarum Hungaricae 9 /1963/ : "Bericht über die zweite Internationale Musikwissenschaftliche Konferenz Liszt - Bartók ... Budapest, 1961." 549-556.
592. VARGYAS, Lajos : A népdal mint műalkotás /Das Volkslied als Kunstwerk/. A Magyar Tudományos Akadémia Nyelv- és Irodalomtudományi Osztályának Közleményei 20 /1963/ 185-193, mus. Noten.
593. VIKAR, L/ászló/ : Sammeln von Volksliedern unter den Tscheremissen. Congressus Internationalis Fenno-Ugristarum Budapestini habitus 20-24. IX. 1960 /Budapest, Akadémiai Kiadó 1963./ 397-401. Notenbeispiele.
595. Bericht über die zweite Internationale musikwissenschaftliche Konferenz LISZT - BARTÓK Report of the Second International Musicological Conference — Budapest, 1961. Herausgegeben /Edited by : Z/oltán/ GÁRDONYI - B/ence/ SZABOLCSI. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963. 596 p., figs, mus. notes. Inaugural speeches, 48 papers in French, English, German, Russian language. /Reprint from Studia Musicologica Academiae Scientiarum Hungaricae, Vol. 5. /1963/ /.

Vö., vgl., cf., cp. :

45, 487, 557, 562, 566, 575, 721, 728.

XVII B

Rigmusok, tánckialtások, stb. -
Jodler, Juchzer

Vö., vgl., cf., cp. :

573

XVII C

Tánc - Tanz

596. ANDRÁSFALVY, Bertalan : Párbajszerü táncainkról /Über die zweikampffartigen Waffentänze der Ungarn/. Ethnographia 74 /1963/ 55-83, Abb. Tanznoten. Russische und deutsche Zusammenfassung.
597. KÖRTVELYES, Géza : A magyar néptáncművészet fejlődésének problémái /Problemen der ungarischen Volkstanzkunst/. Valóság 6 /1963/, Heft 3, 77-84.
598. MARTIN, György - PESOVÁR, Ernő : Determination of Motive Types in Dance Folklore. Acta Ethnographica Academiae Scientiarum Hungaricae 12 /1963/ 295-331. figs, motive descriptions. Russian Summary.
599. NOVÁK, Ferenc - KESZLER, Mária - MOLNÁR, István - MANNINGER, György - DEZSŐ, Attila - NOVÁK, Ferenc : Székely leánytánc - ugrós leánytánc - huszárverbunk - köröstarcsai verbunk és páros - galgamenti páros /6 ung. Volkstänze/. Budapest, Gondolat, 1963. 115 S., Abb., 16 S. Tanzabb., 16 S. mus. Noten, 6 S. Tanzschrift. — Néptáncosok Kiskönyvtára : 32-33.
600. Frau SZ. SZENTPÁL, Mária red. : Gyermecktáncok /Kindertänze/ Bd. III. Budapest, Tankönyvkiadó, 1963. 456 S., 37 S. Notenbeispiele, 45 S. Tanznoten, 64 S. Tanzbeschreibungen. == 24 ungarische und 4 ausländische Volkstänze.
601. VITANYI, Iván : A tánc /Der Tanz/. Budapest, Gondolat 1963. 285 S., Taf., Bibliographie.

Vö., vgl., cf., cp. :

587

- XVIII Prózaepika /mese, történetek, trufák, monda,
legenda/ -- Märchen, Erzählungen, Schwank,
Sage, Legende
- XVIII A Bibliográfia - Bibliographie
- XVIII B Általános, összefoglaló vagy vegyes művek
a C-F tárgyból - Allgemeines, Zusammen-
fassendes und Vermischtes aus C-F

602. BARTHA, A/ntal/ : Discussions held in Budapest about the Soviet edition of the Thuróczy Chronicle. Acta Historica 9 /1963/ 249-254. == The greatest Hungarian Medieval Chronicle, made in 1481-1487.

603. HORVÁTH, János : A hun-történet és szerzője /Die "Hunnengeschichte" /cca. 1272-1290, ein ungarischer Chronik/ und ihr Verfasser/. Irodalomtörténeti Közlemények 67 /1963/ 446-476, Deutsche Zusammenfassung.

604. KARSÁI, Géza : Névtelenség, névrejtés és szerzőség középkori krónikáinkban /Anonymität, Kryptonim und Verfasser-namen in den ungarischen Chroniken des Mittelalters/. Századok 97 /1963/ 666-677.

605. KULCSÁR, Péter : Bonfini-forrástanulmányok /Études sur les sources de "Rerum Ungaricarum Decades" de A. Bonfini /1425-1502/ /. I. partie. Acta Universitatis Szegediensis de Attila József Nominatae - Acta Historica 12 /1963/ 3-52.

Résumé russe et français.

606. MELICH, János : Dolgozatok /Philologische Studien/.

Bd. II. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963. 148 S. -- Nyelv-
tudományi Értekezések : 41. == Über die "Gesta" von Anonymus,
usw.

607. PONORI THEWREWK, Aurél : A József-legenda nyomában
/Ägyptische Motiven in den hebräischen Joseph-Legenden/.

Világosság 4 /1963/ 99-103, Abb.

608. ROMÁN, József : Eposzok könyve /Buch der altgriechi-
schen, altindischen, persischen, altgermanischen und finni-
schen Epen/. 2., erweiterte Ausgabe. Budapest, Gondolat, 1963.
285 S.

609. SCHEIBER, Alexander/ : Zu den antiken Zusammenhängen
der Aggada. Acta Antiqua Academiae Scientiarum Hungaricae 11
/1963/ 149-154. Russische Zusammenfassung.

610. VARGYAS, Lajos : Keleti párhuzamok Tar Lőrinc pokol-
járásához /Sibirische Parallelen zu der "Höllenfahrt von Lő-
rinc Tar", ein epischer Stoff aus dem 15-16. Jh./ . Műveltség
és Hagomány 5 /1963/ 37-54. Bibliographie. Deutsche Zusammen-
fassung.

Vö., vgl., cf., cp. :

104, 105, 461, 464, 670.

XVIII C

Mese - Märchen

XVIII C 1

Általános tanulmányok, motivumtörténet -
Allgemeines, Abhandlungen, Stoff-
geschichtliches

611. Mrs. V. DÉGH, Linda : Az Új Magyar Népköltési Gyűj-
temény tanulságai és soron következő feladatai /Present
achievements and future tasks of the "New Collection of Hunga-
rian Folk Literature"/. Ethnographia 74 /1963/ 1-12. Russian
and English Summary.

612. DÖMÖTÖR, Sándor : A népmesék "átírásáról" /Zur Frage der "Stilisierung" der Volksmärchen, und der Märchentextologie/. Ethnographia 74 /1963/ 111-115.
613. HARMATTA, János - HAHN, István : A Sükasaptati történetéhez /Zur Geschichte der Sükasaptati/. Antik Tanulmányok 10 /1963/ 239-251, Abb.
614. JULOW, Viktor : A nippuri szegény ember meséje és a Iudas Matyi ó-romániai népmese-mintájának kérdése /Origin of the Hungarian tale "Iudas Matyi" /1817/, its Roumanian variant and the Assyrian text : "Tale of the poor man of Nippur"/. Irodalomtörténeti Közlemények 67 /1963/ 678-690. English Summary.
615. LENGYEL, Dénes : L'office religieux singulier. Acta Ethnographica Academiae Scientiarum Hungaricae 12 /1963/ 85-98. Résumé russe.
616. ORTUTAY, Gyula : A magyar népmesekutatás eredményei és feladatai /Die Ergebnisse und weiteren Aufgaben der ungarischen Volksmärchenforschung/. A Magyar Tudományos Akadémia Nyelv- és Irodalomtudományi Osztályának Közleményei 20 /1963/ 85-113. == Diskussion mit Beiträgen von L. DÉGH, Á. KOVÁCS, B. KOROMPAY, F. HONT, mit einem Antwort von Gy. ORTUTAY, und mit einem Schlusswort von I. SÓTER.
617. PÓR, Anna : Iudas Matyi százéves útja a népmesétől a szinpadig /Geschichte eines ungarischen Märchens : Matyi, der Gänsehirt/. A Petőfi Irodalmi Múzeum Évkönyve 1963, 99-122.
618. Mrs. C. TOMPOS, Erzsébet : A "fanyűvő" Sámson /Samson uprooting a tree/. Archaeologiai Értesítő 90 /1963/ 11-118, figs. English Summary.
619. TÖTTÖSSY, Csaba : A Sükasaptati változatai viszonyának kérdéséhez /Zur Frage der Entstehung der Versionen des Sükasaptati/. Antik Tanulmányok 10 /1963/ 155-165.

Vö., vgl., cf., cp. :

620. BEKE, Margit - KOROMPAY, Bertalan : A szoria-moria palota - Finn, norvég, svéd, lapp, dán mesék /Finnische, norwegische, schwedische, lappische, dänische Volksmärchen/. Ausgewählt von -- und --./Budapest/, Móra Ferenc Könyvkiadó, /1963/. 397, /3/ S., ill., Literatur, Nachwort. /Népek Meséi/.
621. BOGLÁR, Lajos : A három narancs palotája - spanyol népmesék /Spanische Volksmärchen/. Budapest, Európa Könyvkiadó, 1963. 173 S., ill. /Népek meséi/.
622. DOBROVITS, Aladár : A paraszt panasza - óegyiptomi novellák /Klagen des Bauers - altägyptische Novellen/. Budapest, Magyar Helikon, 1963. 167 S., Nachwort.
623. DOMOKOS, Sámuel : Méhkeréki néphagyományok - Vasile Gurzău meséi /Volksüberlieferungen in Méhkerék - 10 Märchen von Vasile Gurzău/. Budapest, Magyar Nemzeti Múzeum - Néprajzi Múzeum Ethnológiai Adattár, 1963. 122 S., Karte, Tafel. ~~4~~ A Magyar Népmesekatalógus Füzetei. Nr. 2. == Méhkerék - ein rumänisches Dorf in Südostungarn. Rumänische und ungarische Märchen.
624. ERDÉSZ, Sándor : Az öreg festő - Eredeti népmesék Nyirvasváriból /5 Volksmärchen aus dem Dorfe Nyirvasvári /Nordostungarn/ mit Anmerkungen/. Nyirbátor, 1963. 17 S., — A Nyirbátori Báthori István Múzeum Füzetei.
625. ORTUTAY, Gyula : Ungarische Volksmärchen. 3. Ausgabe. Budapest, Corvina Verlag, 1963. 548 S., Literatur, Einleitung, Anmerkungen.
626. SÁNDOR, István : Mezőkövesd meséiből /2 Volksmärchen aus Mezőkövesd /Nordungarn/ /. Matyóföld 1963. II. Heft, 12-17.
627. SARAKSINOVA, O. Nadezda : Les contes du "cadavre ensorcelé" chez les Bouriates. Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae 16 /1963/ 45-54, figs. == Siddhi-kūr.
628. SIMON, Róbert : Tolvajok kutja - perzsa népmesék

/Neupersische Volksmärchen/. Budapest, Európa Könyvkiadó, 1963. 187 S., ill. — Népek meséi.

629. STEINITZ, Wolfgang : Ein ostjakisches Märchen in M.A. Castréns handschriftlichem Nachlass. Glaubenswelt und Folklore der sibirischen Völker. /Budapest, Verlag der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, 1963/ 115-119.

630. VEKERDI, József : A hulladémon huszonöt meséje /Zauber-märchen aus der Vétalapancavinčatika-Sammlung/. Budapest, Európa Könyvkiadó, 1963. 189 S., Abb. — Népek meséi.

Vö., vgl., cf., cp. :

555, 608, 668, 705, 741.

XVIII D Anekdóták, trufák, fabulák -
Anekdoten, Schwank, Fabel

XVIII D 1 Általános tanulmányok, motivumtörténet -
Allgemeines, Abhandlungen, Stoffgeschicht-
liches

631. SCHEIBER, Sándor : Vándoranekdota Bornemiszánál /Eine Pauli-Anekdote in einer Predigt von P. Bornemisza /1578/. Irodalomtörténeti Közlemények 67 /1963/ 55.

XVIII. D 2 Anekdóták, trufák, fabulák szövegei - Texte

632. BÉKÉS, István : Uj magyar anekdotakincs - a századfordulótól a felszabadulásig /Ungarische Anekdoten - 1900-1945/. 2., wenig ergänzte Ausgabe. Budapest, Gondolat, 1963. 843 S., illustriert, Vorwort, Einleitung der 2-ten Ausgabe, Quellenverzeichnis, Namenregister. [1. Ausgabe : 1962.]

633. NAGY CZIROK, László : Budártüzek mellett /Beim Pustenfener - Anekdoten aus dem Kleinkumanien/. Budapest, Gondolat, 1963. 300 S.

XVIII E Monda - Volkssage

XVIII E 1 Általános tanulmányok, motivumtörténet -
Allgemeines, Abhandlungen, Stoff-
geschichtliches

634. BÁLINT, Sándor : A szegedi táj történeti mondavilágából /Aus der historischen Sagenwelt der Landschaft von Szeged/. Ethnographia 74 /1963/ 38-54. Deutsche und russische Zusammenfassung.

635. ERDÉSZ, Sándor : The Cosmogonical Conceptions of Lajos Ámi, Storyteller. Acta Ethnographica Academiae Scientiarum Hungaricae 12 /1963/ 57-64. Russian Summary.

636. FERENCZI, Imre : Huszita emlékek és néphagyomány /Die Hussiten und die Volksüberlieferung/. Műveltség és Hagymány 5 /1963/ 107-130, Bibliographie. Deutsche Zusammenfassung.

636.a. FERENCZI, Imre : Die hussitische Überlieferung in der Volkstradition. Slavica 3 /1963/ 115-130.

637. HERMANN, István : Oidipusz király /Die Oedipus-Sage/. Világosság 4 /1963/ 174-178.

638. KOVÁCS, Kálmán : "Mit mond az agg rege" - Tompa Mihály mondafeldolgozása /"What the old Saga says..." - a book based on folk legends by the Hungarian writer, Michael Tompa /1846/ /. Studia Litteraria 1 /1963/ 69-82. Russian and English Summary.

639. SIMONSUURI, L/auri/ : Die Systematik der finnischen mythischen Sagen. Congressus Internationalis Fenno-Ugristarum Budapestini habitus 20-24. IX. 1960 /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 349-353.

Vö., vgl., cf., cp. :

96, 604, 606, 609, 610.

640. BAKTAY, Ervin : Indiai regék és mondák /Altindische Mythen und Sagen, nacherzählt von --/. Budapest, Móra Ferenc Könyvkiadó, 1963. 531 S., Abb., Abbildungenverzeichnis, Vorwort von Prof. János HARMATTA. -- Regék és mondák. == Volksreligion.
641. BALASSA, Iván : Karcsai mondák /Sagen in Karcsa /Komitat Zemplén/ /. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963. 626 S., 8 Taf., 1 Karte, Dialektwörterverzeichnis, Sachregister, Ortregister. -- Uj Magyar Népköltési Gyűjtemény Bd. 11. == 393 Sagen.
642. BORZSAK, Endre : Emlékezés /Die Traditionen des ungarischen Freiheitskampfes 1848 in der Gemeinde Monor /Komitat Pest/ /. Cegléd, Kossuth Múzeum Kiadás, 1963. 36 S. Deutsche Zusammenfassung. -- Ceglédi Füzetek 12.
643. KOVÁTS, Valéria : Szigetvári történeti néphagyományok /Historische Sagen von Szigetvár /Branau/ /. II. A Janus Pannonius Múzeum Evkönyve 1962 /1963/ 249-285, Abb. Russische und deutsche Zusammenfassung.
644. ROMÁN, József : Mitoszok könyve /"Ägyptische, vorderasiatische, altgriechische, altindische, hinterasiatische, tibetische, chinesische, japanische, iranische, hebräische, mohammedanische, altgermanische und finnische Mythen in ungarischen Nacherzählungen/. Budapest, Gondolat, 1963. 695 S., Abb., Namensverzeichnis. == Volksglauben.

Vö., vgl., cf., cp. :

602, 603, 605, 606, 608, 668.

XVIII F 1 Általános tanulmányok, motivumtörténet -
Allgemeines, Abhandlungen, Stoffgeschichte -
liches

Vö., vgl., cf., cp. :

607

XVIII F 2 Legendaszövegek - Texte

Vö., vgl., cf., cp. :

608

XIX Népi színháték - Volksschauspiel

645. DOMOTÖR, Tekla : Az ujkori színhátészás kialakulása Kelet-Európában /Entwicklung der Schauspielkunst im neuzeitlichen Osteuropa/. Budapest, Színhátztudományi Intézet - Országos Színhátztörténeti Muzeum, 1963. 86 S., Texte, Literatur. — Színhátztörténeti Könyvtár : 13.

646. HONT, Ferenc red.: A kelet-európai színháték /Theaterleben in Osteuropa/. Theatrum 1963, Heft 2., 3-147. English Summary. Résumé français. == Ein Kongress, mit Vorträgen und Referaten über die vergleichende Schauspielersforschung in Osteuropa.

647. Frau MÁLYUSZ CSÁSZÁR, Edit : A főváros színházi életének megmagyarosodása /1843-1878/ /Das deutsche und das ungarische Theater in Pest /1843-1878/ /. Tanulmányok Budapest multjából 15 /1963/ 445-487. Deutsche Zusammenfassung.

648. STAUD, Géza : A magyar színhátztörténet forrásai /Die Quellen zur Theatergeschichte von Ungarn/. Bd. I-III. Szövegkönyvek - színlapok, zsebkönyvek ; A színházi sajtó -

XIX - XXI A

emlékiratok - levelek - levéltári anyagok ; Képes ábrázolások - jogszabályok - Tárgyi emlékek - egyéb források - szakirodalom /Materialien, Ikonographie, Sachdenkmäler, Fachbibliographie, usw./ Budapest, Színháztudományi Intézet - Országos Színháztörténeti Múzeum, 1962-1963. 89 + 82 + 119 S., Abb., Literatur. — Színháztörténeti Könyvtár : 6, 8, 9.

Vö., vgl., cf., cp. :

370, 617, 665, 711.

XX

Egyéb népköltészeti műfajok - Sonstige
Volksliteratur

NB: találós kérdés - Rätsel = XXI B
közmondás, szólás -
Sprichwort, Redensart = XXI C

XXI

Népnyelv /és egyes prózai kisműfajok/-
Rede des Volkes

XXI A

Általános és vegyes művek a B-G tárgyából -
Allgemeines und Vermischtes aus B-G

649. AALTO, P/entti/ : Frauensprachliche Erscheinungen in finnisch-ugrischen Sprachen. Congressus Internationalis Fenno-Ugristarum Budapestini habitus 20-24. IX. 1960 /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 272-275.

650. FOKOS-FUCHS, D/ávid/ R. : Aus dem Gebiete der finnisch-ugrischen Verbalnomina. Congressus Internationalis

Fenno-Ugristarum Budapestini habitus 20-24. IX. 1960 /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 73-92.

651. IMRE, S/amu/ : Die Arbeiten am Atlas der ungarischen Mundarten. Acta Linguistica Academiae Scientiarum Hungaricae 13 /1963/ 367-385. Russische Zusammenfassung.

652. Frau B. LŐRINCZY, Éva : Az Új Magyar Tájszótár /Das Neue Ungarische Dialektwörterbuch/. Magyar Nyelv 59 /1963/ 125-143.

653. Frau B. LŐRINCZY, Éva : Mutatvány az Új Magyar Tájszótárból /Beispielstichwörter von dem in Vorbereitung liegenden Neuen Ungarischen Dialektwörterbuch/. Magyar Nyelv 59 /1963/ 365-380.

654. MOLNÁR, József : A könyvnyomtatás hatása a magyar irodalmi nyelv kialakulására 1527-1576 között /Die Einwirkung des Druckereiwesens auf den Ursprung der ungarischen Literatursprache zwischen 1527 und 1576/. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963. 353 S., Bibliographie, Namenverzeichnis. — Nyelvészeti Tanulmányok 5.

655. PAIS, Dezső - BENKŐ, Loránd, red. : Szótörténeti és szövegtörténeti tanulmányok /Wortgeschichtliche und etymologische Studien/. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963. 223 S. — Nyelv-tudományi Ertekezések. Bd. 38. == Zeitrechnung, heilige Wörter, Textilindustrie, Hof.

656. PAPP, László : A nyugati nyelvjárasterület XVI. század végi nyelvi viszonyaihoz /Der westungarische Dialekt am Ende des 16. Jhs./. Magyar Nyelv 59 /1963/ 16-23, Tabelle.

657. RUZSICZKY, Éva : Irodalmi nyelvi szókincsünk a nyelvújítás korában - Kazinczy tájszóhasználata alapján /Die ungarische Literatursprache in der Aufklärungszeit - Mundartwörter bei dem Schriftsteller Fr. Kazinczy/. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963. 450 S., Bibliographie, Wort- und Namenverzeichnis.

658. SULÁN, Béla : A kétnyelvűség néhány kérdéséhez /Zur Frage der slawisch-ungarischen Zweisprachigkeit/. Magyar Nyelv 59 /1963/ 253-265.

659. SZIJ, Rezső : Várpalota nyelvjárása 1696 és 1831 között /Die Mundart von Várpalota /Komitat Veszprém/ zwischen

1696-1831/. I-III. Magyar Nyelv 58 /1962/ 498-505; 59 /1963/ 100-106, 235-239. == Budapest, 1963. 22 S. — A Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai : 106.

660. VÉGH, József : A nevezetesebb külföldi nyelvjárási szókinccsgyűjtések /Volkswoortschatzsammlungen in Europa/.

Magyar Nyelv 59 /1963/ 265-279.

661. VIRTARANTA, P/ertti/ : Über die Sicherstellung von Sprachmaterial aus dem Finnischen und den verwandten Sprachen in jüngster Zeit. Congressus Internationalis Fenno-Ugristarum Budapestini habitus 20-24. IX. 1960 /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 295-304.

Vö., vgl., cf., cp. :

20, 77, 79, 80, 82, 90, 94, 249, 260, 606, 683.

XXI B

Találós kérdés, rejtvény - Rätsel

Vö., vgl., cf., cp. :

555

XXI C

Közhmondás és szólás - Sprichwort und Redensart

662. BIRÓ, Izabella : Nyelve hegyén van a lelke /"Seine Seele ist am Spitze seiner Zunge" 'jemand ist beinahe des Todes'/ . Magyar Nyelv 59 /1963/ 71-73. == Bulgarische Beiträge von Frau K. REMÉNYI, ebenda S. 211-213.

663. ECKHARDT, Sándor : Erős, mint Esztergom vára /Stark als die Burg von ~~Esztergom~~ /in Ungarn/ - ein historisches türkisches Sprichwort/. Magyar Nyelv 59 /1963/ 340-341.

664. O. NAGY, Gábor : Egy közhmondás története /History of Some Translated Proverbs in Hungarian/. Tanulmányok a magyar nyelv életrajza köréből. /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 272-278. == "Morgenstunde hat Gold im Munde".

665. O. NAGY, Gábor : Megrázza, mint Krisztus a vargát

/"Er schüttelt ihn, als Christus schüttelte den Schuster"/.

Magyar Nyelv 59 /1963/ 208-210.

666. PROHÁSZKA, János : Szent Márton palástja /"Ein Kind ist im Mantel des heiligen Martini" 'Bastard'/. Magyar Nyelv 59 /1963/ 210-212.

667. VÁRNAI, Imre : Közmondások és szólásmondások a bőr- és bőrfeldolgozó iparban /Proverbs concerning the leather work in Hungary/. Cipőipari Dokumentáció 7 /1963/ no. 3., 153-162.

Vö., vgl., cf., cp. :

347

XXI D

Tréfák, gunynevek, csufolók -

Witz und Spott, Übernamen, Ortsneckerei

Vö., vgl., cf., cp. :

702

XXI E

Köszöntések, szófordulatok, indulatszavak,

felkiáltások - Ruf und Formel

XXI F

Hangutánzó szövegek - Stimmendeutungen

XXI G

Népies szókincs - Volkstümlicher Wortschatz

XXI G 1

A népnyelv szókészlete általában - Volkstümlicher Wortschatz im allgemeinen

668. BERECZKI, Gábor : Cseremisz szövegmutatványok /Tscheremissische Texte/. Nyelvtudományi Közlemények 65 /1963/ 48-76.

669. DEZSŐ, László : Tájszavak Zalavég községből /Dialektwörter in Zalavég /Komitat Zala/ /. Magyar Nyelvőr 87 /1963/ 346-348.
670. ERDÉLYI, István : Erzä-mordvin szövegmutatvány Poks Marez falu nyelvjárásából /Erzä-mordwinische Texte/. Nyelvtudományi Közlemények 65 /1963/ 137-145.
671. KALMAN, Béla : Tájszómagyarázatok /Ungarische Dialektwörter/. Tanulmányok a magyar nyelv életrajza köréből. /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 158-165. == Wagendeichsel, Bremse, Haufgerüst, Bundschuh, Ball, Gans, Docht, Kröpfel, Kümmel, usw.
672. KORDÉ, Imre : A dávodi földművelés szókincséből /Aus dem Wortschatz des Ackerbaus von Dávod /Komitat Bács/ /. Néprajz és Nyelvtudomány 7 /1963/ 93-100, Abb. Deutsche Zusammenfassung.
673. LENGYEL, Imre : Adalék idegen eredetű építőipari műszavaink jegyzékéhez /Deutsche Fachwörter im ungarischen Bauarbeiterwortschatz/. Magyar Nyelvőr 87 /1963/ 112-115.
674. PROHÁSZKA, János : Tájszóböngészet néprajzi munkákból /Dialektwörter in den volkskundlichen Fachbüchern/. Magyar Nyelvőr 87 /1963/ 454-460.
675. SZABÓ, József : Nyelvjárási szövegek Nagykönyiből /Mundarttexte aus Nagykönyi /Komitat Tolna/ /. Néprajz és Nyelvtudomány 7 /1963/ 101-106.
676. SZABÓ, T., Attila : Tatrosi zálogosító levél 1575-ből /Ein ungarischer Brief von Tatros, /Moldau/ in 1575/. Magyar Nyelv 59 /1963/ 361-363. == Tschango-Ungarn in Rumänien.
677. ZSIKA, Tibor : Tájszavak Palástról /Dialektwörter von Palást /Komitat Nógrád/ /. Magyar Nyelvőr 87 /1963/ 105-112.

Vö., vgl., cf., cp.:

XXI G 2 Csoportnyelvek, tolvajnyelv, zsargon, szleng -
Sondersprachen

678. KOVALOVSKY, Miklós : Az írjúság nyelvéről /Jugend-
 argo in Ungarn/. Valóság 6 /1963/, Heft 5, 66-75.

679. PAPP, László : Titkosírás a magyar néphagyományban
 /Geheimschrift in der ungarischen Volksüberlieferung/. Magyar
Nyelv 59 /1963/ 335-336.

XXII Nevek, névtudomány - Namen /im engeren Sinne/

XXII A Általános és vegyes tárgyú művek -
Allgemeines und Vermischtes

680. BEKE, Ödön : Néhány népies állatnév történetéhez
 /Volkstümliche Tiernamen/. Magyar Nyelvőr 87 /1963/ 247-258.

681. KISS, Lajos : Rozsomák /Vielfrass-tier/. Magyar Nyelv
 59 /1963/ 346-348.

682. KISS, Lajos - PAPP, László : Belga /Ung. belga 'bel-
 gisch'/. Magyar Nyelv 59 /1963/ 203-206. == Geschichte der
 Benennung.

683. MIKESY, Sándor : A nyelvszépitésről /Namenverschöne-
 rung in der ungarischen Sprache/. Magyar Nyelv 59 /1963/ 216-
 221.

684. NYIRI, Antal : A folyónevekből lett kutyanekvekről
 /Flussname als Hundsname/. Magyar Nyelvőr 87 /1963/ 351-354.

685. RADANOVICS, Károly/ : Über den Ursprung einiger
 finnisch-ugrischer Völkernamen. Congressus Internationalis
Fenno-Ugristarum Budapestini habitus 20-24. IX. 1960 /Buda-
 pest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 98-104. == Chanti 'Ostjak',
 Udmurt 'Votjak'.

686. RÉDEI, Károly : Osztyák "is*ur3" /Wortgeschichtliches
 zum ostjak 'Wolf'/. Nyelvtudományi Közlemények 65 /1963/ 395-
 396. == Tabuname.

Vö., vgl., cf., cp. :

482, 544, 606

XXII B

Helynevek - Ortsnamen, Flurnamen,Strassennamen, Hausnamen

687. CZEGLÉDY, Károly : Káŕgarí földrajzi neveihez /Innerasiatische Ortsnamen bei Káŕgarí/. Tanulmányok a magyar nyelv életrajza köréből. /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 60-65.
688. GUYONVÁRCH, Christian-J. : Arrabona, Arabo-, Aravisci - megjegyzések egy magyarországi kelta helységnévhez /Arrabona, Arabo-, Aravisci - notes sur un toponyme celtique de Hongrie/. Arrabona 5 /1963/ 91-100. Le texte aussi en français. == Nom de la ville hongr. Győr, allem. Raab, slave Raba.
689. KAZMÉR, Miklós : A -fa 'falva' névföldrajza és megterhelése /Ortsnamen des Typs -fa '-Dorf' in Ungarn/. Tanulmányok a magyar nyelv életrajza köréből. /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 1/4-180, 1 Karte.
690. KOVÁCS, István : Dülő /Ung. dülő 'Flur'/. Magyar Nyelv 59 /1963/ 469-471.
691. PAIS, Dezső : Divék és társai /Divék /'centurio'/ und seine Derivationsformen in Ortsnamen/. Magyar Nyelv 59 /1963/ 171-175.
692. REUTER, Camillo : Ujabb adat Pécs város középkori latin nevéhez /Neuere Angaben dem mittelalterlichen lateinischen Namen der Stadt Fünfkirchen/. A Janus Pannonius Múzeum Evkönyve 1962 /1963/ 195-198. Deutsche Zusammenfassung.
693. REUTER, Camillo : Malomséd /Malomséd - Mühlbach, ein Vorort von Fünfkirchen/. A Janus Pannonius Múzeum Evkönyve 1963 143-145. Deutsche Zusammenfassung.
694. SIPOS, István : Határ- és dülőneveink történetéből /Flurnamen in einem nordostungarischen Dorf/. Tanulmányok a

magyar nyelv életrajza köréből. /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 327-329.

695. STEINITZ, W/olfgang/ : Zur Toponymik des nördlichen Obgebietes. Congressus Internationalis Fenn-Ugristarum Budapestini habitus 20-24. IX. 1960 /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 197-199.

696. SZABÓ, Ferenc : Adatok az orosházi utcák és utcanevek történetéhez /Angaben zur Geschichte der Strassen und ihrer Benennung in Orosháza /Komitat Békés/ /. A Szántó Kovács János Múzeum Evkönyve 1961-1962 /1963/ 124-147, Tabellen, Karten, Abb. Deutsche Zusammenfassung.

Vö., vgl., cf., cp. :

87, 116, 123, 127, 304.

XXII C

Személynevek - Vornamen und Familiennamen

697. BALINT, Sándor : Az 1522. évi tizedlajstrom szegedi vezetéknevei /Die Personennamen des Zehntverzeichnisses von Szegedin, aus dem Jahre 1522/. Budapest, Magyar Nyelvtudományi Társaság, 1963. 78 S., Namenregister. — A Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai : 105.

698. KELEMEN, József : Ikerítéssel és ikerítésből való kiválással magyarázott neveinkről /Personennamen mit Zwillingsanfangslauten/. Tanulmányok a magyar nyelv életrajza köréből. /Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963./ 181-186. == Kosenamen.

699. KUBINYI, László : Miért Bor a neve annak a vitéznek /Ung. Personennamen "Bor" 'Wein' engl. Ed-win/. Magyar Nyelv 59 /1963/ 350-351.

699. MIKESY, Sándor : A Birizdó vezetéknevről /Birizdó / Berislav/ /. Magyar Nyelvőr 87 /1963/ 127-129. == Familienname.

700. NYIRI, Antal : A Farkas személynév eredetéhez /Zur Herkunft des ungarischen Personennamens "Farkas" 'Wolf/gang'/ . Néprajz és Nyelvtudomány 7 /1963/ 82-83. == Spuren des Totemismus.

701. RÁCZ, Endre : A Katalin név Kalotaszegi Tata becézőjéről /Kosenamen für Katharina in Kalotaszeg /Siebenbürgen/ /. Magyar Nyelv 59 /1963/ 474-475.
702. SCHRAM, Ferenc : Pest megyei ragadványnevek /Spottnamen im Komitat Pest zwischen 1696-1849/. I-II. Magyar Nyelv 59 /1963/ 94-100, 225-230.
703. SZÉCSI, Pál : Az egyelemű névadás nyomai és a becézés a kabai anyakönyvekben /Die Spuren der Eingliedrigen Benennung und die Kosenamen in den Matrikeln von Kaba /Komitat Hajdu/ von 1741 bis 1800/. Néprajz és Nyelvtudomány 7 /1963/ 107-111. Deutsche Zusammenfassung.

Vö., vgl., cf., cp. :

76, 719.

XXX - XXXV

EGYETEMES NÉPRAJZ - VÖLKERKUNDE

XXX

ÁZSIA

704. ALEXEJENKO, J. A. : Der Bärenkult der Keten /Jenissei-Ostjaken/. Glaubenswelt und Folklore der sibirischen Völker. /Budapest, Verlag der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, 1963./ 191-208. Abb.
705. AWORIN, W.A. : Ein nanajisches /goldisches/ Märchen vom vierzigsten Bruder und seiner Frau, der Waschbärin. Glaubenswelt und Folklore der sibirischen Völker. /Budapest, Verlag der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, 1963./ 405-414.
706. DIÓSZEGI, Vilmos : Denkmäler der samojedischen Kultur im Schamanismus der ostsajanischen Völker. Acta Ethnographica Academiae Scientiarum Hungaricae 12 /1963/ 139-178. Abb. Russische Zusammenfassung.

707. DIÓSZEGI, V/ilmos/ : Zum Problem der ethnischen Homogenität des tofischen /karagassischen/ Schamanismus. Glaubenswelt und Folklore der sibirischen Völker. /Budapest, Verlag der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, 1963/ 261-357, zum Teil mehrfarbige Abbildungen.

708. DIÓSZEGI, V/ilmos/ : Die Drei-Stufen-Amulette der Nanajen /Golden/. Glaubenswelt und Folklore der sibirischen Völker. /Budapest, Verlag der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, 1963./ 415-436. Abb.

709. DIÓSZEGI, Vilmos : A szamojéd kultura emlékei a kelet-szajáni népek samanizmusában /Spuren der samojedischen Kultur im Schamanismus der ostsajanischen Völker/. Ethnographia 74. /1963/ 435-467, Abb. Russische und deutsche Zusammenfassung.

710. DYRENKOWA, N. P. : Kinderschutz bei den Schoren. Glaubenswelt und Folklore der sibirischen Völker. /Budapest, Verlag der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, 1963./ 257-259.

711. FRÝD, Norbert : Bábkaraván Bandungban jár - Utiképek Ceylonból, Jávából és a két Indiából /Reisebilder aus Ceylon, Java, Hinter- und Vorderindien/. Budapest, Táncsics Könyvkiadó 1963. 290 + /4/ S., Taf.

712. LEVIN, M. G. : Még egyszer az ajnó problémáról /Noch einmal über das Ainu-Problem/. Műveltség és Hagyomány 5 /1963/ 25-36, Bibliographie. Deutsche Zusammenfassung.

713. MARCO POLO utazásai. Fordította, bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta /Marco Polos Reisen, eingeleitet, kommentiert und übertragen von/ Endre VAJDA. Budapest, Gondolat, 1963. 459 S., Taf., Karte. == Világjárók - Klasszikus Utelirások : 3.

714. MATJUSTSCHENKO, W. I. : Zur Kunst der alten Stämme an der Mündung des Tom. Glaubenswelt und Folklore der sibirischen Völker. /Budapest, Verlag der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, 1963./ 513-518. Abb.

715. MENOWSTSCHIKOW, G. A. : Wissen, religiöse Vorstellungen und Riten der asiatischen Eskimos. Glaubenswelt und Folk-

lore der sibirischen Völker. /Budapest, Verlag der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, 1963/ 463-481.

716. MDSCHINSKAJA, W. : Über einige alte anthropomorphe Darstellungen aus Westsibirien. Glaubenswelt und Folklore der sibirischen Völker. /Budapest, Verlag der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, 1963/ 101-110. Abb.

717. NAHODIL, O/takar/ : Mutterkult in Sibirien. Glaubenswelt und Folklore der sibirischen Völker. /Budapest, Verlag der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, 1963./ 491-511.

718. OKLADNIKOV, A. P. : Az ösmongolok világnézetéhez és vallástörténetéhez /Zur Weltanschauung und Religionsgeschichte der Mongolen/. Ethnographia 74 /1963/ 466-473, Abb. Russische und deutsche Zusammenfassung.

719. PANFILOW, W. S. : Über die Eigennamen /Anthroponyma/ in der Sprache der Nivchen /Giljaken/. Glaubenswelt und Folklore der sibirischen Völker. /Budapest, Verlag der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, 1963./ 453-461.

720. POPOW, A. A. : Wie Sereptie D'aruoskin zum Schamanen erwählt wurde. Glaubenswelt und Folklore der sibirischen Völker. /Budapest, Verlag der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, 1963./ 149-159.

721. POTAPOW, L. P. : Die Schamanentrommel bei den altaischen Völkern. Glaubenswelt und Folklore der sibirischen Völker. /Budapest, Verlag der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, 1963./ 223-256. Abb.

722. PUCKOVSKIJ, L. S. : The date of the composition of the Bolor Toli. Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae 16 /1963/ 217-223. == Mongolian chronicle of the early 19th century.

723. RÓNA-TAS, A. : Felt-making in Mongolia. Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae 16 /1963/ 199-215, figs.

724. ROZEHNAL, Miro : A Vörös-folyónál /Nord-Vietnam - Ein Reisebuch/. Bratislava, Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry, 1963. 390 S., Taf., Tabellen, Vorwort von Dr. BUI DONG.

725. TAKSAMI, Tsch. M. : Zu den alten religiösen Riten und

Verboten der Nivchen /Giljaken/. Glaubenswelt und Folklore der sibirischen Völker /Budapest, Verlag der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, 1963./ 437-452. Abb.

726. WASSILJEWITSCH, G. M. : Erwerbungen der Schamanenfähigkeiten bei den Ewenken /Tungusen/. Glaubenswelt und Folklore der sibirischen Völker. /Budapest, Verlag der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, 1963./ 369-380.

727. WASSILJEWITSCH, G. M. : Schamanengesänge der Ewenken /Tungusen/. Glaubenswelt und Folklore der sibirischen Völker. /Budapest, Verlag der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, 1963./ 381-404.

728. WEINSTEIN, S. I. : Die Schamanentrommel der Tuwa und die Zeremonie ihrer "Belebung". Glaubenswelt und Folklore der sibirischen Völker. /Budapest, Verlag der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, 1963./ 359-367. Abb.

729. WERBOW, G. D. : Bestattungsriten bei den Enzen /Jennisel-Samojeden/. Glaubenswelt und Folklore der sibirischen Völker. /Budapest, Verlag der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, 1963./ 131-133.

730. WITTMAN, Tibor : A vietnami feudalizmus néhány kérdése /Einige Fragen des Feudalismus in Vietnam/. Századok 97 /1963/ 416-424, 1 Karte.

731. WITTMANN, Tibor : Az első jezsuita hittérítők feljegyzései Vietnamból /Les observations sur Vietnam faites par les premiers missionnaires-Jésuites en XVIIIe siècle/. Acta Universitatis Szegediensis de Attila József Nominatae - Acta Historica 13 /1963/ 29-43. Résumé russe et français. == Studia Mediaevalia Historiae Universalis - Középkori Egyetemes Történeti Tanulmányok : 4.

Vö., vgl., cf., cp. :

389, 474, 493, 547, 627, 628, 644, 743.

732. BORSÁNYI, Károly : Az afrikai egységtörekvések a párizsi panafrikai kongresszustól a casablancai afrikai csúcshártakezeletig /1919-1961/ /Die afrikanischen Einheitsbestrebungen vom Pariser panafrikanischen Kongress bis zur afrikanischen Gipfelkonferenz in Casablanca /1919-1961/ /. Századok 97 /1963/ 129-156.

733. HABERLAND, Eike : Grabsteine der Arussi und ihre Beziehung zu megalithischen Denkmälern und Totenmalen anderer äthiopischer Völker. Acta Ethnographica Academiae Scientiarum Hungaricae 12 /1963/ 99-138, Abb., Taf.

734. HORVÁTH, Lajos : Háromezer kilométer Afrikában /Reise durch Afrika/. Budapest, Gondolat, 1963. 244 S., Taf.

735. SCHOMBURGK, Hans : Sátorak Afrikában - Utazások, kutatások, kalandok : hat évtized folyamán /Zelte in Afrika/. Budapest, Gondolat, 1963. 352 S., Taf., Karte. — Világjárók : 31.

736. SY, Moussa Oumar : Le Dahomey - Gouvernement et Administration. Acta Ethnographica Academiae Scientiarum Hungaricae 12 /1963/ 333-365. Résumé russe.

737. SZALAI, Sándor : Az új Afrika tudományos élete - Dokumentációs áttekintés az afrikai tudomány helyzetéről és az ezzel kapcsolatos nemzetközi tudományos szervezési problémákról /Übersicht über das wissenschaftliche Leben des heutigen Afrikas/. Budapest, Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára, 1963. 64 S., Inhaltsverzeichnis, Karte. Verzeichnis der afrikanischen wissenschaftlichen Anstalten.

Vö., vgl., cf., cp. :

XXXII

AMERIKA

738. Északamerikai indiánok - A drezdai Néprajzi Múzeum kiállítása /Die Indianer Nordamerikas - Eine Gastausstellung des Dresdner Völkerkundemuseums in Budapest/. /Budapest, Néprajzi Múzeum/, 1963. 14. /18/ S., 14 Taf., Karte.

Vö., vgl., cf., cp. :

715

XXXIII

AUSZTRÁLIA, OCEÁNIA

739. BARTHEL, Thomas S. : Diskussionsbemerkungen zu einem Rongorongo-Text. Acta Ethnographica Academiae Scientiarum Hungaricae 12 /1963/ 65-83, Abb. Russische Zusammenfassung.

740. LÁNG, János : The Term System of the Groote Eylandt Aborigines /Australia/. Acta Ethnographica Academiae Scientiarum Hungaricae 12 /1963/ 185-193, figs.

741. VAMOS, Magda - BODROGI, Tibor : A cápaisten - hawaii mesék és mondák /The Shark-God - folk tales and legends of Hawaii/. Budapest, Európa Könyvkiadó, 1963. 207 p. == Hungarian translation with afterword and notes. == Népek meséi.

Vö., vgl., cf., cp. :

43

XXXV

EGYÉB ÉS VEGYES TÁRGYU MŰVEK

/Anderweitiges und Vermischtes/

742. GERMANUS, Gyula : A félhold fakó fényében /Reisen in türkischen, arabischen und indischen Ländern/. Budapest, Tán- csics Könyvkiadó, 1963. 266 S., ill. 4., unveränderte Ausgabe.

-- Utikalandok : 5.

743. MEZEY, István : Kelet magyar vándorai /10 ungarische

Ostforscher/. Budapest, Móra Ferenc Könyvkiadó, 1963. 195 S.,
 Namensverzeichnis mit Kurzbiographien, Fremdwörterverzeichnis,
 30 Taf. -- Buvár Könyvek : 38. == Über Márton János HONIG-
 BERGER, Sándor KÖRÖSI CSOMA, Ármin VÁMBÉRY, Béla SZÉCHENYI,
 Jenő ZICHY, Mór DÉCHY, Aurél STEIN, Tivadar DUKA, Lajos BIRÓ,
 Jenő CHOLNOKY.

Vö., vgl., cf., cp. :

11, 12, 13, 14, 26, 31, 42, 50, 52

A felhasznált folyóiratok, periodikus kiadványok és sorozatok jegyzéke - Verzeichnis der benutzten Zeitschriften, Serien und periodischen Publikationen /a kezdőszavak sorrendjében - laut Anfangswörter/

- A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár = Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár
- A Gyulai Erkel Ferenc Múzeum = Gyulai Erkel Ferenc Múzeum
- A Hajdu-Bihar Megyei Múzeumok = Hajdu-Bihar Megyei Múzeumok
- A Herman Ottó Múzeum Évkönyve = Herman Ottó Múzeum Évkönyve
- A Janus Pannonius Múzeum = Janus Pannonius Múzeum
- A Magyar Népmesekatalógus = Magyar Népmesekatalógus
- A Magyar Nyelvtudományi Társaság = Magyar Nyelvtudományi Társaság
- A Magyar Történelmi Társulat = Magyar Történelmi Társulat
- A Magyar Tudományos Akadémia = Magyar Tudományos Akadémia
- A miskolci Herman Ottó Múzeum = Miskolci Herman Ottó Múzeum
- A miskolci Múzeum Évkönyve = Herman Ottó Múzeum Évkönyve
- A Móra Ferenc Múzeum = Móra Ferenc Múzeum
- A Néprajzi Múzeum = Néprajzi Múzeum
- A nyírbátori Báthori István Múzeum = Nyírbátori Báthori István Múzeum
- A nyíregyházi Jósza András Múzeum = Nyíregyházi Jósza András Múzeum
- A Petőfi Irodalmi Múzeum = Petőfi Irodalmi Múzeum
- A Sárospataki Rákóczi Múzeum = Sárospataki Rákóczi Múzeum
- A Savaria Múzeum = Savaria

Folyóiratok, periodikák

A Szántó Kovács János Múzeum = Szántó Kovács János Múzeum

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei = Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei

Acta Antiqua Academiae Scientiarum Hungaricae. Budapest. --
11 /1963/

Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae. Budapest. --
15 /1963/

Acta Ethnographica Academiae Scientiarum Hungaricae. Budapest. --
12 /1963/

Acta Facultatis Politico-Iuridicae Universitatis Scientiarum
Budapestinensis de Rolando Eötvös Nominatae. Budapest --
4 /1963/

Acta Historica Academiae Scientiarum Hungaricae. Budapest. --
9 /1963/

Acta Historica [Szeged] = Acta Universitatis Szegediensis
de Attila József Nominatae - Acta Historica

Acta Linguistica Academiae Scientiarum Hungaricae. Budapest. --
13 /1963/

Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae. Budapest. --
16 /1963/

Acta Universitatis Szegediensis de Attila József Nominatae --
Acta Historica. Szeged. 12 /1963/

Adattári Értesítő = Néprajzi Múzeum Adattárának Értesítője

Agrártörténeti Szemle - Historia Rerum Rusticarum. Budapest. --
5 /1963/ + Supplementum

Az Agrártudományi Egyetem Mezőgazdaságtudományi Karának Köz-
leményei. 1963. Gödöllő.

Alba Regia. Annales Musei Stephani Regis. Székesfehérvár. --
2-3 /1961-2/ [1963]

Annales Musei Agriensis = Egri Múzeum Évkönyve

Annales Musei Stephani Regis = Alba Regia

Annales Universitatis Scientiarum Budapestinensis de Rolando
Eötvös Nominatae - Sectio Historica. Budapest. --
5 /1963/

Annales Universitatis Scientiarum Budapestinensis de Rolando
Eötvös Nominatae - Sectio Philosophica. Budapest. --
2 /1963/

Antik Tanulmányok. Budapest. -- 10 /1963/

Archaeologiai Értesítő. Budapest. -- 90 /1963/

Arrabona. Győr. -- 5 /1963/

Az Agrártudományi Egyetem = Agrártudományi Egyetem

Az Egri Múzeum = Egri Múzeum

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem = Eötvös Loránd Tudomány-
egyetem

Az MTA = Magyar Tudományos Akadémia

Az Orosházi Múzeum = Szántó Kovács János Múzeum

Az Országos Orvostörténeti Könyvtár = Országos Orvostörté-
neti Könyvtár

Bakony-Múzeum = Veszprém Megyei Múzeumok

Báthori István Múzeum = Nyírbátori Báthori István Múzeum

Bibliográfiák az egyetemi oktatás számára. Budapest. --
8 /1956/ : Sándor I. /Nr. 2/

Borsodi Szemle. Miskolc. -- 7 /1963/

Buvár-könyvek. Budapest. Móra Ferenc könyvkiadó.

37 : Kazsán. /Nr. 445/

38 : Mezey I. /Nr. 743/

Ceglédi Füzetek. Cegléd.

12 : Borzsák /Nr. 642/

Cipőipari Dokumentáció. Budapest. -- /7 /1963/

Polyóiratok, periodikák

Communicationes ex Bibliotheca Historiae Medicae Hungarica
= Országos Orvostörténeti Könyvtár Közleményei

Demos. Ethnographische und Folkloristische Informationen.
Berlin. -- 4 /1963/

Az Egeri Múzeum Évkönyve - Annales Musei Agriensis.
Eger. -- 1 /1963/

ELTE = Eötvös Loránd Tudományegyetem

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Értesítője. Budapest. --
1962/1963 [1963]

Erkel Ferenc Múzeum = Gyulai Erkel Ferenc Múzeum
Értekezések a Történeti Tudományok Köréből. Budapest.
28 : Sárközi /Nr. 71/
29 : Perjés /Nr. 198/

Ethnographia, a Magyar Néprajzi Társaság folyóirata. Buda-
pest. -- 74 /1963/

Filológiai Közöny. Budapest. -- 9 /1963/ + Supplementum.

Filozófiai és Történettudományi Osztály Közleményei =
Magyar Tudományos Akadémia Filozófiai és Történet-
tudományi Osztályának Közleményei

Folia Archaeologica. Budapest. -- 15 /1963/

Földrajzi Értesítő. Budapest. -- 12 /1963/

Földrajzi Közlemények. Budapest. -- 87 /1963/

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Évkönyve. Budapest. --
10 /1962/ [1963]

Győri Xántus János Múzeum Évkönyve = Arrabona

A Gyulai Erkel Ferenc Múzeum Kiadványai. Gyula.

- 42-43 : Bertalan /Nr. 392/
- 44-46 : Dankó /Nr. 297/
- 47 : Albel-Vincze /Nr. 247/
- 48-49 : Dankó /Nr. 213/
- 50 : Dankó /Nr. 37/

Hajdu-Bihar megyei Múzeumok Közleményei. Debrecen.

3 : Porcsalmy /Nr. 322/

Helikon - Világírodalmi Figyelő. Budapest. -- 9 /1965/

Herman Ottó Múzeum = Miskolci Herman Ottó Múzeum

A Herman Ottó Múzeum Évkönyve. Miskolc. -- 3 /1963/

Hevesmegyei Múzeumok Közleményei = Egri Múzeum Évkönyve

Historia Rerum Rusticarum = Agrártörténeti Szemle

Index Ethnographicus. Budapest. -- 1 /1956/

2 /1957/

3 /1958/

4 /1959/

5 /1960/

7 /1962/

Irodalmi Múzeum = Petőfi Irodalmi Múzeum

Irodalomtörténeti Közlemények. Budapest. -- 67 /1963/

Irodalomtudományi Osztály Közleményei = Magyar Tudományos
Akadémia Nyelv- és Irodalomtudományok Osztályának
Közleményei

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve. Pécs. -- 1962 [1963/

A Janus Pannonius Múzeum Füzetei. Pécs.

4 : Mándeki /Nr. 381/

5 : Füzés - Mándeki /Nr. 313/

Jósa András Múzeum = Nyiregyházi Jósa András Múzeum

Kortárs. Budapest. -- 7 /1963/

Kritika. Budapest. -- 1 /1963/

Levéltári Közlemények. Budapest. -- 34 /1963/

Levéltári Szemle. Budapest. -- 13 /1963/

Magyar Filozófiai Szemle. Budapest. -- 7 /1963/

Magyar Műhely. Párizs. -- 1 /1963/

Folyóiratok, periodikák

A Magyar Népmesekatalógus Füzetei. Budapest.

2 : Demekes S. /Nr. 623/

Magyar Nyelv. Budapest. -- 59 /1963/

A Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai. Budapest.

105 : Bálint /Nr. 697/
106 : Szij /Nr. 659/

Magyar Pszichológiai Szemle. Budapest. -- 20 /1963/

A Magyar Történelmi Társulat Keletdunántuli Csoportjának
Kiadványai. Székesfehérvár.

3 : Szilvágyi /Nr. 409/

Magyar Tudomány. Budapest. -- 70 /1963/

A Magyar Tudományos Akadémia Filozófiai és Történettudományi
Osztályának Közleményei. Budapest. -- 13 /1963/

A Magyar Tudományos Akadémia Nyelv- és Irodalomtudományok
Osztályának Közleményei. Budapest. -- 20 /1963/

A Magyar Tudományos Akadémia Társadalmi-Történeti Tudományok
Osztályának Közleményei = 'A Magyar Tudományos Aka-
adémia Filozófiai és Történettudományi Osztályának
Közleményei

Matyóföld. A Mezőkövesdi Járási Művelődési Ház Irodalmi és
Néprajzi Munkaközösségének Füzetei. Mezőkövesd.--1963

Miskolci Herman Ottó Múzeum Évkönyve = Herman Ottó Múzeum
Évkönyve

A Miskolci Herman Ottó Múzeum Közleményei. -- 3 /1959-1961/
[1963]

A Miskolci Herman Ottó Múzeum Néprajzi Kiadványai. Miskolc.
2 : Istvánffy /Nr. 555/

Miskolci Múzeum Évkönyve = Herman Ottó Múzeum Évkönyve

Miskolci Múzeumi Füzetek = Múzeumi Füzetek

Módszertani Utmutató Füzetek = Múzeumi Módszertani
Utmutató Füzetek

Monumenta Hungariae Musica. Budapest.

1 : Falvy - Mezey /Nr. 580/

A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve. Szeged. -- 1963.

MTA = Magyar Tudományos Akadémia

Muzeumi Füzetek. Miskolc.

15 : Němcova /Nr. 321/

Muzeumi Közlemények. Budapest. -- 1963.

Muzeumi Módszertani Utmutató Füzetek. Budapest.

2 : Gerelyes /Nr. 395/

Művelődési Tájékoztató. Pécs. -- 1963.

Műveltség és Hagyomány. Debrecen. -- 5 /1963/

Nagyvilág. Budapest. -- 8 /1963/

Népek meséi. Szerkeszti : Karig Sára. Budapest. Európa
Kiadó.

Boglár /Nr. 621/

Simon R. /Nr. 628/

Vámos - Bodrogi /Nr. 741/

Vekerdi /Nr. 630/

Népek meséi. Szerkeszti : Ortutay Gyula. Budapest. Móra
Ferenc Könyvkiadó.

Beke - Kerempay /Nr. 620/

Népkutató Kör Évkönyve, Városi Művelődési Ház. Kecskemét.
1962/1963

Népmesekatalógus = Magyar Népmesekatalógus

Népművészet. Szerkeszti : Molnár László. Budapest. Képző-
művészeti Alap.

Manga /Nr. 193/

Lengyel Gy. /Nr. 210/

Molnár L. /Nr. 222/

Néprajz és Nyelvtudomány. Szeged. -- 7 /1963/

Polyóiratok, periodikák

- Néprajzi Értesítő. A Néprajzi Múzeum Évkönyve. Budapest. --
45 /1963/
- Néprajzi Közlemények. Budapest. -- 8 /1963/
- A Néprajzi Múzeum Adattárának Értesítője. Budapest. --
1962-1963.
- The New Hungarian Quarterly. Budapest. -- 4 /1963/
- Nógrád Megyei Múzeumi Füzetek. Balassagyarmat.
2 : Belitzky - Zólyomi /Nr. 36/
- Nyelvészeti Tanulmányok. Budapest.
5 : Molnár J. /Nr. 654/
- Nyelv- és Irodalomtudományok Osztályának Közleményei =
Magyar Tudományos Akadémia Nyelv- és Irodalomtudomá-
nyok Osztályának Közleményei
- Nyelvtudományi Értekezések. Budapest.
41 : Melich /Nr. 606/
- Nyelvtudományi Közlemények. Budapest. -- 65 /1963/
- Nyelvtudományi Társaság = Magyar Nyelvtudományi Társaság
- A nyirbátori Báthori István Múzeum Füzetei. Nyirbátor.
Erdész /Nr. 624/
- A Nyiregyházi Jós András Múzeum Évkönyve. Nyiregyháza. --
3 /1960/ /1963/
- Orosházi Múzeum = Szántó Kovács János Múzeum
- Országos Néprajzi Múzeum = Néprajzi Múzeum
- Az Országos Orvostörténeti Könyvtár Közleményei. Budapest. --
27 /1963/
28 /1963/
29 /1963/
- Orvostörténeti Könyvtár = Országos Orvostörténeti Könyv-
tár
- Pécsi Múzeum = Janus Pannonius Múzeum

- A Petőfi Irodalmi Múzeum Évkönyve. Budapest. — 1963.
 Rákóczi Múzeum = Sárospataki Rákóczi Múzeum
 Regék és Mondák. Budapest.
 Baktay-Harmatta /Nr. 640/
 Sárospataki Füzetek = Sárospataki Rákóczi Múzeum Füzetek
 A Sárospataki Rákóczi Múzeum Füzetek. Sárospatak.
 23-25.: Tardy /Nr. 296/
 Savaria - A Vas Megyei Múzeumok Értesítője. Szombathely.
 1 /1963/
 Studia Iuridica Auctoritate Universitatis Pécs Publicata.
 Budapest - /Pécs/.
 27 : Vargyasi /Nr. 412/
 Studia Litteraria. Debrecen. — 1 /1963/
 Studia Mediaevalia Historiae Universitatis - Középkori
 Egyetemes Történeti Tanulmányok.
 4 : Wittman /Nr. 731/
 Studia Musicologica. Budapest. — 5 /1963/
 Szabó Ervin Könyvtár = Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár
 A Szántó Kovács János Múzeum Évkönyve. Orosháza. —
 1961-1962 [1963]
 Századok. Budapest. — 97 /1963/
 Szegedi Móra Ferenc Múzeum = Móra Ferenc Múzeum
 Színháztörténeti Könyvtár. Budapest.
 6, 8, 9. : Staud /Nr. 648/
 13. : Dömötör T. /Nr. 645/
 Szombathelyi Múzeum = Savaria
 Tanulmányok Budapest Multjából. Budapest. — 15 /1963/
 Társadalmi Szemle. Budapest. — 18 /1963/

Folyóiratok, periodikák

Társadalmi-Történeti Tudományok Osztályának Közleményei =
Magyar Tudományos Akadémia Filozófiai és Történet-
tudományi Osztályának Közleményei

Társadalomtudományi Osztály Közleményei = Magyar Tudomá-
nyos Akadémia Filozófiai és Történettudományi Osztá-
lyának Közleményei

The New Hungarian Quarterly = New Hungarian Quarterly

Theatrum - Színháztudományi Értesítő. Budapest. -- 1963

Történelmi Szemle. A Magyar Tudományos Akadémia Történet-
tudományi Intézetének Értesítője. Budapest. --
6 /1963/

Történelmi Társulat = Magyar Történelmi Társulat

Történettudományi Osztály Közleményei = A Magyar Tudo-
mányos Akadémia Filozófiai és Történettudományi Osztá-
lyának Közleményei

Új Írás. Budapest. -- 3 /1963/

Új Magyar Népköltési Gyűjtemény. Budapest.

11 : Balassa I. /Nr. 641/

Utikalandók. Budapest. Táncsics könyvkiadó.

5 : Germanus /Nr. 742/

40 : Radó - Tardy /Nr. 41/

Utmutató Füzetek a Néprajzi Adatgyűjtéshez. Budapest. --

6 : Morvay /Nr. 351/

Valóság. Budapest. -- 6 /1963/

Vas Megyei Múzeumok = Savaria

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. Veszprém. -- 1 /1963/

Vigilia. Budapest. -- 28 /1963/

Világirodalmi Figyelő = Helikon

Világjárók. Budapest. Gondolat könyvkiadó.

31 : Schomburgk /Nr. 735/

Világjárók - Klasszikus Utleírások. Budapest. Gondolat
könyvkiadó.

3 : Marco Polo /Nr. 713/

Világosság. Budapest. -- 4 /1963/

Xantus János Múzeum Évkönyve = Arrabona

I. Osztályközlemények = Magyar Tudományos Akadémia Nyelv-
és Irodalomtudományok Osztályának Közleményei

II. Osztályközlemények = Magyar Tudományos Akadémia
Filozófiai és Történettudományi Osztályának Közlemé-
nyei

Szerzői névmutatók / Register der Verfasser

A következő ábécé szerint, az egyéb betű mellékjeleket a sorrend összeállításában nem véve figyelembe. Férjezett asszonyok nevét és a kételemű vezetékneveket mindkét formánál legalább utaló alakjában felvéve // Frauen- und Personennamen mit doppelten Formen sind unter beiden Bezeichnungen /bzw. mit Verweisen/ aufgeführt. Das Alphabet im Grunde genommen entspricht dem Ungarischen, wobei weitere diakritische Zeichen unbeachtet bleiben.

A, Á	G, GY = Gy	M	R	W
B	H	N, NY = Ny	S, SZ = Sz	X
C, CS = Cs	I, I	O, Ó	T, TY = Ty	Y
D	J	Ö, Ő	U, U	Z, ZS = Zs
E, É	K	P	Ü, Ü	
F	L, LY = Ly	Q	V	

A

A nem latin betűkkel írott nevek latinbetűs átírása
/abban a formában, ahogy a bibliográfiában szerepelnek,
a nem latinbetűs nevek az orosz ábécé sorrendjében/ -
Transkription der Namen, geschrieben mit zyrillischen
Buchstaben /in der entsprechenden Form zur Biblio-
graphie, laut russischer Buchstabenreihenfolge/

Аврорин, В. А.	/lásd - siehe unter/	Awrorin, W. A.
Алексеев, М. П.	=	Aleksejev, M. P.
Алексеев, Е. А.	=	Alexejenko, J. A.
Анфимов, А. М.	=	Anfimov, A. M.
Белицер, В. Н.	=	Belicer, V.
Бромлей, Ю. В.	=	Bromlej, J.W.
Василевич, Г. М.	=	Wassiljewitsch, G. M.
Вайнштейн, С. И.	=	Weinstein, S. I.
Вербов, Г. Д.	=	Werbow, G.D.

Герасимов, Т.	=	Gerasimov, T.
Дмитриева, В. И.	=	Dmitrieva, V. I.
Дыренкова, Н. П.	=	Dyrenkowa, N. P.
Каждан, А. И.	=	Kazsdan, A.
Клейн, Л. Ш.	=	Klejn, L. S.
Левин, М. Г.	=	Levin, M. G.
Лурье, С. Я.	=	Luria, S.
Матющенко, В. И.	=	Matjustschenko, W. I.
Меновщиков, Г. А.	=	Menowstschikow, G. A.
Мошинская, В. И.	=	Moschinskaja, W. /tulajdon- képpen - eigentlich/ :
		Moszyńska, W.
Окладников, А. Н.	=	Okladnikov, A. P.
Панфилов, В. З.	=	Panfilow, W. S.
Попов, А. А.	=	Popow, A. A.
Потапов, Л. П.	=	Potapow, L. P.
Пропп, В. Я.	=	Propp, V. J.
Ромбандеева, Е. И.	=	Rombandjejew, E. I.
Смирин, М. М.	=	Smirin, M. M.
Соколова, З. П.	=	Sokolova, Z. P.
Таксами, Ч. М.	=	Taksami, Tsch. M.
Тот, Т.	=	Tóth Tibor
Чернецов, В. Н.	=	Černecov, V. /a "c" betűnél
Шаракшинова, Н. О.	=	- siehe unter "cer..."/
Юсупов, Г. В.	=	Saraksinova, O. Nadezda Jussupow, G. W.

B.

Latinbetűs írásu nevek - Namen mit lateinischen
Buchstaben

Névmutató

A, Á

Á. Hanicsek, Zsuzsanna =

Hanicsek Zsuzsanna

Aalto, Pentti 649

Ábel, Olga 304

Á. Hanicsek, Zsuzsanna =

Hanicsek Zsuzsanna

Ákos, Károly 26, 440

Albel, Andor 248

Aleksejev, M.F. 551

Alexejenko, J.A. 704

Alföldy, Géza 387, 456

Ambrus, Béla 299 a

Ámi, Lajos 635

Andrásfalvy, Bertalan

58, 204, 249, 596

Anfimov, A.M. 184

Anonymus 606

Antalfy, György 416

Arató, Endre 69

Asztalos, István 250

Augustinus 457

Austerlitz, Robert 565

Awrorin, W.A. 705

B

B. Kutzián, Ida =

Bognár-Kutzián Ida

B. Lőrinczy, Éva =

Lőrinczy Éva

B. Sergő, Erzsébet =

Sergő Erzsébet

B. Thomas Edit =

Thomas Edit

Bakó, Ferenc 388

Bakonyi, Béla 417

Baktay, Ervin 640

Balás, V. 131

Balásházy, János 283

Balassa, Iván 251, 641

Balázs, György 179

Balázs, János 492

Balázs, Péter 185

Bálint, Sándor 305, 306,

634, 697

Balla, L. 108

Ballenegger, Róbert 252

Balogh, Sándor 55

Bándi, Gábor 116, 165

Barabás, Jenő 56, 58, 59, 117

Bárczi, Géza 79, 80, 82

Barta, István 62

Bartha, Antal 389, 390, 602

Barthel, Thomas S. 739

Bartók, Béla 583, 584, 591,

595

Bartucz, Lajos 81

Batári, Ferenc 211 b

Beck, Zoltán 205

Beke, Margit 620

Beke, Ödön 544, 680

Békés, István 632

Belicer, V. 35

Belitzky, János 36

Beluszky, Pál 307

Benamy, Sándor 304

Bencze, Imre 117

Benda, Kálmán 391

Bene, László 28

Benkő, Lóránd 82, 655

Bereczki, Gábor 343, 498,
668
Berencz, János 441
Bersényi, Iván 24
Bertalan, Ágnes 392
Bertényi, Iván 180
Besse, János 41
Bezenyi, Béláné 26
Birket-Smith, K. 42
Biró, Izabella 662
Biró Lajos 43, 743
B. Kutzian, Ida =
Bognár-Kutzian Ida
B. Lőrinczy, Éva =
Lőrinczy Éva
Bodgál, Ferenc 344, 555
Bodolay, Géza 552
Bodrogi, Tibor 59, 741
Bodrogligeti, András 577
Bogdán, István 253
Boglár, Lajos 621
Bognár-Kutzian, Ida 361
Bolyai, Farkas 541
Bóna, István 83, 109
Bóna, Julia 345
Bonfini, Antonio 605
Bónis, György 418, 419
Bornemisza, Péter 631
Boross, Marietta 166, 254
Borsa, Gedeon 499
Borsányi, Károly 732
Borsi, Emil 393
Borzsák, Endre 642
Bökönyi, Sándor 75, 255,
256

Börcsök, Vince 346
Brăiloiu, Constantin 591
P. Brestyánszky, Ilona 232
Bromlej, J.W. 186, 470
B. Sergő, Erzsébet =
Sergő Erzsébet
B. Thomas, Edit =
Thomas Edit
Buckle, H.Th. 67
Bui, Dong 724
Büky, Béla 500

C, CS

Castrén, M.A. 629
Černecov, V.N. 84
Cholnoky, Jenő 743
Cocchiara, Giuseppe 553
Cs. Pócs, Éva =
Pócs Éva
Cs. Tompos, Erzsébet =
Tompos Erzsébet
Csák, Gyula 308
Csallány, Dezső 102
Csalog, József 167
Csalog, Zsolt 238
Csalogné Pócs, Éva =
Pócs Éva
Császár, Edit =
Mályuszné, Császár Edit
Csermák, Géza =
Rohan - Csermák
Csernyecov, V.N. =
Černecov, V.N.
Csinády, Gerő 52
Csizmadia, Andor 420

Névmutató

Csoma, Sándor =

Körösi Csoma Sándor

Csonka, Rózsa 393

Csoóri, Sándor 309

Cs. Pócs Éva =

Pócs Éva

Cs. Tompos Erzsébet =

Tompos Erzsébet

Czagány, István 141

Czeplédy, Károly 103, 687

Czigány, Béla 241

D

Dabrowski, J. 530

Daday, András 501, 502

Dankó, Imre 37, 57, 58,
213, 239,
257, 297

Dante Alighieri 507

D'aruoskin Sereptie 720

Déchy, Mór 743

V. Dégh, Linda 611, 616

Degré, Alajos 421

Dencev, Vasil 473

Détshy, Mihály 142

Dévai, G. 378

Dezső, Attila 599

Dezső, László 669

Dienes, István 362, 84

Diesner, H.J. 417

Diósdí, György 422

Diószegi, Vilmos 380, 474,

487, 493,

566, 706,

707, 708, 709

Dmitrieva, V.I. 503

Dobos, Ilona 5

Dobrovits, Aladár 622

Domin, Károly 321

Domokos, Pál Péter 579

Domokos, Sámuel 623

Dong Bui 724

Dömötör, Sándor 58, 612

Dömötör, Tekla 645

Duka, Tivadar 743

Duma, György 214

Dunare, Nicolae 258

Dyrenkowa, N.P. 710

E, É

Eckhardt, Sándor 663

Éder, Zoltán 291

Elek, László 370

Elekes, Lajos 423

V. Ember, Mária 329

Enyedi, György 259

Eperjessy, Géza 242

Erdei, Ferenc 45, 62

Erdélyi, István 32, 670

Erdész, Sándor 624, 635

Erdődi, József 424

Erdősi, Laura 504

Erényi, Tibor 393

Éri, István 143

Éry, Kinga 85

F

F. Rác Kálmán =

Rác Kálmán

- Fabricsius-Kovács, Ferenc 298
 Fallenbüchl, Zoltán 310
 Falvy, Zoltán 580
 Faragó, József 564
 Farkas, Gábor 505
 Fehér, Géza 75
 Fehér, Géza jr. 233, 234, 235
 Féja, Géza 311, 312
 Fél, Edit 68, 206
 Ferenczi, Imre 636, 636 a
 Ferenczyné Wendelin, Livia 16
 Fettich, Nándor 330
 Feuer Tóth, Rózsa 136
 Finály, István 252
 Fokos-Fuchs, Dávid Rafael 567, 650
 Fónagy, Iván 554, 581
 Fórizs, Margit 118
 Földes, László 29
 F. Rácz Kálmán =
 Rácz Kálmán
 Francsics, Károly 247
 Frýd, Norbert 711
 Fuchs Dávid =
 Fokos-Fuchs Dávid
 Fügedi, Erik 27, 70, 119
 Fügedi, Péterné 16, 17
 Füves, Ödön 72, 506
 Füzes, Endre 162, 313, 331
- G, GY
- G. Sándor, Mária =
 Sándor Mária
 Gábor, Judit =
 Lévainé Gábor Judit
- Gábori, Miklós 187
 Gadanez, Béla 394
 Gáldi, László 58, 565, 568
 Garai, László 442
 Garami, Károly 531
 Gárdonyi, Zoltán 595
 Gátiné Pásztor, Mária 371
 Gavazzi, Milovan 207
 Gecse, D. 516
 Gecse, Gusztáv 443, 484, 532
 Gémes, Magda =
 Serfőzőné Gémes Magda
 Gerasimov, T. 229
 Gerelyes, Ede 395
 Gerézdi, Rabán 569
 Gergelyffy, András 146
 Germanus, Gyula 742
 Gerő, Győző 144
 Gondos, Ernő 314
 Grétay, László 347
 Grimm, Jacob 558, 559
 Grósz, István 507
 G. Sándor, Mária =
 Sándor Mária
 Gulya, János 86, 168
 Gunda, Béla 10, 15, 42, 58, 59, 494
 Gunst, Péter 21
 Gurzan, Vasile 623
 Guyonvarc'h, C.J. 688
 Gyenes, István 508
 Györffy, György 87
 Györi, Illés György 453
 Györke, József 188
 H. Gyürky, Katalin 145, 146

H

H. Gyürky, Katalin =
Gyürky Katalin
H. Kolba, Judit =
Kolba Judit
H. Sas, Judit =
H. Sas Judit
Haberland, Mike 733
Hadrovics, László 154
Hahn, István 458, 613
Hajas, József 54
Hajdu, Mihály 260
Hajdu, Péter 31, 88,
89, 495
Halász, Pál 416
Halász, Zoltán 396
Halmai, János 509
Haltsonen, Sulo 30
Á. Hanicsek, Zsuzsanna 120
Harmatta, János 53, 110,
613, 640
S. Hárs, Éva =
Sarkadiné Hárs Éva
Hársfalvi, Péter 243
Hatvani, István 44
Hazai, György 51
Heckenast, Gusztáv 236
Hegedüs, András, 397
Herepei, János 215
Hermann, István 637
Hetényi, Éde 510
Hexendorf, Edit 582
H. Gyürky, Katalin =
Gyürky Katalin
H. Kolba, Judit =

Kolba Judit

Hofer, Tamás 68
Hoffmann, Tamás 10, 261
Holl, Béla 533
Holl, Imre 216, 217, 227, 228
Honigberger, Márton János 743
Hont, Ferenc 616, 646
Horváth, Ferenc 315
Horváth, János 603
Horváth, Lajos 734
Horváth, Mariann 527
Horváth, Róbert 44
Horváth, Zoltán 60
H. Sas, Judit =
Sas Judit
Huszár, Lajos 332
Huszár, Tibor 425, 444
Hutterer, Miklós 77

I

Imre, Samu 651
Istvánffy, Gyula 555
Istvánovits, Márton 104, 105
Iványi, Anna 398
Iványi, Emma 511
Izsák, Sámuel 512

J

Jacobeit, Wolfgang 61, 189
Jankó, János 47
Janó, Ákos 121
Járdányi, Pál 583
Jenkins, R.J.H. 459
Joki, A.J. 90
Juhász, Antal 208, 209

Juhász, Péter 485
 Julow, Viktor 614
 Jussupow, G.W. 475

K

K. Éry, Kinga =

Éry Kinga

K. Kovács, László =

Keszi-Kovács László

K. Reményi =

Reményiné K.

Kaba, Melinda 132, 513

Kádár, Zoltán 460

Kákósy, László 461, 462

Kakuk, Suzanne 578

Kalicz, Nándor 111

Kállay, István 122

Kálmán, Béla 357, 572, 671

Kápolnai, Iván 316

Kardos, Tibor 556

Karo, G. 50

Karsai, Géza 604

Kásgari 687

Katona, Ferenc 514

Katona, Imre 244, 245,

292, 348

Kázmér, Miklós 689

Kazsdan, A. 445

Kelemen, József 698

Kerényi, György 584

Keszi-Kovács László 58, 101

Keszler, Mária 599

Király, István 262

Király, Péter 73

Kisbán, Eszter 349

Kiss, Ákos 515

Kiss, Attila 169, 363

H. Kiss, István 190

Kiss, Jenő 564

Kiss, Lajos 384

Kiss, Lajos /nyelvész/ 74,

170, 399,

681, 682

M. Kiss, Pál 516

Klejn, L.S. 171

Klengel, H. 400

Kniezsa, István 177, 293

Kodály, Zoltán 45

Kodolányi, János id./sen./ 317

Kodolányi, János jr. 47, 48,

58, 139,

317, 401

H. Kolba, Judit 333

Komáromy, József 321

Komoróczy, Géza 445, 446

Komoróczy, György 322, 372

Kónya, István 486

Kopasz, Gábor 373

Koppány, János 385

Koppány, Tibor 147

Kordé, Imre 672

Sz. Koroknay, Éva 334

Korompay, Bertalan 616, 620

Kosáry, Domokos 402

Kovách = lásd még /auch unter/

Kovács, Kováts

Kovách, Géza 263

Kovács = lásd még /auch unter/

Kovách, Kováts

Kovács, Ágnes 616

Névmutató

- Kovács, Béla 178
 Kovács, Ferenc =
 Fabricius-Kovács
 Kovács, István /I/ 690
 Kovács, István /II/ 570
 Kovács, Kálmán 638
 Kovács, László =
 Keszi-Kovács László
 Kovács, Máté 534
 V. Kovács, Sándor 19
 Kovacsics, József 91
 Kovalovszky, Miklós 678
 Kováts = lásd még /auch unter
 Kovách, Kovács
 Kováts, Ferenc 517
 Kováts, Valéria 643
 Kovrig, Ilona 112
 Kozák, Károly 148, 155
 218, 219
 Köfalvi, Imre 146
 Köhegyi, Mihály 519
 Kőrösi Csoma, Sándor 743
 Körtvélyes, Géza 597
 Kralovánszky, Alán 85
 Kralovánszky, Ery, Kinga =
 Ery Kinga
 K. Reményi =
 Reményiné K.
 Krisztinkovich, Béla 488
 Kubinyi, András 294, 403
 Kubinyi, László 699
 Kuczy, Károly 299
 Kulcsár, Imre 518
 Kulcsár Kálmán 426, 427
 Kulcsár, Péter 605
 Kulcsár, Zsuzsanna 454
 Kumorovitz, L. Bernát 149,
 428
 Kunos, Ignác 578
 Kupa, Mihály 299 a
 Kutzián, Ida =
 Bognár-Kutzián Ida
 L
 L. Gábor, Judit =
 Lévainé Gábor Judit
 L. Kovács, Ágnes =
 Kovács Ágnes
 Labádi, Klára 393
 Lakó, György 300
 Láng, János 447, 448, 740
 László, Gyula 84, 92, 301
 Lehtisalo, Toivo 46
 Lencsés, Ferenc 404
 Lengyel, Alfréd 318
 Lengyel, Béla 26
 Lengyel, Dénes 615
 Lengyel, Dénesné =
 Kovács Ágnes
 Lengyel, Györgyi 210
 Lengyel, Imre 673
 Lengyel, Ottó 393
 Lepszy, K. 471
 Lévainé Gábor, Judit 360
 Levin, M.G. 712
 L. Gábor, Judit =
 Lévainé Gábor Judit
 Ligeti, János 93, 94
 Lipták, László 95, 113
 Liszt, Ferenc 583, 584, 595

L. Kovács, Ágnes =
Kovács Ágnes
 Lotz, János 96
 Lőrinczy, Éva 652, 653
 Luria, S. 376

M

M. Császár, Edit =
Mályuszné Császár Edit
 M. Kiss, Pál =
Kiss Pál
 M. Velenyák, Zsófia =
Velenyák Zsófia
 Magdics, Klára 581
 Makkai, László 191
 Makkay, János 449, 463
 464
 Maksay, Ferenc 200
 Małowist, M. 192
 Mályuszné Császár, Edit 647
 Mandl, Sándorné 319
 Mándoki, László 161, 212,
 313, 335,
 381, 546,
 547
 Mándy, György 287
 Manga, János 193
 Manker, Ernst 476
 Manninger, György 399
 Marco Polo 713
 Marik, Klára =
Tasnádiné Marik Klára
 Markhót, Ferenc 523
 Márkus, György 535
 Maróti, Egon 194

Martin, György 598
 Matjustschenko, W.I. 714
 Mátyus, István 516
 M. Császár, Edit =
Mályuszné Császár Edit
 Megay, Géza 364
 Melich, János 350, 545, 606
 Mendöl, Tibor 123
 Menowstschikow, G.A. 715
 T. Mérey, Klára 264, 320
 Méri, István 137
 Mesch, József 287
 Mészáros, István 386, 557
 Mezey, István 743
 Mezey, László 150, 580
 Mihalik, Sándor 220, 221
 Mikešy, Sándor 683, 699
 Mikola, Tibor 31, 477
 M. Kiss, Pál =
Kiss Pál
 Mócsy, András 114
 Mód, Aladár 62
 Mollay, Károly 265
 Molnár, Erik 55, 62, 63, 536
 Molnár, István /I/ 266
 Molnár, István /II/ 599
 Molnár, József 654
 Molnár, László 222, 223
 Mona, Ilona 571
 Moór, Elemér 64, 84, 97, 133,
 158, 267, 268,
 288, 336
 Móra, Mihály 429
 Móró, István 393
 Morvay, Judit 351

Névmutató

Moschinskaja, W. 716
 Mucskai, László 550
 Munkácsi, Bernát 572
 Muraközy, Tamás 54
 Murányi, Mihály 450
 M. Velenyák, Zsófia =
 Velenyák Zsófia

N, Ny

N. Kiss, István =
 Kiss István
 N. Sebestyén, Irén =
 Némethné Sebestyén Irén
 Nagy, Dezső 573
 O. Nagy, Gábor 664, 665
 Nagy, Gyula 140, 156,
 269, 270
 Nagy, István 202
 Nagy Czirok, László 633
 Nagybákay, Péter 377
 Nahodil, Otakar 717
 Němcová, Božena 321
 Nemes, Dezső 62
 Németh, Gyula 271
 Németh, Jenő 520

Nicolas Mysticus 459
 Nizsalovszky, Endre 430
 N. Kiss, István =
 Kiss István
 Novák, Ferenc 599
 Nováki, Gyula 237
 N. Sebestyén, Irén =
 Némethné Sebestyén Irén
 Nyárády, Mihály 365

Nyerges, Ágnes 548
 Nyíri, Antal 684, 700

O

O. Nagy, Gábor =
 Nagy Gábor
 Oertwig, Siegfried 53
 Okladnikov, A.P. 718
 Olasz, Ernő jr. 172
 O. Nagy Gábor =
 Nagy Gábor
 Orlicsek, József 118
 Orosius 457
 Ortutay, Gyula 10, 38,
 98, 537,
 538, 558,
 559, 616,
 625
 Oszvald, Ferenc 272

Ö

Örsi, Ferenc 323

P

Pach, Zsigmond Pál 195, 196,
 431
 Pais, Dezső 478, 655, 691
 Pais, István 451
 Pall, F. 479
 Panfilow, W. S. 719
 Pap, János 273
 Pápai, Károly 47
 Papp, László 656, 679, 682
 Papp, Zsigmond 253
 Parádi, Nándor 224
 Párducz, Mihály 106

Pásztor, Mária =

Gátiné Pásztor Mária

Pataky, András 480

Pauli, Johannes 631

Paulson, Ivar 481

Pauschner, Sebastian 499

P. Brestyánszky Ilona =

Brestyánszky Ilona

Péchy, Erzsébet 204

Penkov, Minko 107

Perényi, József 197

Peretsényi Nagy, László 276

Perjés, Géza 198

Pernye, András 590

Peschka, Vilmos 432

Pesovár, Ernő 598

Péter, László 49

Péteri, Zoltán 433

Petur, László 43

Pócs, Éva 491

Pécsy, Klára 465

Polo Marco =

Marco Polo

Pongrácz, Aladár 78

Ponori Thewrewk, Aurél 549, 607

Popow, A. A. 720

Pór, Anna 617

Forcsalmý, Gyula 322

Potapow, L.P. 721

Prohászka, János 352, 666, 674

Prokopp, Gyula 489

Propp, V.J. 356

Pučkovskij, L.S. 722

R

R. Várkonyi Ágnes =

Várkonyi Ágnes

Rácz, Endre 701

F. Rácz, Kálmán 540

Rácz, Zoltán 379

[Radanovics, Károly] =

Rédei Károly 685

Radó, György 41

Radó, Polikárp 358

Rajeczky, Benjámín 584

Rajtár, János 405

Rapcsányi, László 382

Rédei, Károly =

+ [Radanovics Károly] 98a,

173, 181,

211, 302,

685, 686

Regöly-Mérei, Gyula 521

Reguly, Antal 48, 567

Reismann, János 323

Reményiné K. 662

Réti, Endre 522

Reuter, Camillo 692, 693

Ringelmann, Béla 523

Rohan-Csermák, Géza 65

Rohánszky, Mihály 78

Román, József 608, 644

Rombandjejew, B. I. 359

Róna-Tas, András 723

Rozehnal, Miro 724

Rózsa, György 124

Ruzsás, Lajos 125

Ruzsiczky, Éva 657

R. Várkonyi, Ágnes =

Várkonyi Ágnes

Névmutató

S, Sz

S. Dobos, Ilona =
 Dobos Ilona
 S. Gémes, Magda =
Serfőzőné Gémes Magda
 S. Hárs Éva =
Sarkadiné Hárs Éva
 Saád, Andor 274
 Samsonowicz, H. 324
 Sándor Andrásné =
Dobos Ilona
 Sándor, István 1, 2, 3,
 4, 5, 6,
 7, 8, 15,
 626
 G. Sándor, Mária 240
 Sándor, Róbert 497
 Sándor, Vilmos 275
 Saraksinova, O. Nadezda 627
 Sarkadiné Hárs, Éva 225
 Sárközi, Zoltán /I/ 71
 Sárközi, Zoltán /II/ 246, 325
 Sárközi, Péter 54
 Sarlóska, Ernő 541
 Sárosi, Bálint 585
 Sáry, István 295
 H. Sas, Judit 542
 Sashegyi, Oszkár 200
 Saygun, A. Adnan 586
 Schäfer, L. 590
 Scheiber, Sándor 366, 367,
 609, 631
 Scheiber, S. H. 512
 Schliemann, Heinrich 50
 Schmidt, Adámné 560

Schomburgk, Hans 735
 Schottlaender, R. 496
 Schram, Ferenc 276, 303,
 561, 702
 S. Dobos, Ilona =
Dobos Ilona
 Sebestyén Irén =
Némethné Sebestyén Irén
 Sedlmayr, János 146
 Sereptie D'aruoskin 720
 Serfőzőné Gémes, Magda 6, 7
 B. Sergő, Erzsébet 163
 S. Gémes, Magda =
Serfőzőné Gémes Magda
 S. Hárs, Éva =
Sarkadiné Hárs Éva
 Simon, Péter 55, 62
 Simon, Róbert 628
 Simonsuuri, Lauri 639
 Sinkovics, István 434
 Sipos, István 694
 Sipos, Zsuzsanna 542
 Smirin, M. M. 469
 Sokolova, Z. P. 134
 Soltész, István 490
 Somogyiné 16
 Sonkoly, István 587
 Soós, Imre 523
 Sós, Ágnes 75
 Sötér, István 62, 562, 616
 Staud, Géza 648
 Stein, Aurél 743
 Steinitz, Wolfgang 629, 695
 Stingl, Vince 220
 Stipa, Günther J. 182

Stoll, Alexander 50
 Stoll, Béla 574
 Sulán, Béla 658
 Sütő, Ottó 393
 Sy, Moussa Oumar 736
 Sz. Koroknay Éva =
 Koroknay Éva
 Sz. Póczy Klára =
 Póczy Klára
 Sz. Szentpál Mária =
 Szentpál Mária
 Szabadfalvi, József 160, 277,
 353
 Szabó, Ágnes 393
 Szabó, Ferenc 696
 Szabó, Gyula 290
 Szabó, Imre 435, 436
 Szabó, István 199
 Szabó, János Győző 337
 Szabó, József 675
 Szabó, László 383
 Szabó, Miklós /I/ 76, 466
 Szabó, Miklós /II/ 253
 Szabó T., Attila 159, 354,
 437, 676
 Szabolcsi, Bence 588, 595
 Szakács, Sándor 278
 Szalai, György 406, 407
 Szalai, Sándor 737
 Szamoshti, Dániel 524
 Szántó, Imre 326
 Szauder, József 563
 Széchenyi, Béla 743
 Szécsi, Pál 703
 Szédő, Antal 200

Székely, Bertalan 500
 Székely, György 70, 126,
 455, 543
 Szendrey, István 201
 Szentmihályi, János 15
 Szentpál, Mária 600
 Sziij, Rezső 659
 Szilágyi, János 115
 Szilágyi, János György 408
 Szilágyi, Miklós 289
 Szilvágyi, Irén 409
 Sz. Koroknay Éva =
 Koroknay Éva
 Szolnoky, Lajos 157
 Szomjas-Schiffert, György 589
 Szőke, Péter 590
 Sz. Póczy Klára =
 Póczy Klára
 Sz. Szentpál Mária =
 Szentpál Mária
 Szücs, Jenő 127, 338
 Szücs, Sándor 49

T

T. Marik Klára =
 Tasnádiné Marik Klára
 T. Mérey Klára =
 Mérey Klára
 Tábori, György 339
 Takács, Imre 25
 Takács, Lajos 174, 279, 280
 Takács, Zoltán 340
 Takáts, Vilmos 143
 Taksami, Tsch. M. 725
 Tálasi, István 10

Névmutató

Tamás, Lajos 281

Tardy, Lajos 41, 282, 296

Tasnádiné Marik, Klára 226

Tazbir, J. 472

Temesváry, Ferenc 164

Thewrewk Aurél =

Ponori Thewrewk Aurél

B. Thomas, Edit 467, 468

Thuróczy, János 602

Tilkovszky, Lóránt 283

Timaffy, László 175, 368

T. Marik Klára =

Tasnádiné Marik Klára

T. Mérey Klára :

T. Mérey Klára

Tompa, József 410

Tompa, Mihály: 638

Cs. Tompos, Erzsébet 618

Tóth, István 411

Tóth, László 393

Tóth Rózsa =

Feuer Tóth Rózsa

Tóth, Sándor 230

Tóth, Tibor 53a, 99

Tóttössy, Csaba 619

Trencsényi-Waldapfel, Imre 66,

Trócsányi, Zsolt 71

Troján, Marian József 231

Turányi, Kornél 128

U

Ujváry, Zoltán 211a, 355

Urbán, Aladár 375

Uzsoki, András 438

V

V. Dégh Linda =

Dégh Linda

V. Ember Mária =

Ember Mária

V. Kovács Sándor =

Kovács Sándor

V. Windisch Éva =

Windisch Éva

Vajda, Endre 713

Vajkai, Aurél 135, 138

Valonen, Niilo 39

Valter, Ilona 151

Vámbéry, Ármin 51, 743

Vámos, Magda 741

Vancea, Z. 591

Varga, Lajos 252

Vargyai, Gyula 412

Vargyas, Lajos 10, 58, 101,
575, 592, 610

R. Várkonyi, Ágnes 67

Várnai, Imre 341, 342, 667

Vass, Antalné 284

Vastagh, Gábor 237

V. Dégh Linda =

Dégh Linda

452 Végh, József 660

Vekerdi, József 630

M. Velenyák, Zsófia 40

V. Ember Mária :

V. Ember Mária -

Vértés Edit 576

Vértés, O. András 100, 482

Vértesy, Miklós 15

Vikár, László 593

Vilkuna, Asko 483
 Vilkuna, Kustaa 101
 Vincze, Ferenc 248
 Virágh, L. 590
 Virtaranta, Pertti 661
 Visky, Károly 439
 Vita, Zsigmond 525
 Vitányi, Iván 601
 Voigt, Pál 227, 228
 V. Kovács, Sándor =
 V. Kovács Sándor
 Völgyes, Miklós 327
 Vörös, Károly 247
 Vörös, Márton 526
 V. Windisch Éva =
 Windisch Éva

W

Wassiljewitsch, G. M. 726, 727
 Weinhold, Rudolf 285, 286
 Weinstein, S. I. 728
 Wellmann, Imre 287
 Wendelin Livia =
 Ferenczi Wendelin
 Werbow, G.D. 729
 Wernher, Georgius 504
 Weszprémi, István 510
 Wildhaber, Robert 9
 V. Windisch, Éva 22
 Wittman, Tibor 730, 731
 Wollemann, Mária 527
 Wolski, Kazimierz 58

Z, Zs

Zádor, Mihály 183
 Zentai, János 176, 369
 Zichy, Jenő 52, 743
 Zolnay, László 152, 153
 Zoltán, József 28, 374
 Zólyomi, József 36
 Zupkó, Béla 202
 Zsarnóczai, Sándor 413
 Zsilka, Tibor 677
 Zsoldos, Jenő 328
 Zsuffa, Tibor 528

Szerzőnév nélkül megjelent munkák, kezdőszavak szerint -
Werke ohne Verfasseramen, nach Anfangswörter

- A drezdai Néprajzi Múzeum = Drezdai Néprajzi Múzeum
- A levéltári Kerek Asztal = levéltári Kerek Asztal
- A Magyar Történelmi Társulat = Magyar Történelmi Társulat
- A magyarországi nyelvtudomány bibliográfiája = Magyarországi
 nyelvtudomány bibliográfiája
- A Néprajzi Múzeum kiállítása = Néprajzi Múzeum kiállítása
- Bibliographie internationale des sciences sociales - Biblio-
 graphie internationale d'anthropologie sociale et cul-
 turelle 11
- Bibliographie internationale des sciences sociales - Biblio-
 graphie internationale de sociologie 12
- Débat sur quelques questions idéologiques du féodalisme 414
- Folklór Tanszék [működése] 33
- International Bibliography of the Social Sciences - Inter-
 national Bibliography of Social and Cultural Anthropol-
 ogy 11
- International Bibliography of the Social Sciences - Inter-
 national Bibliography of Sociology 12
- Külföldi Könyvek Országos Gyarapodási Jegyzéke - Társada-
 lomtudományok 13
- Levéltári Kerek Asztal VIII. nemzetközi értekezlete 203
- Magyar Folyóiratok Repertórium 18
- Magyar népművészet - a Néprajzi Múzeum kiállítása 34
- Magyar orvostörténeti nagygyűlés Pécsen 529
- Magyar Történelmi Társulat II. várostörténeti konferenciája
 130
- Magyar Történelmi Társulat várostörténeti konferenciája 129

- A magyarországi nyelvtudomány bibliográfiája 20
- A Néprajzi Múzeum kiállítása 34
- Olvasókönyv a magyar és a nemzetközi munkásmozgalom történeté-
nek tanulmányozásához 415
- Országos Múzeumvezetői Konferencia 39a
- Répertoire des ouvrages d'histoire publiés en Hongrie 23
- Repertorium Bibliographicum Periodicorum Hungaricorum 18
- Tárgyi Néprajzi Tanszék [működése] 33
- Ujabb Külföldi Szerzemények - Tudományos és ismeretter-
jesztő művek 14
- Vita a néprajztudomány és az agrártörténet együttműködésé-
ről 68.

A tárgymutató csupán kiegészítése e bibliográfiában az egyes részfejezetek után vö., vgl., cf., cp. jelekkel bevezetett tartalmi hivatkozásoknak, kereszt-referenciáknak. Éppen ezért csak olyan elemekre vonatkozik e tárgymutató, amelyek az ilyen utalásokból nem lennének megállapíthatók.

A bibliográfia két nyelven használhatósága érdekében több szót és kifejezést mind magyarul, mind németül felvettünk, máskor utalunk a másik nyelvi formára, ismét máskor nemzetközi szóval utalunk erre /pl. embertan vagy Rassenkunde helyett az általános anthropologia alakot használjuk/. Az egyes mutatószavak a névmutató elején közölt ábécésorrendben követik egymást.

A tárgymutató egyszersmind földrajzi mutató is. A helyneveket csak a leginkább szükséges esetben adjuk kétnyelvű formában avagy fordításban is. Általában a nemzetközileg használatos alakokat részesítettük előnyben, az esetek túlnyomó többségében a ma helyileg hivatalosan használt formát adjuk. A földrajzi neveket a névmutatóban az egyes nevek elé tett + jel mutatja. A tárgymutató nem tartalmazza a nem néprajzi érdekességű helyneveket /például régészeti lelőhelyek adatait, vagy kongresszusok, Konferenciák helységneveit/.

Helykimélés céljából a tárgymutató kétnyelvű alakjait a lehetőség szerint egy utalásba vettük. Mivel ennek következtében a szoros betűrendben néhol következtetlenségek találhatók, kérjük a tárgymutató használóit, hogy a szükséges fogalmat 3-4 pozícionyi körben keressék. Nagyobb sorrendi eltérés esetén külön felvettük az eltérő alakokat. A kétnyelvű utalásokon belül rendszerint a latin ábécében előbb sorra kerülő forma áll elől, ennek következtében hol a magyar, hol a német formával kezdődik az utalás.

A tárgymutató nem vonatkozik azokra a nagy tartalmi egységekre,

re, amelyekre vonatkozóan a bibliográfia beosztása pontosan eligazít /Pl. Település - II. , Halál és temetés - X B 4 , Alkimia - XIV F , Mese XVIII C , stb./ . Éppen ezért kérjük a tárgymutató használóit, hogy mielőbb gondosan tanulmányozzák át a bibliográfia fejezeteinek beosztását /e kiadvány 307 - 319 lapjain/, és csak ott nem szereplő tartalmi utbaigazításért forduljanak a tárgymutatóhoz.

Mivel a bibliográfia tulnyomó többsége magyar vonatkozású adatokat tartalmaz, a tárgymutatóban erre nem utaltunk. Külön utaltunk viszont a többi előforduló népre, olykor kisebb etnikai egységekre is. A finnugor népek esetében igyekeztünk arra, hogy egyenként utaljunk rájuk.

Das Sachregister ist nur eine Ergänzung zu den Verweisen, die in der Bibliographie nach allen Kapiteln unter vö., vgl., cf., cp. angeführt sind. Deshalb enthält das Sachregister nur solche Daten, die aus diesen Verweisen nicht ersichtlich sind.

Um unsere Bibliographie in zwei Sprachen zugänglich zu machen, haben wir so viele ungarische und deutsche Begriffe wie möglich in das Sachregister aufgenommen, verweisen von einer sprachlichen Form auf eine andere bzw. benutzen international gebräuchliche Bezeichnungen; so steht z.B. statt ung. ember-tan oder dt. Rassenkunde das allgemein bekannte Anthropologie. Die Stichwörter des Sachregisters erscheinen in der gleichen alphabetischen Ordnung wie das Verfasserregister.

Das Sachregister ist zugleich ein geographisches Verzeichnis. Die Ortsnamen führen wir nur in Ausnahmefällen zweisprachig oder in Übersetzung an. In der Regel bevorzugen wir die international gebräuchlichen, das heisst die heute üblichen offiziellen Formen. Die Ortsnamen sind im Sachregister mit einem vorangehenden + versehen. Das Sachregister enthält keine Ortsnamen, die nicht von ethnographischem Interesse sind /z.B. keine archäologischen Fundorte, Orte von Kongresse, usw./.

Um das Sachregister kurz und übersichtlich zu halten, haben wir die zweisprachigen Stichwörter wenn möglich nur einmal angeführt. Da infolgedessen in der alphabetischen Reihenfolge Inkonssequenzen auftreten können, bitten wir die Benutzer, für das entsprechende Stichwort jeweils drei oder vier Positionen durchzusehen. Bei grösseren Abweichungen haben wir die einzelnen Formen gesondert aufgenommen. Bei einem zweisprachigen Stichwort wird nach dem lateinischen Alphabet geordnet. Die zweisprachigen Stichwörter erscheinen also manchmal zuerst in der ungarischen, danach in der deutschen Form bzw. umgekehrt.

Unser Sachregister deckt sich nicht mit den grossen Sachgruppen, nach denen die einzelnen Kapitel der Bibliographie gegliedert sind, wie z.B. Siedlung - II, Tod und Begräbnis - X B 4, Alchemie - XIV F, Märchen - XVIII C usw. Die Benutzer möchten deshalb, bevor sie einen Begriff im Sachregister aufsuchen, das Inhaltsverzeichnis auf den Seiten 307-319 gründlich durchsehen und sich erst im folgenden im Sachregister orientieren.

Da die absolute Mehrzahl der Stichwörter Daten wiedergibt, die sich auf ungarisches Material beziehen, fehlen die Stichwörter Ungarn und Ungarisch im Sachregister. Dagegen wird auf andere Völker und kleinere ethnische Einheiten jeweils speziell hingewiesen. Was die finno-ugrischen Völker anbelangt, so sind die Stichwörter, soweit es möglich war, aufgeschlüsselt worden.

- + Acs 151
 - Adám és Éva / Adam und Eva 183
- + "Agypten / Egyptom 110, 461, 462, 622, 644
- + "Áthiopien / Etiópia 733
 - Aggáda / aggáda 609
 - Agrargeschichte / agrárértéket 24, 25, 68, 189, 191, 192, 195, 196, 198, 200, 203
 - általában / im Allgemeinen : VI A
- Ainu 712
- + Aj 575
 - altai népek / Altai-Völker 94, 187, 389, 493, 627, 718, 721, 722, 723
 - általában / im Allgemeinen : I D 17
- Anthropológia / Anthropologie 53a, 81, 95, 99, 113
- Antik népek / Antike
 - általában / im Allgemeinen : I D 18
- + Aquincum 456, 465, 513
- Arabén / arabok 742
- + Arad 215, 263, 276
 - Arbeiterbewegung : munkásmozgalom
 - archaeológia / Archäologie 50, 53, 449
 - általában / im Allgemeinen : I C 1
- Argirus / mesenév / Märchenname/ 211a
- + Arrabona 688
- Asklepios 527
- asztalos / Tischler 211b
- Atlas / atlasz : kartográfia
- avarek / Awaren 112, 113, 256, 330, 363
- Bad / fürdő 132, 144
- Bärenkult / medvecultusz 704
- + Balaton-vidék / Plattensee-Gegend 135, 147
- + Baranya / Branau 116, 161, 313, 317, 323, 331
- Baschkiren / baskirok 93
- + Bátaszék 312

Tárgymutató

- + Békés 248, 305
Beleuchtung / világítás 160
- + Bereg 383
besenyők / Petschenegen 104, 105
Bienenzucht : méhészet
- + Biharugra 392
- + Bjelaja 99
- + Bjelastina 403
Blaufärberei / kékfestés 205, 208, 209
bolgárok : Bulgaren
"Bolor Toli" krónika / Chronik 722
borászat : szőlészet
- + Branau : Baranya
- + Buda / Ofen : Budapest
- + Budapest 28, 101, 117, 124, 128, 141, 144, 149, 152,
217, 232, 240, 255, 310, 332, 366, 371, 374,
375, 394, 396, 406, 407, 515, 540, 647, 702
- + Bulgaren / bolgárok 102, 107, 229, 473
Burjaten / burjátok 627
- + Ceylon 711
chanti / Ostjak / osztják 139, 300, 565, 567, 576,
629, 685, 686
- + China : Kina
cigány / Zigeuner 77, 78
általában / im Allgemeinen : I D 15
- + Cinkus : Orosháza-Cinkus
- + Cluj / Klausenburg / Kolozsvár 479
colinda 591
- + Cun 176
csereemiszek / Tscheremissen : Mari
- + Csutmonostor 150
- + Dahomey 736
Danen / dánok 620

- darkat / Darkhat /nép / Volk/ 493
- + Dávod - 672
- + Debrecen / Debresin 372
demográfia / Demographie 91
- + Derecske 201
Deutschen : németek
- + Dunántul / Transdanubien 125
- + Dunapentele : Dunaujváros
- + Dunaujvárosi 163
- + Eger / Erlau 142, 155, 178, 231, 234, 235, 326, 329,
523
- + Egyiptom / Ägypten 110, 461, 462, 622, 644
Eid / eskü 424
- + Elba / Elbe 285, 286
ellenreformáció / Gegenreformation 472
Embertan : Anthropológia
enyec / Enzen /Jeniszej-szamojédok / Jennisei-Samojeden/
729
- Erdarbeiter : kubikusok
- Erdély / Siebenbürgen 71
- Erlau : Eger
- erzá : mordvinok
- Eskimo / eszkimó /nép / Volk/ 715
eskü / Eid 424
- + Esztergom / Gran 153, 412, 489, 663
- + Etiópia / Äthiopien 733
evenki / Ewenken /Tungusen / tunguzok/ 726, 727
- + Fejér 404, 409, 505
- + Fejérvő 403
- + Felsőkelecsény 237
Feudalismus / feudalizmus 389, 414, 423, 730
Film / film 65
finnek / Finnen 30, 39, 483, 608, 620, 639, 644, 661

Tárgymutató

- finnisch-ugrische Völker / finnugor népek 30, 31, 32, 35,
 38, 39, 40, 46, 48, 81, 84, 86, 89, 90, 92,
 94, 95, 99, 101, 139, 211, 298, 300, 343, 359,
 474, 476, 478, 481, 483, 565, 567, 572, 576,
 589, 593, 608, 620, 629, 639, 644, 649, 650,
 661, 668, 670, 685, 686; általában / im Allge-
 meinen: I. D 16
- + Foktő 299
 Frauensprache / női nyelv 649
 Fünfkirchen : Pécs
 fürdő / Bad 28, 132, 144,
- Gegenreformation / ellenreformáció 472
 georgisch / gruzok
- + Gerendás 405
 germán / germanisch 608, 644
 Geschichtswissenschaft : történettudomány
 Giljaken : Nivchen
 Golden : Nanajen
 görögök / Griechen 66, 72, 506, 608, 644
 általában / im Allgemeinen : I D 10
- + Gran : Esztergom
- + Groote Eylandt 740
 gruz / Grusen / Georgier 104, 105
- + Güns / Kőszeg 315
- + Gyepes 257
- + Győr / Raab 130, 185, 241, 318, 688
- + Gyula 37, 213, 297
- háboru / Krieg 198, 375, 536
 általában / im Allgemeinen : X B 14
- + Hajduböszörmény 322
- + Hajduvid 121
- + Harasztí 345
- + Hawaii 741
 héber / Hebräisch : zsidó

- Hellenismus / hellénizmus 110
- + Herend 220, 223
- + Hispanien / Spanyolország 115, 621
 általában / im Allgemeinen : I D 5
- + Hódmezővásárhely 384, 269
 horvátok / Kroaten 186, 470
 általában / im Allgemeinen : I D
- Humanismus / humanizmus 66, 530, 556
- Hunnen / hunok 102, 106, 603
- Hussiten / husziták 636
- Hygieia 527
- + India / Indien 608, 630, 640, 644, 711, 742
 indogermán népek / indogermanische Völker 90
 iráni /perzsa/ / iranisch /persisch/ 608, 628, 644
 írás / Schriftwesen 181, 182
 általában / im Allgemeinen :
- + Italien / Olaszország 115, 563
 általában / im Allgemeinen : I D 4
- japán / japanisch 644
- + Jáva / Jawa 711
 Jeniszej-osztjakok / Jennisei-Ostjaken : ketek
 Jeniszej-szamojédok / Jennisei-Samojeden 729
 Jesuiten / jezsuiták 731
 jobbágyság / Leibeigenschaft 197, 201, 320, 403, 412,
 431, 434
 általában / im Allgemeinen : XI A, XI B
- + Josephstadt / Józsefváros : Budapest
- + Kaba 703
- + Kalotaszeg 701
- Karagassen / Tofen/ / karagaszok / tofák/ 707
- + Karcsa 641
- + Kardoskut 172
- kartográfia / Kartographie 56, 73, 101, 310

Tárgymutató

- + Kasan / Kazany 475
 - kaukasische Völker / kaukázusi népek 41, 104, 105
 - általában / im Allgemeinen : I D 17
- + Kecskemét 254, 417
 - kékfestés / Blaufärberei 205, 208, 209
 - kelták / Kelten
 - általában / im Allgemeinen : I D 14
 - ketek / Keten / Jeniszej-osztjakok 704
 - Kina / China 52, 644
- + Kisalföld 368
- + Kiskunság / Kleinkumanien 633
- + Kislőd 226
- + Kistelek 208
- + Klausenburg / Kolozsvár / Cluj 479
- + Kolarovgrad 473
- + Kolozsvár / Cluj / Klausenburg 479
 - komi / zürjén / Komi / Syrjän/ 211
- + Kopács 480
- + Kőszeg / Güns 315
- Krakków / Krakko / Krakau 530
- Krieg : háboru
- Kroaten / horvátok 186, 470
 - általában / im Allgemeinen : I D
- kubikusok / Erdarbeiter 244, 245, 292, 348
- Kultur / kultura 58
- kuturgur-bolgárok / Kuturgur-Bulgaren : Hunnen

- Lappen / lappok 476, 620
- Leibeigenschaft : jobbágyság
- lengyelek / Polen 70, 192, 324, 471, 472, 479, 530
- Liburner / liburnok 387
- Linguistik : nyelvtudomány
- Ludas Matyi / L. M. - Stoff 614
- Luna 467

- Mähren / morvák 75
- Makedonen / makedonok 72
- + Malomséd / Mühlbach 693
- Mansen / Wogulen/ / manysi /vogul/ 86, 359, 572
- + Máramaros 502
- Mari /nép / Volk/ : 343, 593, 668
- + Máriapócs 490
- + Mátészalka 307
- matyók / eine ung. ethnische Gruppe 202, 316, 325
- medve kultusz / Bärenkult 357, 704
- méhészet / Bienenzucht 166, 260, 274, 353
- általában / im Allgemeinen : VI D
- + Méhkerék 623
- + Mezökövesd 312, 325
- + Miskolc 321, 344
- + Mohács 169, 381
- Mohamedanizmus / mohammedánizmus 644
- Mongolen / mongolok 187, 493, 627, 718, 722, 723
- + Monok 528
- + Monor 642
- mordvinok / Mordwinen 32, 298, 670
- morvák / Mähren 75
- + Mosaburg / Zalavár 75
- + Moson 518
- munkásmozgalom / Arbeiterbewegung 290, 393, 394, 395,
396, 406, 409, 415, 540, 573
- általában / im Allgemeinen : XI A
- nacionalizmus / Nationalismus 55, 60, 62, 63, 71, 536
- + Nagykovács 675
- + Nagyvács 143
- Nanajen /Golden/ / nanájok /goldok/ 705, 708
- némtek / Deutschen 469
- Nivchen /Giljaken/ / nyivhek /giljások/ 719, 725
- + Nógrád 36
- norvégok / Norwegen 620

Tárgymutató

- női nyelv / Frauensprache 649
- nyelvtudomány / Sprachwissenschaft 20, 31, 64
 - általában / im Allgemeinen : XXI A
- nyelv : Nivchen
- + Ob-Gebiet / Ob-vidék 695
 - obiugorok / Obugrier 47, 86, 134, 139, 300, 357, 359, 487, 565, 567, 572, 576, 629, 685, 686, 695
- + Ofen : Budapest
 - ókori népek, ókortudomány : Antike
 - olaszok : Italien
- + Ormánság 369, 401
- + Orosháza 140, 156, 172, 260, 269, 270, 370, 696
 - oroszok / Russen 282, 296, 356, 551
 - általában / im Allgemeinen : I D 11
- + Oroszország / Russland 52
 - Ostjak /osztják/ Chanti 139, 300, 565, 567, 576, 629, 685, 686
- + Palást 677
 - palócok / Paloz-Ungarn 555
- + Pannonhalma 146
- + Pannonia / Pannonien 460, 467, 527
 - általában / im Allgemeinen : I D 18
- + Pápa 221
- + Pécs / Fünfkirchen 183, 225, 290, 529, 692, 693
- + Pentele : Dunaujváros
 - persisch / perzsa : iráni
- + Pesth / Pest : Budapest
 - Petschenegen / besenyők 104, 105
- + Plattensee-Gegend / Balaton
 - Polen : lengyelek
 - Pribina 75
- Quaden / kvádok 109

- + Raab : Győr
 reformáció / Reformation 70, 469, 470, 471, 472
 régészet : archaeológia
 Renaissance 70
- + Rom /Roma/ Róma 460
 általában / im Allgemeinen : I D 18
 románok / Rumänen 564, 614, 623
 általában / im Allgemeinen : I D 6
- Rongorongó 739
- Russen : oroszok
- + Russland / Oroszország 52
- + Saale 285, 286
- Sachsen /in Siebenbürgen/ / szászok /Erdélyben/ 71
- Sajan-Völker / szajáni népek 706, 709
- sámánizmus / Schamanismus 449, 474, 487, 492, 493, 495,
 568, 706, 707, 709, 726, 727, 728
- Samojeden : szamojéd népek
- + Sankt Andrä / Szentendre 120
- + Sárköz 204, 311, 312
- + Schlesien / Szilézia 231
- + Schomodei : Somogy
- Schoren / sórok 710
- Schriftwesen / írás 181, 182
 általában / im Allgemeinen :
- Schweden / svédok 620
- Seldschuken / szeldzsukok 229
- Sibirien : Szibéria
- Siddhi-kür / burjátok 627
- Siebenbürgen / Erdély 71
- + Sizilien / Szicília 553
- Slawen / szlávok 69, 74, 75, 658
 általában / im Allgemeinen : I D 11, 12, 13
- + Slawonien / Szlavónia 403
- Slowaken / szlovákok 73
- Sol 467

Tárgymutató

- + Somogy / Schomodel 262, 264, 320
- sórok / Schoren 710
- Soziologie / szociológia 12, 297
 - általában / im Allgemeinen : I C 2
- spanyolok : Hispanien
- Sprachwissenschaft : nyelvtudomány
- Städtegeschichte : várostartörténet
- Statistik / statisztika 44, 101, 330
- + Stuhlweissenburg : Székesfehérvár
- Sukasaptati 613, 619
- svédek / Schweden 620
- + Szabolcs 243, 411, 453
- szajáni népek / Sajan-Völker 706, 709
- szamójéd népek / Samojeden 84, 88, 495, 568, 706, 709
- szászok /Erdélyben/ / Sachsen /in Siebenbürgen/ 71
- + Szatmárcseke 365
- + Szeged / Szegedin 209, 215, 305, 306, 634, 697
- + Székesfehérvár / Stuhlweissenburg 319
 - szeldzsukok / Seldschuken 229
- + Szentendre / Sankt Andrä 120
- + Szibéria / Sibirien 474, 481, 610, 716, 717
- + Szicília / Sizilien 553
- + Szigetköz 295
- + Szigetvár 643
- + Szilézia / Schlesien 231
 - szlávok / Slawen 69, 74, 75, 658
 - általában / im Allgemeinen : I D 11, 12, 13
- + Szlavónia / Slawonien 186, 403
 - szlovákok / Slowaken 73
- szociológia / Soziologie 12, 397
 - általában / im Allgemeinen : I C 2
- szőlészeti, borászat / Weinbau 135, 176, 267, 273, 276
- 282, 285, 286, 296
- táltos / ung. "Zauberer" 494
- Tar Lőrinc /történet / Stoff/ 610

- Tataren / tatárok 107, 473, 475, 578
- + Tatros 676
- Tscheremissen / cseremiszek : mari
- Thoth 462
- + Tibet 644
- + Tibolddaróc 273
- + Tinnye 515
- Tischler / asztalos 211b
- tofák /karagaszok/ / Tofen /Karagassen/ 707
- + Tokaj 282, 296
- Totemismus / totemizmus 447, 448, 475, 494
- + Tótkomlós 205, 339, 385
- törökök : turkológia
- történettudomány / Geschichtswissenschaft 21, 22, 23,
67, 87, 91
- Transdanubien / Dunántul 125
- Tungusen /Ewenken/ / tunguzok /evenki/ 726, 727
- turkológia / Turkologie 51, 94, 99, 103, 144, 234, 235,
366, 577, 586, 610, 663, 742
- általában / im Allgemeinen : I D 17
- tuva / Tuwa 728
- Tündér Ilona /mesenév / Märchenname/ 211a
- Türken : turkológia
- udmurt / Votjak / votják 211, 685
- + Udvarhelyszék 437
- ugor népek / Ugrier 95, 362
- v.ö. / vgl. : chanti, manysi
- ujgörögök : görögök
- + Újpest 406
- + Uppsala 69
- uráli népek / uralische Völker 89, 90, 92, 94, 481, 495,
568, 706, 709 + finnisch-ugrische Völker ;
+ szamojéd népek
- várostarténet / Städtegeschichte 27, 28, 117, 118, 119,
120, 122, 125, 126, 127, 129, 130

Tárgymutató

- + Várpalota 659
verselés / Versbau 568
- + Veszprém / Veszprin 145, 211b, 230, 247, 377
- + Vietnam / Wietnam 730, 731, 774
világítás / Beleuchtung 160
vogul : Mansen
Votjak / votják/ udmurt 211, 685

Weinbau : szőlészet

Wogul : Mansen

- + Zalavár / Mosaburg 75
- + Zalavég 669
- + Zemplén 160
Zigeuner / cigányok 77, 78
általában / im Allgemeinen : I D 15
- Zürjen / zürjén : komi
zsidó 366, 644

A bibliográfia fejezeteinek tartalomjegyzéke /
Inhaltsverzeichnis der Abschnitten der Bibliographie

I.	Általános művek — Gesamtvolkskunde	136
A.	Bibliográfia — Bibliographie	136
B.	A néprajztudomány története és tevékenysége /muzeumok, kiállítások, konferenciák/ — Geschichte und Pflege der Volkskunde /inkl. Museen, Ausstellungen, Kongresse/	141
	1. Országok, népek, intézmények — Länder und Völker	141
	2. Egyes kutatók — Forscher	142
C.	Elméleti kérdések, módszertan — Prinzipien, Methodik	144
	1. Egyetemes néprajz, primitív társadalmak — Ethnologie, Kultur-Anthropologie, primitive Zivilisation	144
	2. Szociológia, közgazdaságtan, politikai gazdaságtan — Allgemeine Soziologie und Volkswirtschaft	145
	3. A néprajz és a pszichológia /néplélektan/ — Beziehungen zwischen Volkskunde und Psycho- logie /inklusive Völkerpsychologie/	145
	4. Fogalmi kérdések, módszertan — Begriffs- lehre, Methodik	145
D.	Összefoglaló és vegyes tartalmú művek egyes földrajzi vagy ethnográfiai egységekről, /gyűjtések, kérdőívek, atlaszok/ — Zusammen- fassendes und Vermischtes über geographische oder ethnographische Einheiten /inklusive Sammeln, Fragebogen, Atlas/	148
	1. Különböző népekről együtt — Mehrere Sprachgebiete	148

A bibliográfia fejezetei

2. Angol nyelvterület, beleértve az amerikai angolt - *Englisches Sprachgebiet, einschliesslich des Anglo-Amerikanischen* 149
3. Francia nyelvterület, beleértve a provansziti és az Európán kívüli franciát - *Französisches Sprachgebiet, einschliesslich des Provenzalischen und des Französischen ausserhalb von Europa* 149
4. Olasz nyelvterület, beleértve a szárdot - *Italienisches Sprachgebiet, einschliesslich des Sardischen* 149
5. Spanyol, katalán és portugál nyelvterület, beleértve az Európán kívüli iberoromán nyelvterületeket - *Spanisches, katalanisches und portugiesisches Sprachgebiet, einschliesslich der iberoromanischen Sprachgebiete ausserhalb von Europa* 150
6. Egyéb román nyelvek területe /rätoromán, romániai román, stb./ - *Übrige romanische Sprachgebiete /rätoromanisch, rumänisch/* 150
7. Német nyelvterület, ide értve a német telepéseket és a jiddist is - *Deutsches Sprachgebiet, einschliesslich des Deutsch-amerikanischen und des Jiddischen* 150
8. Holland és friz nyelvterület, beleértve a bűrt - *Niederländisches und friesisches Sprachgebiet, einschliesslich des Afrikanischen* 151
9. Északi germán nyelvterület /dán, svéd, norvég, izlandi nyelvterület/ - *Nordgermanisches Sprachgebiet /dänisches, schwedisches, norwegisches und isländisches Gebiet/* 151
10. Görög nyelvterület - *Griechisches Sprachgebiet* 151

Inhaltsverzeichnis der Abschnitten

11.	Keleti szláv nyelvterület /orosz, ukrán, fehérorosz/ - Ostslawisches Sprachgebiet /Russen, Ukrainer, Weissrussen/	152
12.	Nyugati szláv nyelvterület /kasubok, lengyelek, csehek, szlovákok, szorbok/ - Westslawisches Sprachgebiet /Kaschuben, Polen, Tschechen, Slowaken, Sorben/	152
13.	Déli szláv nyelvterület /szlovének, horvátok, szerbek, makedonok, bulgárok/ - Südslawisches Sprachgebiet /Slowenen, Kroaten, Serben, Mazedonier, Bulgaren/	152
14.	Kelta nyelvterület - Keltisches Sprachgebiet	153
15.	Egyéb indoeurópai nyelvterületek /litván és lett, albán, oszét, örmény, cigány, stb./ - Sonstige indogermanische Sprachgebiete /litauisch und lettisch, albanisch, ossisch, armenisch, Zigeuner/	153
16.	Finnugor nyelvek területei /magyar, finn, észt, liv, lapp/ - Finnisch-ugrische Sprachgebiete /ungarisches, finnisches, estnisches, livisches, lappisches Gebiet/	154
17.	Más nyelvterületek /baszk, török népek, kaukázusi népek/ - Anderweitige Sprachgebiete /baskisch, türkisch, kaukasisch/	157
18.	Ókori népek - Antike	158
II.	Település -- Siedlung	159
III.	Építkezés -- Bauten	161
A.	Az építkezés általában - Allgemeines	161
B.	A telek - Hof	162
C.	Házak és egyéb épületek - Haus und Zubehör	162
1.	A lakóház - Wohnhaus	162
2.	Gazdasági épületek - Wirtschaftsgebäude	162
D.	Templom, kápolna, temető; várak - Kirche, Kapelle, Friedhof; Burg	163

IV. Tárgyak — Sachen	165
A. Összefoglaló és vegyes tárgyú művek — Zusammenfassendes und Vermischtes	165
B. Ingatlan tárgyak, emlékek — Unbewegliches, Denkmäler	165
1. Összefoglaló és vegyes tárgyú művek — Zusammenfassendes und Vermischtes	165
2. Egyedi tárgyak — Einzelnes	166
C. Ingóságok — Bewegliche Gegenstände	166
1. Összefoglaló és vegyes tárgyú művek — Zusammenfassendes und Vermischtes	166
2. Butorok és háztartási eszközök — Möbel und Hausrat	166
3. Eszközkészlet — Geräte	167
4. Egyéb tárgyak — Andere Gegenstände	168
V. Jelek, jelrendszerek — Zeichen	169
VI. Munka és technika, kézművesek, mesterségek, népművészet — Technik, Berufe, Volkskunst und Volksindustrie	169
A. Általános és vegyes tárgyú tanulmányok — Allgemeines und Vermischtes	169
B. A népművészet és mesterségek egyes ágai — Volkskunst und Volksindustrie : Spezielles	172
1. Textil — Textilkunst und Textilindustrie	172
2. Népi diszítőművészet /képek, rajzok, fest- mények/ — Bildwerk, Zeichnung, Malerei	173
3. Famunkák — Holzbearbeitung	174
4. Fazekasság — Töpferei	174
5. Kőművmunkálás — Steinbearbeitung	176
6. Fém munkák — Metallbearbeitung	177
7. Üveg — Glaswaren	177
8. Egyéb mesterségek — Varia	178
C. Kézművesek, népi foglalkozások, időszaki munkások — Handwerk, volkstümliche Berufe, Saisonarbeiter	178

Inhaltsverzeichnis der Abschnitten

D.	Földművelés és állattartás, erdő- és kertgazdálkodás, méhészet - Land- und Viehwirtschaft; Waldbau; Gartenbau; Bienenzucht	179
E.	Gyűjtögetés, vadászat, halászat - Sammelwirtschaft, Jagd, Fischerei	184
F.	Bányászat - Bergbau	185
G.	Közlekedés, utak, szállítás, vándorlások, migrációk - Verkehr, Verkehrswege, Transport, Auswanderung	185
H.	Piacok, vásárok, kereskedelem - Märkte, Messen	186
J.	Időszámítás, mértékek és pénzek - Kalender, Zeitrechnung, Masse, Geld	186
VII.	Táji és helyi csoportok, jellemzésük -- Charakteristik des Volkes, Volkstypen	188
VIII.	Viselet, ékszerek -- Tracht, Schmuck	191
IX.	Táplálkozás -- Nahrung	192
X.	Ünnepek és szokások, játék -- Sitte, Brauch, Fest, Spiel	194
A.	Összefoglaló és vegyes tárgyú művek - Zusammenfassendes und Vermischtes	194
1.	Különböző népekről együtt - Mehrere Sprachgebiete	194
2.	Angol nyelvterület, beleértve az amerikai angolt - Englischsprachiges Sprachgebiet, einschliesslich des Anglo-Amerikanischen	194
3.	Francia nyelvterület, beleértve a provansziti és az Európán kívüli franciát - Französisches Sprachgebiet, einschliesslich des Provenzalisches und des Französisches ausserhalb von Europa	194
4.	Olasz nyelvterület, beleértve a szárdot - Italienisches Sprachgebiet, einschliesslich des Sardischen	194

5. Spanyol, katalán és portugál nyelvterület, beleértve az Európán kívüli iberoromán nyelvterületeket - Spanisches, katalanisches und portugiesisches Sprachgebiet, einschliesslich der iberoromanischen Sprachgebiete ausserhalb von Europa 195
6. Egyéb román nyelvek területe /rätoromán, romániai román, stb./ - Übrige romanische Sprachgebiete /rätoromanisch, rumänisch/ 195
7. Német nyelvterület, ide értve a német telepeket és a jiddist is - Deutsches Sprachgebiet, einschliesslich des Deutsch-amerikanischen und des Jiddischen 195
8. Holland és friz nyelvterület, beleértve a burt - Niederländisches und friesisches Sprachgebiet, einschliesslich des Afrikanischen 195
9. Északi germán nyelvterület /dán, svéd, norvég, izlandi nyelvterület/ - Nordgermanisches Sprachgebiet /dänisches, schwedisches, norwegisches und isländisches Gebiet/ 195
10. Görög nyelvterület - Griechisches Sprachgebiet 196
11. Keleti szláv nyelvterület /oroszok, ukránok, fehéroroszok/ - Ostslawisches Sprachgebiet /Russen, Ukrainer, Weissrussen/ 196
12. Nyugati szláv nyelvterület /Kasubok, lengyelek, csehek, szlovákok, szorbok/ - Westslawisches Sprachgebiet /Kaschuben, Polen, Tschechen, Slowaken, Sorben/ 196
13. Déli szláv nyelvterület /szlovének, horvátok, szerbek, makedonok, bolgárok/ - Südslawisches Sprachgebiet /Slowenen, Kroaten, Serben, Mazedonier, Bulgaren/ 197
14. Kelta nyelvterület - Keltisches Sprachgebiet 197

Inhaltsverzeichnis der Abschnitten

15. Egyéb indoeurópai nyelvterületek - Sonstige indogermanische Sprachgebiete	197
16. Finn-ugor nyelvek területei /magyar, finn, észt, liv, lapp nyelvterület/ - Finno-ugrische Sprachgebiete /ungari- sches, finnisches, estnisches, livisches, lappisches Gebiet/	197
17. Más nyelvterületek /baszk, török népek, kaukázusi népek, stb./ - Anderweitige Sprachgebiete /baskisch, türkisch, kau- kasisch/	198
18. Ókori népek - Antike	198
B. Egyes jelenségek - Einzelnes	198
1. Születés, keresztelés, gyermeknevelés - Geburt, Taufe, Kindererziehung	198
2. Felnőttéválás, avatás - Reifebräuche	198
3. Szerelem, eljegyzés, házasság - Liebe, Verlobung, Hochzeit	198
4. Halál, temetés - Tod und Begräbnis	199
5. Otthoni élet - Hausbräuche	200
6. Iskolai élet - Schulbräuche	200
7. Falvak és városok élete - Dorf- und Stadtleben	200
8. A földművelés szokásai - Landwirt- schaftsbräuche	201
9. Foglalkozásokkal kapcsolatos szokások - Bräuche der Stände und Berufe	202
10. Egyesületek, társaságok, céhek - Vereine, Genossenschaften, Bünde, Zünfte	202
11. Egyházi ünnepek és szokások - Kirchliche Bräuche und Feste	202
12. Jéles napok - Kalenderbräuche	203
a. Általános és vegyes tárgyú művek - Allgemeines und Vermischtes	203
b. Téli ünnepek - Winterbräuche	203

A bibliográfia fejezetei

c.	Tavaszi ünnepek - Frühlingsbräuche	204
d.	Nyári ünnepek - Sommerbräuche	204
e.	Őszi ünnepek - Herbstbräuche	204
13.	Játék, játékszer, szórakozás - Spiel, Spielzeug, Unterhaltung	204
14.	Egyéb szokások - Varia	205
XI.	Társadalmi és jogi néprajz -- Soziale und rechtliche Volkskunde	205
A.	Társadalmi néprajz, társadalmi mozgalmak -	205
B.	Jogi néprajz - Rechtliche Volkskunde	209
XII.	Néphit -- Volksglauben	212
A.	Bibliográfia - Bibliographie	212
B.	Tanulmányok a vallásról, mágiáról, hiedelmek- ről és mitológiáról általában - Allgemeines über Religion, Magie, Aberglauben und Mytho- logie	212
C.	Összefoglaló és vegyes tárgyú tanulmányok - Zusammenfassendes und Vermischtes	214
1.	Különböző népcsoportok - Völkergruppen	214
2.	Antik népek - Antike	214
3.	Román népek - Romanen	216
4.	Germán népek - Germanen	216
5.	Szláv népek - Slawen	216
6.	Egyéb népek - Anderwertiges	216
D.	Mítosz és kultusz - Mythos und Kultus	218
1.	Népi vallásosság és a szentek tisztelete - Volksfrömmigkeit und Heiligenkult	218
2.	Zarándokutak, bucsujárás - Wallfahrt	218
3.	A népi vallásosság tárgyai : feszületek, betlehem, fogadalmi tárgyak, stb. - Gegenstände der Volksfrömmigkeit : Kreuze, Krippen, Votive usw.	219
4.	Imák - Gebete	219
E.	Előjelek, jósok - Vorzeichen und Orakel	219

Inhaltsverzeichnis der Abschnitten

F.	Varázslás, elhárítása, ellenvarázslás -	
	Zauber und Gegenzauber	220
1.	Általános tanulmányok, varázscselekmények -	
	Allgemeines und Zauberhandlungen	220
2.	Boszorkányok, varázslók, természetfeletti	
	hatalmu emberek - Hexen und Zauberer	220
3.	Amulettek, talizmánok, bűvös erejű tárgyak -	
	Amulett. Talisman und Verwandtes	221
4.	Varázs- és ráolvasás-formulák, varázs-	
	könyvek - Zauber- und Segensformeln,	
	Zauberliteratur	221
G.	Leíró tanulmányok - Einzelnes	221

XIII.	Népi gyógyászat -- Volksmedizin	221
-------	---------------------------------	-----

XIV.	Népi tudás - Volkswissen	226
------	--------------------------	-----

A.	Népi tudás általában, a nép művelődése -	
	Volkswissen im allgemeinen	226
B.	Népi növényismeret - Volksbotanik	227
C.	Népi állattan - Volkszoologie	228
D.	Az időjárásra és a csillagokra vonatkozó	
	tudás - Wetter- und Sternkunde	228
E.	Asztrológia, jövendölés, álomfejtés -	
	Astrologie, Wahrsägerei, Mantik, Traumdeutung	228
F.	Alkimia - Alchemie	229

XV.	A népköltészetéről általában, összefoglaló	
	munkák a XVI-XXI. fejezetek tárgyköréből --	
	Literarische Volkskunde im allgemeinen,	
	Zusammenfassendes aus XVI-XXI	229

XVI.	Verses népköltészet -- Volkspoesie	231
1.	Különböző népek költészete együtt -	
	Mehrere Sprachgebiete	231
4.	Olasznyelvű költészet, beleértve a szárdot -	
	Italienisches Sprachgebiet, einschliesslich	
	des Sardischen	231

A bibliográfia fejezetei

5. Spanyol, katalán és portugál nyelvek
költészete, beleértve az Európán kívüli
iberoromán népköltészetet - Spanisches,
katalanisches und portugiesisches Sprach-
gebiet, einschliesslich der iberoromani-
schen Sprachgebiete ausserhalb von Europa 231
6. Egyéb román nyelvek költészete /rätoromán,
romániai román/ - Übrige romanische
Sprachgebiete /rätoromanisch, rumänisch/ 232
9. Északi germán nyelvek költészete /dán,
svéd, norvég, izlandi/ - Nordgermani-
sches Sprachgebiet /dänisches, schwedi-
sches, norwegisches und isländisches
Gebiet/ 232
10. Görög nyelvű költészet - Griechisches
Sprachgebiet 232
11. Keleti szláv nyelvek költészete /orosz,
ukrán, fehérorosz/ - Ostslawisches
Sprachgebiet /Russen, Ukrainer, Weiss-
russen/ 233
12. Nyugati szláv nyelvek költészete /kasub,
lengyel, cseh, szlovák, szorb/ - West-
slawisches Sprachgebiet /Kaschuben, Polen,
Tschechen, Slowaken, Sorben/ 233
13. Déli szláv nyelvek költészete /szlovén,
horvát, szerb, makedon, bolgár/ - Süd-
slawisches Sprachgebiet /Slowenen, Kroa-
ten, Serben, Mazedonier, Bulgaren/ 233
15. Egyéb indoeurópai nyelvek költészete
/litván és lett, albán, oszét, örmény,
cigány/ - Sonstige indogermanische
Sprachgebiete /litauisch und lettisch,
albanisch, ossisch, armenisch, Zigeuner/ 234
16. Finnugor nyelvek költészete /magyar, finn,
észt, liv, lapp/ - Finnisch-ugrische

Inhaltsverzeichnis der Abschnitten

	Sprachgebiete /ungarisches, finnisches, estnisches, livisches, lappisches Gebiet/	234
17.	Egyéb nyelvterületek költészete /baszk, török, kaukázusi népek/ - Anderweitige Sprachgebiete /baskisch, türkisch, kaukazisch/	236
18.	Az antikvitás népeinek költészete - Antike	236
XVII.	Zene és tánc, ezzel kapcsolatos szövegek, stb. -- Musik und Tanz; Jodler, Jauchzer und ähnliches	236
A.	Zene és hangszerek - Musik, Musikinstrumente	236
B.	Rigmusok, tánckialtások, stb. - Jodler, Jauchzer	239
C.	Tánc - Tanz	239
XVIII.	Prózaepika /mese, történetek, trufák, monda, legenda/ -- Märchen, Erzählungen, Schwank, Sage, Legende	240
A.	Bibliográfia - Bibliographie	240
B.	Általános, összefoglaló vagy vegyes művek a C-F tárgyból - Allgemeines, Zusammenfassendes und Vermischtes aus C-F	240
C.	Mese - Märchen	241
	1. Általános tanulmányok, motivumtörténet - Allgemeines, Abhandlungen, Stoffgeschichtliches	241
	2. Meseszövegek - Texte	243
D.	Anekdóták, trufák, fabulák - Anekdoten, Schwank, Fabel	244
	1. Általános tanulmányok, motivumtörténet - Allgemeines, Anhandlungen, Stoffgeschichtliches	244
E.	Monda - Volkssage	245

A bibliográfia fejezetei.

1. Általános tanulmányok, motivumtörténet - Allgemeines, Abhandlungen, Stoffge- schichtliches	245
2. Mondaszövegek - Texte	246
F. Szentek legendái - Heiligenlegenden	246
1. Általános tanulmányok, motivumtörténet - Allgemeines, Abhandlungen, Stoffge- schichtliches	247
2. Legendaszövegek - Texte	247
XIX. Népi színjáték -- Volksschauspiel	247
XX. Egyéb népköltészeti műfajok -- Sonstige Volksliteratur	248
XXI. Népnyelv /és egyes prózai kisműfajok/ -- Rede des Volkes	248
A. Általános és vegyes művek a B-G tárgyából - Allgemeines und Vermischtes aus B-G	248
B. Találós kérdés, rejtvény - Rätsel	250
C. Közmondás és szólás - Sprichwort und Redensart	250
D. Tréfák, gunynevek, csufolók - Witz und Spott, Übernamen, Ortsneckerei	251
E. Köszöntések, szófordulatok, indulatszavak, felkiáltások - Ruf und Formel	251
F. Hangutánzó szövegek - Stimmendeutung	251
G. Népies szókincs - Volkstümlicher Wortschatz	251
1. A népnyelv szókészlete általában - Volks- tümlicher Wortschatz im allgemeinen	251
2. Csoportnyelvek, tolvajnyelv, zsargon, szleng - Sondersprachen	253
XXII. Nevek, névtudomány -- Namen /im engeren Sinne/	253
A. Általános és vegyes tárgyú művek - Allgemeines und Vermischtes	253
B. Helynevek - Ortsnamen, Flurnamen, Strassen- namen, Hausnamen	254

C.	Személynevek - Vornamen und Familiennamen	255
XXX - XXXV	Egyetemes néprajz — Völkerkunde	256
XXX.	Ázsia	256
XXXI.	Afrika	260
XXXII.	Amerika	261
XXXIII.	Ausztrália, Oceánia	261
XXXV.	Egyéb és vegyes tárgyú művek -- Ander- weitiges und Vermischtes	261

Tartalomjegyzék

ORTUTAY Gyula

A nemzeti és nemzetközi kérdése a néprajzban 3-19

Das Nationale und das Internationale in der
Volkskunde /Zusammenfassung/ 19-20

Народное и международное в этнографии /резюме/ 20

DÖMÖTÖR Tekla

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Folklór Tanszéke 21-27

Der Folklore-Lehrstuhl der Eötvös Loránd
Universität /Auszug/ 27-29

Кафедра Фольклористики Будапештского Университета
им. Лоранда Этвеша /резюме/ 29-30

Függelék / Nachtrag

Disszertációk a budapesti egyetem Néprajzi
/Folklór/ Tanszékén : 1945 - 1970 ==
Dissertationen bei dem Institut für Volkskunde
/Folklore/ der Universität zu Budapest : 1945-
1970 31-38

Köszöntés : ORTUTAY Gyula hatvanadik születésnapjára 39-43

Begrüßung zum 60. Geburtstag von Gyula ORTUTAY 44

К шестидесятилетию академика Ортутай 45

Öke HULTKRANTZ professzor magyarországi látogatása 47-51

Professor Hultkrantz's Hungarian Visit 51-52

Пребывание в Венгрии профессора Öке
Хульткрантца 52

VOIGT Vilmos

La place du folklore hongrois dans la science
comparée de folklore balkanique 53-66

A magyar népköltészet az összehasonlító balkáni folklorisztika távlataiban /kivonat/	66-67
Die ungarische Volksdichtung und die vergleichende balkanische Folkloristik /Zusammenfassung/	67-68
Бенгерская народная поэзия в перспективах бал- канского сравнительного фольклора /резюме/	68-69

KATONA Imre

Virágének -- magyarnóta -- népdal - Párhuzamos szógyakorisági vizsgálatok	70-100
"Blumenlied" -- "ungarisches Lied" -- ungarisches Volkslied - Untersuchungen der Worthäufig- keit von verschiedenen ungarischen Lyrik- gattungen - /Zusammenfassung/	100-101
Старая любовная песня -- популярная лирическая песня -- народная песня - Сравнительное изучение частоты слов в разных вен- герской народной лирики /резюме/	101-102

NAGY Géza

Kelet-Afrika koisan maradványnépei	103-121
Scattered Khoisan Peoples of East Africa /Summary/	121-122
Остаточные народы коисанской расы в Восточной Африке /резюме/	122

VOIGT Vilmos

A magyar néprajztudomány bibliográfiája - 1963	123-126
Volkskundliche Bibliographie von Ungarn - 1963	126-129
Библиография венгерской этнографии и фолькло- ристики - 1963	130-133
Rövidítésjegyzék / Abkürzungen	133-135
Bibliográfia / Bibliographie	136-262

A felhasznált folyóiratok, periodikus kiadványok és sorozatok jegyzéke / Verzeichnis der benutzten Zeitschriften, Serien und periodischen Publikationen	263-273
Szerzői névmutatók / Register der Verfasser	274
A/ A nem latin betűkkel írott nevek latinbetűs átírása / Transkription der Namen, geschrieben mit zyrillischen Buchstaben	274-275
B/ A szerzők névmutatója / Verfasserregister	275-289
C/ Szerzőnév nélkül megjelent munkák / Werke ohne Verfassernamen	290-291
Tárgymutató / Sachregister	292-306
A bibliográfia fejezeteinek tartalomjegyzéke / Inhaltsverzeichnis der Abschnitten der Bibliographie	307-319

Az Évkönyv tartalomjegyzéke -- Inhaltsverzeichnis des Jahrbuches	320-322
--	---------

Lehrstuhl für Folklore der Loránd Eötvös Universität

Chair of Folklore, Loránd Eötvös University

Кафедра Фольклора Этвеш Лоранд Университета

x

Budapest

Készült az ELTE Sokszorosító Üzemében
400 példányban
Felelős kiadó: Dr. Dömötör Tekla
Felelős vezető: Radnóti Károly
ELTE 70156

268

ARA 10 Ft